

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)

ปริญญา

ภาษาไทย

ภาษาไทย

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง การวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า

An Analysis of the Mechanism of Thai Language Usage for Face Saving Act

นามผู้วิจัย นางสาวนันทิญา ประจงจัด

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ศิริวรรณ นันทจันทุล, ค.ม.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์สุพิศรา อินทนะ, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(อาจารย์โกวิท พิมพวง, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า

An Analysis of the Mechanism of Thai Language Usage for Face Saving Act

โดย

นางสาวนันทิญา ประจงจัด

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)

พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นันทนญา ประจงจัด 2553: การวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) สาขาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์สิริวรรณ นันทจันทุล, ค.ม.
206 หน้า

การศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า” มีวัตถุประสงค์เพื่อ
ศึกษากลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า โดยเก็บข้อมูลจากบทละคร โทททัศน์จำนวน 5 เรื่อง
คือ เมียหลวง แจ้วใจร้ายกับคุณชายเทวดา เศาร์ 5 พระจันทร์สีรุ้ง และสาปภูษา

ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า จำนวน 4 กลวิธีหลัก คือ กลวิธี
การพูดตรงแบบไม่ตลกแต่งคำพูด กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแต่งคำพูด กลวิธีไม่ตรงประเด็น และ
กลวิธีใช้วัจนภาษาขยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าตนเอง และพบกลวิธีใช้วัจนภาษาเพื่อรักษา
หน้าจำนวน 17 กลวิธีย่อย คือ การไม่ตอบรับโดยไม่ให้เหตุผล การต่อว่ากลับ การยกย่องตนเอง
การกล่าวโทษบุคคลที่สาม การปลอมไม่ให้กังวล การขอความเห็นใจ การทำท่ายุ่งสนทนา
การใช้คำเรียก การข่มขู่คู่สนทนา การประชดประชัน การกลบเกลื่อน การเพิ่มข้อมูลใหม่
การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอ การกล่าวเปรียบเทียบ การเปลี่ยนประเด็นสำคัญของการสนทนา
การใช้คำสั่ง ปฏิเสธ และพบกลวิธีใช้วัจนภาษาเพื่อรักษาหน้า จำนวน 4 กลวิธี คือ การหัวเราะ
การไม่พูดหรือการเงียบ สัมผัสภาษา นัยภาษา

การวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างจากบทละคร โทททัศน์ จำนวน 5 เรื่อง พบกลวิธีการใช้ภาษาไทย
เพื่อรักษาหน้าที่ใช้มากที่สุด คือ กลวิธีการต่อว่ากลับ โดยพบร้อยละ 16.42 รองลงมาเป็นกลวิธี
การใช้ปฏิเสธ ร้อยละ 12.96 และ ลำดับที่ 3 กลวิธีการไม่พูดหรือการเงียบ ร้อยละ 10.08

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบทั้งการใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษาวัจนภาษาที่ใช้มากที่สุด คือ
คำบอกการถาม ร้อยละ 19.9 รองลงมา คือ คำปฏิเสธ ร้อยละ 10.60 และลำดับที่ 3 คือ การใช้
คำกริยา ร้อยละ 6.87 ส่วนด้านอวัจนภาษาที่พบมากที่สุด คือ การไม่พูดหรือการเงียบ ร้อยละ
10.02 รองลงมาเป็นการตบ ร้อยละ 4.87 และลำดับที่ 3 คือ การจ้องมอง ร้อยละ 4.58

Ninunya Prachongchud 2010: An Analysis of the Mechanism of Thai Language Usage for Face Saving Act. Master of Arts (Thai Language), Major Field: Thai Language, Department of Thai Language. Thesis Advisor: Associate Professor Siriwan Nantachantoon, M.Ed. 206 pages.

The purpose of this study was to analyze the mechanism of Thai language usage for face saving act. Hence, at the theoretical level we should attempt to identify those 4 main mechanism of Thai language usage. Research data has been collected from 5 television drama scripts taken from Mia-Luang, Caew-cai-rai-kap-kunjay-thevada, Sao-ha, Pracan-si-rung and Sap-phusa.

The result of the study found that most of the mechanism were used in Thai language in face saving act by Bald on record, Redressive on record, Off record and Withhold SFTA. In those 4 main patterns, there were 17 subordinate mechanism of verbal language: refuse and giving the reason, recrimination, self-praise, referring to others, comfort, asking for sympathy, challenging, using calling-exclaiming, threat, irony, hedging, giving new information, stating that there is no sufficient information, speaking comparison, changing topic in conversation, ordering and using rhetorical question. Moreover, it was found 4 subordinate mechanism of non-verbal language by laughing, calming, haptics and oculesics.

Furthermore, with regard to the 4 main mechanism of Thai language usage in face saving act, the analysis showed that the recrimination of Redressive on record was found to be most common among all those mechanism 16.42 percent. Secondly by using rhetorical question of Off record 12.96 percent and thirdly by calming of Withhold SFTA 10.08 percent.

In addition, it was found using both verbal language and non-verbal language. Verbal language usage was the most Asking Word 19.9 percent. The second was using Negative 10.60 percent, and third was found using verb of 6.87 percent. Non-verbal language was the most common found by using calming 10.02 percent. Secondly found was using a slap 4.87 percent and thirdly by using staring was 4.58 percent respectively.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.ประเทือง ทินรัตน์ ประธานการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้าย รองศาสตราจารย์ ดร.เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอก รองศาสตราจารย์สิริวรรณ นันทจินทุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ อาจารย์ ดร.สุพัตรา อินทนะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์รอง ที่กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา และชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของวิทยานิพนธ์ ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์และถูกต้อง ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

นอกจากนี้ ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกระดับการศึกษาที่ประสิทธิ์ประสาทวิชา การ และความรู้ในแขนงต่างๆ แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยมีความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งมากขึ้น ผู้วิจัยจะระลึกถึงพระคุณนี้ของท่านตลอดไป

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสมชาย คุณแม่อรุวรรณ และพี่สาว คุณสุขุมภาพร ประจงจัด รวมทั้ง คุณยายพวงค์ สุดสงวน ที่คอยแนะนำ อบรมเลี้ยงดู ให้กำลังใจ และส่งเสริมการศึกษาให้ ผู้วิจัยเป็นอย่างดี จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิตตลอดมา

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอระลึกถึงความมีน้ำใจของพี่ๆ น้องๆ เพื่อนๆ ทุกคน ที่คอยให้คำแนะนำ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น กระตุ้นเตือน และให้กำลังใจผู้วิจัยด้วยความปรารถนาดีเสมอมา

นินันญา ประจงจัด

เมษายน 2553

สารบัญ

หน้า

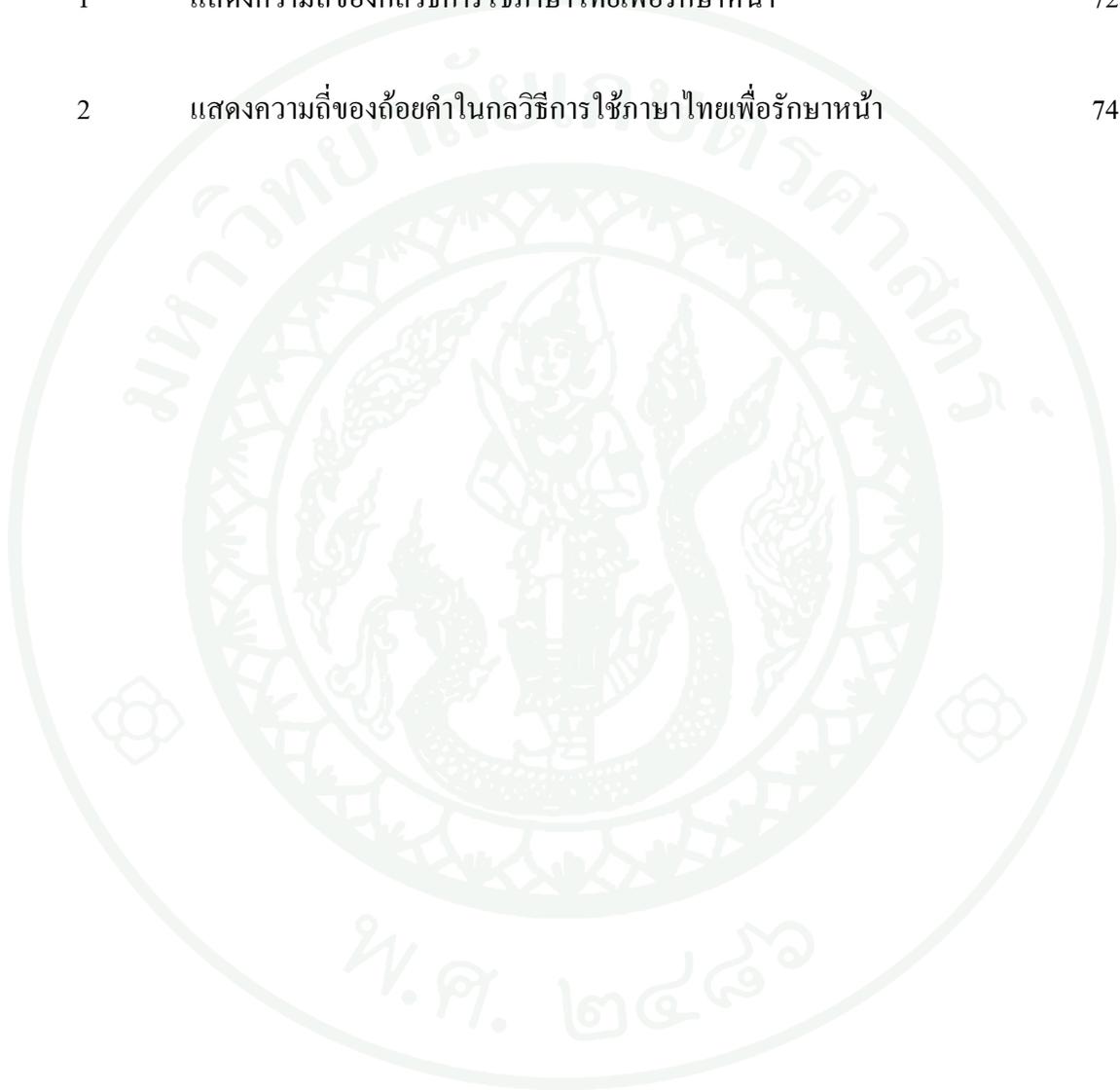
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตการวิจัย	6
นิยามศัพท์	7
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหน้า	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการรักษาหน้า	21
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวจนภาษาและอวจนภาษา	28
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม	59
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล	61
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	61
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	64
การวิเคราะห์ข้อมูล	70
บทที่ 4 ผลการวิจัย	71
กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า	71

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	147
สรุป	147
อภิปรายผล	152
ข้อเสนอแนะ	153
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	155
ภาคผนวก	162
ภาคผนวก ก เรื่องย่อบทละครโทรทัศน์	163
ภาคผนวก ข ลักษณะนิสัยตัวละคร	197
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	206

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงความถี่ของกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า	72
2	แสดงความถี่ของถ้อยคำในกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า	74

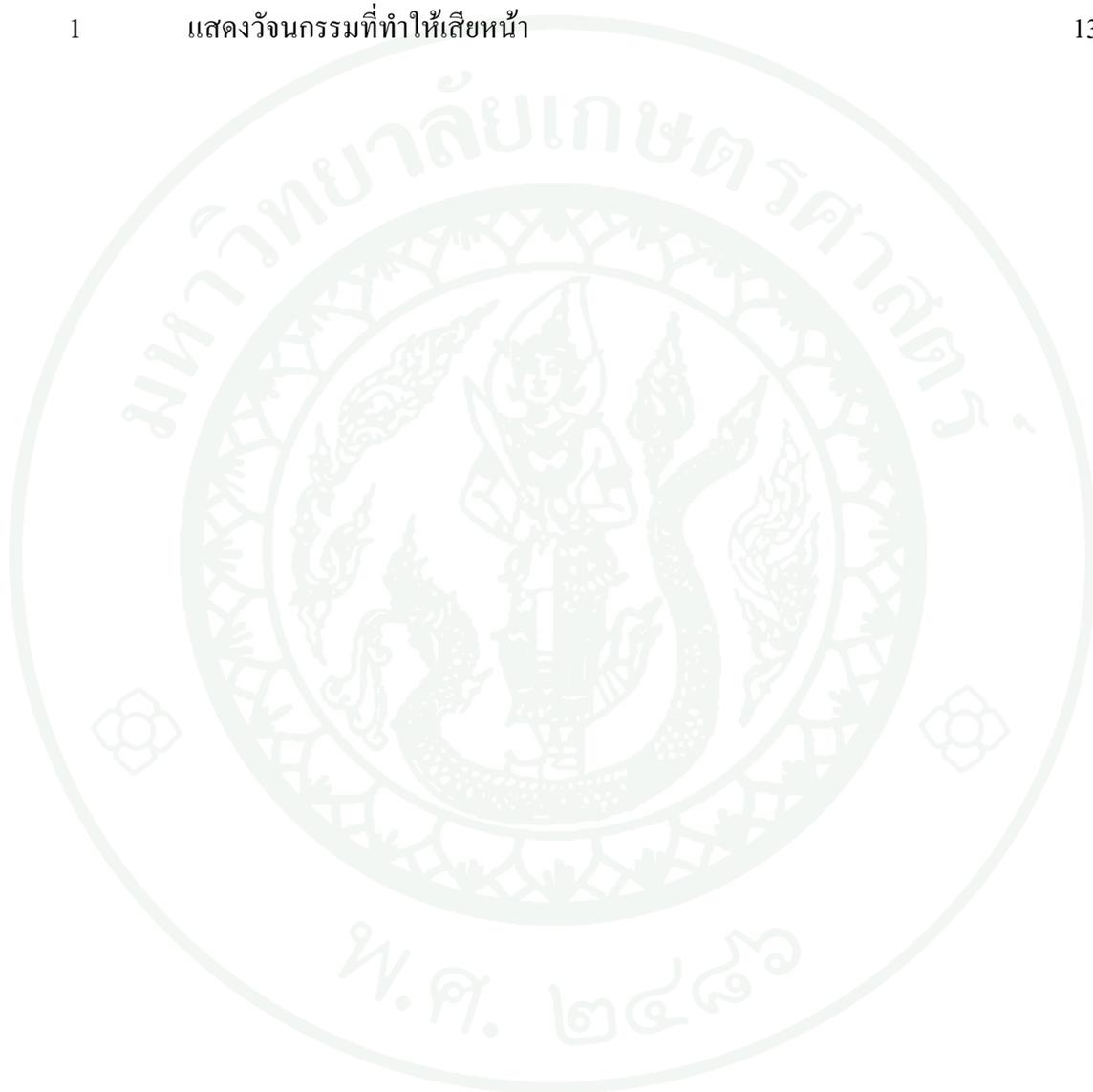
สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1 แสดงวัจนกรรมที่ทำให้เสียหน้า

13

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนต่างต้องการให้ผู้อื่นชื่นชม ยอมรับ และต้องการให้ตนเองคู่คี่ในสายตาคู่คี่ทั่วไป เมื่อมีบุคคลกระทำบางสิ่งบางอย่างที่ส่งผลให้ตนเองไม่เป็นที่ยอมรับและไม่เป็นที่ชื่นชม รู้สึกเสียศักดิ์ศรี หรือรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองลดลง ก็จะทำให้บุคคลนั้นคับข้องใจ และแสดงพฤติกรรมเพื่อปกป้องตนเอง ฟรอยด์ (Freud, 2001 อ้างใน โรเบิร์ต อี. ซิลเวอร์แมน, 2541: 286) นักจิตวิเคราะห์กล่าวว่า เมื่อบุคคลมีความคับข้องที่มากเกินไป จะเกิดปัญหาและทำให้เกิดกลไกป้องกันตนเอง (Defense Mechanism) กลไกการปกป้องตนเองเหล่านี้ อาจกระทำได้ โดยการกล่าวให้เหตุผลต่างๆ เข้าข้างตนเองหรือเพื่อแก้ตัว การกล่าวโทษบุคคลอื่น หรือการปฏิเสธสิ่งที่เกิดขึ้น พฤติกรรมเหล่านี้ย่อมเกิดขึ้นได้เมื่อมนุษย์ต้องติดต่อกับผู้อื่นในสังคม พฤติกรรมอันเกิดมาจากการติดต่อทางสังคม เรียกว่า พฤติกรรมทางสังคม (จาร์จ เจนดี, 2552: 2-3) พฤติกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล จะดำเนินได้เมื่อมีการโต้ตอบกันระหว่างบุคคลหนึ่งกับอีกบุคคลหนึ่ง กล่าวคือการแสดงออกจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายเมื่อปฏิสัมพันธ์กัน เช่น ความก้าวร้าว การปฏิเสธ การยอมรับ การแข่งขัน การให้ความรัก เป็นต้น พฤติกรรมระหว่างบุคคล (Interpersonal behavior) อาจเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจยินดี ชื่นบาน มีความสุข หรืออาจก่อให้เกิดความทุกข์ร้อน ไม่พอใจ เสียใจ ไม่สบายอารมณ์ พฤติกรรมระหว่างบุคคลที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความต้องการที่แตกต่างกันของมนุษย์ (Maslow, 1970 อ้างใน โรเบิร์ต อี. ซิลเวอร์แมน, 2541: 274-276) กล่าวถึงลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ว่าเริ่มจากความต้องการด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการความรัก ความต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น และความต้องการความเป็นตัวของตัวเอง นอกจากนี้มนุษย์ยังมีความต้องการความรัก ความชื่นชม การยอมรับนับถือจากผู้อื่น ต้องการได้รับเกียรติจากผู้อื่น อาทิ ความต้องการการเรียกขานจากบุคคลทั่วไปอย่างสุภาพ การให้ความเคารพนับถือ ไม่ต้องการให้ผู้อื่นมากดขี่ข่มเหง การยอมรับนับถือและให้เกียรติต่อกันจะรักษาหน้าหรือศักดิ์ศรีของบุคคลนั้นในสังคม เนื่องจากทุกคนมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน

ความต้องการเกียรติและศักดิ์ศรีเป็นความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ดังกล่าวไว้ข้างต้น หากสังเกตจากคำในภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารจะมีนัยของเรื่องเกียรติและศักดิ์ศรีซึ่งเปรียบเสมือน “หน้า” ที่เป็นอวัยวะสำคัญที่ทุกคนต้องรักษาให้สวยงามและคู่ออยู่เสมอ อาทิ ภาษาจีนจะมีคำว่า 丢脸 (เสียหน้า) 给面子 (ไว้หน้า) ในภาษาญี่ปุ่น 顔を売る (ขายหน้า) ภาษาอังกฤษปรากฏในคำว่า shamefaced (ขายหน้า) lose face (เสียหน้า) ในภาษาฝรั่งเศสคำว่า Perdre la face (ขายหน้า) Sauver la face (รักษาหน้า) เป็นต้น จากคำต่างๆ เหล่านี้สะท้อนว่า “หน้า” เป็นสิ่งสากลและเป็นคุณค่าทางสังคมที่บุคคลต้องการให้ผู้อื่นยอมรับไม่ว่าจะชนชาติหรือเชื้อชาติใดก็ตาม แต่การแสดงออกเพื่อรักษาหน้าของแต่ละชนชาติย่อมแตกต่างกันไปตามบริบทวัฒนธรรม เช่น คนจีนเมื่ออยู่ในสถานะที่อาย โกรธ หรือคับข้องใจ จะแสดงออกด้วยการยิ้มและบางครั้งจะไม่พูดอะไรเลย (กฤษดาพรรณ หงส์คารมภ์ และ จันทิมา เอี่ยมานนท์, 2549: 190) “หน้า” แม้จะเป็นสิ่งสากลแต่มีรายละเอียดปลีกย่อยแล้วแต่เชื้อชาติ ชนชาติ และวัฒนธรรม ที่แสดงออกได้ด้วยการกระทำและคำพูด นอกจากชนชาติต่างๆ ที่ให้ความสำคัญกับ “หน้า” คนไทยก็ให้ความสำคัญกับ “หน้า” เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากวลีและสำนวนในภาษาไทยที่สะท้อนให้เห็นการรักษาหน้า อาทิ “ไว้หน้า” หมายถึง การรักษาเกียรติฐานะของผู้อื่นไม่ให้ต้องได้รับความอับอาย ขายหน้า เช่น ไม่ว่าจะพูดจะทำอะไรควรต้องไว้หน้าผู้หลักผู้ใหญ่บ้าง “เสียหน้า” หมายถึง รู้สึกว่าต้องเสียความเชื่อถือที่จะได้รับจากผู้อื่น เช่น คุณแม่กลัวจะเสียหน้าที่เกลี้ยกล่อมฉันไม่สำเร็จ “หน้าชา” หมายถึง อายเพราะถูกว่ากล่าว เช่น เขารู้สึกหน้าชาเมื่อเธอตำหนิ เป็นต้น “การรักษาหน้า” จึงเป็นค่านิยมที่แสดงออกถึงความมีอัตตาสูง สำหรับคนไทยเมื่อใดก็ตามที่มีปัญหาที่จะต้องแก้ไขซึ่งจะมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมกับบุคคล สิ่งที่คนไทยจะต้องพิจารณาอันดับแรกก็คือ การรักษาหน้าของบุคคลที่เกี่ยวข้อง คนไทยจะหาวิธีทางอ้อมที่จะไม่ทำให้บุคคลเสียหน้าไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตาม เป็นสิ่งที่คนไทยจะหลีกเลี่ยงในทุกวิถีทางเพื่อแสดงความสุภาพต่อกัน

คนในสังคมจึงแสดงความสุภาพต่อกันทั้งการกระทำและคำพูดเพื่อรักษาหน้า ความสุภาพในการกระทำหรือกริยานั้น คนไทยได้รับการสั่งสมและสั่งสอนจากบรรพบุรุษมานาน ซึ่งเรียกว่า “มารยาท” แต่ในส่วนของความสุภาพในคำพูดซึ่งเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารนั้นมีหลายวิธี อาทิ การใช้คำสุภาพ เช่น กระบือ แทนคำว่า ควาย การใช้คำลงท้าย คะ ครับ การใช้สรรพนามที่ยกย่องให้เกียรติหรือให้ความสนิทสนม เช่น ท่าน คุณ การใช้ภาษาสุภาพเหล่านี้เป็นการรักษาหน้าของทั้งตัวผู้พูดและผู้ฟัง ความสุภาพในลักษณะข้างต้นที่กล่าวมานี้แสดงถึงว่าคนไทยมีพื้นฐานในการตระหนักถึงความสุภาพและ “หน้า” ทั้งกริยาและคำพูด

การตระหนักถึงความสำคัญของความสุภาพ และ “หน้า” ของบุคคล จึงมีผู้ศึกษาและอธิบาย เรื่อง “หน้า” อาทิ นักภาษาศาสตร์ บราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) เสนอเรื่อง ความสัมพันธ์ของการรักษาหน้ากับกลวิธีความสุภาพ กล่าวคือ ความสุภาพในภาษาที่ใช้สื่อสาร มีจุดมุ่งหมายเพื่อรักษาหน้าของทั้งผู้พูดและผู้ฟัง “หน้า” ที่ทุกคนต้องรักษาไว้มีทั้งหน้าด้านบวกและ ด้านลบ หน้าด้านบวก คือ ความปรารถนาให้บุคคลอื่นชื่นชม และหน้าด้านลบ คือ ความปรารถนา ที่ไม่ถูกรบกวนหรือละเมิดสิทธิของตนเอง “หน้า” จึงเป็นภาพลักษณ์ที่ทุกคนพยายามรักษาไว้ เพื่อแสดงความสุภาพ ดังที่ กฤษดาพรรณ หงส์คารมภ์ และธีรนุช โชคสุวนิช (2551: 147) กล่าวว่า ความสุภาพคือหัวใจหลักของการสื่อสาร หากผู้ใช้ภาษาไม่คำนึงถึงความสุภาพแล้วนั้น การสื่อสารก็อาจจะล้มเหลวหรือก่อให้เกิดความเข้าใจผิด หรืออาจทำให้บุคคลหนึ่งต้องเสียหน้า และก่อให้เกิดความขัดแย้งต่างๆ

การรักษาหน้าพบบ่อยในบทสนทนาไม่ว่าจะเป็นการรักษาหน้าบุคคลอื่นหรือการรักษา หน้าของตนเอง ไม่ใช่เพียงการที่ผู้พูดพูดรักษาหน้าผู้ฟังเท่านั้น เมื่อผู้ฟังถูกทำให้เสียหน้าเมื่อเผชิญ กับคำถามหรือคำพูดที่มีผลทำให้เสียหน้า ภาพลักษณ์ หรือศักดิ์ศรี ผู้ฟังจะเปลี่ยนสถานะจากผู้ฟัง เป็นผู้พูด พูดโต้ตอบเพราะผู้พูดย่อมต้องการการยอมรับจากผู้อื่นเช่นกัน เมื่อคู่สนทนาไม่รักษาหน้า จึงต้องหากลวิธีโต้ตอบที่คิดว่าเหมาะสม การโต้ตอบเมื่อเสียหน้า บุคคลนั้นจะใช้ภาษาปฏิเสธใน ลักษณะบอกเล่า เช่น ผู้พูดกล่าวว่าผู้ฟังเข้ามาวุ่นวายในเรื่องที่ไม่ใช่ของตนเอง ผู้ฟังอาจตอบว่า “ฉันก็แค่หวังดีเท่านั้นเอง” ซึ่งมีลักษณะบอกเล่า หรือในสถานการณ์เดียวกันหากผู้ฟังเลือกตอบ ในลักษณะปฏิเสธ เช่น “ฉันไม่ได้เข้าไปยุ่งเสียหน่อย” ลักษณะนี้ผู้ตอบตอบในลักษณะปฏิเสธเรื่อง ที่ทำให้เสียหน้า ซึ่งทั้งสองตัวอย่างผู้พูดมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาหน้าตนเอง

การรักษาหน้าเกิดขึ้นเมื่อผู้พูดไม่คำนึงถึงความสุภาพจึงทำให้ผู้ฟังรู้สึกเสียหน้า ผู้ฟังอาจ รู้สึกเงินอาย โกรธ รำคาญ ทำให้ผู้ฟังต้องเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งเพื่อกล่าวปฏิเสธถ้อยคำเหล่านั้น ซึ่งมีการใช้ภาษาและกลวิธีปฏิเสธเพื่อรักษาหน้าหลายวิธี เช่น การใช้คำไม่สุภาพเพื่อโต้ตอบ การใช้ คำขยายในการอธิบายให้เหตุผลโต้ตอบ การถามกลับ การหัวเราะ การพูดประชด เป็นต้น โดยแต่ละ กลวิธีที่ผู้พูดเลือกใช้อาจแตกต่างกันไปได้

การศึกษาเรื่องการรักษาหน้ามีผู้สนใจศึกษา อาทิ นิจจาภา วงษ์กระจำ (2545) ศึกษากลวิธี การรักษาหน้าในการตอบคำถามของนักการเมืองไทย วรวรรณา เพ็ชรกิจ (2549) ศึกษากลวิธีตอบ คำถามของบุคคลสาธารณะกับการรักษาหน้าตนเอง ซึ่งบุคคลที่ศึกษาจะเป็นนักการเมือง นักแสดง

นักร้อง ผู้มีชื่อเสียง บุคคลเหล่านี้ต้องการการรักษาหน้ามากกว่าบุคคลทั่วไป เพราะสถานภาพทางสังคมที่เป็นที่รู้จักและชื่นชอบของบุคคลอื่นกว้างขวาง และงานวิจัยส่วนหนึ่งนำทฤษฎีความสุขภาพ และเรื่อง “หน้า” ไปอธิบายเหตุผลที่บุคคลเลือกใช้คำพูดลักษณะต่างกันในการสื่อสาร อาทิ ฐิตารัตน์ น้อมมนัส (2545) ศึกษาพฤติกรรมการตอบปฏิเสธของคนไทย นฤพร สันตมนัส (2547) ศึกษาการตอบรับคำชมในภาษาไทย วิมลพัทธ์ พรหมศรีมาศ (2543) ศึกษาพฤติกรรมการปฏิเสธในการตอบวจนกรรมที่แสดงความปรารถนาดีในภาษาไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหน้าข้างต้น ผู้วิจัยส่วนใหญ่เลือกเก็บข้อมูลบทสนทนาจากนิตยสาร ข่าว รายการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ นอกเหนือจากการเก็บข้อมูลโดยวิธีดังกล่าว การเก็บข้อมูลบทสนทนาอีกประการที่ได้ข้อมูลเป็นธรรมชาติใกล้เคียงกับข้อมูลภาษาที่พูดกันในชีวิตประจำวันคือ บทละคร โทรทัศน์

ปัจจุบันบทละครโทรทัศน์เป็นหัวใจสำคัญในการผลิตละครโทรทัศน์ เพราะบทละครโทรทัศน์เป็นสารที่ผู้กำกับ นักแสดง และผู้ปฏิบัติงาน ให้ความสำคัญในการปฏิบัติงาน และใช้สื่อสารให้ผู้ชมเข้าใจในเรื่องราวที่เสนอ บทละครโทรทัศน์จึงเป็นภาพสะท้อนสารที่ปรากฏให้ผู้ชมรับชม หากผู้เขียนบทละครโทรทัศน์เขียนบทละครโทรทัศน์เขียนดี เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ให้แง่คิด สนุกสนาน และน่าสนใจ จะทำให้ผู้ชมติดตามชมละครที่ผลิตออกอากาศนั้น ผู้ผลิตจึงจะพิถีพิถันและให้ความสำคัญบทโทรทัศน์มากกว่าส่วนอื่นๆ เพราะบทละครโทรทัศน์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับสื่อสารเรื่องราวและความบันเทิงให้ผู้ชม

บทละครโทรทัศน์นอกจากจะให้ความบันเทิงแล้ว ภาษาที่ใช้ยังสะท้อนภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน บทละครโทรทัศน์จึงเป็นแหล่งข้อมูลที่แสดงให้เห็นการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน และกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าได้ เช่น

อรอินทร์เดินเข้ามาอดจูบหนูนี้มันขณะนี้นิมกำลังฟังบัวอ่านนิทานให้ฟังอย่างเพลิดเพลินพร้อมบอกว่าจะออกไปข้างนอก อรอินทร์ลงบันไดไปบัวเดินตาม

“คุณอรจะออกไปกับคุณรุทธ์ใช่ไหมคะ”

“ที่บัวมีหน้าที่อะไรก็ไปทำ อรจะทำหน้าที่ของอร”

“ที่ว่าหน้าที่ของคุณอรนะ หน้าที่อะไรคะ”

“หน้าที่หาพ่อให้ลูกไงคะ”

จากตัวอย่างอรอินทร์กำลังจะออกไปพบอนิรุทธ์ โดยบ๊วพี่เลี้ยงของหนู่มลูกสาวของอรอินทร์ทักท้วง อรอินทร์ไม่พอใจที่บ๊วมายุ่งเรื่องส่วนตัวของเธอจึงบอกให้บ๊วกลับไปทำหน้าที่คือ เลี้ยงหนู่ม แล้วตนเองจะไปทำหน้าที่ของคน บ๊วรู้สึกเสียหน้าจึงลดการเสียหน้าด้วยกลวิธีการประชดกลับว่าหน้าที่ที่อรอินทร์หมายถึงคืออะไร อรอินทร์จึงประชดกลับเช่นกัน โดยกล่าวว่าเป็นหน้าที่หาพ่อให้ลูก

ลักษณะภาษาที่ใช้ในละคร โทรทัศน์ดังตัวอย่างข้างต้น อาจแสดงให้เห็นลักษณะภาษาที่ใช้จริงในสถานการณ์ต่างๆ ได้ และคนไทยชื่นชอบความบันเทิงประเภทละครโทรทัศน์ บทละครโทรทัศน์จึงอาจสะท้อนให้เห็นถึงการใ้ภาษาไทยได้ดี

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าจากบทละครโทรทัศน์ เนื่องจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหน้าในภาษาไทยส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปในเรื่องของการรักษาหน้าในการตอบคำถามของบุคคลที่มีชื่อเสียง แต่ยังไม่มีการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าในระดับของบุคคลธรรมดาที่อาจไม่เป็นที่รู้จักโดยกว้างขวาง เพราะการรักษาหน้าไม่ใช่การกระทำเฉพาะบุคคลที่มีชื่อเสียง แต่บุคคลธรรมดาก็ต้องรักษาหน้าเช่นกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า
2. ทำให้ทราบวิธีใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ

ขอบเขตการวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษาพฤติกรรมการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าจากบทละครโทรทัศน์ที่เริ่มออกอากาศ ตั้งแต่ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2552 – มิถุนายน พ.ศ. 2552 จากสถานีโทรทัศน์ 3 สถานี เฉพาะ ละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำ จำนวน 28 เรื่อง มาหากลุ่มตัวอย่างโดยนำละครโทรทัศน์ทั้งหมด มาจัดกลุ่มตามประเภทของบทละครโทรทัศน์และสุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากร ดังนี้

1.1 ละครรัก จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ หยกลายเมฆ มนตราแห่งรัก แม่หญิง พระจันทร์สีรุ้ง บ่วงรักกามเทพ

1.2 ละครสะท้อนสังคม จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ ดงผู้ดี ลูกไม้เปลี่ยนสี อาทิตย์ชิงดวง แก้วล้อมเพชร เมียหลวง บ่วงหงส์ เจ้าหญิงล่าชิง

1.3 ละคร โลกโขน ผจญภัย และสืบสวนสอบสวน จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ ดินน้ำลมไฟ สีไร้ 1000 รัก เสาร์ 5 พลิกฟ้าล่าตะวัน สุสานภูเตศวร

1.4 ละครตลก จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ คำขำ สะก๊ใจไกลปิ่นเที่ยง แจ๋วใจร้ายกับ คุณชายเทวดา มนต์รักข้าวต้มมัด แม่ค้าขนมหวาน คุณแม่จำแลง

1.5 ละครแนวลึกลับ จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ สาปภูษา ปอบผีฟ้า เพลงรักข้ามภพ มือนาง เพลิงพราย

ผู้วิจัยเลือกสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) โดยการจับฉลาก จำนวน 5 เรื่อง เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ คือ พระจันทร์สีรุ้ง เมียหลวง เสาร์ 5 แจ๋วใจร้ายกับ คุณชายเทวดา และสาปภูษา จำนวนตอนทั้งหมด 110 ตอน

2. ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะพฤติกรรมการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าเท่านั้น

นิยามศัพท์

กลวิธี หมายถึง วิธีการที่เลือกใช้เพื่อสื่อสารกับคู่สนทนา

กลวิธีการใช้ภาษาไทย หมายถึง วิธีในการเลือกใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษาในภาษาไทย ที่ผู้ตอบรับเลือกที่จะใช้เพื่อรักษาหน้า

หน้า หมายถึง ภาพลักษณ์ เกียรติและศักดิ์ศรี หน้าเป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมมีและต้องการให้ผู้อื่นเคารพหน้าของตนเอง

การรักษาหน้า หมายถึง การใช้คำพูดหรือการกระทำใดก็ตามที่ปกป้องศักดิ์ศรีและภาพลักษณ์ของผู้พูดหรือผู้ฟัง

การเสียหน้า หมายถึง คำพูดหรือการกระทำใดก็ตามที่ส่งผลให้ผู้พูดหรือผู้ฟังรู้สึกว่าคุณไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง หรือละเมิดสิทธิของตนเอง

การคุกคามหน้า หมายถึง การใช้คำพูดหรือการกระทำเพื่อให้คู่สนทนา รู้สึกไม่เป็นที่ยอมรับจากบุคคลรอบข้าง หรือผู้อื่นละเมิดสิทธิของตนเอง

การได้หน้า หมายถึง การได้เกียรติ ได้ชื่อเสียง การเป็นที่ยอมรับจากบุคคลรอบข้าง หรือผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิของตนเอง

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

บทนี้จะกล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจำแนกประเด็นของการศึกษา ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหน้า
  - 1.1 ความหมายของคำว่า “หน้า”
  - 1.2 ประเภทของ “หน้า”
  - 1.3 ประเภทของการกระทำที่ทำให้เสียหน้า
  - 1.4 กลวิธีรักษาหน้า
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการรักษาหน้า
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวจนภาษาและอวจนภาษา
  - 3.1 วจนภาษา
  - 3.2 อวจนภาษา
  - 3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างวจนภาษาและอวจนภาษา
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม
  - 4.1 ความหมายของวรรณกรรม
  - 4.2 องค์ประกอบของวรรณกรรม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหน้า

ความหมายของหน้า

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1245) ได้ให้ความหมายคำว่า “หน้า” ไว้ดังนี้

หน้า หมายถึง ส่วนของศีรษะตั้งแต่หน้าผากลงมาจดคาง; ซิกของกายที่ตรงข้ามกับ หลัง, ด้านของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อยู่ตรงข้ามกับสายตาของเราหรือด้านที่ เฝินูหน้ากับสายตาของเรา เช่น เขาวิ่งอยู่หน้าฉัน จึงเห็นแต่หลังเขา ใดๆ; ส่วนบนของบางสิ่ง เช่น หน้าขนม ข้าวเหนียวหน้าสังขยา หน้าปกหนังสือ; เครื่องปรุงที่แต่งหรือโรยบนอาหารบางอย่าง เช่น กระจิยมเจียวโรยหน้าข้าวต้ม; ด้านหนึ่ง ๆ ของวัตถุแบน ๆ อย่าง กระดาษ เช่น หน้ากระดาษ หน้าซอง, ด้านของเครื่องตีที่ขึงด้วยหนัง เช่น หน้ากลอง, ด้านหนึ่ง ๆ ของลูกเต๋าและน้ำเต้าซึ่งมี 6 ด้าน; ส่วน กว้างของแผ่นกระดาษ เสาเหลี่ยมหรือพื้นผ้า เป็นต้น; ชายผ้าบางชนิด ที่มีลวดลาย, ด้านของผ้าที่มีลวดลายชัดกว่า; คราว เช่น เมื่อข้าวสุกแล้ว ก็ถึงหน้าเก็บเกี่ยว, ฤดู เช่น หน้าฝน หน้าทุเรียน; โดยปริยายหมายถึงคน เช่น เขาสู้ทุกคนไม่ว่าหน้าไหน; เกียรติและศักดิ์ศรี เช่น เห็นแก่หน้า ไม่ไว้หน้า; ลักษณะนามบอกจำนวน ด้านของแผ่นกระดาษ เช่น หนังสือเล่มนี้มี 200 หน้า. ว. ถัดไป เช่น อาทิตย์หน้า ฉบับหน้า; ตรงข้ามกับ หลัง (ใช้แก่เวลาที่ยังมาไม่ถึง) เช่น วันหน้า เดือนหน้า ปีหน้า, อยู่ตรงข้าม กับข้างหลัง เรียกว่า ข้างหน้า

ความหมายของคำว่า “หน้า” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานมีหลายความหมาย ตามข้างต้น แต่สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ใช้ความหมายของคำว่า “หน้า” ที่หมายถึง เกียรติและศักดิ์ศรี

Brown and Levinson (1987: 61) ได้แนวคิดเรื่อง “หน้า” มาจากเออร์วิง กอฟฟ์แมน นักจิตวิทยาสังคมชาวอเมริกัน มาอธิบายเรื่องความสุภาพในภาษาในหนังสือชื่อ Politeness: Some universals in language usage โดยกอฟฟ์แมนกล่าวว่าไว้ว่า หน้า (face) คือ ความรู้สึกทางอารมณ์ และมุมมองทางสังคมของตนเองที่แสดงต่อสาธารณชน (Public Self Image) และคาดหวังให้ผู้อื่น ตระหนักถึงความรู้สึกนั้น

Lim Tae-Seop (1994 อ้างใน สุภาสินี โพธิวิทย์, 2547: 13) กล่าวถึงลักษณะของหน้าไว้ว่า หน้ามีลักษณะเด่น 3 ประการ ดังนี้

1. หน้าเป็นเรื่องสาธารณะไม่ใช่เรื่องส่วนบุคคล กล่าวคือหน้านั้นหมายถึงภาพที่บุคคลอื่นมองตัวเรา ไม่ใช่ภาพที่เราคิดว่าเราเป็น

2. หน้า คือ การให้เกียรติคู่สนทนาโดยที่ผู้พูดไม่จำเป็นต้องรู้สึกตามที่ตนกล่าว กล่าวคือในการสื่อถ้อยคำนั้น แม้บางครั้งผู้พูดอาจไม่พอใจผู้ฟัง แต่ก็ยังคงใช้ภาษาสุภาพสื่อสารกันเพื่อเป็นการรักษาหน้าหรือยกย่องผู้ฟัง

3. หน้าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญด้านบวกต่อสังคม ซึ่งหน้าก็คือความต้องการการเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ซึ่งแต่ละสังคมจะมีการยอมรับบุคคลที่ต่างกันไปตามบริบทหรือบรรทัดฐานในแต่ละสังคม

ผู้วิจัยสรุปว่าในงานวิจัยครั้งนี้ “หน้า” หมายถึง เกียรติ และศักดิ์ศรี รวมไปถึงภาพลักษณ์ของบุคคลที่แสดงต่อบุคคลอื่น โดยหน้ามี 3 ลักษณะคือ หน้าเป็นเรื่องสาธารณะ หน้า คือ การให้เกียรติคู่สนทนา และหน้าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญด้านบวกต่อสังคม และทุกคนย่อมคาดหวังให้บุคคลอื่นรักษาหน้าของตนเองทั้งการกระทำและคำพูด

ประเภทของ “หน้า”

Brown and Levinson (1987: 62) แบ่ง “หน้า” ออกเป็น 2 แบบ คือ

1. หน้าด้านบวก (Positive Face) คือ ความต้องการการยอมรับและความสนใจจากบุคคลอื่นในสังคม เช่น การเรียกขานโดยใช้ชื่อเล่น เช่น “น้องขวัญ” เพื่อสร้างความสนิทสนมกันระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง

2. หน้าด้านลบ (Negative Face) คือ ความต้องการที่จะไม่ให้ผู้อื่นมาบังคับ ขัดขวาง หรือละเมิดสิทธิ เช่น การใช้สรรพนามในกรณีเป็นทางการ เช่น ท่านผู้อำนวยการพรรณี ก็จะแสดงถึงความยกย่องและให้เกียรติคู่สนทนา แต่หากเรียกขานว่า “นั่งพรรณี” ผู้พูดใช้คำนำหน้าชื่อว่า “นั่ง” เป็นคำไม่สุภาพ พรรณีจึงรู้สึกเสียหน้า

“หน้า” เปลี่ยนแปลงได้ในขณะสื่อสารกับบุคคลอื่น การพูดหรือการกระทำที่รักษาหน้าของผู้พูดเรียกว่า การรักษาหน้า (Face Saving Act หรือ FSA) ส่วนการพูดหรือการกระทำที่ขัดกับเจตนาของผู้อื่นในการสื่อสารเรียกว่า การเสียน้ำ (Face Threatening Act หรือ FTA) ดังตัวอย่างในสถานการณ์ที่เราต้องการให้เพื่อนไปบอกให้พี่ชายของเขาเบาเสียงวิทยุลง

ก: เธอพอจะไปบอกเขาให้ห้เสียงวิทยุลงหน่อยได้ไหมเพราะตอนนี้ก็ดึกมากแล้ว

ข: ไปบอกเขาให้ห้เสียงวิทยุหน่อยซิ หนวกหูจะตายอยู่แล้ว

ดังตัวอย่างข้างต้นอธิบายได้ว่า ก ใช้วัจนกรรมการขอร้องเพื่อแสดงความสุภาพ เพราะ ก คำนึงถึงหน้าของผู้ฟังจึงเป็นการรักษาหน้า ส่วน ข นั้นไม่ได้คำนึงถึงหน้าของผู้ฟังจึงใช้การสั่งผู้พูดจึงทำให้ผู้ฟังเสียน้ำ

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเภทของ “หน้า” ผู้วิจัยสรุปว่า “หน้า” มี 2 แบบ คือ หน้าด้านบวก และหน้าด้านลบ โดยหน้าด้านบวก คือ ความต้องการการยอมรับและความสนใจจากบุคคลอื่นในสังคม ส่วนหน้าด้านลบคือ ความต้องการที่จะไม่ให้ผู้อื่นมาบังคับ ขัดขวาง หรือละเมิดสิทธิ หากพูดหรือการกระทำที่ขัดกับเจตนาของผู้อื่นในการสื่อสารเรียกว่า การเสียน้ำ และในทางตรงกันข้ามหากพูดหรือกระทำที่ไม่ขัดเจตนาเรียกว่า การรักษาหน้า

ประเภทของการกระทำที่ทำให้เสียน้ำ

กฤษดาวรรณ หงส์ตารมภ์ และ ชรินทร์ โขกสุวรรณิช (2551: 130-135) กล่าวถึงประเภทของการกระทำที่ทำให้เสียน้ำไว้ว่า การกระทำที่คุกคามหน้าอาจทำได้ด้วยคำพูด หรือที่เรียกว่า “วัจนกรรม” หรืออาจเป็นการกระทำที่ไม่ใช่คำพูด เช่น การหกล้มในที่สาธารณะ การกระทำบางอย่างคุกคามหน้าด้านลบของผู้พูดหรือผู้ฟัง บางอย่างคุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูดหรือผู้ฟัง เช่น การขอร้อง จะคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง การขอโทษคุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูด การกล่าวหา การแสดงความไม่เห็นด้วยคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง แต่สามารถแปรไปตามวัฒนธรรมตามแต่ละท้องถิ่น เช่น ในสังคมจีน การให้คำแนะนำจะไม่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง แต่เป็นการแสดงเจตนาดีของผู้พูด นอกจากนี้ Brown and Levinson (1987: 65-68) เสนอวัจนกรรมที่คุกคามหน้าด้านบวกหรือหน้าด้านลบของผู้พูดและผู้ฟัง ดังนี้

1. การกระทำที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง

1.1 การกระทำที่คาดหวังหรือกำหนดให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต ได้แก่ การสั่ง การขอร้อง การแนะนำ การให้คำปรึกษา การเตือน การข่มขู่ การทำทนาย

1.2 การกระทำที่ผู้พูดคาดว่าเป็นผลดีแก่ผู้ฟัง แต่อาจทำให้ผู้ฟังต้องยอมรับหรือปฏิเสธและรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ ได้แก่ การที่ผู้พูดเสนอที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ผู้ฟังทำให้ผู้ฟังรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ และการสัญญา

1.3 การกระทำที่แสดงว่าผู้พูดต้องการบางสิ่งที่เป็นคุณสมบัติที่น่าชื่นชมของผู้ฟัง ผู้ฟังจึงต้องกระทำหรือปกป้องสิ่งนั้นหรือคุณสมบัตินั้น ได้แก่ การชม การแสดงความอิจฉา การใช้คำพูดที่แสดงความรู้สึกที่ไม่ดีต่อผู้ฟัง เช่น ความโกรธ ความเกลียด กล่าวคือ ผู้พูดแสดงให้ผู้ฟังเห็นว่าอาจทำบางสิ่งบางอย่างที่คุกคามสมบัติหรือคุณสมบัติที่ผู้ฟังมี

2. การกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง

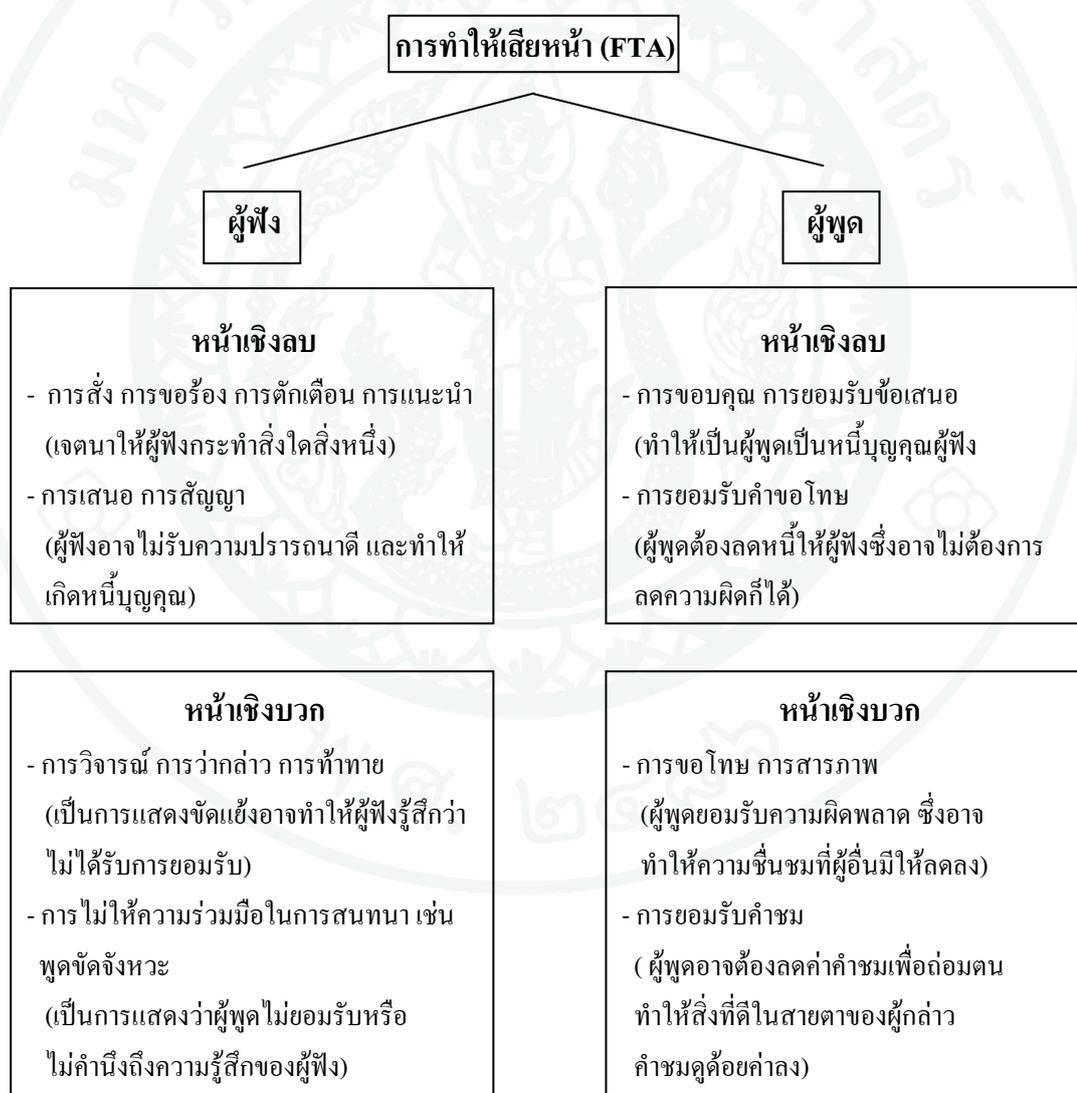
2.1 การกระทำที่แสดงว่าผู้พูดมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้ฟัง ได้แก่ การแสดงความไม่เห็นด้วย การติเตียน การแสดงความดูถูก การเหยียดหยัน การดูว่า การดูถูก การทำทนายที่แสดงว่าผู้ฟังไม่มีความน่าเชื่อถือ

2.2 การกระทำที่แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นความสำคัญหรือไม่สนใจในสิ่งที่ผู้ฟังมี และผู้ฟังอาจรู้สึกไม่ดี หรือรู้สึกว่าตนเองไม่เป็นที่นับถือชื่นชม ได้แก่ การแสดงความรู้สึกรุนแรงต่อผู้ฟัง กล่าวคือผู้พูดไม่สนใจว่าผู้ฟังจะรู้สึกอย่างไร การแสดงความไม่เคารพ การบอกข่าวร้ายหรือบอกข่าวดีของผู้พูดแบบโอ้อวด การถกเถียง การไม่ให้ความร่วมมือด้วยการขัดจังหวะในการสนทนา หรือไม่สนใจในสิ่งที่คู่สนทนาพูดด้วย การใช้คำเรียกขานในกรพบกันซึ่งผู้พูดอาจเรียกผู้ฟังผิด ทำให้ผู้ฟังขยหน้า

3. การกระทำที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้พูด ได้แก่ การขอบขุณ การตอบรับคำขอบขุณ หรือขอโทษ การแก้ตัว การยอมรับข้อเสนอ การที่ผู้ฟังต้องตอบสนองการประพฤดิที่ผิด (faux pas) การสัญญาและการเสนอที่จะทำสิ่งทีผู้พูดไม่เต็มใจทำ กล่าวคือ หากผู้ฟังจับได้ว่าผู้พูดไม่เต็มใจ ก็จะถูกคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง

4. การกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูด ได้แก่ การถ่มตัว การสารภาพ การขอโทษ การเสียการควบคุมทางอารมณ์หรือร่างกาย เช่น แสดงความโกรธ การยอมรับคำชม (ผู้พูดอาจถูกบังคับให้ยอมรับในสิ่งที่ผู้ฟังเสนอว่าเป็นของผู้พูด ผู้พูดจึงรู้สึกที่ต้องชมกลับ) การหกล้ม ลื่น การคุมอารมณ์ความรู้สึกไม่ได้ การประณามตนเอง

วัจนกรรมที่บรวาน์และเลวินสันเสนอข้างต้นคุกคามหน้าทั้งด้านบวกและด้านลบของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังรู้สึกเสียหน้า นฤพร สันตมนัส (2547: 28) จึงสรุปวัจนกรรมที่ทำให้เสียหน้าไว้โดยสังเขป ตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงวัจนกรรมที่ทำให้เสียหน้า

จากเอกสารข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่าการกระทำที่ทำให้เสียหน้า ได้แก่

1. การกระทำที่คาดหวังหรือกำหนดให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต
2. การกระทำที่ผู้พูดคาดว่าเป็นผลดีแก่ผู้ฟัง แต่อาจทำให้ผู้ฟังต้องยอมรับหรือปฏิเสธและรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ
3. การกระทำที่แสดงว่าผู้พูดต้องการบางสิ่งที่เป็นคุณสมบัติที่น่าชื่นชมของผู้ฟัง ผู้ฟังจึงต้องกระทำหรือปกป้องสิ่งนั้นหรือคุณสมบัตินั้น
4. การใช้คำพูดที่แสดงความรู้สึกที่ไม่ดีต่อผู้ฟัง การกระทำที่แสดงว่าผู้พูดมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้ฟัง
5. การกระทำที่แสดงว่าผู้พูดไม่เห็นความสำคัญหรือไม่สนใจในสิ่งที่ผู้ฟังมี และผู้ฟังอาจรู้สึกไม่ดี อาย หรือรู้สึกว่าตนเองไม่เป็นที่นับถือชื่นชม การแสดงความไม่เคารพ การบอกข่าวร้ายหรือบอกข่าวดีของผู้พูดแบบโอ้อวด การถกเถียง การไม่ให้ความร่วมมือด้วยการขัดจังหวะในการสนทนาหรือไม่สนใจในสิ่งที่คู่สนทนาพูดด้วย
6. การกระทำที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้พูด
7. การกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูด

กลวิธีรักษาหน้า

กลวิธีการรักษาหน้าตามหลักทฤษฎีความสุภาพ (Politeness Theory) ของ Brown and Levinson (1987) กล่าวถึงความสัมพันธ์ของการรักษาหน้ากับกลวิธีความสุภาพ สรุปได้ว่าความสุภาพในการสื่อสารนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อรักษาหน้าหรือภาพลักษณ์ของทั้งผู้พูดและผู้ฟัง เพราะหน้าเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่ต้องรักษาไว้ทั้งหน้าด้านบวกและหน้าด้านลบ ความเข้าใจในความต้องการหน้าเหล่านี้ คนในสังคมจึงพยายามใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อแสดงความสุภาพต่อกัน ความสุภาพจึงเป็นกลวิธีเพื่อรักษาหน้าของทั้งผู้พูดและผู้ฟัง เนื่องจากการสื่อสารผู้พูด

และผู้ฟังต้องทำหลายอย่างที่อาจทำให้ผู้พูดผู้ฟังต้องเสียหน้า จึงต้องกระทำหรือพูดอย่างรอบคอบ โดยกลวิธีรักษาหน้า เรียกว่า กลวิธีความสุภาพ (politeness strategies) คือ ผู้ใช้ภาษาต้องพิจารณาความเหมาะสมของสถานการณ์เป็นหลัก Brown and Levinson (1987: 68-71) จึงเสนอกลวิธีใช้ภาษาสุภาพซึ่งเป็นการรักษาหน้าไว้ ดังนี้

1. การพูดตรง (On record) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลวิธีย่อยคือ

1.1 กลวิธีการพูดตรงแบบไม่ตักแตงคำพูด (Bald on record) คือ การใช้ถ้อยคำแบบตรงไปตรงมา ไม่มีการตักแตงถ้อยคำ แต่ถือว่าเป็นความสุภาพ แต่มักใช้ในสถานการณ์ที่เร่งด่วนหรือคับขัน เช่น เหตุการณ์กำลังเกิดไฟไหม้ ซึ่งผู้พูดอาจจะใช้รูปประโยคคำสั่งเพื่อแสดงประโยชน์แก่ผู้ฟัง เช่น “ช่วยด้วย” แทนที่จะพูดว่า “กรุณาช่วยด้วยค่ะ ไฟกำลังไหม้” ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้เป็นสถานการณ์ผู้ฟังเสียหน้าน้อยที่สุด

1.2 กลวิธีการพูดตรงแบบตักแตงคำพูด (Redressive on record) แบ่งเป็น 2 กลวิธีย่อยคือ

1.2.1 กลวิธีการใช้ภาษาสุภาพด้านบวก (Positive politeness) คือ กลวิธีการใช้ถ้อยคำที่ตรงไปตรงมา แต่แสดงความรู้สึกที่เป็นมิตร เป็นการสื่อสารที่คำนึงถึงหน้าเชิงบวก เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณได้รับการยอมรับและความเอาใจใส่จากผู้อื่น เช่น การเรียกชื่อเล่น การใช้คำเรียกญาติ การแสดงความเห็นด้วย เป็นต้น

1.2.2 กลวิธีการใช้ภาษาสุภาพด้านลบ (Negative politeness) คือ กลวิธีการใช้ถ้อยคำตรงไปตรงมา แต่มีการเรียบเรียงถ้อยคำเพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนผู้อื่น มักใช้กับคู่สนทนาที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกันมาก กล่าวคือ เป็นการสื่อสารที่คำนึงถึงหน้าด้านลบเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้ถูกบังคับ และยังรู้สึกว่าคุณได้รับความเคารพอีกด้วย เช่น การกล่าวขยอ การกล่าวขอโทษ เป็นต้น

2. การพูดอ้อม (Off record indirectness) คือ การใช้ถ้อยคำแบบไม่ตรงไปตรงมา เป็นการสื่อสารที่ผู้ฟังต้องตีความหมายนอกเหนือจากตัวภาษาที่ปรากฏ เช่น การพูดเป็นนัย การพูดเกินความจริง การพูดไม่จบเพื่อให้ผู้ฟังตีความเอง เป็นต้น ซึ่งบางครั้งอาจทำให้เกิดความหมายแบบ

กำกวมขึ้น เช่น ในสถานการณ์ที่ผู้พูดจะขอลอกการบ้านผู้ฟัง ผู้พูดอาจกล่าวว่า “การบ้านที่อาจารย์สั่งวันก่อน ยากจังฉันทำไม่ได้เลย” ผู้พูดใช้ภาษาอ้อมแทนประโยคคำสั่งหรือขอร้อง ผู้ฟังจะเข้าใจเจตนาที่แท้จริงได้ก็ต่อด้วยความจากถ้อยคำดังกล่าวของผู้พูด

3. การไม่พูด (Don't do the FTA) คือ การป้องกันไม่ให้ผู้ฟังเสียหน้า เป็นการสื่อสารที่ผู้พูดนิ่งเงียบ ไม่พูดหรือไม่ตอบบทสนทนา เนื่องจากบางสถานการณ์ การเงียบถือเป็นการแสดงความสุภาพมากกว่า เช่น เมื่อถูกบิรกาย การนิ่งเงียบเป็นการสื่อสารที่สุภาพมากกว่าการโต้ตอบ ในกลวิธีนี้บราวน์และเลวินสันไม่ได้อธิบายรายละเอียดในการใช้ จึงมีนักภาษาศาสตร์ได้เสนอประเด็นนี้เพิ่มเติม เช่น ทรงธรรม อินทจักร (2546 อ้างใน สุภาสิณี โพธิวิทย์, 2547: 16-17) แบ่งความเงียบออกเป็นสามประเภท ดังนี้

3.1 ความเงียบแบบจงใจ (intentional silence) คือ เป็นการเลี่ยงที่เกิดจากกลวิธี การพูดไม่พบเพื่อให้ผู้ฟังตีความ คือ เงียบเพื่อให้ผู้ฟังตีความหมายแฝงจากความเงียบนั้น

3.2 ความเงียบแบบจำเป็น (mandatory silence) คือ เป็นการที่ผู้พูดจำเป็นต้องเงียบ เพราะมีสถานการณ์การสื่อสารเป็นตัวบังคับ เช่น เมื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เมื่ออยู่ในชั้นเรียน เป็นต้น

3.3 ความเงียบแบบสันโดษ (solitary silence) คือ เป็นการที่ผู้พูดไม่มีคู่ที่จะสนทนา ด้วยหากกล่าวอะไรออกมาจะกลายเป็นการพูดกับตนเองไม่ถือว่าเป็นการสนทนา

Grice (1975: 41-58) ให้แนวคิดว่าความสุภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ใช้ภาษาไม่ปฏิบัติตามหลักการให้ความร่วมมือในการสนทนา¹ ความสุภาพถือเป็นสิ่งสำคัญ แม้ผู้พูดไม่ปฏิบัติตามหลักการ แต่ก็จะไม่ถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้พูดที่ไม่ดี ผู้ฟังก็ตีความได้ว่าผู้พูดมีจุดประสงค์อะไร แม้จะพูดวกวนหรือเลี่ยงไปพูดถึงสิ่งอื่นที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกัน

¹ หลักการในการให้ความร่วมมือในการสนทนา (Cooperative Principle) คือ การทำให้การสนทนาตรงตามที่ต้องการในเวลาที่เหมาะสม โดยเป็นไปตามความประสงค์ที่คู่สนทนายอมรับหรือตามทิศทางที่กำลังดำเนินการโต้ตอบอยู่

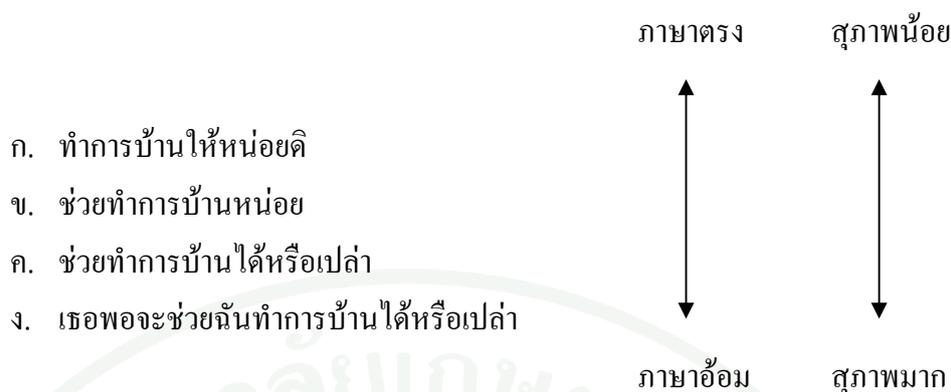
Lakoff (1973: 458-507) กล่าวว่า ความสุภาพเป็นหลักสำคัญในการสนทนา โดยมีหลักการ
 ดังนี้ว่า พูดให้ชัดเจน (be clear) ความสุภาพ คือ หลักสำคัญที่ทำให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผล
 โดยเลคอฟเสนอกลวิธี 3 ประการ ที่ทำให้การสนทนานั้นๆ มีความสุภาพมากขึ้น คือ

1. เสนอทางเลือก (Give option) คือ การให้ผู้ฟังเลือกทำในสิ่งที่อยากทำ ทำได้ด้วย
 การขอร้องในรูปของประโยคคำถาม เพื่อให้โอกาสผู้ที่ผู้พูดร้องขอตอบคำถาม แทนที่จะตอบรับ
 หรือปฏิเสธตรงๆ
2. การทำให้รู้สึกดี (Make the addressee feel good) คือ การทำให้ผู้ฟังรู้สึกดี เช่น
 พูดยกย่อง หรือพูดเลียดในประเด็นที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง
3. การไม่บังคับ (Don't impose) คือ การไม่บีบบังคับให้ผู้ฟังต้องปฏิบัติตามความต้องการ
 ของผู้พูด หากต้องการให้ผู้ฟังปฏิบัติตามก็จะทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าไม่ใช่เรื่องร้ายแรง หลักความสุภาพ
 ของเลคอฟจึงช่วยลดปัญหาในการสื่อสาร เช่น ความเข้าใจผิด ความไม่พอใจของผู้ฟัง ความขัดแย้ง
 ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง เป็นต้น

Leech (1983 อ้างใน กฤษดาพรรณ หงส์ลดารมภ์ และ ชีรนุช โชคสุวณิช, 2551: 120-121)
 กล่าวว่า พฤติกรรมความสุภาพช่วยสร้างและรักษามิตรภาพของคนในสังคม ลิขเสนอว่าความสุภาพ
 เป็นหลักสำคัญสำหรับการสนทนา โดยหลักความสุภาพของlix นั้น เป็นหลักการใช้ภาษาที่มุ่งให้
 ผู้ฟังได้รับ แต่สิ่งดีๆ โดยกำหนดให้ผู้พูดคำนึงถึงผู้ฟังมากกว่าตนเอง ลิขจึงเสนอหลักความสุภาพ
 6 ประการ ดังนี้

1. การเพิ่มประโยชน์ให้ผู้ฟัง (Tact Maxim)
  - 1.1 แสดงว่าผู้อื่นเสียประโยชน์น้อยที่สุด (minimize cost to other)
  - 1.2 แสดงว่าผู้อื่นได้ประโยชน์มากที่สุด (maximize benefit to other)

หลักความสุภาพนี้เป็นหลักสำคัญที่ผู้พูดควรคำนึงถึงเป็นอันดับแรกๆ หลักสำคัญ คือ
 ความมีกาลเทศะผู้พูดต้องรู้ว่าสิ่งใดควรและไม่ควรพูด หากเป็นคำพูดที่ทำให้ผู้ฟังต้องเสียประ
 โยชน์ผู้พูดควรเลือกใช้ภาษาที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกเสียประโยชน์น้อยที่สุด การใช้ภาษาอ้อมจึงเป็นกลวิธีที่ทำให้
 ความสุภาพเพิ่มขึ้น เพราะเป็นการเปิดให้ผู้ฟังรู้สึกว่าไม่ถูกบังคับและเป็นการเปิดให้ผู้ฟังมีทางเลือก
 เช่น การใช้ประโยคคำถามแทนประโยคคำสั่งซึ่งเป็นการบังคับ ดังตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างข้างต้นความสุภาพจะเพิ่มมากขึ้นตั้งแต่ประโยค ก. ซึ่งเป็นการใช้ภาษาตรง จนถึงประโยค ง. ซึ่งเป็นการใช้ภาษาอ้อมมากที่สุด ถึงแม้ประโยค ก.-ง. จะมีระดับความสุภาพแตกต่างกัน แต่ผู้พูดก็มีความหมายเดียวกัน คือ การให้ผู้ฟังช่วยทำการบ้าน

2. การลดประโยชน์ของผู้พูด (Generosity Maxim)

2.1 แสดงว่าตนเองได้ประโยชน์น้อยที่สุด (minimize benefit to self)

2.2 แสดงว่าตนเองเสียประโยชน์มากที่สุด (maximize cost to self)

ความแตกต่างระหว่างหลักการเพิ่มประโยชน์ให้ผู้ฟัง และหลักการลดประโยชน์ของผู้พูด คือ หลักการเพิ่มประโยชน์ให้ผู้ฟังให้ความสำคัญกับผู้ฟังเป็นหลัก ส่วนหลักการลดประโยชน์ของผู้พูด ให้ความสำคัญกับผู้พูดเป็นหลัก ผู้พูดควรคำนึงถึงการพูดให้ประโยชน์หรือแสดงความเอื้อเพื่อแก่ผู้อื่นเป็นหลัก หากคำนึงถึงแต่ตนเองจะถือว่าผู้พูดไม่สุภาพ ดังตัวอย่างเช่น

ก. พวกเราไปกินข้าวบ้านเธอนะ

ข. พวกเธอไปกินข้าวบ้านฉันกันนะ

จากตัวอย่าง ก. กล่าวเชิญตนเองไปรับประทานอาหารบ้านคนอื่น จึงเป็นการกระทำที่ไม่สุภาพ เพราะผู้พูดคำนึงถึงประโยชน์ตนเป็นหลัก ดังนั้น ผู้พูดควรจะให้เจ้าของบ้านเป็นคนเชิญมากกว่าในดังเช่นตัวอย่างในข้อ ข.

3. การยกย่องและชื่นชมผู้ฟัง (Approbation Maxim)

3.1 แสดงความไม่ชื่นชมผู้อื่นให้น้อยที่สุด (minimize dispraise to other)

3.2 แสดงความชื่นชมผู้อื่นให้มากที่สุด (maximize dispraise to other)

หลักการนี้มีหลักสำคัญคือ ผู้พูดไม่ควรกล่าวถึงผู้อื่นในด้านลบควรกล่าวถึงในด้านดี เช่น การกล่าวชม การสรรเสริญ การแสดงความยินดี เช่น เมื่อผู้พูดรับประทานอาหารที่ผู้ฟังทำมา ให้แล้วกล่าวว่า “อาหารเชอร์รสชาติห่วยมากเลย” ตัวอย่างนี้ผู้พูดไม่สุภาพเพราะตำหนิการปรุงอาหารของบุคคลอื่น แต่หากเราไม่ได้รู้สึกจริงต้องไม่กล่าวโกหก ให้ใช้กลวิธีการเรียบจะดีที่สุด

4. การถ่อมตนของผู้พูด (Modesty Maxim)

4.1 แสดงความชื่นชมตนเองให้น้อยที่สุด (minimize praise to self)

4.2 แสดงความไม่ชื่นชมตนเองให้มากที่สุด (maximize praise to self)

หลักการนี้มีหลักสำคัญ คือ การพูดให้ตนเองดูด้อยเพื่อแสดงความถ่อมตน หากผู้พูดไม่คำนึงถึงหลักการนี้อาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าผู้พูดโอ้อวดตนเอง เช่น เมื่อมีคนชมว่าเก่งที่สามารถสอบชิงทุนได้ หากคำนึงถึงหลักการนี้ผู้พูดอาจตอบว่า “ไม่เก่งหรอกครับ หากไม่ได้อาจารย์ช่วยผมคงไม่ได้ทุนนี้หรอกครับ”

5. การลดความขัดแย้ง (Agreement Maxim)

5.1 แสดงความไม่เห็นด้วยของตนเองกับผู้อื่นให้น้อยที่สุด (minimize disagreement between self and other)

5.2 แสดงความเห็นด้วยของตนเองกับผู้อื่นให้มากที่สุด (maximize agreement between self and other)

หลักการนี้มีหลักสำคัญ คือ ผู้ฟังควรมีแนวทางความเห็นไปในทางเดียวกับผู้พูดมากกว่า แสดงความไม่เห็นด้วย เช่น เพื่อนกล่าวชมว่าผู้หญิงที่เพิ่งเดินผ่านหน้าตาน่ารัก หากคำนึงถึงหลักการนี้ผู้พูดควรจะตอบว่า “อืม น่ารักดี”

6. การแสดงความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy Maxim)

6.1 แสดงความไม่เห็นอกเห็นใจของตนเองกับผู้อื่นให้น้อยที่สุด (minimize disagreement between self and other)

6.2 แสดงความเห็นอกเห็นใจของตนเองกับผู้อื่นให้มากที่สุด (maximize disagreement between self and other)

หลักการนี้มักใช้ในสถานการณ์ที่ผู้ฟังประสบสิ่งร้าย ผู้พูดจึงจะปฏิบัติตามหลักการนี้ เพื่อแสดงความรู้สึกเห็นอกเห็นใจหรือให้กำลังใจ หากผู้พูดไม่คำนึงถึงคตินี้จะเป็นการไม่สุภาพ เช่น “ได้ข่าวว่าถูกไล่ออกหรือ แย่จังเลยนะ” เป็นต้น ตัวอย่างนี้ไม่ได้แสดงถึงความรู้สึกเห็นอกเห็นใจและอาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกกับผู้พูดในด้านลบ

จากหลักความสุภาพของลิวทิง 6 ข้อ เป็นหลักแสดงความสุภาพที่ปฏิบัติได้ หากผู้พูดปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวได้แล้ว ผู้ฟังก็จะไม่เสียหน้าและเป็นการรักษาหน้าของทั้งผู้พูดและผู้ฟังให้มีความรู้สึกและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันต่อไป

ผู้วิจัยสรุปว่า ความสุภาพในทางทฤษฎีนอกจากจะเกิดจากการพูดคำไพเราะหรือมารยาทที่ดีแล้ว ยังเกิดจากการที่ผู้พูดรู้ว่าผู้ฟังเป็นใคร และกำลังพูดในสถานการณ์ใด และสามารถเลือกถ้อยคำเหมาะสมกับบริบทที่จะทำให้การสื่อสารราบรื่นและสัมฤทธิ์ผล ซึ่งเป็นการรักษาหน้าของกลุ่มสนทนา หากผู้พูดไม่คำนึงถึงความสุภาพ ก็จะไม่มีการรักษาหน้าของกันและกัน ความสุภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับทุกคนในสังคม

จากกลวิธีการรักษาหน้าของข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ความสุภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการสนทนากับผู้อื่นและเป็นหลักการที่ปรับใช้ได้ทั้งการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ที่พูดภาษาเดียวกันและผู้ที่พูดต่างภาษากัน ทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการสื่อสาร ซึ่งเหตุผลในการค้นหากลวิธีที่จะทำให้ภาษาสุภาพนั้น เกิดมาจากการพยายามรักษาหน้าทั้งของผู้พูดและผู้ฟังเป็นสิ่งสำคัญ โดยสรุปแล้ว หน้า คือ ภาพลักษณ์ เกียรติและศักดิ์ศรี หน้าเป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมมีและต้องการให้ผู้อื่นเคารพหน้าของตนเอง หากพูดหรือกระทำด้วยความสุภาพและความเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันก็จะเป็นการรักษาหน้าของตนเอง หรืออาจรักษาหน้าของบุคคลอื่นด้วย แต่หากไม่ปฏิบัติด้วยความสุภาพอาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกเสียหน้าได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการรักษาหน้า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการรักษาหน้าในภาษาไทย ส่วนใหญ่เป็นการศึกษากลวิธีการรักษาหน้าของบุคคลสาธารณะ มีดังนี้

วรวรรณา เพ็ชรกิจ (2549) ศึกษาพฤติกรรมการตอบคำถามของบุคคลสาธารณะกับการรักษาหน้าตนเอง โดยศึกษาจากการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์หรือการสนทนาพูดคุยระหว่างพิธีกรกับบุคคลสาธารณะ จากรายการโทรทัศน์ ผลการวิจัยพบกลวิธีการรักษาหน้า 17 กลวิธี ได้แก่ การปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา การให้เหตุผล การแสดงความมั่นใจ การเลี่ยงตอบคำถาม การยอมรับ การพูดคลุมเครือ การพูดตลก การถามกลับ การต่อว่ากลับ การให้ข้อมูลมากเกินไป การขบถคุณ การกล่าวโทษบุคคลที่ 3 การประชดประชัน และการเจีบ

โดยกลวิธีการรักษาหน้าจากงานวิจัยทั้งหมด แสดงให้เห็นถึงแนวทางการรักษาหน้า 3 แนวทาง คือ การรักษาหน้าตนเองและผู้อื่นไปพร้อมๆ กัน การรักษาหน้าผู้อื่น และการคุกคามหน้าตนเอง ผู้พูดใช้แนวทางแรกมากที่สุด เพราะสามารถตอบสนองความต้องการทั้งของตนเองและผู้อื่นได้พร้อมๆ กัน

นอกจากงานวิจัยกลวิธีการรักษาหน้าของ วรวรรณา เพ็ชรกิจ ข้างต้น มีผู้สนใจศึกษากลวิธีการรักษาหน้าของบุคคลสาธารณะอีกเรื่อง คือ นิจจาภา วงษ์กระจ่าง (2545) ศึกษาพฤติกรรมการรักษาหน้าในการตอบคำถามของนักการเมืองไทย โดยศึกษากลวิธีการตอบคำถามของนักการเมืองซึ่งเป็นบุคคลที่เป็นที่รู้จักของประชาชน จากการศึกษา พบว่า ประเด็นเรื่อง “หน้า” เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดการใช้ภาษาของนักการเมือง และพบกลวิธีการรักษาหน้าของนักการเมืองไทย 10 กลวิธี ได้แก่ การกลบเกลื่อน การเพิ่มข้อมูลใหม่ การกล่าวถึงบุคคลอื่น การให้ข้อมูลน้อยเกินไป การพูดคลุมเครือ การปฏิเสธที่จะตอบคำถาม การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะตอบคำถาม การปฏิเสธสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ การถามกลับผู้สัมภาษณ์ และการคุกคามหน้าบุคคลอื่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์กลวิธีการรักษาหน้าในภาษาไทยนอกจากจะนำมาวิเคราะห์เป็นหัวข้อหลักในงานวิจัยแล้ว กลวิธีการรักษาหน้าก็มักใช้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์วัฒนธรรมต่างๆ ในภาษาไทย เช่น

วิมลพักตร์ พรหมศรีมาศ (2543) ศึกษาเรื่องกลวิธีการปฏิเสธในการตอบวจนกรรมที่แสดง ความปรารถนาดีในภาษาไทย ศึกษา 2 ประการคือ

ประการแรก ศึกษากลวิธีการปฏิเสธที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการตอบวจนกรรมที่แสดง ความปรารถนาดี และหาความสัมพันธ์ของการเลือกใช้กลวิธีเหล่านี้กับปัจจัย 2 ปัจจัย คือ ประเภท ของวจนกรรมที่แสดงความปรารถนาดี ซึ่งได้แก่ การให้คำแนะนำ การเชิญ และการให้ข้อเสนอ กับสถานภาพของผู้สนทนา

ประการที่สอง คือ การวิเคราะห์บทบาทของ “หน้า” ว่าเมื่อผู้ปฏิเสธใช้กลวิธีการปฏิเสธ จะคำนึงถึงหน้าของตนเอง หรือหน้าของผู้ถูกปฏิเสธมากน้อยเพียงใด

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากการทำแบบสอบถามที่ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นการเติมเต็มบทสนทนา ซึ่งเป็นข้อมูลที่บอกกลวิธีทางภาษาที่ใช้ ในการปฏิเสธ และ ส่วนที่เป็นการเลือกที่เกี่ยวข้องกับ “หน้า” ของผู้ปฏิเสธและผู้ถูกปฏิเสธ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็น คนไทยหลากหลายอาชีพจำนวน 50 คน

ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีทางภาษาที่แสดงการปฏิเสธในการตอบวจนกรรมที่แสดง ความปรารถนาดีมี 18 กลวิธี กลวิธีเหล่านี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. กลวิธีในการปฏิเสธแบบตรง มี 2 กลวิธีได้แก่ การปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา การปฏิเสธโดยบังความไม่สามารถตอบสนอง
2. กลวิธีในการปฏิเสธแบบอ้อม มี 16 กลวิธีได้แก่ การให้เหตุผลการขอร้อง การปลอบ ไม่ให้กังวล การขอโทษ การแสดงความลังเล การแสดงความยินดีและความปรารถนาดี การแนะนำ การแสดงความต้องการหรือความรู้สึกส่วนตัวของผู้ปฏิเสธ การขอความเห็นใจจากผู้ถูกปฏิเสธ การชมเชย การปลัดผ่อนการให้คำตอบ การแสดงความเสียใจที่รับความปรารถนาดีไม่ได้ การแสดงความปรารถนาที่จะทำตามการบอกทางเลือกอื่นของผู้ปฏิเสธ การตอบกึ่งตอบรับ การกล่าวตลก

การเลือกใช้กลวิธีเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับปัจจัยและประเภทของวัจนกรรมที่แสดง ความปรารถนาดีทั้งสามประเภทข้างต้น และมีความสัมพันธ์กับปัจจัยสถานภาพของกลุ่มสนทนา ด้วยเช่นกัน โดยผู้พูดภาษาไทยจะเลือกใช้กลวิธีที่สอดคล้องกับบทบาทและอำนาจของผู้ปฏิบัติ ในสถานภาพต่างๆ ในการวิเคราะห์บทบาทของหน้าได้พบว่า ผู้ปฏิบัติคำนึงถึงหน้าของผู้ถูกปฏิบัติ มากกว่าหน้าของตนเอง การเลือกใช้กลวิธีทั้ง 18 กลวิธี ไม่มีความสัมพันธ์กับเรื่องของหน้าไม่ว่า ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ ไม่ว่าผู้ปฏิบัติจะคำนึงถึงหน้าของผู้ถูกปฏิบัติหรือหน้าของตนก็ใช้ กลวิธี เดียวกันได้

งานวิจัยเรื่อง “กลวิธีการปฏิเสธในการตอบวัจนกรรมที่แสดงความปรารถนาดีใน ภาษาไทย” ของ วิมลพักตร์ พรหมศรีมาศ พบว่า การปฏิเสธการแสดงความปรารถนาดีนั้น ผู้พูด จะคำนึงถึง “หน้า” ของทั้งผู้พูดปฏิเสธและผู้ฟัง นอกจากนี้ ธีรรัตน์ น้อมมนัส (2545) ศึกษาการ ปฏิเสธของคนไทย โดยนำปัจจัยด้านเพศ สถานภาพทางสังคมและลำดับเกียรติภูมิของ กลุ่มอาชีพต่างๆ มาเป็นปัจจัยในการวิเคราะห์ด้วย การตอบปฏิเสธนั้นมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้ กลวิธีการตอบปฏิเสธหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากบทสนทนาในละครโทรทัศน์เพื่อหารูปแบบ ประโยคที่ใช้ในการตอบปฏิเสธ และสร้างแบบสอบถามนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็น คนไทย 4 กลุ่มอาชีพได้แก่ แพทย์ พนักงานเสมียน ข้าราชการระดับกลางและเจ้าหน้าที่รักษา ความปลอดภัย พบว่า รูปประโยคที่ใช้ตอบปฏิเสธในละครโทรทัศน์และในแบบสอบถามนั้น รูปประโยคบอกเล่า หรือปฏิเสธจะพบมากที่สุด รองลงมา คือ รูปประโยคประโยคคำสั่งและ ประโยคคำถาม ส่วนกลวิธีการตอบปฏิเสธจะมีหน้าที่จำแนกตามกลุ่มความหมายได้ 5 กลุ่มได้แก่ การให้เหตุผล การพูดเป็นนัย การแบ่งรับแบ่งสู้ การตอบรับในอนาคต และการไม่ยอมรับ

งานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งที่นำทฤษฎีความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน นอกจากนี้ยังใช้ แนวคิดหัวข้อคำชมและกลวิธีตอบรับคำชมของโฮล์ม แนวคิดเกี่ยวกับหลักความสุภาพของลีช มาวิเคราะห์ในงานวิจัย คือ นฤพร สันตมนัส (2547) ศึกษาเรื่องการตอบรับคำชมในภาษาไทย ศึกษาเฉพาะตัวแปรทางด้านเพศของผู้รับคำชมและ สถานภาพทางสังคม ใช้แนวคิดหัวข้อคำชมและ กลวิธีตอบรับคำชมของโฮล์ม แนวคิดเกี่ยวกับหลักความสุภาพของลีช และทฤษฎีภาษาสุภาพของ บราวน์ และเลวินสัน โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและศึกษาจากบทละครโทรทัศน์ ผลการวิจัย พบกลวิธีการตอบรับคำชม 3 กลวิธีหลัก และ 12 กลวิธีย่อย ดังนี้

1. การยอมรับ แบ่งเป็น 5 กลวิธีย่อยได้แก่ วิธีแสดงความชื่นชม วิธีแสดงความเห็นด้วย วิธีลดคำตำหนิ วิธีเพิ่มคำตำหนิ วิธีชมกลับ

2. การเลียง แบ่งเป็น 6 กลวิธีย่อยได้แก่ วิธีให้คำตำหนิผู้อื่น วิธีให้รายละเอียด วิธีสงสัย ความจริงใจของผู้กล่าวชม วิธีเสนอ วิธีแนะนำ วิธีกล่าวถึงสิ่งตอบแทน

3. การปฏิเสธ คือ วิธีแสดงความไม่เห็นด้วย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบรับคำชมใช้การยอมรับมากกว่าการปฏิเสธในทุกหัวข้อคำชม ปัจจัยทางด้านเพศของผู้ตอบรับคำชมชายและหญิงไม่ต่างกัน แต่สถานภาพทางสังคมมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการตอบรับคำชม

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการรักษาหน้าและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการรักษาหน้าข้างต้น ผู้วิจัยได้ประมวลความรู้และสรุปเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า ดังนี้

1. กลวิธีการพูดตรงแบบไม่ตกแต่งคำพูด (Bald on record) คือ การใช้ถ้อยคำแบบตรงไปตรงมา ไม่มีการตกแต่งถ้อยคำ คือ การปฏิเสธที่ปรากฏคำปฏิเสธ เช่น อย่าทำ ไม่รู้ ไม่ใช่ เป็นต้น โดยผู้ตอบไม่ได้เสริมข้อมูลหรือเหตุผลใดๆ เพิ่มเติม

2. กลวิธีการพูดตรงแบบตกแต่งคำพูด (Redressive on record) คือ กลวิธีการใช้ถ้อยคำที่ตรงไปตรงมา แต่มีการเรียบเรียงถ้อยคำเพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนผู้อื่นหรือถ้อยคำที่แสดงความรู้สึกที่เป็นมิตร มี 7 กลวิธีย่อย ดังนี้

2.1 การไม่ตอบรับโดยให้เหตุผล คือ การปฏิเสธที่ปรากฏคำปฏิเสธ แต่อธิบายเหตุผลเพิ่มเติมเพื่อเป็นการแก้ตัวหรืออธิบายเสริม หรือ การปฏิเสธสมมติฐาน คือ การแย้งหรือการแสดงความไม่เห็นด้วยกับสมมติฐาน และปฏิเสธสมมติฐานนั้น เช่น ไม่จริงเขาต่างหากที่เป็นคนทำฉันไม่ได้ทำเพราะฉันเพิ่งกลับบ้านมา เป็นต้น

2.2 การต่อว่ากลับ คือ การตำหนิ กล่าวร้าย กล่าวถึงความผิดของผู้ที่ทำให้เสียหาย บางครั้งอาจใช้คำไม่สุภาพเพื่อบริภาษ เช่น นางบำเรอ นังคนใช้ อีฉฉวน เป็นต้น

2.3 การยกย่องตนเอง คือ การยกส่วนดีของตนขึ้นมากลบบกลื่อนสิ่งที่ทำให้ตนเองเสียหาย เช่น ฉันถูกเลี้ยงดูมาอย่างดี เป็นต้น

2.4 การกล่าวโทษบุคคลที่สาม คือ การกล่าวโทษบุคคลอื่นที่เป็นต้นเหตุให้ตนเองต้องกระทำสิ่งที่ทำให้ตนเองเสียหาย เช่น แก่ทำให้ฉันหกล้ม เขาบอกให้ฉันทำ เป็นต้น

2.5 การปลอมไม่ให้กังวล คือ การปลอมไม่ให้ผู้ที่ทำให้เสียหายกังวลว่าการกระทำหรือคำพูดนั้นๆ จะส่งผลไม่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เธอไม่ต้องกังวลว่าฉันจะทำให้เธอเดือดร้อนอย่าคิดมากไปเลย เป็นต้น

2.6 การขอความเห็นใจ คือ การขอให้ผู้ที่ทำให้เสียหายหรือบุคคลอื่นๆ เข้าใจในการกระทำและคำพูดที่ตนเองกระทำ เช่น ให้อภัยฉันเถอะ หายโกรธผมซะที เป็นต้น

2.7 การทำทายคู่สนทนา คือ ผู้เสียหายกล่าวชวนคู่สนทนาให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามคำบอกของผู้ที่เสียหาย เช่น คุณกลัวผีเสธไหมล่ะ ก็เอาสิอยากลองคูก็ได้ เป็นต้น

2.8 การใช้คำเรียก-คำร้อง มี 2 กลวิธีย่อย ดังนี้

2.8.1 การใช้คำเรียก คือ ผู้เสียหายเปล่งเสียงเรียกคู่สนทนาให้หยุดกล่าวหรือหยุดกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ตนเองเสียหาย เช่น ไอ้สมหมาย คุณทนายน

2.8.2 การใช้คำร้อง คือ ผู้เสียหายเปล่งเสียงดังเพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึกของตนเอง เพราะไม่พอใจในการกระทำหรือคำพูดของคู่สนทนาที่ส่งผลให้ตนเองเสียหาย คำร้องอาจเลียนเสียงร้องของมนุษย์ เช่น กรีด ้วย เป็นต้น

2.9 การข่มขู่คู่สนทนา คือ ผู้เสียหายกล่าวให้คู่สนทนากลัวว่าจะเกิดความเสียหายหรือเป็นภัยแก่คู่สนทนาหรือทรัพย์สินของคู่สนทนา เช่น ถ้าทำเป็นได้เห็นดีแน่ ถ้าไม่หยุดพูดฉันจะให้เขาลากเธอออกไป

3. กลวิธีไม่ตรงประเด็น (Off record) กลวิธีนี้คือการพูดอ้อม มี 6 กลวิธีย่อย ดังนี้

3.1 การประชดประชัน คือ การกล่าวแค้นเพราะความไม่พอใจเพื่อให้อีกฝ่ายรู้สึกเสียน้ำ ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์อาจจะบอไว้ว่าเป็นการประชด หรือไม่ได้ระบุไว้ในบทบรรยาย แต่เขียนให้ตัวละครกล่าวประชด เช่น เธออยากจะไปที่ไหนก็เชิญ ฉันไม่สนใจเธออยู่แล้ว เป็นต้น

3.2 การกลบเกลื่อน คือ กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อรักษาความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อผู้ร่วมสนทนา ใช้เพื่อแสดงความสุภาพและลดความรุนแรงของถ้อยคำ มีดังนี้

3.2.1 ใช้คำกริยาแสดงความเชื่อหรือทัศนคติ เช่น คิดว่า เชื่อว่า คงจะ เพื่อแสดงความคิดเห็นและลดน้ำหนักคำที่กล่าวออกมา ทำให้ไม่ต้องรับผิดชอบกับสิ่งที่ตนเองพูด

3.2.2 การแก้ใจคำหรือวลีที่สื่อนัยในเชิงลบ คือ แก้ใจคำของผู้พูดคุกคามหน้า โดยลดความรุนแรงของถ้อยคำลง เช่น สลัม แก้เป็น ชุมชน ยาม แก้เป็น พนักงานรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

3.3 การเพิ่มข้อมูลใหม่ คือ เพิ่มเนื้อหาเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม อาจใช้คำว่า ขอฟุด นิดนึ่ง บอกให้นิดนึ่ง ขอเรียนนิดนึ่ง ขอฟุดต่อ หรืออาจจะให้ข้อมูลโดยไม่ได้ใช้คำดังกล่าวก่อนจะกล่าวเนื้อความ เช่น หากผมไม่เข้มงวด พนักงานบางคนอาจจะ โกงเงินบริษัทเหมือนที่ผ่านมาก็ได้ เป็นต้น

3.4 การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอ คือ การโต้ตอบไม่ตรงประเด็นโดยอ้างว่าข้อมูลไม่เพียงพอหรือไม่มีความรู้ความเข้าใจพอ รูปภาษาที่ใช้ได้แก่ 'ไม่รู้' 'ไม่ทราบ' 'จำไม่ได้' 'ไม่เคยเห็น' 'ไม่เข้าใจ' เช่น ฉันไม่เข้าใจว่าคุณหมายถึงอะไร ฉันไม่รู้หรอก เป็นต้น

3.5 การกล่าวเปรียบเทียบ คือ การกล่าวกระทบกระเทียบ เหน็บแนมซึ่งผู้กล่าวอาจใช้อุปลักษณ์ หรือใช้คำคม คำนวน สุภาษิต คำพังเพย เช่น เธอมันหน้าไหว้หลังหลอก นางงูพิษ เป็นต้น

3.6 การเปลี่ยนประเด็นสำคัญของการสนทนา คือ ผู้ที่เสียน้ำกล่าวเปลี่ยนใจความสำคัญของเรื่องที่สนทนาเพื่อกลบเกลื่อนเรื่องที่ตนเองเสียน้ำ มี 2 กลวิธีย่อย ดังนี้

3.6.1 การพูดตรง คือ ผู้เสียหายกล่าวเปลี่ยนใจความสำคัญของเรื่องที่สนทนา ด้วยถ้อยคำตรงไปตรงมา เช่น ฉันว่าฉันไปเรียนดีกว่า ขอตัวกลับเลยนะคะ เป็นต้น

3.6.2 การใช้อุปมา คือ ผู้เสียหายกล่าวเปลี่ยนใจความสำคัญของเรื่องที่สนทนา โดยกล่าวเปรียบเทียบสิ่งของหรือบุคคลบุคคลหนึ่งกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ทำไมแทนไทไม่เข้าใจเธอบ้างเลย ไปทำงานเพราะชนคนงามเพราะแต่ง เธอใช้เงินซื้อเสื้อผ้าแค่นิดเดียวเองก็บ่นแล้ว เป็นต้น

3.7 การใช้คำสั่ง คือ ผู้เสียหายกล่าวให้คู่สนทนากระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าของตนเอง

3.8 การใช้ปฏิเสธ คือ ผู้เสียหายใช้ประโยคคำถามย้อนถามคู่สนทนาเพื่อให้คู่สนทนาคิดหาคำตอบด้วยตนเอง หรือเพื่อให้ตนเองเลียงที่จะไม่ต้องได้ตอบซึ่งอาจทำให้ผู้ถามกลับเสียหน้าเพิ่มได้ มักใช้คำแสดงถาม เช่น ทำไมเธอไม่พูดอะไรบ้างล่ะ เธอไม่เข้าใจฉันเลยใช่ไหม หมู่นี้คุณเป็นอะไรหงุดหงิดใส่นั่นทุกวันเลย เป็นต้น

4. กลวิธียับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าตนเอง (withhold SFTA) เป็นกลวิธีที่เลือกใช้เพื่อใช้แทนคำพูดที่อาจจะทำให้ตนเองเสียหน้า มี 4 กลวิธีย่อย ดังนี้

4.1 การหัวเราะ คือ ผู้เสียหายแปลงเสียงแสดงความขบขันหรือยิ้มเพื่อเลียงที่จะได้ตอบหรือลดความรุนแรงของเรื่องที่ทำให้เสียหน้า

4.2 การไม่พูด หรือการเจิบ คือ การไม่ได้ตอบเพื่อรักษาหน้าตนเอง เพราะหากพูดได้ตอบอาจเสียหน้ามากขึ้น

4.3 สัมผัสภาษา คือ ผู้เสียหายแะต้องร่างกายคู่สนทนา เพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึกหรือเพื่อให้คู่สนทนาารู้สึกเสียหน้าด้วยการสัมผัสนั้น

4.4 นัยภาษา คือ ผู้เสียหายจ้องมองคู่สนทนาเพื่อสื่ออารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และความประสงค์

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวจนภาษาและอวจนภาษา

ภาษาที่ใช้เป็นปกติในชีวิตประจำวันเพื่อสื่อสารกับบุคคลอื่นในสังคมที่เข้าใจภาษาเดียวกัน แบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ ภาษาที่ใช้ถ้อยคำหรือวจนภาษาอย่างหนึ่งและภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำหรืออวจนภาษาอีกอย่างหนึ่ง เนื่องจากผู้วิจัยศึกษาข้อมูลภาษาจากบทละครโทรทัศน์ ซึ่งภาษาที่ใช้จะประกอบด้วยภาษาที่เป็นถ้อยคำ คือ วจนภาษา และภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำ คือ อวจนภาษา อาทิ การเงิบ การหัวเราะ ผู้วิจัยจึงศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวจนภาษาและอวจนภาษาด้วย

วจนภาษา

คำว่า “วจนภาษา” มีผู้ให้ความหมายหลายท่าน ดังนี้

สวนิต ชมาภัย (2543: 33-43) กล่าวว่า ภาษาพูด หรือวจนภาษา (Verbal Communication) คือ เสียงพูดที่มนุษย์ตกลงกัน เพื่อให้ทำหน้าที่แทนมโนภาพของสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์ด้วยกันสามารถรับรู้ได้ทางประสาทสัมผัสต่างๆ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย มนุษย์เหล่านี้จึงคิดเครื่องหมายแทนเสียงพูด และเขียนลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษร คือถ้อยคำนั่นเอง เช่นเดียวกับ สิริวรรณ นันทจันทุล (2549: 8) ที่กล่าวโดยสรุปว่า วจนภาษา (Verbal Language) หมายถึง ภาษาที่ใช้ถ้อยคำ คือ ภาษาที่ใช้คำพูดหรือตัวอักษรเขียนแทนคำพูด ภาษาที่ใช้ถ้อยคำมีประโยชน์ในการสื่อสาร เช่น

1. ใช้อธิบายสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น วัตถุ สิ่งของ ปรากฏการณ์ต่างๆ
2. ใช้อธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ความรัก ความโกรธ ความเศร้า ความกล้าหาญ ความละเอียด
3. ใช้กล่าวถึงเรื่องราวในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต
4. บางโอกาสใช้ถ้อยคำให้เกิดความสนุกสนาน บางครั้งทำให้เกิดความรู้สึก โศกเศร้า บางคราวใช้ภาษาโน้มน้าวใจให้คล้อยตาม

นอกจากนี้ อวษพร พานิช และคณะ (2548: 5) อธิบายว่า วจนภาษา คือ ภาษาถ้อยคำได้แก่ คำพูดหรือตัวอักษรที่กำหนดตกลงใช้ร่วมกันในสังคม ซึ่งหมายรวมถึงเสียง และลายลักษณ์อักษร ภาษาถ้อยคำจึงเป็นภาษาที่มนุษย์สร้างขึ้นมาอย่างมีระบบ มีหลักเกณฑ์ทางภาษาหรือไวยากรณ์ ซึ่งคนในสังคมนั้นต้องเรียนรู้ที่จะใช้ภาษาในการฟัง พูด อ่าน เขียน และคิด

จากคำนิยามข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า วจนภาษา (Verbal Language) หมายถึง เสียงที่มนุษย์ตกลงให้ใช้เป็นถ้อยคำแทนความคิดหรือมโนภาพของสิ่งต่างๆ รวมทั้งความรู้สึกรู้นึกคิดของมนุษย์ และนำถ้อยคำเหล่านั้นมาใช้สื่อสารในภาษา โดยถ้อยคำต่างๆ นั้นต้องสร้างขึ้นมามีระบบ

ดังที่ผู้วิจัยได้สรุปจากคำนิยามของนักวิชาการข้างต้น วจนภาษา คือ ภาษาถ้อยคำ การวิจัยครั้งนี้ต้องวิเคราะห์หัตถละคร โทรทัศน์ที่สื่อสารด้วยถ้อยคำที่เป็นภาษาเขียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่องวจนภาษาด้านการใช้ถ้อยคำด้วย

วจนภาษาด้านการใช้ถ้อยคำ

“คำ” เป็นหน่วยเล็กที่สุดในภาษาที่มีความหมายสมบูรณ์และใช้สื่อสารได้ การเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับบริบทจึงสำคัญ ถ้อยคำต่างๆ ทำให้เกิดวลี ประโยค เรื่องราว และข้อความเพื่อใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน เมื่อผู้พูดหรือผู้เขียนเลือกใช้กลวิธีเพื่อสื่อสารกับบุคคลอื่นแล้วย่อมต้องเลือกถ้อยคำที่จะใช้สื่อสารในกลวิธีนั้นๆ เช่น หากผู้พูดจะให้บุคคลอื่นทำตามของตนเอง ประสงค์ ผู้พูดจะเลือกใช้ถ้อยคำที่สุภาพ และเลือกสรรถ้อยคำที่เป็นคำร้องขอ เช่น “โปรดปิดไฟทุกครั้งหลังใช้งาน” ถ้อยคำ เช่น คำว่า “โปรด” เป็นกลวิธีขอร้อง หากละคำว่าโปรดไปก็จะไม่ใช่การขอร้องแต่เป็นการสั่ง เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาวจนภาษาด้านการใช้ถ้อยคำซึ่งปรากฏในบทละคร โทรทัศน์ที่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย ดังนี้

1. การใช้คำหยาบหรือคำไม่สุภาพ

ปรีชา ช่างขวัญยืน (2525: 159) กล่าวว่า คำหยาบ หรือคำไม่สุภาพ คือ คำที่ต่ำกว่าภาษาพูดลงไป คำหยาบนั้นเป็นคำที่พูดไม่ได้ ถ้าใช้พูดก็เป็นการดูหมิ่นผู้ฟัง หรือคำที่ต่ำมากๆ คือ คำด่าว่านั้น ใช้ทำร้ายผู้ฟัง คำที่ไม่ถึงกับเป็นคำด่า แต่นับว่าเป็นคำหยาบมีอยู่มาก เช่น แดก ชัด เสือก ฉิบหาย เป็นต้น คำคำนี้รวมอยู่ในประเภทคำหยาบด้วย

นอกจากนี้ ศิริบูรณ์ เถกิงสุข (2543: 235) กล่าวว่า คำหยาบ ยังหมายถึง คำที่ใช้ดูค่า ว่ากล่าว เสียดสีประชดประชัน หรือสบถสาบาน โดยทั่วไปแล้วเป็นคำไม่สุภาพ และจะไม่ใช้พูดกันในอารมณ์ปกติ เช่น ระบาย บัดชบ ฉิบหาย ส่วน สิริวรรณ นันทจันทุล (2549: 73-74) กล่าวว่า คำไม่สุภาพ (คำหยาบคายและคำหยาบโลน) มักใช้กับบุคคลสนิทสนมคุ้นเคยกันมากเป็นพิเศษ หรือใช้ในภาวะอารมณ์โกรธ ฉุนเฉียว หงุดหงิด เช่น *ช่วยจริงๆ แม่ง*

จากคำนิยามข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า คำหยาบหรือคำไม่สุภาพ คือ คำพูดที่ใช้ดูค่า ว่ากล่าว เสียดสี ประชดประชัน คำสบถ และคำด่าที่ใช้ดูหมิ่นผู้ฟัง คำหยาบหรือคำไม่สุภาพมักใช้กับบุคคลสนิทสนมคุ้นเคยกันมากเป็นพิเศษ หรือใช้ในภาวะอารมณ์โกรธ ฉุนเฉียว หงุดหงิด

2. การใช้คำภาษาตลาด คำสแลง คำเฉพาะกลุ่ม

สิริวรรณ นันทจันทุล (2549: 74) กล่าวถึงการใช้ภาษาพูดในงานเขียนว่ามักใช้คำภาษาตลาด คำสแลง และคำเฉพาะกลุ่ม ดังนี้

1) คำภาษาตลาด หมายถึง คำที่ใช้พูดจากันทั่วไป ไม่คำนึงถึงความเหมาะสมแก่คู่สื่อสาร เน้นการสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกันเป็นหลัก เช่น *เมียหลวงเมียน้อยเขาปรองดองกันดีนะบ้านนี้*

2) คำสแลง หรือคำคะนอง หมายถึง คำที่ใช้ตลาดเคลื่อนไปจากปกติใช้เฉพาะกลุ่มชั่วคราวหนึ่ง ไม่ใช้ภาษาที่ยอมรับกันว่าถูกต้องตามหลักภาษา เช่น *เซ็งระเบิดเลยการบ้านเพียบ*

3) คำเฉพาะกลุ่ม หมายถึง คำที่บุคคลแต่ละกลุ่มคิดขึ้นใช้พูดจากันภายในกลุ่มของตน สื่อความหมายให้เข้าใจได้ในวงการเดียวกัน เช่น *เสียดค่าโง่ไปเท่าไรล่ะ*

นอกจากนี้ ปรีชา ช่างขวัญยืน (2525: 198) กล่าวว่า คำสแลง คือ คำที่จัดอยู่ในประเภทคำคำต่ำมีหลายชนิด เช่น คำตลาด คำสองง่าม คำด่า คำพวน เป็นต้น คำสแลงส่วนมากเป็นคำทั่วไปที่นำมาใช้ในความหมายเฉพาะ และใช้กันระยะหนึ่ง เมื่อชินแล้วก็สร้างคำใหม่ คำสแลงบางชนิดอาจติดอยู่ในภาษานาน แต่ส่วนมากจะไม่ติด คำเหล่านี้มีความหมายกว้างและแปลตายตัวไม่ได้ แต่มีความหมายเฉพาะตัวอยู่ เช่น *นึ่ง ซ้ำสั๊ ไถ ถังแตก ไม่เอาไหน ช่วยไม่ได้* หมายความว่า เป็นต้น

คำสแลงยังเป็นคำที่ตั้งให้ตามอารมณ์เดี๋ยวยุ่น คำเหล่านี้เกิดชั่วคราวแล้วก็หายไป เช่น เย็นไปเลย สะบัดช่อ จ๊กโก๊ (ผะอบ โปษะกฤษณะ, 2544: 69)

ผู้วิจัยสรุปว่า ภาษาลาด คือ คำที่ใช้สื่อสารทั่วไป เน้นการสื่อความหมายเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมแก่คู่สนทนา ส่วนคำแสลง คือ คำที่ใช้เพียงระยะหนึ่ง และไม่ยอมรับว่า ถูกต้องตามหลักภาษา และคำเฉพาะกลุ่ม หมายถึง คำที่ใช้สื่อสารเฉพาะกลุ่มของตนเอง

3. การใช้คำเลียนเสียงพูด

คำเลียนเสียงพูด หมายถึง คำที่เขียนถ่ายถอดออกมาให้เหมือนกับเสียงพูดมากที่สุด ซึ่งบางครั้งเสียงพูดนั้น มีลักษณะที่ทำให้พลอยเขียนลักษณะที่ผิดแปลกไปจากภาษาเขียนที่ใช้ อยู่ด้วย (ชานาญ รอดเหตุภัย, 2522: 74) เช่น ไข่ม้อย มาด้วยเหรอ อย่างนี้ เป็นต้น คำประเภทนี้ ไม่ควรนำมาใช้ในการพูดที่เป็นทางการหรืองานเขียนทั่วไป ยกเว้นกรณีต้องถ่ายเสียงพูดของ ตัวละครในงานเขียนประเภทบันเทิงคดี สิริวรรณ นันทจันทุล (2549: 77) กล่าวว่า ภาษาพูด ที่ปรากฏในงานเขียนมักใช้คำเลียนเสียงพูด ซึ่งไม่ตรงกับรูปคำเขียน เพื่อให้ผู้รับสารกำลังรู้สึกว่ สนทนากับผู้เขียน และอยู่ในสภาพการณ์สนทนามากกว่าอ่านงานเขียน เช่น ยั้งยั้ง ยั้งยั้ง ก็ต้องมา ให้ได้ เป็นต้น

จากคำนิยามข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่าคำเลียนเสียงพูด คือ คำที่เขียนเลียนตามเสียงพูด ที่เปล่งออกมา ซึ่งจะไม่ตรงกับรูปภาษาเขียน

4. การใช้คำเรียก-คำร้อง

นวรรณ พันธุมธา (2551: 138-141) กล่าวว่า คำเรียก-ร้อง คือ คำที่ผู้พูดใช้เรียกผู้อื่น หรือเปล่งเสียงแสดงอารมณ์ เป็นคำที่มีลักษณะพิเศษ คือ ไม่ต้องประกอบกับคำอื่นให้เป็นประโยค ใช้ลำพังก็ได้ คำเรียก-ร้องมี 2 ชนิด คือ คำเรียกขาน และคำอุทาน

1) คำเรียกขาน คำเรียกขานหมายรวมถึงคำเรียกและคำขานรับ คำเรียก คือ คำที่ใช้ เรียกผู้อื่นให้เกิดความสนใจ มักอยู่หน้าประโยค หรืออาจอยู่ท้ายประโยคได้ คำที่ใช้เรียก ได้แก่ คำบอกเครือญาติ ชื่อบุคคล คำบอกตำแหน่งหรืออาชีพ คำบอกบุรุษที่ 2 เช่น ลูกจ๋า คุณคะ คุณหมอมะ

เป็นต้น ส่วนคำขานรับ คือ คำตอบเมื่อได้ยินคำเรียก หมายถึงคำตอบรับเมื่อมีผู้ถามหรือสั่ง เช่น คะ ครับ ขา จ๋า

2) คำอุทาน คำอุทาน คือ คำที่เกิดจากการเปล่งเสียงแสดงอารมณ์ ความรู้สึก และแสดงจุดประสงค์บางประการ เช่น ฮี แสดงความขุ่นเคือง เอ๊ะ แสดงความประหลาดใจ เอ๊ย แสดงความไม่แน่ใจ เฮ้ย ใช้คัดค้าน เป็นต้น

ส่วน สิริวรรณ นันทจันทุล (2549: 73) กล่าวว่า คำเรียก คือ คำที่ผู้พูดใช้เรียกผู้อื่น เป็นคำที่มีลักษณะพิเศษ คือ ไม่ต้องประกอบคำอื่นให้เป็นประโยค ใช้ลำพังก็ได้ ผู้เรียกอาจใช้คำแสดงสถานภาพ ชื่อเล่น สมญา คำสรรพนาม เป็นต้น เช่น คุณครู ท่าน หนูนิค เป็นต้น ส่วนคำร้อง คือ เสียงที่เปล่งเพื่อแสดงอารมณ์ ความรู้สึก คำลักษณะนี้ใช้ได้ตามลำพัง เช่น พุทโธ เอ๊ะ เป็นต้น

จากข้อความรู้เรื่อง คำเรียก-คำร้อง ผู้วิจัยสรุปได้ว่า คำเรียก คือ คำที่ใช้เรียกผู้อื่น ไม่ต้องประกอบกับคำอื่นให้เป็นประโยค ผู้เรียกอาจใช้คำแสดงสถานภาพ คำบอกเครือญาติ ชื่อบุคคล คำบอกตำแหน่งอาชีพ ส่วนคำร้อง คือ คำอุทานที่เกิดจากการเปล่งเสียงแสดงอารมณ์ ความรู้สึก และแสดงจุดประสงค์บางประการ นอกจากความหมายของคำอุทานแล้ว พระยาอุปทิศศิลปสาร ได้อธิบายคำอุทานไว้น่าสนใจ ดังนี้

พระยาอุปทิศศิลปสาร (2545: 109-111) กล่าวสรุปได้ว่า คำอุทาน แปลว่า เสียงที่เปล่งออกมา หมายถึง คำพวกหนึ่งที่ผู้พูดเปล่งออกมา แต่ไม่มีความแปลเหมือนคำชนิดอื่น เป็นแต่ให้ทราบความต้องการ หรือนิสัยใจคอ เช่น เออ เออ โออึ บางทีก็เอาคำที่มีคำแปลมาเปล่งเป็นคำอุทานก็มี เช่น อนิจจา พุทโธ คำอุทานแบ่งได้เป็น 2 ประการ คือ

1) คำอุทานบอกอาการ คือ คำอุทานที่ผู้พูดเปล่งออกมาเพื่อให้รู้จักอาการต่างๆ ของผู้พูดมี 2 ลักษณะ คือ ใช้บอกอาการในเวลาพูดจากัน แสดงอาการร้องเรียกหรือบอกให้รู้ตัว เช่น เฮ้ย เนอะ และใช้สอดสร้อยลงในระหว่างถ้อยคำ เพื่อให้คำสละสลวย เช่น โอ้ เออ

2) คำอุทานเสริมบท คือ คำอุทานที่ผู้พูดกล่าวเพิ่มเติมถ้อยคำเสริมขึ้น เรียกว่า อุทานเสริมบท เช่น เลขผา แขนแมน เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงสรุปเพิ่มเติมได้ว่า คำอุทานแบ่งได้เป็น 2 ประการ คือ คำอุทานบอกอาการ และคำอุทานเสริมบท

5. การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2542: 10) กล่าวว่า การทับศัพท์ (Phonetic Substitution) เป็นวิธีการ ยืมคำจากภาษาหนึ่งเข้าไปใช้ในอีกภาษาหนึ่งโดยตรง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูป คือ พยายามรักษาลักษณะเด่นของภาษาเดิมเอาไว้ เช่น เทนนิส เทอม โบนัส ซีอีโอ เต้าเจี้ยว

ประยูร ทรงศิลป์ (2526: 69) กล่าวว่า การทับศัพท์เป็นการออกเสียงคำศัพท์ที่ยืมมานั้น ให้ใกล้เคียงกับของเดิม โดยจะปรับเสียงให้เข้ากับลักษณะที่มีในภาษาไทย

จากคำนิยามข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า คำทับศัพท์ คือ การยืมคำจากภาษาหนึ่งมาใช้ในอีกภาษาหนึ่งโดยตรง โดยออกเสียงคำยืมให้ใกล้เคียงกับของเดิมมากที่สุด

6. การใช้คำซ้ำ

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2544: 30) กล่าวว่า คำซ้ำ หมายถึง การนำคำเดิมคำเดียว มากล่าวซ้ำ 2 ครั้ง โดยใช้ไม่ยวมกกำกับ หรือการเล่นเสียงวรรณยุกต์

นอกจากนี้ คำซ้ำใช้เพื่อสื่อความหมายของคำให้เพิ่มขึ้นหรือลดลง คำซ้ำมีหลายลักษณะ เช่น คำซ้ำเลียนเสียงธรรมชาติ คำซ้ำบอกพหูพจน์ คำซ้ำที่เน้นความหมายหนักแน่นยิ่งขึ้น คำซ้ำแยกจำนวน คำซ้ำในคู่ เช่น ฝนตกจ๊ก ๆ เต๋ก ๆ อดหลับอดนอน (สิริวรรณ นันทจินทุล, 2549: 76)

ส่วน จินดา เสงสมบุรณ์ (2542: 159) กล่าวว่า คำซ้ำ หมายถึง คำที่เกิดจากการนำ หน่วยคำมาออกเสียงซ้ำเดิมเป็น 2 ครั้งขึ้นไป แล้วทำให้ความหมายแตกต่างจากเดิม มี 2 ประเภท คือ คำซ้ำประเภทกรุปที่ซ้ำ เช่น ตีๆ คำๆ เย็บๆ อีกประเภท คือ คำซ้ำประเภทเปลี่ยนเสียง เช่น คำคำ ผีผอ

ผู้วิจัยสรุปว่า คำซ้ำ คือ การนำคำเดิมคำเดียวมาออกเสียงซ้ำเป็น 2 ครั้งขึ้นไป เพื่อให้ ความหมายของคำเพิ่มขึ้นหรือลดลง โดยการนำคำซ้ำนั้นใช้เพื่อ บอกพหูพจน์ เน้นความหมาย และ แยกจำนวน

7. การใช้คำซ้อน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2543: 20) กล่าวว่า คำซ้อน คือ คำที่มีคำเดียว 2 คำ อันมีความหมาย หรือเสียงคล้ายกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกันซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมี ความหมายใหม่หรือความหมายที่ใช้ต่างกันออกไป คำซ้อนแบ่งออกเป็นคำซ้อนเพื่อ ความหมาย ทำให้ได้คำใหม่หรือคำที่มีความหมายใหม่ขึ้นในภาษา เช่น คำว่า ใจคอ แก้มคาง ผิดชอบ เท็จจริง ฯลฯ อีกประเภท คือ คำซ้อนเพื่อเสียง ทำให้รูปของคำไทยมีมากขึ้น มีคำใช้มากขึ้น เช่น มอมแมม จอแจ

บุญยงค์ เกศเทศ (2548: 73) กล่าวว่า คำซ้อนมักนิยมใช้เขียนหรือพูดเป็นกลุ่มเดียวกัน

ส่วน สิริวรรณ นันทจินตูล (2549: 76) กล่าวว่า คำซ้อน เป็นการประสมคำประเภทหนึ่ง ซึ่งนำคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกันมาซ้อนกัน เพื่อให้ความหมายของคำนั้นชัดเจนขึ้น หรือนำคำที่มีเสียงใกล้เคียงกันมาซ้อนกันเพื่อให้ออกเสียง ได้สะดวก มีความไพเราะ เช่น เด็กสมัยนี้ เติบโต รวดเร็วจริงๆ (คำซ้อนเพื่อเสียง) นั่นไม่ใช่ลูกท่านหลานเธอ ใครจะมานับหน้าถือตาละ (คำซ้อนเพื่อความหมาย)

ผู้วิจัยสรุปว่า คำซ้อนคือ คำที่ประสมกัน โดยนำคำที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน มาซ้อนกัน เพื่อให้ได้ความหมายใหม่ หรือเพื่อให้ความหมายของคำนั้นชัดเจนมากขึ้น

8. การใช้คำเชื่อม

นววรรณ พันธุเมธา (2551: 89-113) กล่าวว่า คำเชื่อม คือ คำหรือกลุ่มคำที่ใช้แสดง ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคำหรือประโยค คำเชื่อมแบ่งได้ ดังนี้

คำเชื่อมจำแนกตามลักษณะการประกอบคำได้ 2 ประเภท คือ คำเชื่อมเดี่ยว เช่น
กว่าเราจะไปถึง หนังสือฉายแล้ว และคำเชื่อมผสม เช่น เขาลาออกจากงานเพราะว่ามีเรื่องขัดแย้งกับ
หัวหน้า

คำเชื่อมจำแนกตามตำแหน่งได้ 6 ประเภทได้แก่

- 1) คำเชื่อมนำประโยคเชื่อม เช่น ฉันไม่ชอบเพราะเขาชอบดูถูกคนอื่น
- 2) คำเชื่อมในประโยคเชื่อม เช่น น้อยไม่สบาย เขาเลยลางาน
- 3) คำเชื่อมท้ายประโยคเชื่อม เช่น ให้เขาทำเถอะ เขาก็อาสา
- 4) คำเชื่อมนำคำหรือกลุ่มคำ เช่น อาหารก็หมดเกลี้ยง
- 5) คำเชื่อมหลังคำหรือกลุ่มคำ เช่น สัตว์ก็ดี มนุษย์ก็ดี ต่างรักชีวิตของตน
- 6) คำเชื่อมนำประโยคย่อย เช่น เรารู้ว่าพูดไปก็ไม่มีประโยชน์

คำเชื่อมจำแนกตามความหมายได้ 21 ประเภทได้แก่

- 1) คำเชื่อมบอกเจ้าของ ได้แก่ คำว่า ของ แห่ง เช่น ขนมหของคุณป้าอร่อยมาก
- 2) คำเชื่อมบอกผู้มีส่วนร่วม ได้แก่ คำว่า กับ หรือ กะ เช่น คุณเคยพบกับน้องชายผม
หรือยัง
- 3) คำเชื่อมบอกเครื่องมือ ได้แก่ คำว่า กับ ด้วย โดย เช่น เขาทำกับมือ
- 4) คำเชื่อมบอกความสัมพันธ์ทางสถานที่ ได้แก่ คำว่า ใน นอก เหนือ บน กลาง
ท่ามกลาง หน้า ข้าง รอบ ภายใน ตรง ที่ ระหว่าง เยื้อง ใกล้ ตรงข้าม เช่น แจกันบนโต๊ะตกลงมาแตก
- 5) คำเชื่อมบอกแหล่งเดิม ได้แก่ คำว่า จาก เช่น นี่เป็นของขวัญจากพ่อ
- 6) คำเชื่อมบอกจุดหมาย ได้แก่ คำว่า สู่ ยัง แก่ แด่ ต่อ เช่น เขายื่นคำร้องต่อนายอำเภอ
- 7) คำเชื่อมบอกความสัมพันธ์ทางเวลา ได้แก่ คำว่า ภายใน ใกล้ พอ ครั้น กว่า แล้ว จึง
เช่น กว่าพ่อจะกลับลูกก็หลับแล้ว
- 8) คำเชื่อมบอกลักษณะ ได้แก่ คำว่า โดย ด้วย เช่น เขาตายโดยสงบ
- 9) คำเชื่อมบอกความคล้ายตาม ได้แก่ คำว่า และ ทั้ง ไหนจะ กอปรกับ ประกอบกับ
ก็ดี เช่น ฉันชอบทั้งเขาและน้อง
- 10) คำเชื่อมบอกการเปรียบเทียบ ได้แก่ คำว่า กว่า ปาน ราว ดุจ ดัง ประดุจ เช่น แมว
น่ารักกว่าหมา

- 11) คำเชื่อมบอกความขัดแย้ง ได้แก่ คำว่า ทั้ง ทั้งๆ แต่ ถึง แม้ ถึงแม้ แม้ว่า เช่น ฉันเห็นเขาแต่เขาไม่เห็นฉัน
- 12) คำเชื่อมบอกความให้เลือกเอา ได้แก่ คำว่า หรือ หรือไม่ว่า เช่น นิดควรจะออกจากโรงเรียนหรือไม่ก็หางานพิเศษทำ
- 13) คำเชื่อมบอกความยกเว้น ได้แก่ คำว่า นอกจาก ยกเว้น เว้นแต่ เช่น เด็กทุกคนนอกจากแดงว่ายน้ำเป็น
- 14) คำเชื่อมบอกเหตุ ได้แก่ คำว่า เพราะ ด้วย เช่น เขาต้องตายเพราะความประมาท
- 15) คำเชื่อมบอกผล ได้แก่ คำว่า จึง เลย เช่น เขาทำงานดีจนใครๆ ชม
- 16) คำเชื่อมบอกเนื้อความ ได้แก่ คำว่า ว่า เช่น เขาคิดว่าไม่มีใครรู้ทันเขา
- 17) คำเชื่อมบอกการขยายความ ได้แก่ คำว่า ซึ่ง อัน เช่น เขาอยู่ในบ้านซึ่งใหญ่โตกว่าบ้านหลังอื่นๆ ในย่านนี้
- 18) คำเชื่อมบอกการอ้างถึง ได้แก่ คำว่า ที่ เช่น เขาได้เปรียบที่รวย
- 19) คำเชื่อมบอกการแนะนำ ได้แก่ คำว่า คือ กล่าวคือ เช่น ข้าคือพ่อของเจ้า
- 20) คำเชื่อมแสดงตัวอย่าง ได้แก่ คำว่า เช่น อาทิ เช่น โทษของการพนันมีมากมาย อาทิ เป็นเหตุแห่งการทะเลาะวิวาท
- 21) คำเชื่อมเน้นความสัมพันธ์ ได้แก่ คำว่า ก็ เช่น น้ำตาลก็ราคาแพง

สิริวรรณ นันทจันทุล (2549: 86) กล่าวว่า ในภาษาไทยนั้นมักจะใช้คำเชื่อมได้แก่ บุพบท สันธาน ประพันธสรรพนาม ให้เห็นอย่างชัดเจน

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า คำเชื่อมใช้เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประโยคได้แก่ คำบุพบท คำสันธาน ประพันธสรรพนาม

9. การใช้คำบอกความถี่

คำบอกความถี่บอกความหมายว่ากริยาอย่างหนึ่งเกิดขึ้นมากน้อยเพียงไรในระยะเวลาหนึ่ง (นววรรณ พันธุเมธา, 2551: 69) เช่น เร็ว บ่อย เสมอ ฯลฯ เช่น เขาผิคนัดเสมอ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า คำบอกความถี่เป็นคำที่ใช้บอกว่าการกระทำหนึ่งเกิดมากน้อยเพียงใดในช่วงเวลาหนึ่ง

10. การใช้คำสุภาพ

ประทีป วาทิกทินกร (2542: 8) กล่าวว่า คำสุภาพเป็นคำที่ใช้กันในหมู่สุภาพชน หรือในราชการ ถือกันว่าเป็นคำที่นุ่มนวล ฟังแล้วเสนาะหู อ่านแล้วสนิทใจ เพราะไม่เป็นคำห้วนหรือกระด้าง ไม่หยาบคายทั้งโดยตรงและทางอ้อม เช่น ศีรษะ รับประทาน ทราบ กล่าว สุขุม เป็นต้น

บรรจบ พันธุเมธา (2544: 177) กล่าวว่า คำสุภาพมักเป็นถ้อยคำที่ใช้แก่ผู้เคารพนับถือสูงกว่าด้วย วิทยุติ ชาติวุติ และคุณวุติ ที่เป็นชนธรรมดาสามัญ ทั้งนี้ รวมถึงพระภิกษุด้วย

นอกจากนี้ สุจริต เพียรชอบ (2539: 133-135) ได้กล่าวถึงลักษณะและวิธีการใช้ภาษาเพื่อให้เกิดความสุภาพ อาทิ การเลือกใช้สรรพนาม คำสรรพนามในภาษาไทย แม้จะมีความหมายเหมือนกัน แต่ละรูปคำนั้นใช้ในโอกาสและบุคคลต่างกัน เช่น สรรพนาม กู กระผม อาตมา เป็นสรรพนามแทนตัวผู้พูด แต่ใช้ในโอกาส สถานที่ และบุคคลที่ต่างกัน นอกจากนี้ยังใช้คำลงท้ายเพื่อแสดงความสุภาพ สำหรับผู้หญิงคือ คะ ค่ะ จ๊ะ จะ ผู้ชายใช้ ขอรับ ครับ

ผู้วิจัยสรุปว่า คำสุภาพ คือ การใช้ถ้อยคำที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าการนุ่มนวล อ่อนโยน ไม่หยาบ ไม่กระด้าง นอกจากนี้ การใช้คำสุภาพยังแสดงถึงความเคารพผู้ฟัง แม้คำสุภาพจะมีรูปเหมือนกันแต่ใช้ต่างโอกาส สถานที่ และบุคคล ถ้อยคำที่ใช้แสดงความสุภาพ เช่น คำสรรพนาม คำลงท้าย เป็นต้น

11. การใช้คำขยาย

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2545: 87) กล่าวว่า คำวิเศษณ์ คือ คำจำพวกที่ใช้ประกอบคำอื่น ขยายให้มีเนื้อความแปลกออกไปได้แก่ คำว่า ดี ชั่ว ขาว ดำ สูง ช้า เร็ว เป็นต้น สำหรับประกอบคำอื่น คือ ประกอบนาม เช่น ม้าเร็ว ประกอบคำสรรพนาม เช่น ใครบ้าง ประกอบคำกริยา เช่น เดินช้า ประกอบคำวิเศษณ์ด้วยกัน เช่น เร็วมาก ยังใช้เป็นคำขยายคำที่อยู่ข้างหน้าให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในภาษาพูดมักใช้คำขยายเพื่อความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น (สิริวรรณ นันทจินทุล, 2549: 72) ทำให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น หล่อนสวยขึ้นเยอะนะ เป็นต้น

ผู้วิจัยสรุปว่า คำขยาย คือ คำวิเศษณ์ที่ใช้พหูพจน์เพื่อให้ความหมายชัดเจนขึ้น การใช้คำขยายนั้น ทำให้เห็นภาพ และได้อารมณ์ความรู้สึกมากขึ้น

12. การใช้คำที่มีความหมายแฝง

เชวง จันทรเขตต์ (2528: 83) แบ่งประเภทของความหมายแฝงไว้ว่ามี 4 ประเภท คือ

- 1) ประเภทที่ก่อให้เกิดความรู้สึกรุนแรง หวาดเสียว รังเกียจ หยาบคาย เช่น คำคำคำหยาบ โลกต่างๆ
- 2) ประเภทที่ก่อให้เกิดความรู้สึกอ่อนลง หรือมีความสุขมากขึ้น เช่น คำสุภาพ และคำราชาศัพท์
- 3) ประเภทที่ก่อให้เกิดความรู้สึกในทางที่ดี คือ มีความหมายบ่งบอกถึงความรู้สึก รักใคร่ ความสุข ความยินดี ความฉลาด ความขยอข่งนับถือ
- 4) ประเภทคำที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีได้แก่ ความรู้สึกโกรธ เสร้า เกลียด ดูหมิ่น เยาะเย้ย หรือประชดประชัน

ความหมายแฝงมักปรากฏในข้อความประเภทต่างๆ กัน (สุนันท์ อัญชลินกุล, 2546: 172-173) ดังนี้

- 1) ข้อความที่เป็นสำนวนไทย เช่น เหยหน้าอ้าปาก มีความหมายแฝงว่ามีฐานะดีขึ้นกว่าเดิม มะกอกสามตะกร้าปาไม่ถูก มีความหมายแฝงว่า คนกลับกลอก
- 2) ข้อความที่เป็นภาพพจน์ มี 5 ลักษณะ คือ

2.1) การใช้ความหมายแฝงลักษณะอุปลักษณ์ เช่น เขาเป็นมือขวาของผู้บัญชาการที่เดิวนะ คำว่า มือ มีความหมายตามพจนานุกรมว่า อวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายต่อคู่กับแขน สำหรับจับ คำว่ามือขวา จึงมีความหมายตรงว่า อวัยวะส่วนหนึ่ง ของร่างกายอยู่ต่อแขน

ด้านขวา และมีคุณสมบัติเด่นคือ มักเป็นด้านที่ทำงานถนัด คำว่า มือขวา ในที่นี้ จึงใช้ในความหมายแฝงว่า ผู้ที่ทำงานแทนเราได้อย่างคล่องแคล่วจนเป็นที่น่าพอใจ

2.2) การใช้ความหมายแฝงลักษณะอนุนามนัย คือ ใช้คุณสมบัติเด่นๆ ส่วนหนึ่งของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อแทนความหมายทั้งหมดของสิ่งนั้น เช่น ขบวนขันหมากมาแล้ว ขันหมากในที่นี้มีความหมายถึงการแต่งงาน และเป็นขั้นตอนหนึ่งในหลายขั้นตอนของการจัดพิธีแต่งงาน

2.3) การใช้ความหมายแฝงลักษณะอธินามนัย คือ การใช้ชื่อเรียกรวมๆ เพื่อแทนสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นส่วนรวมหรือส่วนใหญ่ เช่น เด็กเอ๊ยเด็กน้อย คำว่า เด็กน้อย มีความหมายแฝงถึงเด็กทุกคน ไม่ได้หมายถึงเด็กคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ

2.4) การใช้ความหมายแฝงลักษณะอธิพจน์ เช่น ฉันคิดถึงเธอทุกลมหายใจ หมายถึง คิดถึงมากตลอดเวลา

2.5) การใช้ความหมายแฝงลักษณะอรรถวิเศษ คือ นำข้อความที่ตรงข้ามกัน หรือขัดแย้งกันมาตีความให้เข้ากัน เช่น ยิงรีบยิงช้า หมายถึง ทำสิ่งใดรีบร้อน ไม่รอบคอบ ทำให้เสียเวลา ต้องเริ่มทำใหม่จึงเสร็จช้า

ผู้วิจัยสรุปว่า คำที่มีความหมายแฝง คือ ถ้อยคำที่มีความหมายไม่ตรงกับรูปคำ เป็นความหมายที่นำให้ความคิดเชื่อมโยงไปถึงบางสิ่งบางอย่างที่เกี่ยวข้องกัน การใช้คำที่มีความหมายแฝง ผู้ใช้อาจใช้ในจุดประสงค์ที่แตกต่างกันตามแต่บริบท ความรู้สึกนึกคิด หรือเพื่อเลี่ยงที่จะพูดในสิ่งที่ไม่สมควร การใช้ความหมายแฝงใช้ในข้อความที่เป็นสำนวนไทย และข้อความที่เป็นภาพพจน์

13. การใช้คำบอกการถาม

นววรรณ พันธุเมธา (2551: 132) กล่าวสรุปได้ว่า คำบอกการถาม คือ คำที่ทำให้ประโยคแจ้งให้ทราบกลายเป็นประโยคถามให้ตอบ คำบอกการถามมี 2 คำ ได้แก่ คำว่า หรือ กับ ไหม ทั้ง 2 คำมีตำแหน่งอยู่ท้ายประโยค คำว่า หรือ ใช้เมื่อผู้ถามได้ทราบเรื่องราวมาบ้างแล้ว และต้องการถามเพื่อความแน่ใจ หรือตามมารยาทสังคม ผู้ถามคาดว่าผู้ตอบจะตอบรับ หรือบางที

ก็ไม่ต้องการคำตอบ ส่วน ใหม่ ใช้เมื่อผู้ถามไม่ทราบเรื่องราวมาก่อน ผู้ถามถามเพราะต้องการคำตอบ โดยไม่คาดว่าคำตอบจะเป็นตอบรับหรือปฏิเสธ จะใช้กับประโยคที่แสดงเหตุการณ์ที่ยังมาไม่ถึง อย่างไรก็ตาม คำว่า ใหม่ กับ หรือ อาจประสมกับคำอื่นเป็น ใช้ใหม่ (แสดงความแปลกใจของผู้ถาม) ไม่ใช่หรือ (แสดงว่าผู้ถามไม่มั่นใจ) หรือเปล่า (แสดงการคาดคะเน หรือถามในเรื่องราวที่พอทราบบ้างแล้ว) หรือยัง (ถามเมื่อต้องการได้คำตอบว่ากริยานั้นเกิดขึ้นแล้วหรือยังมีได้เกิด)

บรรจบ พันธุมธา (2544: 103) กล่าวถึงประโยคคำถามที่มีคำแสดงคำถามอยู่ในประโยคด้วยว่า คำแสดงคำถามจะเป็นคำวิเศษณ์แสดงคำถามประกอบอยู่ในประโยค เช่น ใคร อะไร ที่ไหน อย่างไร หรือ หรือไม่ เป็นต้น

ผู้วิจัยสรุปว่า คำบอกคำถาม คือ คำวิเศษณ์แสดงคำถาม เป็นคำที่ทำให้ประโยคแจ้งให้ทราบกลายเป็นประโยคถามให้ตอบ ใช้เพื่อถามเรื่องราวให้ได้คำตอบ หรือ ผู้ถามอาจจะไม่ต้องการคำตอบก็ได้ ผู้วิจัยได้ตรวจเอกสารเพิ่มเติมเรื่องการถามที่ไม่ต้องการคำตอบ หรือเรียกว่าปฏิปุจฉา ดังนี้

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543: 93) กล่าวว่า คำถามชวนคิดหรือปฏิปุจฉา เป็นศิลปะการใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบของผู้แต่ง เพราะมุ่งจะให้คำถามนั้นเป็นสื่อ นำความคิดของผู้อ่าน หรือ เป็นเครื่องเรียกร้องความสนใจของผู้อ่านมากกว่าต้องการคำตอบ แต่ถ้าจะตอบคำถามมักจะออกมาในรูปคำตอบปฏิเสธ นอกจากนี้บางครั้งถือว่าเป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเพราะรู้คำตอบกันดีอยู่แล้ว

เช่นเดียวกับ พิทยา ลิ้มมณี (2537: 52) ที่กล่าวว่า การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ หมายถึง ศิลปะการใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ เพราะรู้คำตอบชัดเจนอยู่แล้ว มักใช้รูปคำถามเพื่อเป็นการเน้น หรือให้ข้อความมีน้ำหนักดึงดูดความสนใจ หรือให้ข้อคิด

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ปฏิปุจฉา คือการใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ เพราะรู้คำตอบชัดเจนอยู่แล้ว การใช้ปฏิปุจฉามีจุดประสงค์เพื่อเรียกร้องความสนใจ มักใช้รูปคำถามเพื่อเน้น หรือให้ข้อความมีน้ำหนัก

14. การใช้คำปฏิเสธ

นววรรณ พันธุมเมธา (2551: 81-85) กล่าวสรุปได้ว่า คำปฏิเสธใช้ขยายคำกริยา คำบ่งเวลาบางคำได้แก่ ได้ เคย คำบอกความเห็นบางคำได้แก่ พึง น่า ควร ต้อง ได้ อาจ เห็น คำบอกจำนวนบางคำได้แก่ ก็ ทั้ง ทุก ทัว ตลอด คำบอกความถี่บางคำ ได้แก่ บ่อย และคำไม่ชี้เฉพาะซึ่งเกี่ยวกับจำนวนได้แก่ เท่าไร คำปฏิเสธที่ใช้ทั่วๆ ได้แก่คำว่า “ไม่” ปกติจะอยู่หน้าคำที่ปฏิเสธ แต่บางกรณีอาจมีคำอื่นมาคั่น เช่น ถ้านิดไม่เกิดป่วย คำว่า “ไม่” อาจใช้ร่วมกับคำว่า ได้ และ ใช เป็นไม่ได้ ไม่ใช่ คำว่า “ไม่ได้” ใช้ปฏิเสธคำกล่าวหรือความเข้าใจของผู้อื่น เช่น เขาไม่ได้เดินไปตลาดนัด ส่วนคำว่า “ไม่ใช่” ใช้นำหน้าคำ วลี หรือประโยค ใช้ปฏิเสธข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคำ วลี หรือประโยคนั้น เช่น หนอยไม่ใช่น้องฉัน นอกจากคำว่า “ไม่” มีคำปฏิเสธอีกคำคือ “เปล่า” โดยทั่วไปไม่ได้ใช้ขยายคำอื่น แต่ใช้ตอบปฏิเสธ เช่น เปล่าผมไม่ได้ไป

สาคร บุญเลิศ (2538: 77) กล่าวว่า คำว่า ไม่ ไม่ได้ ไม่ใช่ มิใช่ ฯลฯ เป็นการปฏิเสธ เช่น เขาไม่มาตามนัด ฉันไม่ได้หยิบอะไรไป

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การใช้คำปฏิเสธจะใช้ขยายคำกริยา มักอยู่ข้างหน้าคำที่จะปฏิเสธ ถ้อยคำที่แสดงการปฏิเสธ เช่น ไม่ ไม่ได้ มิ เปล่า ไม่ใช่ มิใช่ เป็นต้น

15. การใช้คำบอกการสั่ง

บรรจบ พันธุมเมธา (2544: 102) กล่าวว่า คำสั่งในประโยคคำสั่งมักไม่มีผู้ทำกริยา ถ้าจะมีก็เพื่อเน้นความหมายหรือเพื่อบอกให้ผู้รู้ตัว เช่น แก มา (มีจังหวะระหว่างคำว่า “แก” กับ “มา”)

นววรรณ พันธุมเมธา (2551: 74) กล่าวสรุปได้ว่า คำบอกการสั่งช่วยแสดงเจตนาของผู้พูดที่ต้องการให้ผู้ฟังทำ หรือต้องการให้ไม่ทำ คำที่บอกการสั่ง ได้แก่ คำว่า จง และอย่า เช่น จงตอบคำถามต่อไปนี้ อย่าเข้าไป

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การใช้คำบอกคำสั่งในประโยคคำสั่ง มีจุดประสงค์เพื่อแสดงเจตนาของผู้พูดที่ต้องการให้ทำ หรือไม่ทำเรื่องใด มักปรากฏถ้อยคำที่แสดงการสั่ง เช่น จง อย่า แต่บางประโยคอาจไม่ปรากฏคำบอกการสั่ง แต่มักละผู้ทำกริยาไว้

16. การใช้คำสรรพนาม

นววรรณ พันธุมธา (2551: 22-27) กล่าวสรุปได้ว่า คำบอกบุรุษใช้แทนคำนามในการสนทนา มี 3 ประเภท คือ คำบอกบุรุษที่ 1 ใช้เรียกผู้พูด เช่น ฉัน ข้าพเจ้า ผม คำบอกบุรุษที่ 2 ใช้เรียกผู้ฟัง เช่น เจ้า แก ท่าน เธอ และคำบอกบุรุษที่ 3 ใช้เรียกผู้ที่กล่าวถึงหรือสิ่งที่กล่าวถึง เช่น แก มัน หน้าที่สำคัญของคำบอกบุรุษ คือ บอกบทบาทในการสนทนา คำบอกบุรุษสามารถบอกเพศ พจน์ ฐานะของผู้พูด ผู้ฟัง และบอกท่าทีของผู้พูดที่มีต่อผู้ฟังหรือผู้ที่กล่าวถึง

วจินตน์ ภาณุพงศ์ (2543: 65-66) กล่าวว่า การเลือกใช้สรรพนามในภาษาไทยต้องคำนึงถึง 3 เรื่องของกลุ่มสนทนาหรือบุคคลที่เราพูดถึง คือ

- 1) ความสนิทสนม อาจแยกเป็นสนิทสนมมาก หรือน้อย พูดอย่างเป็นกันเอง หรืออย่างเป็นทางการ เช่น ระหว่างเพื่อนสนิทอาจใช้ว่า ฉัน เธอ เรา
- 2) ฐานะทางสังคม อาจแยกเป็นฐานะอย่างเดียวกัน สูงหรือต่ำกว่า เช่น นายจ้าง มักจะไม่พูดว่า ดิฉัน เมื่อพูดกับคนรับใช้จะไม่แทนคนรับใช้ว่า คุณ
- 3) ความมีอาวุโส อาจแยกเป็นเท่ากัน มากกว่า น้อยกว่า เมื่อพูดกับผู้ใหญ่ที่มีอาวุโสกว่า เราจะไม่ใช่ ข้า เรา นาย

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การใช้คำสรรพนามบ่งบอกถึงความสนิทสนม ฐานะทางสังคม และความมีอาวุโส ผู้พูดจึงต้องคำนึงถึง 3 ปัจจัยนี้เมื่อต้องใช้คำสรรพนาม

ผู้วิจัยสรุปว่า วัจนภาษา เป็นภาษาถ้อยคำที่ใช้สื่อสารระหว่างกลุ่มสนทนา เมื่อกลุ่มสนทนา รู้สึกเสียหน้าจึงต้องเลือกสรรถ้อยคำต่างๆ เพื่อรักษาหน้าของตนเอง การใช้วัจนภาษาที่ตรงเอกสารในข้างต้นจึงเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อใช้วิเคราะห์หลักวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า

อวัจนภาษา

คำว่า “อวัจนภาษา” มีผู้ให้ความหมายหลายท่าน ดังนี้

สวานิต ชมาภย์ (2543: 33) กล่าวว่า ภาษากาย หรืออวัจนภาษา (Non-Verbal Communication) คือ กริยาอาการต่างๆ ที่ปรากฏออกมาทางร่างกายของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ และสามารถสื่อความหมายได้

อวยพร พานิช และคณะ (2548: 8) กล่าวว่า อวัจนภาษา คือ ภาษาที่ไม่ใช่ถ้อยคำ แต่เข้าใจร่วมกันได้ระหว่างผู้ส่งสาร-ผู้รับสาร การใช้อวัจนภาษามีจุดมุ่งหมายที่จะสื่อสารและแสดงปฏิกิริยาตอบสนอง บางตำราเรียกว่า ภาษาเงิบ ภาษาท่าทาง ภาษากาย

ประภาพร สุวรรณไตรย์ (2536: 96-97) กล่าวว่า อวัจนภาษา หรืออวัจนสาร หมายถึง สัญลักษณ์ซึ่งสื่อความหมายบางอย่างโดยการใช้คำพูดหรือตัวอักษร ที่ไม่ได้แสดงออก แต่เป็นที่เข้าใจร่วมกันได้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้รู้สึกรู้สีก้าว และมีปฏิกิริยาตอบสนอง ได้แก่ กริยาอาการ สัมผัส การแต่งกาย สีหน้า แววตา และเวลา

ผู้วิจัยสรุปว่า อวัจนภาษา หมายถึง กริยาอาการต่างๆ ที่ใช้สื่อความหมายบางอย่างที่เข้าใจร่วมกันได้ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร การใช้อวัจนภาษามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้รับสารมีปฏิกิริยาตอบสนอง อวัจนภาษามี 7 ประเภท ดังนี้

1. เทศภาษา

สวานิต ชมาภย์ (2543: 33) กล่าวว่า เทศภาษา หมายถึง สถานที่และช่วงระยะเวลาของบุคคลผู้ทำการสื่อสารกัน ซึ่งสถานที่และระยะเวลานี้ จะแสดงถึงความหมายบางประการที่อยู่ในจิตสำนึกของบุคคลผู้กำลังสื่อสารกันได้อย่างชัดเจน ความหมายบางประการนั้น คือ ความใกล้ชิดสนิทสนมของคน หรือกลุ่มคนที่กำลังติดต่อสื่อสารกัน นอกจากนี้ ปรมะ สตะเวทิน (2529: 31) กล่าวว่า ระยะเวลาของการสื่อสารแสดงให้เห็นทราบสถานภาพ และความสัมพันธ์ของบุคคลที่เป็นคู่สื่อสารกันได้

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เทศภาษา คือ ระยะห่างของบุคคลที่สื่อสารกัน ทำให้ทราบสถานภาพ และความสัมพันธ์ของคน หรือกลุ่มคนที่กำลังสื่อสารกัน

2. กาลภาษา

สวานิต ยมาภัย (2543: 33) กล่าวว่า กาลภาษา หมายถึง เวลา ณ จุดใดจุดหนึ่ง หรือ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ในการสื่อสารเพื่อแสดงเจตนา แสดงความหมายบางประการในการสื่อ ความของผู้ส่งสาร ความหมายในการสื่อสาร ทั้งนี้ จะขึ้นอยู่กับบริบทความหมายของผู้สื่อสารแต่ละ สังคมเป็นหลัก (ปรมะ สตะเวทิน, 2529: 31) ส่วน รจิตลักษณ์ แสงอุไร (2530: 94) กล่าวถึง การแบ่งเวลา โดยจะแบ่งเป็นเวลาทางการ และเวลาตามความนิยม คือ วัน เดือน ปี

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า กาลภาษา คือ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่แสดงความหมายในการสื่อสาร ผู้สื่อสารจะทราบว่าเวลานี้ควรจะทำอะไร ไม่ทำอะไร ซึ่งเวลาแต่ละช่วงจะให้ความหมายต่างกัน

3. นัยภาษา

สวานิต ยมาภัย (2543: 33) กล่าวว่า นัยภาษา หมายถึง อวัจนภาษาที่เกิดจากการใช้ ดวงตาหรือสายตา เพื่อสื่ออารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความประสงค์ และทัศนคติบางประการในตัว ผู้ส่งสาร เช่น การชำเลื่อง การค้อน

ศศิธร รัชฎักษณ์นันท์ (2542: 14-15) เรียกนัยภาษาว่า เนตรภาษา แต่ให้ความหมาย ใกล้เคียงกันกับ สวานิต ยมาภัย ว่า เนตรภาษา ได้แก่ การสื่อสารหรือสื่อความหมายโดยใช้สายตา เช่น การจ้องตา การค้อน การถลึงตา การหลบตา เป็นต้น

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า นัยภาษา คือ การสื่อสารหรือสื่อความหมายโดยใช้สายตา เพื่อสื่อ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความประสงค์

4. สัมผัสภาษา

ศศิธร รัชฎลักษณานันท์ (2542: 15) กล่าวว่า สัมผัสภาษา ได้แก่ การใช้กายสัมผัส เพื่อสื่อความหมาย เช่น การจับมือ การโอบกอด การปลักใส เป็นต้น การสัมผัสมีความสำคัญในการสื่อสาร แต่ไม่เป็นที่นิยมในไทย เว้นแต่กรณีสัมผัสเพื่อความรัก (รจิตลักษณ์ แสงอุไร, 2530: 110)

นอกจากนี้ สวนิต ยมาภัย (2543: 41) กล่าวว่า สัมผัสภาษา หมายถึง การใช้อาการสัมผัส เพื่อสื่อสารถึงความรู้สึกและอารมณ์ ตลอดจนความปรารถนาที่ฝังลึกอยู่ในใจของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า สัมผัสภาษา คือ การใช้อวัยวะของร่างกายส่วนใดส่วนหนึ่งสัมผัส เพื่อสื่ออารมณ์และความรู้สึก

5. อาการภาษา

ณภัทร เทพพรธนะ (2541: 3) กล่าวว่า อาการภาษา หมายถึง อวัจนภาษาที่อยู่ในรูปของการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อสื่อสาร เช่น การจับมือ การคล้องแขน การโอบกอด เป็นต้น เช่นเดียวกับ ศศิธร รัชฎลักษณานันท์ (2542: 14) ที่กล่าวว่า อาการภาษา ได้แก่ ภาษาที่แสดงถ้อยคำด้วยการเคลื่อนไหวทางร่างกาย เช่น การยกคิ้ว การโบกมือ การพยักหน้า การขม้ม การแสดง ความเคารพ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า อาการภาษา คือ การสื่อสารด้วยการเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น การไหว้ การจับมือ การกอด เป็นต้น

6. วัตถุภาษา

ณภัทร เทพพรธนะ (2541: 3) กล่าวว่า วัตถุภาษา หมายถึง อวัจนภาษาที่เกิดจากการใช้ และเลือกวัตถุมาใช้ เพื่อแสดงความหมายบางประการ เช่น เครื่องแต่งกาย การจัดบ้านเรือน การเลือกใช้เครื่องประดับ ฯลฯ

สวนิต ยมาภัย (2543: 42) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ หมายถึง การสื่อความหมายที่เกิดจากใจ และการเลือกวัตถุประสงค์ เพื่อแสดงถึงความหมายบางประการให้ปรากฏ เช่น การเลือกเสื้อผ้าที่สวมใส่

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ คือ การสื่อสารที่เกิดจากการใจ หรือเลือกวัตถุประสงค์อย่างมาใจ เพื่อสื่อถึงความหมายบางประการ

7. ปริภาษา

รจิตลักษณ์ แสงอุไร (2530: 110-111) กล่าวว่า ปริภาษาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับเสียง ซึ่งสามารถกำหนดบุคคลิกของผู้ส่งสารได้ ปริภาษาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมภาษาพูดหรือภาษาเขียน เช่น น้ำเสียงสูง ต่ำ กระซิบ เป็นต้น (ปรมะ สตะเวทิน, 2529: 31) สวนิต ยมาภัย (2543: 42) กล่าวว่า การใช้วงนภาษาอาจเกิดจากการใช้น้ำเสียงประกอบถ้อยคำที่พูดออกไป เช่น เสียงสูง-ต่ำ เสียงห้วน เสียงตะโกน เป็นต้น

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ปริภาษา คือ การสื่อความหมายโดยใช้น้ำเสียงประกอบกับถ้อยคำที่พูดหรือภาษาเขียน

อวัจนภาษาตามที่เสนอข้างต้นมี 7 ประเภท คือ เทศภาษา กาลภาษา นัยภาษา สัมผัสภาษา อากาษา วัตถุประสงค์ภาษา และปริภาษา นอกจากนี้แต่ละประเภทของอวัจนภาษามีสาระที่จะสื่อถึงผู้รับสารได้ 4 ประการ (อวยพร พานิช, ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ และ เมตตา กฤตวิทย์, 2526: 24-25) คือ

1) บอกให้รู้ถึงการอยากอยู่ใกล้ หรืออยากอยู่ห่าง ท่าทีที่แสดงออกสื่อให้ผู้อื่นสังเกตเห็น ความชอบไม่ชอบในจิตใจของผู้ส่งสาร โดยดูจากระยะห่างและท่าทาง

2) บอกให้รู้ถึงการยอมรับหรือปฏิเสธ อวัจนภาษาสามารถบอกความศรัทธา ความน่าเชื่อถือ หรือความหวาดระแวง หวาดกลัว เช่น ท่าทีลูกลี้ลุกลน การแต่งการไม่เรียบร้อย ย่อมสร้างศรัทธาแก่ผู้พบเห็นไม่ได้ คนเสียงดี รูปร่างดี แต่งกายดี มักน่าเชื่อถือมากกว่า เป็นต้น

3) บอกถึงการมีอำนาจเหนือคนอื่น อาจดูได้จากกิริยา เช่น คนมีอำนาจมักกล้าสบตา และกล้าแสดงออกเต็มที่ ไม่รู้สึกเกร็งหรือกลัวที่จะสื่อสาร ในด้านเสียงมักใช้เสียงพูดดัง และพูดเป็นกันเองกับคนที่มียุทธภาพต่ำกว่า

4) บอกให้รู้ถึงความรักสนิทสนม ดูได้จากวิธีการสัมผัสและการแสดงกิริยา และระยะห่าง ผู้ที่รักใคร่จะแสดงการสัมผัสที่นุ่มนวล ทะนุถนอม และอยู่ใกล้ชิดกันมากกว่า

สาระที่จะสื่อถึงผู้รับสาร ได้ทั้ง 4 ประการข้างต้นแบ่งออกได้เป็น 6 มิติที่ต้องการให้ผู้อื่นรับรู้เกี่ยวกับตัวเราได้แก่ ความรัก ความสนิทสนม ความชำนาญ สถานภาพ สิทธิพิเศษ และความน่าเชื่อถือ ดังนี้

1. การแสดงความรัก อวัจนภาษาที่ใช้ได้แก่ การยื่นหัวเข้ามาใกล้ การทำท่าสบายๆ ในการสนทนา การประสานสายตา การโอบไหล่ และการแสดงสีหน้าตามเนื้อเรื่อง
2. การแสดงความสนิทสนม อวัจนภาษาที่แสดงลักษณะนี้ได้แก่ ระยะใกล้ การสัมผัส และความกล้าแสดงความรู้สึกบางอย่างให้ปรากฏ
3. การแสดงความชำนาญ ได้แก่ การใช้เสียง เช่น พูดคล่อง พูดเร็ว การแต่งกาย
4. การแสดงสถานภาพ อวัจนภาษาที่ช่วยแสดงสถานภาพที่สูงกว่าคู่สนทนา เช่น การใช้ท่าทางขีริม การตะคองผู้อื่นมากกว่าให้ผู้อื่นตะคอง การยิ้มน้อยกว่า
5. การแสดงสิทธิพิเศษ อวัจนภาษาที่แสดงว่ามีความสำคัญกว่าคนอื่น ได้แก่ การจองที่ หรือยิ้มให้กำลังใจแก่คนอื่น
6. การแสดงความน่าเชื่อถือ มักไม่แสดงอวัจนภาษาออกมามากหรือน้อยเกินไป การวางตัวที่พอดี ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือ เช่น ความสงบเสงี่ยม การพูดเสียงเพียงพอดี ไม่เร็วหรือช้า การแต่งกายที่งามพอเหมาะ

ความสัมพันธ์ระหว่างวจนภาษาและอวจนภาษา

การใช้วจนภาษาแยกจากวจนภาษาไม่ได้ ผู้ส่งสารมักใช้วจนภาษาไปพร้อมกันกับอวจนภาษา เช่น บอกว่า “มา” พร้อมทั้งกวักมือเรียก เป็นต้น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2543: 44-45) กล่าวว่ามีความสัมพันธ์ 5 ลักษณะ คือ

1. ซ้ำกัน คือ การแสดงออกโดยไม่ใช่คำพูด อาจทำให้เกิดความหมายซ้ำกันกับคำพูดได้ เช่น การชี้มือ ไปสถานที่หนึ่งพร้อมกับพูดออกไปด้วย อาการชี้มือจึงเป็นอวจนภาษาที่ซ้ำกับคำพูดที่ออกไปนั้น
2. แย้งกัน บางทีพฤติกรรมอวจนภาษาของบุคคล อาจแย้งกับคำพูดของบุคคลนั่นเอง เช่น การตอบชมรูปว่า “สวยดี” โดยไม่ได้มองรูป
3. แทนกัน อวจนภาษาทำหน้าที่แทนวจนภาษาได้ เช่น กรณีต้องการความเงียบภายในห้องสมุด เวลาส่งสารว่า “ขอให้เงียบๆ หน่อย” จะต้องใช้อากัปกริยาแทนการพูดตามปกติ
4. เสริมกัน อวจนสารอาจเพิ่มหรือเสริมน้ำหนักให้แก่คำพูดได้ เช่น บุคคลหนึ่งใช้มือกดบริเวณหน้าท้อง และหน้านิ้วเล็กน้อย ผู้ที่เห็นอวจนสารนั้นอาจไม่แน่ใจว่าอวจนสารที่ส่งให้นั้นหมายความว่าปวดท้องหรือหิวข้าว ดังนั้น จึงต้องใช้วจนภาษาร่วม ด้วยการพูดว่า “ปวดท้อง” หรือ “หิวข้าว” เสริมมาเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจชัดเจน
5. เน้นกัน เครื่องมือช่วยเน้นที่สำคัญ คือ การบังคับเสียงให้ดังขึ้นกว่าปกติ การเคลื่อนไหวมือและแขน และการเคลื่อนไหวศีรษะ

สอดคล้องกับ ทศนีย์ กระจ่างอินทร์ (2534: 40-41) ที่กล่าวว่า อวจนภาษาไม่สามารถแยกเด็ดขาดจากอวจนภาษาได้ ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

1. ใช้อวจนภาษาแทนคำพูด หมายถึง การใช้วจนภาษาเพียงอย่างเดียวให้ความหมายเหมือนถ้อยคำภาษาได้ เช่น กวักมือ สันศีรษะ เป็นต้น

2. ใช้อวัจนภาษาขยายความ เพื่อให้รับรู้สารเข้าใจยิ่งขึ้น เช่น พูดว่า “อยู่ในห้อง” พร้อมทั้งชี้มือไปที่ห้องๆ หนึ่ง แสดงว่าไม่ได้อยู่อีกห้องอื่น

3. ใช้อวัจนภาษาย้ำความให้หนักแน่น หมายถึง การใช้อวัจนภาษาประกอบวัจนภาษาในความหมายเดียวกัน เพื่อย้ำความให้หนักแน่นชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น พูดว่า เสื้อตัวนี้ใช้ใหม่ พร้อมทั้งหยิบเสื้อขึ้นประกอบ

4. ใช้อวัจนภาษานั้นความ หมายถึง การใช้อวัจนภาษาย้ำบางประเด็นของวัจนภาษา ทำให้ความหมายเด่นชัดขึ้น เช่น พาดหัวหนังสือพิมพ์ ใช้ตัวอักษรตัวโตพิเศษ แสดงว่าเป็นเรื่องสำคัญ

5. ใช้อวัจนภาษาขัดแย้งกัน หมายถึง การใช้ภาษาที่ให้ความหมายตรงข้ามกับวัจนภาษา ผู้รับสารมักจะเชื่อถือสารจากอวัจนภาษาว่าตรงกับความรู้สึกมากกว่า เช่น พูดว่า “โทรทัศน์ใหม่จะที่ผมมาซ้ำ” ผู้รับสารตอบว่า “ไม่โทรทัศน์หรอกค่ะ” พร้อมกับมีสีหน้าบึ้งตึง ผู้ส่งสารก็รู้ได้ทันทีว่ายังโทรทัศน์อยู่

6. ใช้อวัจนภาษาควบคุมปฏิสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสาร หมายถึง การใช้กิริยา ท่าทาง สายตา น้ำเสียงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสาร เช่น การยิ้มแย้มแจ่มใส การแสดงความคิดใจที่ได้พบกัน

อวัจนภาษามีผลในด้านการสร้างความรู้สึกรู้ได้มากกว่าวัจนภาษา การใช้อวัจนภาษาจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ผู้ส่งสารและผู้รับสารจะต้องระมัดระวัง ถ้ารู้จักเลือกใช้อวัจนภาษาเพื่อเสริมหรือเน้นหรือแทนวัจนภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผลมากขึ้น

สรุปว่า วัจนภาษาและอวัจนภาษามีความสัมพันธ์ 5 ลักษณะ คือ ซ้ำกัน แยกกัน แทนกัน เสริมกัน เน้นกัน

ผู้วิจัยสรุปว่า ความรู้เรื่องวัจนภาษาและอวัจนภาษามีประโยชน์ช่วยอธิบายอวัจนภาษาที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ว่าอวัจนภาษานั้นๆ ผู้ส่งสารสื่อความหมายใดให้ผู้อ่านรับรู้จากเอกสารข้างต้นสรุปว่า วัจนภาษา คือ เสียงพูดที่มนุษย์ตกลงกันเพื่อให้ทำหน้าที่แทนมโนภาพของ

สิ่งต่างๆ ที่มนุษย์ด้วยกันสามารถรับรู้ได้ทางประสาทสัมผัส เช่น คำปฏิเสธ คำขยาย คำเรียก เป็นต้น ส่วนอวัจนภาษา หมายถึง กิริยาอาการต่างๆ ที่ปรากฏออกมาทางร่างกายของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ และสามารถสื่อความหมายได้ อวัจนภาษามี 7 ประเภท คือ เทศภาษา กาลภาษา นัยภาษา สัมผัส ภาษา อากาษา วัตถุภาษา และปริภาษา แต่ละประเภทมีสาระของอวัจนภาษา 4 ประการ คือ บอกให้รู้ถึงการอยากอยู่ใกล้หรืออยากอยู่ห่าง บอกให้รู้ถึงการยอมรับหรือปฏิเสธ บอกให้รู้ถึงการมีอำนาจเหนือคนอื่น และบอกให้รู้ถึงความรักสนิทสนม และอวัจนภาษาแสดงออกได้ 6 มิติ คือ การแสดงความรัก การแสดงความสนิทสนม การแสดงความชำนาญ การแสดงสถานภาพ การแสดงสิทธิพิเศษ และการแสดงความน่าเชื่อถือ หากบุคคลรู้สึกเสียหน้าจากคำพูดหรือการกระทำทั้งของบุคคลอื่นหรือของตนเอง บุคคลนั้น ต้องใช้อวัจนภาษา และอวัจนภาษาเพื่อรักษาหน้า โดยอวัจนภาษีสัมพันธ์กับอวัจนภาษา 5 ลักษณะ คือ ซ้ำกัน แย่งกัน แทนกัน เสริมกัน เน้นกัน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม

ความหมายของวรรณกรรม

คำว่า “วรรณกรรม” นิยมใช้กันแพร่หลายทั่วไป และในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้จัดตั้งสำนักงานวัฒนธรรมทางวรรณกรรมรวมอยู่ในกระทรวงวัฒนธรรมแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. 2485 มีหน้าที่เผยแพร่วรรณกรรมและส่งเสริมศิลปะการแต่งหนังสือ เพื่อรักษาวัฒนธรรมไทยอย่างเป็นทางการสืบต่อจากวรรณคดีสโมสร ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 (ชวัช ปุณโณทก, 2537: 1)

ราชบัณฑิตยสถาน (2542: 1054) ให้ความหมายว่า “วรรณกรรม” หมายถึง งานหนังสือ, งานประพันธ์, บทประพันธ์ทุกชนิดทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2517: 7) กล่าวว่า คำว่า “วรรณกรรม” มาจากการสร้างศัพท์ใหม่ แทนคำว่า “Literature” โดยวิธีสมาส หรือรวมคำ จากคำว่า วรรณ หรือ บรรณ ซึ่งหมายถึง ใบไม้ หรือ หนังสือ รวมกับคำว่า กรรม ซึ่งหมายถึง การกระทำ ดังนั้น วรรณกรรมจึงหมายถึง การกระทำที่เกี่ยวกับหนังสือ โดยความหมายของวรรณกรรม หมายถึง สิ่งซึ่งเขียนขึ้นทั้งหมด ไม่ว่าจะเขียนไป ในรูปใด หรือเพื่อความมุ่งหมายใด ซึ่งอาจจะเขียนไปปลิวหนังสือพิมพ์ นวนิยาย คำอธิบาย ฉลาภยา เป็นต้น ก็ได้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2541: 319) อธิบายว่า คำว่า “วรรณกรรม” ปรากฏใช้ใน พ.ศ. 2457 หนังสือที่ปรากฏก่อน พ.ศ. 2457 เรียกว่า “วรรณคดี” ทั้งสิ้น

สรุปว่า วรรณกรรม หมายถึง งานหนังสือ งานประพันธ์ทุกชนิดทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ไม่ว่าจะเขียนในรูปแบบใด หรือเพื่อความมุ่งหมายใด

ประเภทของวรรณกรรม

สมพร มั่นตะสูตร (2524: 45-46) แบ่งวรรณกรรมตามลักษณะของการเขียนได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทสารคดี (Non-Fiction) วรรณกรรมประเภทสารคดีได้แก่ วรรณกรรมที่มีความมุ่งหมายที่จะแสดงความรู้ ความคิด ความจริง ความกระจ่าง และเหตุผลเป็นสำคัญ อาจเขียนเชิงอธิบาย เชิงวิจารณ์ เชิงแนะนำสั่งสอน โดยอธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีระบบ และมีศิลปะ ซึ่งอาจแบ่งย่อยได้อีก ดังนี้

1.1 ความเรียง (Essay) คือ การถ่ายทอดความรู้ อาจได้มาจากการประสบ หรือ ดำริวิชาการมาเป็นถ้อยความตามลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจตามความรู้ ความคิดที่ผู้เขียนเสนอมา

1.2 บทความ (Article) คือ ความคิดเห็นของผู้เขียนต่อเรื่องราวที่ประสบมาหรือต่อข้อเขียนของผู้อื่น หรือต่อเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

1.3 สารคดีท่องเที่ยว (Travelogue) คือ การบันทึกการท่องเที่ยวและเรื่องราวต่างๆ ที่ประสบพบเห็นขณะท่องเที่ยวไป โดยมุ่งให้ความรู้และความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน

1.4 สารคดีชีวประวัติ (Biography) คือ สารคดีที่เขียนเล่าเรื่องประวัติของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยทั่วไปแล้วจะเป็นบุคคลที่มีความสำคัญหรือมีประวัติที่น่าสนใจ

1.5 อนุทิน (Diary) คือ การบันทึกประจำวันที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง อาจเป็นการบันทึกความรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์ หรือเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเตือนความจำ

1.6 จดหมายเหตุ (Archive) คือ การบันทึกเหตุการณ์สำคัญของทางราชการ หรือสถาบัน หน่วยงาน หรือตระกูล โดยเก็บไว้เพื่อเป็นหลักฐานเชิงประวัติ

1.7 ปกิณกะคดี (Informal Essay) คือ บทความหรือความเรียงเชิงสาระที่ผู้เขียนต้องการให้ความรู้ความคิดแก่ผู้อ่าน โดยแทรกความเพลิดเพลินไปด้วยได้แก่ หัตถนิยาย เรื่องเสียดสีเหน็บแนม

2. ประเภทบันเทิงคดี (Fiction) วรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีได้แก่ ข้อเขียนเรื่องราวที่ผู้เขียนมุ่งให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านเป็นวัตถุประสงค์หลัก และให้ข้อคิด คตินิยม หรือสอนใจ ฯลฯ แก่ผู้อ่านเป็นวัตถุประสงค์รอง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.1 นวนิยาย (Novel) คือ การเขียนผูกเรื่องราวชีวิตอันมีพฤติกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์ในลักษณะจำลองสภาพชีวิตของสังคมส่วนหนึ่งส่วนใด โดยมีความมุ่งหมายให้ความบันเทิงใจแก่ผู้อ่าน

2.2 เรื่องสั้น (Short Story) คือ การเขียนเรื่องจำลองสภาพชีวิตในช่วงเวลาสั้น คือ มุมหนึ่งขงชีวิต หรือเหตุการณ์หนึ่ง หรือช่วงระยะหนึ่งของชีวิต เพื่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจแก่ผู้อ่าน

2.3 บทละคร คือ เรื่องแต่งที่มุ่งให้เกิดความสะเทือนอารมณ์ โดยนอกจากจะใช้สำหรับอ่านแล้ว ยังนำมาใช้เป็นบทสำหรับแสดงได้ด้วย

2.4 กวีนิพนธ์ (Poetry) คือ คำประพันธ์ที่นำมาร้อยเรียงกันอย่างปรืดและมีศิลปะ เพื่อให้เกิดความงดงาม เช่น โคลง ฉันท์ ลิลิต เป็นต้น

рінฤทัย สัจพันธุ์ (2542: 2-3) กล่าวถึงรูปแบบของวรรณกรรมในปัจจุบันว่า รูปแบบการแต่งมีมาก ได้แก่

1. สารคดี เป็นรูปแบบการเขียนที่มุ่งเน้นเรื่อง ข้อเท็จจริง ความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ สารคดีปัจจุบันแยกย่อยได้มาก เช่น สารคดีท่องเที่ยว สารคดีวิชาการแขนงต่างๆ
2. นวนิยายและเรื่องสั้น เป็นรูปแบบการเขียนบันเทิงคดีอย่างใหม่ ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง มีแนวการเขียนหลายแบบ เช่น ประเภทรักพาฝัน ได้แก่ ปริศนา ผู้กองยอดรัก
3. ร้อยกรอง ในปัจจุบันมักเสนอข้อคิดเห็นมากกว่าเสนอความไพเราะงดงามตามหลักวรรณศิลป์ จึงอาจมีขนาดสั้น ใช้ถ้อยคำง่าย ๆ พื้น ๆ
4. บทละคร บทละครมักได้รับอิทธิพลจากตะวันตก มีทั้งบทละครแปล บทละครแปลบางเรื่องใช้เป็นบทสำหรับอ่าน โดยใช้รูปแบบของบทละคร หากนำบทละครพวกนี้ไปแสดงจริงต้องปรับปรุงแก้ไขบทบ้างเพื่อความเหมาะสม

บทละครเป็นรูปแบบหนึ่งของวรรณกรรม บทละครในปัจจุบันส่วนมากดัดแปลงหรือนำแนวความคิดมาจากนวนิยาย ผู้เขียนมักนำเสนอให้เรื่องราวสมจริง แต่อาจเสริมเรื่องให้เกินจริงเล็กน้อยเพื่อเพิ่มอรรถรสของผู้ชม หรือผู้อ่าน เช่น พระเอกมีเทพยดาคอยช่วยเหลือยามประสบอันตราย ตำรวจยิงตัวร้ายแล้วแต่กลับไม่ตาย เป็นต้น หากกล่าวถึงความสมจริงของวรรณกรรมเรื่องหนึ่งๆ ผู้เขียนจะต้องกำหนดองค์ประกอบของเรื่องให้สอดคล้องกัน เรื่องราวที่สื่อสารจึงจะสมจริง

ผู้วิจัยสรุปว่า ประเภทของวรรณกรรม แบ่งได้ 2 ประเภท คือ วรรณกรรมประเภทสารคดี และวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี วรรณกรรมประเภทบทละครจัดเป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีประเภทหนึ่ง เป็นเรื่องสมมติที่มุ่งให้ผู้อ่านเกิดความสะเทือนอารมณ์ บทละครอาจใช้เพื่ออ่านหรือแสดงก็ได้

องค์ประกอบในวรรณกรรม

การศึกษาวิชาครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากบทละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากนวนิยาย ซึ่งเป็นวรรณกรรมรูปแบบหนึ่ง องค์ประกอบสำคัญของวรรณกรรมโดยเฉพาะนวนิยาย เรื่องสั้น และบทละคร จะประกอบด้วย โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก มีรายละเอียด ดังนี้

1. โครงเรื่อง คือ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันเป็นเหตุผลต่อกัน โดยมีความขัดแย้งทำให้เรื่องดำเนินไปอย่างน่าสนใจ อาจมีลักษณะสลับซับซ้อน (ประทีป เหมือนนิล, 2519: 81) แต่ จิตรลดา สุวดีกุล (2526: 17) กล่าวว่า คำโครงเรื่องที่ผู้ประพันธ์กำหนดขึ้นนั้น ช่วยจัดระเบียบของเรื่องมากกว่าจะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โครงเรื่องแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1.1 โครงเรื่องใหญ่ได้แก่ แนวที่ผู้ประพันธ์ต้องการให้เรื่องราวและเหตุการณ์ดำเนินไป โดยผูกปมของเรื่องให้ซับซ้อน และคลี่คลายในตอนจบ

1.2 โครงเรื่องย่อยได้แก่ เรื่องย่อยๆ ที่แทรกอยู่ในโครงเรื่องใหญ่ เพื่อให้เนื้อเรื่องมีความสนุกสนานเพิ่มขึ้น

2. แก่นเรื่อง คือ แนวคิดสำคัญของเรื่องและผู้แต่งมุ่งสื่อให้ผู้อ่านทราบ จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ แนวคิดทั้งเรื่อง เรียกว่า แนวคิดเอก และแนวคิดเฉพาะบางตอนของเรื่อง เรียกว่า แนวคิดรอง (สายทิพย์ นุกุลกิจ, 2543: 182)

3. ตัวละคร เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของวรรณกรรมเรื่องหนึ่งๆ คู่ไปกับการดำเนินเรื่อง (ประทีป เหมือนนิล, 2519: 81) นอกจากนี้ตัวละครย่อมมีได้ไม่จำกัด สุดแต่ผู้แต่งจะเห็นว่าเหมาะสม แบ่งเป็น ตัวละครเอก คือ ตัวละครที่เป็นศูนย์กลางของเรื่อง อาจมีทั้งฝ่ายชายฝ่ายหญิง หรืออาจมีฝ่ายเดียวก็ได้ ตัวละครอีกประเภท คือ ตัวละครประกอบ คือ ตัวละครที่ช่วยให้เหตุการณ์ในเรื่องดำเนินไป (สายทิพย์ นุกุลกิจ, 2543: 183) ส่วนลักษณะนิสัยตัวละคร ชูริตตร บัญสุนิธิ (2538: 57-58) กล่าวว่าผู้อ่านอาจสังเกตเพื่อทำความเข้าใจในลักษณะนิสัยของตัวละครได้จากกลวิธีกว้างๆ 3 ประการ ดังนี้

3.1 สังเกตจากคำพูดของตัวละครพูด หรือบทบาท คำพูดของตัวละครและบทบาทของตัวละคร จะมีส่วนช่วยให้ผู้อ่านสามารถวินิจฉัยได้ว่ามีเหตุผลอย่างไร หรือมีจุดประสงค์ใดอยู่เบื้องหลังสิ่งที่ตัวละครพูดและทำ ทั้งที่เป็นคำพูดของตัวละครเองและคำพูดของตัวละครอื่นที่เกี่ยวข้องกับตัวละครนั้น

3.2 สังเกตการบรรยายภูมิหลัง ประสบการณ์ชีวิต อุปนิสัย ความคิดเห็นของตัวละคร ผู้เขียนอาจอธิบายถึงสิ่งเหล่านี้โดยตรงไปตรงมาด้วยการบรรยาย สถานภาพ ความนึกคิด พฤติกรรม ของตัวละคร เป็นเสมือนฉากเสริมให้ผู้อ่านเห็นภาพของตัวละครชัดเจนขึ้น

3.3 สังเกตจากการประเมินค่าตัวละครของผู้เขียน บางครั้งผู้เขียนก็ใช้ “เสียง” ของ ผู้เขียนเองบอกให้รู้ว่าผู้เขียนคิดอย่างไรกับตัวละครนั้น ลักษณะนิสัยของตัวละครแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังที่ สายทิพย์ นุกูลกิจ (2543: 183) กล่าวไว้ ดังนี้

- 1) ตัวละครประเภทตัวแบน หมายถึง ตัวละครที่แสดงลักษณะนิสัย เพียงด้านเดียว
- 2) ตัวละครประเภทตัวกลม หมายถึง ตัวละครที่มีลักษณะนิสัยหลายอย่าง ตัวละครแบบนี้จะมีอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด มีลักษณะสมจริง อารมณ์และความรู้สึกนึกคิด เปลี่ยนแปลงได้ตามเหตุการณ์และสภาพแวดล้อม

4. บทสนทนา คือ การสนทนาโต้ตอบกันระหว่างตัวละคร หรือตัวบุคคลในเรื่อง ช่วยให้ ผู้อ่านเข้าใจนิสัยของตัวละครในเรื่อง (จิตรลดา สุวัตติกุล, 2526: 18) ลักษณะของบทสนทนาที่ดี จึงต้องเหมาะสมกับบุคลิกภาพของตัวละคร สอดคล้องกับบรรยากาศในเรื่องและมีลักษณะสมจริง ดังที่ ประทีป เหมือนนิล (2519: 81) ว่าบทสนทนาที่ดี ควรมีลักษณะต่อไปนี้

4.1 มีความเป็นธรรมชาติ กล่าวคือ ถ้อยคำที่เขียนในการสนทนาโต้ตอบกันของ ตัวละครต้องมีลักษณะสมจริงกับชีวิตจริงมากที่สุด

4.2 มีการเลือกสรร คือ พิจารณาว่าสมควรจะเขียนบทสนทนาโต้ตอบตอนใดบ้าง เพราะบทสนทนาจะต้องมีความหมายต่อเนื้อเรื่อง

4.3 มีความคงที่ คือ บทสนทนาต้องสอดคล้องและต่อเนื่องกับลักษณะการเขียน ส่วนอื่นๆ ของเรื่องด้วย เพื่อให้เรื่องดำเนินได้ราบรื่น

ลักษณะของการสนทนาจะต้องมีคู่สนทนา ดังที่ Sacks, Schegloff and Jefferson, (1974: 262) กล่าวว่า การสนทนาเป็นกิจกรรมผลัดกันพูด เมื่อผู้พูดกล่าวส่วนแรกออกไปแล้ว จะหยุดเพื่อให้ผู้พูดคนที่สองเริ่มกล่าวส่วนของตนเอง ผู้วิจัยเห็นว่า ลำดับของการสนทนาของผู้ร่วมสนทนาไม่มีการเรียงลำดับการพูดที่แน่นอน ผู้พูดคนแรกอาจจะพูดในผลัดของตนเองแล้ว แต่ผู้พูดคนที่สองไม่ยอมพูดในผลัดของตนเอง โดยใช้วิธีเงียบ ผู้พูดคนแรกจึงอาจกล่าวเองในผลัดต่อมาได้

5. ฉาก หรือบรรยากาศ คือ รายละเอียดที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของแต่ละวรรณกรรมประเภทิพย์ เหมือนนิต (2519: 81) กล่าวว่า ฉากมีส่วนช่วยดำเนินเรื่องให้สมจริง ฉากของนวนิยายจะกว้างกว่าฉากของเรื่องสั้น กล่าวคือ เป็นความกว้างที่ผู้แต่งจะพรรณนาให้ละเอียดลออเพียงใดก็ได้ แต่ที่สำคัญที่สุด คือ ผู้เขียนจะต้องเลือกใช้นาฬิกาให้เหมาะกับเหตุการณ์และเรื่องราว อีกทั้งต้องบรรยายฉากได้ ชัดเจนและสอดคล้องกับเนื้อเรื่องด้วย

ผู้วิจัยสรุปว่า องค์ประกอบที่สำคัญของวรรณกรรมเรื่องหนึ่งๆ นั้น ได้แก่ โครงเรื่องหรือเนื้อเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา และฉาก ซึ่งทุกองค์ประกอบจะต้องสอดคล้องกัน เพื่อให้เรื่องราวที่สื่อสารดำเนินได้อย่างสมจริง นอกจากนี้ องค์ประกอบ “ตัวละคร” มีประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ เพราะผู้วิจัยใช้อธิบายการเลือกใช้กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อรักษาหน้าของตัวละครในบทโทรทัศน์ เนื่องจากตัวละครแต่ละตัวย่อมใช้กลวิธีการรักษาหน้าต่างกันแตกต่างกันไปตามลักษณะนิสัยของแต่ละตัวละคร

จากที่กล่าวไปข้างต้นแล้วว่าข้อมูลที่นำมาวิจัยครั้งนี้เป็นบทละครโทรทัศน์ ผู้วิจัยจึงศึกษาประเภทของบทละครโทรทัศน์เพื่อเป็นเครื่องมือในการหาประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากบทละครโทรทัศน์ ประเภทของบทละครโทรทัศน์ มีดังนี้

สุรพล วิรุฬักษ์ (2543: 173-176) แบ่งบทละครโทรทัศน์ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. บทละครแนวประวัติศาสตร์ คือ บทละครที่แสดงเรื่องราวในอดีต เช่น ประวัติบุคคล ประวัติเหตุการณ์ ตำนาน พงศาวดาร

2. บทละครแนวปรัชญาชีวิต คือ บทละครที่แสดงเรื่องราวในอดีตหรือปัจจุบัน ที่เน้นความคิดของมนุษย์ในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง โดยอาศัยการตัดสินใจลงมือกระทำหรือไม่กระทำบนพื้นฐานของปรัชญาทางศาสนา ลัทธิ ความเชื่อ หรือเหตุผลแห่งการดำรงชีวิต

3. บทละครแนวชี้นำหรือสะท้อนสังคม คือ บทละครที่แสดงเรื่องราวอันเป็นปัญหาทางสังคม ซึ่งมีผลกระทบรุนแรงต่อบุคคลหรือชุมชน ปัญหาสังคมมักเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและการเมือง

4. บทละครแนวจินตนาการ คือ บทละครที่แสดงจินตนาการอันสร้างสรรค์ในเชิงศิลปะของมนุษย์ ตัวละคร เหตุการณ์ สถานที่ ล้วนแต่เป็นจินตนาการของผู้เขียน

ส่วน ชุตินา มณีวัฒนา (2550: 26-29) ได้จัดแบ่งประเภทของละครตามแนวคิด และตามเนื้อหา มีรายละเอียด ดังนี้

1. ประเภทของละครแบ่งตามลักษณะแนวคิด 5 ประเภท ดังนี้

1.1 ละครโศกนาฏกรรม (Tragedy) มักจะเสนอเรื่องราวจริงจัง และการกระทำของมนุษย์

1.2 ละครสุขนาฏกรรม (Comedy) แสดงให้เห็นถึงความไร้สาระของมนุษย์ และมักสะท้อนให้ผู้ชมเห็นชีวิตอย่างขบขัน

1.3 ละครจินตนิยาย (Romance) ละครประเภทนี้มักจะมี ตัวละคร ทุกคนใฝ่ฝันอยู่ในอุดมคติของทุกคน แต่อาจไม่ค่อยเห็นในโลกแห่งความจริง

1.4 ละครเรีงรมย์ (Melodrama) เป็นละครประกอบเพลง

1.5 ละครสมัยใหม่ (Modern Drama) แบ่งออกเป็น 2 ชนิดใหญ่ๆ ได้แก่ ละครสังคมนิยม (realism) และ ธรรมชาตินิยม (naturalism) ซึ่งได้อิทธิพลจาก สัจนิยม (Realism) โดยละครธรรมชาตินิยม (naturalism) จะเน้นความเป็นธรรมชาติที่ไม่ต้องการแต่งเติมอะไรทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นหน้าตา หรือลักษณะการดำเนินชีวิต แต่สำหรับละครสังคมนิยมจะเน้นความสมจริง

2. ประเภทของละครแบ่งตามเนื้อหา 7 ประเภท ดังนี้

2.1 ละครเชิงชีวประวัติ มีเนื้อหากล่าวถึงเรื่องราวของตัวละครเอก ซึ่งมักได้เค้าโครงเรื่องมาจากเรื่องราวในชีวิตจริงของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

2.2 ละครเชิงสะท้อนสังคม เป็นเรื่องที่คนแต่งมุ่งแสดงหรือเปิดเผยให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และสอดแทรกความคิดเห็นของตัวเองลงในเรื่อง โดยผ่านตัวละคร

2.3 ละครอิงประวัติศาสตร์ มีเนื้อหากล่าวถึงเหตุการณ์ต่างๆ ในอดีตยุคสมัยใดสมัยหนึ่ง

2.4 ละครตลก มีเนื้อหาสนุกเพลิดเพลินสะท้อนให้เห็นความไร้สาระของตัวละคร

2.5 ละครผจญภัยและต่อสู้ มีเนื้อหากล่าวถึงเรื่องการต่อสู้ผจญภัยของตัวละครเอกในหลายรูปแบบ จนได้รับความสำเร็จโดยไม่คาดหมาย

2.6 ละครรัก มีเรื่องราวของความรักความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นแกนกลางของเรื่อง จะเป็นเรื่องที่เน้นอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครเป็นสำคัญ

2.7 ละครลึกลับ มีเนื้อหาสืบสวนสอบสวน หรือ สยองขวัญระทึกขวัญ

จากเอกสารเรื่องประเภทของบทละครโทรทัศน์ที่กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปเพื่อนำเป็นเกณฑ์เพื่อนำไปเป็นเกณฑ์ในการสุ่มตัวอย่างบทละครโทรทัศน์ที่ใช้ศึกษา ได้ดังนี้

1. ละครรัก คือ มีเรื่องราวเกี่ยวกับความรักระหว่างชายหญิงเป็นการฝ่าฟันอุปสรรคเพื่อให้ได้ครองคู่กัน

2. ละครสะท้อนสังคม คือ มีเรื่องราวเกี่ยวกับสังคม ชีวิต และครอบครัวนำเสนอเป็นเรื่องที่เลียนแบบเหตุการณ์จริงๆ ในสังคมแล้วสอดแทรกจินตนาการของผู้เขียนลงไป โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตีแผ่แง่มุมต่างๆ ของชีวิตมนุษย์อย่างตรงไปตรงมา โดยกล่าวถึงคนลักษณะต่างๆ

วงการอาชีพต่างๆ และคนในสถานะต่างๆ อย่างสมจริง เพื่อแสดงให้เห็นแก่นแท้ของชีวิตในสังคม ไม่เลือกว่าสิ่งเหล่านั้นจะเป็นส่วนที่ดึงามหรือเป็นส่วนอับลักษณ์ของชีวิต

3. ละครโลดโผน ผจญภัย และสืบสวนสอบสวน คือ มีเนื้อเรื่องตื่นเต้น ดำเนินเรื่องราวรวดเร็ว อาจมีการสืบสวนสอบสวนคดีต่างๆ หรือการไปการผจญภัยในสถานที่ต่างๆ
4. ละครอิงประวัติศาสตร์ คือ ละครที่ใช้ฉากและตัวละครที่เป็นจริง ใช้ความจริง หรือเหตุการณ์ตอนใดตอนหนึ่งในประวัติศาสตร์เป็นโครงเรื่อง แต่ไม่ใช่ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์
5. ละครตลก คือละครที่มีเนื้อเรื่องให้มีความสุขเพลิดเพลิน แสดงให้เห็นถึงความไร้สาระของมนุษย์
6. ละครแนวลึกลับ คือ ละครที่เกี่ยวกับวิญญูณ ไสยศาสตร์ สิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมมีแนวทางการวิเคราะห์หลากหลาย เช่น การวิเคราะห์การใช้ภาษา การวิเคราะห์ภาพพจน์ การวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม โดยปรากฏทั้งงานวิจัยวรรณกรรมประเภทสารคดีและบันเทิงคดี ดังนี้

พลอย ลวณะมาลัย (2547) ศึกษาเชิงวิเคราะห์ลีลาภาษาในงานวรรณกรรมประเภทสารคดีประวัติศาสตร์ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ผลการวิจัยพบว่า ด้านการใช้ภาษา ใช้คำซ้อนมากที่สุด ส่วนด้านสำนวนพบว่า ใช้สุภาษิตและสำนวนไทยมากกว่าของต่างประเทศ ในด้านโวหารพบว่า บรรยายโวหาร โคลงเด่นที่สุด ด้านภาพพจน์ใช้อุปมามากที่สุด ด้านการใช้ประโยคพบว่าใช้ประโยคความรวมมากที่สุด การเรียงลำดับประโยคพบว่าเรียงลำดับคำตามกฎเกณฑ์ทั่วไปของภาษาไทย ในด้านลีลาภาษาพบลักษณะเด่นที่น่าสนใจ เช่น ความแจ่มแจ้ง ความถูกต้องและบริสุทธิ์ความหมายที่ตรง มีลักษณะเป็นธรรมชาติ และพบท่วงทำนองการเขียนแบบอวดรู้ แบบสั้นและตรงจุด แบบรกรำ แบบวรรณคดี แบบอ่อนและจี๊ดจ๊าด แบบจี๊ใจ และแบบหลวมๆ

งานวิจัยของ พลอย ลวณะมาลย์ เป็นงานวิจัยวรรณกรรมประเภทสารคดีโดยวิเคราะห์การใช้ภาษา การเรียงลำดับประโยค ลีลาภาษาเขียน ท่วงทำนองในการเขียน

ส่วน ศกุนตลา กะราลัย (2549) ศึกษาวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี เรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยลูกทุ่ง ศึกษาเฉพาะกรณีของ ราชนิ์ลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์” ผลการวิจัยพบว่า การใช้โวหารภาพพจน์สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ การใช้อุปมา และการใช้อุปลักษณ์ ตามลำดับ และภาพพจน์ที่ไม่ปรากฏในงานวิจัยครั้งนี้ คือ การใช้สัญลักษณ์ นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์โวหารภาพพจน์ยังทำให้ทราบถึงวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทยในชนบท ตลอดจนขนบธรรมเนียม ความเชื่อ ค่านิยม และอุปนิสัยที่สะท้อนผ่านบทเพลง สรุปได้ว่า เพลงไทยลูกทุ่งสะท้อนให้เห็นถึงพระพุทธศาสนาที่เป็นศูนย์กลาง รวมถึงวิถีชีวิตที่ยึดมั่นในประเพณีต่างๆ ของไทย

นอกจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมจะศึกษาเรื่องการใช้ภาษาแล้ว งานวิจัยบางเรื่องก็นำวรรณกรรมมาศึกษาในเรื่องของภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ สลา คุณวุฒิ” ของ วิภา ปานประชา (2549) โดยศึกษาภาพสะท้อนทั้งทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ และศึกษาภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมในเนื้อเพลงของ สลา คุณวุฒิ ผลการวิจัยพบภาพสะท้อนทางสังคม คือ บทเพลงส่วนใหญ่สะท้อนการสื่อสารด้วยโทรศัพท์มือถือ นอกจากนั้นยังสะท้อนเรื่องการค้าคมนาคม เทคโนโลยี การศึกษา ครอบครัว และปัญหาสังคมและการสาธารณสุข ภาพสะท้อนทางเศรษฐกิจพบว่า สะท้อนถึงผลกระทบจากความยากจนของชาวนาอีสาน ภาพสะท้อนด้านการเมืองการปกครอง กล่าวถึงนโยบายของรัฐ การเปรียบเทียบเลือกตั้งกับความรัก และภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม พบว่าใช้คำภาษาไทยถิ่นอีสานจำนวนมากและมีภาษาอังกฤษปะปนอยู่ด้วย

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมข้างต้น แสดงว่า การใช้ภาษาและภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมในวรรณกรรมมีความหลากหลาย ปรากฏทั้งวรรณกรรมประเภทสารคดี และประเภทบันเทิงคดี

จากการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้ประมวลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหน้า วจนภาษา อวจนภาษา และวรรณกรรมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าในการวิจัยครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์หลักวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้ามีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหน้า กลวิธีการรักษาหน้า วจนภาษา อัจฉนภาษา และการวิเคราะห์ลักษณะการใช้คำเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเกณฑ์วิเคราะห์ข้อมูล
2. ศึกษาบทละครโทรทัศน์ในนิตยสารฉบับพิเศษที่พิมพ์บทละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศ ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2552 – มิถุนายน พ.ศ. 2552 จากสถานีโทรทัศน์ 3 สถานี คือ สถานีโทรทัศน์ ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 และสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 เฉพาะละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำ จำนวน 28 เรื่อง ได้แก่ หยกลายเมฆ มนตราแห่งรัก แม่หญิง พระจันทร์สีรุ้ง บ่วงรักกามเทพ ดงผู้ดี ลูกไม้เปลี่ยนสี อาทิตย์ชิงดวง แก้วล้อมเพชร เมียหลวง บ่วงหงส์ เจ้าหญิงล่าชัง ดินน้ำลมไฟ ฮีโร่ 1000 รัก เสาร์ 5 พลิกฟ้าล่าตะวัน สุสานภูเตศวร ดำจำ สะใภ้ไกลปืนเที่ยง แจ๋วใจร้าย กับคุณชายเทวดา มนต์รักข้าวต้มมัด แม่ค้าขนมหวาน คุณแม่จำแลง สาป-ภูษา ปอบผีฟ้า เพลงรักข้ามภพ มือนาง และเพลิงพราย
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาบันทึกไว้ตามหมวดหมู่ที่ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่นำมาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกจากบทละครโทรทัศน์ เนื่องจากบทละครโทรทัศน์ นับได้ว่าเป็นกระจกสะท้อนสังคมที่ทำให้เห็นการดำเนินชีวิตของคนที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน นอกจากแสดงให้เห็นการใช้ภาษาในบริบทและสถานการณ์ที่หลากหลายแล้ว ยังสะท้อนค่านิยมทัศนคติที่แสดงผ่านตัวอักษรอีกด้วย (นฤวร สันตมนัส, 2547: 32) บทละครโทรทัศน์จึงเป็นแหล่ง

ข้อมูลที่แสดงให้เห็นการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ลักษณะภาษาที่ใช้ในละครโทรทัศน์ย่อมสามารถเทียบเคียงหรือแสดงให้เห็นลักษณะภาษาที่ใช้จริงในสถานการณ์ต่างๆ ได้ และคนไทยนิยมความบันเทิงประเภทละครโทรทัศน์มาก จึงสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าจากบทสนทนาของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ เนื่องจากเป็นแหล่งข้อมูลที่ใกล้เคียงกับลักษณะการใช้ภาษาจริงใกล้เคียงกับข้อมูลตามธรรมชาติ ซึ่งบทละครโทรทัศน์จะสะท้อนภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตจริงได้

ผู้วิจัยนำบทละครโทรทัศน์จากนิตยสารฉบับพิเศษที่พิมพ์บทละครโทรทัศน์จำหน่าย โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากบทละครโทรทัศน์ออกอากาศทางโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำ ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2552 – มิถุนายน พ.ศ. 2552 โดยพิจารณาจากวันที่เริ่มออกอากาศ จำนวน 28 เรื่อง มาหากลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์ ละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศจำแนกตามสถานีโทรทัศน์ ดังนี้

สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ สีโร่ 1000 รัก บ่วงรักกามเทพ อาทิตย์ชิงดวง และแก้วล้อมเพชร

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 จำนวน 12 เรื่อง ได้แก่ พระจันทร์สีรุ้ง หยกลายเมฆ ดินน้ำลมไฟ สะใภ้ไกลปืนเที่ยง ดงผู้ดี ลูกไม้เปลี่ยนสี สุสานภูเตศวร สาปภญา มนตร์รักข้าวต้มมัด แม่ค้าขนมหวาน เพลิงพราย และคุณแม่จำแลง

สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 จำนวน 13 เรื่อง ได้แก่ พลิกฟ้าล่าตะวัน เจ้าหญิงล่าชิง มนตราแห่งรัก คำขำ เมียหลวง ปอบผีฟ้า เพลงรักข้ามภพ แม่หญิง มีอนาง เจ้าใจร้ายกับคุณชาย เทวดา เสาร์ 5 และบ่วงหงส์

กลุ่มตัวอย่าง

การหากลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย ผู้วิจัยคัดเลือกบทละครโทรทัศน์จากการจัดประเภทบทละครโทรทัศน์ รายชื่อบทละครโทรทัศน์ที่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

1. ละครรัก จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ หยกลายเมฆ มนตราแห่งรัก แม่หญิง พระจันทร์สีรุ้ง บ่วงรักกามเทพ

2. ละครสะท้อนสังคม จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ ดงผู้ดี ลูกไม้เปลี่ยนสี อาทิตย์ชิงดวง แก้วล้อมเพชร เมียหลวง บ่วงหงส์ เจ้าหญิงล่าชิง

3. ละครโศก โศก ผจญภัย และสืบสวนสอบสวน จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ ดินน้ำลมไฟ สีโร่ 1000 รัก เสาร์ 5 พลิกฟ้าล่าตะวัน สุสานภูตสวรรค์

4. ละครตลก จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ คำขำ สะก๊โกกลปิ่นเที่ยง แจ๋วใจร้ายกับ คุณชายเทวดา มนต์รักข้าวต้มมัด แม่ค้าขนมหวาน คุณแม่จำแลง

5. ละครแนวลึกลับ จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ สาปภูษา ปอบผีฟ้า เพลงรักข้ามภพ มีอนางเพลิงพราย

ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สุ่มกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 15-30 ของประชากรทั้งหมด ผู้วิจัยเลือกสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) โดยการจับสลาก เพราะเหมาะสมเมื่อประชากรมีขนาดเล็ก (เพ็ญศรี เศรษฐวงศ์, 2543: 40) และวิธีนี้สมาชิกประชากรบทละครโทรทัศน์มีโอกาสได้รับเลือกเท่าๆ กัน ผู้วิจัยดำเนินขั้นตอนจับสลาก ดังนี้

1. โดยผู้วิจัยเขียนชื่อของบทละครโทรทัศน์ประเภทละครรัก จำนวน 5 เรื่องข้างต้น บนสลากเรื่องละ 1 ใบ จนครบและใส่ลงในกล่อง

2. จับสลากขึ้นมาจำนวน 1 เรื่อง ตามจำนวนขนาดของกลุ่มประชากรร้อยละ 15 ของประเภทละครรักจำนวน 5 เรื่อง

ผู้วิจัยจับสลากจากประชากรแต่ละประเภทของบทละครโทรทัศน์จนครบทั้ง 5 ประเภทตามขั้นตอนที่ 1-2 ข้างต้น จึงได้รายชื่อบทละครโทรทัศน์ที่นำมาเป็นตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่

1. ละครรัก เรื่อง “พระจันทร์สีรุ้ง” แพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม 2552 ในวันพุธและพฤหัสบดี เวลา 20: 30-22:30 น. จำนวน 19 ตอน

2. ละครสะท้อนสภาพสังคม เรื่อง “เมียหลวง” แพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7 ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2552 ในวันจันทร์และอังคาร เวลา 20: 30-22:30 น. จำนวน 18 ตอน

3. ละครโศกโศน ผจญภัย และสืบสวนสอบสวน เรื่อง “เสาร์ 5” แพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 7 ระหว่าง เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม 2552 ในวันจันทร์และอังคาร เวลา 20: 30-22:30 น. จำนวน 22 ตอน

4. ละครตลก เรื่อง “เจ้าใจร้ายกับคุณชายเทวดา” แพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์สีทองทัพบก ช่อง 7 ระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคม 2552 ในวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ เวลา 20: 30-22:30 น. จำนวน 30 ตอน

5. ละครแนวลึกลับ เรื่อง “สาปภูษา” แพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน 2552 ในวันพุธและพฤหัสบดี เวลา 20: 30-22:30 น. จำนวน 21 ตอน

ดังนั้น ผู้วิจัยศึกษาพฤติกรรมการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าจากบทละครโทรทัศน์ จำนวน 5 เรื่อง คือ พระจันทร์สีรุ้ง เมียหลวง เสาร์ 5 เจ้าใจร้ายกับคุณชายเทวดา และสาปภูษา จำนวนตอน ทั้งหมด 110 ตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัย วิธีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจึงเป็นการศึกษาโดยประมวลหลักเกณฑ์จากเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า ดังนี้

1. กถวิธีการพูดตรงแบบไม่ตคแต่งคำพูด (Bald on record) คือ การใช้ถ้อยคำแบบตรงไปตรงมา ไม่มีการตคแต่งถ้อยคำ คือ การปฏิเสธที่ปรากฏคำปฏิเสธ โดยผู้ตคบไม่ได้เสริมข้อมูลหรือเหตุผลใดๆ เพิ่มเติม

2. กลวิธีการพูดตรงแบบตบแต่งคำพูด (Redressive on record) คือ กลวิธีการใช้ถ้อยคำที่ตรงไปตรงมา แต่มีการเรียบเรียงถ้อยคำเพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนผู้อื่นหรือถ้อยคำที่แสดงความรู้สึกที่เป็นมิตร มี 9 กลวิธีย่อย ดังนี้

2.1 การไม่ตอบรับโดยให้เหตุผล คือ การปฏิเสธที่ปรากฏคำปฏิเสธ แต่อธิบายเหตุผลเพิ่มเติมเพื่อเป็นการแก้ตัวหรืออธิบายเสริม หรือการปฏิเสธสมมติฐาน คือ การแย้งหรือการแสดงความไม่เห็นด้วยกับสมมติฐาน และปฏิเสธสมมติฐาน

2.2 การต่อว่ากลับ คือ การตำหนิ กล่าวร้าย กล่าวถึงความผิดของผู้ที่ทำให้เสียหน้า บางครั้งอาจใช้คำไม่สุภาพเพื่อบริภาษ

2.3 การยกข่องตนเอง คือ การยกส่วนดีของตนขึ้นมาคลบเคลื่อนสิ่งที่ทำให้ตนเองเสียหน้า

2.4 การกล่าวโทษบุคคลที่สาม คือ การกล่าวโทษบุคคลอื่นที่เป็นต้นเหตุให้ตนเองต้องกระทำสิ่งที่ทำให้ตนเองเสียหน้า

2.5 การปลอมไม่ให้กังวล คือ การปลอมไม่ให้ผู้ที่ทำให้เสียหน้ากังวลว่าการกระทำหรือคำพูดนั้นๆ จะส่งผลไม่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.6 การขอความเห็นใจ คือ การขอให้ผู้ที่ทำให้เสียหน้าหรือบุคคลอื่นๆ เข้าใจใน การกระทำและคำพูดที่ตนเองกระทำ

2.7 การทำทนายคู่สนทนา คือ ผู้เสียหน้ากล่าวชวนคู่สนทนาให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามคำบอกของผู้ที่เสียหน้า

2.8 การใช้คำเรียก-คำร้อง มี 2 กลวิธีย่อย ดังนี้

2.8.1 การใช้คำเรียก คือ ผู้เสียหน้าเปล่งเสียงเรียกคู่สนทนาให้หยุดกล่าวหรือหยุดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ตนเองเสียหน้า

2.8.2 การใช้คำร้อง คือ ผู้เสียหายเปล่งเสียงดังเพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึกของตนเอง เพราะไม่พอใจในการกระทำหรือคำพูดของกลุ่มสนทนาที่ส่งผลให้ตนเองเสียหาย คำร้องอาจเขียนเสียงร้องของมนุษย์

2.9 การข่มขู่คู่สนทนา คือ ผู้เสียหายกล่าวให้คู่สนทนากลัวว่าจะเกิดความเสียหายหรือเป็นภัยแก่คู่สนทนาหรือทรัพย์สินของคู่สนทนา

3. กลวิธีไม่ตรงประเด็น (Off record) กลวิธีนี้คือการพูดอ้อม มี 6 กลวิธีย่อย ดังนี้

3.1 การประชดประชัน คือ การกล่าวแฉกแค้นเพราะความไม่พอใจเพื่อให้อีกฝ่ายรู้สึกเสียหาย ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์อาจระบุไว้ว่าเป็นการประชด หรือไม่ได้ระบุไว้ในบทบรรยายแต่เขียนให้ตัวละครกล่าวประชด

3.2 การกลบเกลื่อน คือ กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อรักษาความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อผู้ร่วมสนทนา ใช้เพื่อแสดงความสุภาพและลดความรุนแรงของถ้อยคำ มีดังนี้

3.2.1 ใช้คำกริยาแสดงความเชื่อหรือทัศนคติ เพื่อแสดงความคิดเห็นและลดน้ำหนักคำที่กล่าวออกมา ทำให้ไม่ต้องรับผิดชอบกับสิ่งที่ตนเองพูด

3.2.2 การแก้ไขคำหรือวลีที่สั้นๆ ในเชิงลบ คือ แก้ไขคำของผู้พูดลดความหนักแน่นโดยลดความรุนแรงของถ้อยคำลง

3.3 การเพิ่มข้อมูลใหม่คือ เพิ่มเนื้อหาเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม

3.4 การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอ คือ การโต้ตอบไม่ตรงประเด็นโดยอ้างว่าข้อมูลไม่เพียงพอหรือไม่มีความรู้ความเข้าใจพอ

3.5 การกล่าวเปรียบเทียบ คือ การกล่าวกระทบกระทั่ง เหน็บแนมซึ่งผู้กล่าวอาจใช้อุปถัมภ์ หรือใช้คำคม สำนวน สุภาษิต คำพังเพย

3.6 การเปลี่ยนประเด็นสำคัญของการสนทนา คือ ผู้ที่เสียน้ำกล่าวเปลี่ยนใจ ความสำคัญของเรื่องที่สนทนาเพื่อกลบเกลื่อนเรื่องที่ตนเองเสียน้ำ มี 2 กลวิธีย่อย ดังนี้

3.6.1 การพูดตรง คือ ผู้เสียน้ำกล่าวเปลี่ยนใจความสำคัญของเรื่องที่สนทนา ด้วยถ้อยคำตรงไปตรงมา

3.6.2 การใช้อุปมา คือ ผู้เสียน้ำกล่าวเปลี่ยนใจความสำคัญของเรื่องที่สนทนา โดยกล่าวเปรียบเทียบสิ่งของหรือบุคคลบุคคลหนึ่งกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3.7 การใช้คำสั่ง คือ ผู้เสียน้ำกล่าวให้คู่สนทนากระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อยับยั้ง การกระทำที่คุกคามหน้าของตนเอง

3.8 การใช้ปฏิเสธ คือ ผู้เสียน้ำใช้ประโยคคำถามย้อนถามคู่สนทนาเพื่อให้ คู่สนทนาคิดหาคำตอบด้วยตนเอง หรือเพื่อให้ตนเองเลียงที่จะไม่ต้องได้ตอบซึ่งอาจทำให้ผู้ถาม กลับเสียน้ำเพิ่มได้ มักใช้คำแสดงถาม

4. กลวิธีใช้อวัจนภาษายับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าตนเอง (withhold SFTA) เป็นกลวิธี ที่เลือกใช้เพื่อใช้แทนคำพูดที่อาจจะทำให้ตนเองเสียน้ำ มี 4 กลวิธีย่อย ดังนี้

4.1 การหัวเราะ คือ ผู้เสียน้ำเปล่งเสียงแสดงความขบขันเพื่อเลียงที่จะได้ตอบหรือ เพื่อลดความรุนแรงของเรื่องที่ทำให้เสียน้ำ

4.2 การไม่พูด หรือการเงียบ คือ การไม่ได้ตอบเพื่อรักษาหน้าตนเองเพราะหากพูด ได้ตอบอาจเสียน้ำมากขึ้น

4.3 สัมผัสภาษา คือ ผู้เสียน้ำจะต้องร่างกายคู่สนทนา เพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึก หรือเพื่อให้คู่สนทนาารู้สึกเสียน้ำด้วยการสัมผัสนั้น

4.4 นัยภาษา คือ ผู้เสียน้ำจ้องมองคู่สนทนาเพื่อสื่ออารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และ ความประสงค์

นอกจากนี้ ผู้วิจัยประมวลหลักเกณฑ์เพื่อวิเคราะห์ถ้อยคำที่ปรากฏในกลวิธีการใช้ภาษาไทย เพื่อรักษาหน้า ดังนี้

1. การใช้คำหยาบหรือคำไม่สุภาพ คือ คำพูดที่ใช้ดูต่ำกว่าแล้วเสียดสี ประชดประชัน คำสบถ และคำด่าที่ใช้ดูหมิ่นผู้ฟัง คำหยาบหรือคำไม่สุภาพมักใช้กับบุคคลสนิท-สนมคุ้นเคยกัน มากเป็นพิเศษ หรือใช้ในภาวะอารมณ์โกรธ ฉุนเฉียว หงุดหงิด
2. การใช้คำภาษาตลาด คำสแลง คำเฉพาะกลุ่ม ภาษาตลาด คือ คำที่ใช้สื่อสารทั่วไป เน้นการสื่อความหมายเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมแก่คู่สนทนา ส่วนคำสแลง คือ คำที่ใช้เพียงระยะหนึ่ง และไม่ยอมรับว่าถูกต้องตามหลักภาษา และ คำเฉพาะกลุ่ม หมายถึง คำที่ใช้สื่อสารเฉพาะกลุ่มของตนเอง
3. การใช้คำเลียนเสียงพูด คือ คำที่เขียนเลียนตามเสียงพูดที่เปล่งออกมา ซึ่งจะไม่ตรงกับรูปภาษาเขียน
4. การใช้คำเรียก-คำร้อง คำเรียก คือ คำที่ใช้เรียกผู้อื่น ไม่ต้องประกอบกับคำอื่นให้เป็นประโยค ผู้เรียกอาจใช้คำแสดงสถานภาพ คำบอกเครือญาติ ชื่อบุคคล คำบอกตำแหน่งอาชีพ ส่วนคำร้อง คือ คำอุทานที่เกิดจากการเปล่งเสียงแสดงอารมณ์ ความรู้สึก และแสดงจุดประสงค์ บางประการ คำอุทานแบ่งได้เป็น 2 ประการ คือ คำอุทานบอกอาการ และคำอุทานเสริมบท
5. การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ คือ การออกเสียงคำยืมให้ใกล้เคียงกับของเดิมมากที่สุด
6. การใช้คำซ้ำ คือ นำคำเดิมคำเดียวมาซ้ำ เพื่อให้ความหมายของคำเพิ่มขึ้นหรือลดลง โดยการใช้คำซ้ำนั้นใช้เพื่อบอกพหูพจน์ เน้นความหมาย และแยกจำนวน
7. การใช้คำซ้อน คือ ใช้คำที่ประสมกัน โดยนำคำที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน มาซ้อนกัน เพื่อให้ได้ความหมายใหม่ หรือเพื่อให้ความหมายของคำนั้นชัดเจนมากขึ้น
8. การใช้คำเชื่อม ใช้เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประโยค ได้แก่ คำบุพบท คำสันธาน ประพันธสรรพนาม

9. การใช้คำบอกความถี่ คือ คำที่ใช้บอกกว่าคำกริยาหนึ่งเกิดมากน้อยเพียงใดในช่วงเวลาหนึ่ง

10. การใช้คำสุภาพ คือ การใช้ถ้อยคำที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าการนั้น นุ่มนวล อ่อนโยน ไม่หยาบ ไม่กระด้าง นอกจากนี้การใช้คำสุภาพยังแสดงถึงความเคารพผู้ฟัง แม้คำสุภาพจะมีรูปเหมือนกันแต่ใช้ต่างโอกาส สถานที่ และบุคคล ถ้อยคำที่ใช้แสดงความสุภาพ เช่น คำสรรพนาม คำลงท้าย เป็นต้น

11. การใช้คำขยาย คือ คำวิเศษณ์ที่ใช้พูดขยายเพื่อให้ความหมายชัดเจนขึ้น การใช้คำขยายนั้น ทำให้เห็นภาพ และได้อารมณ์ความรู้สึกมากขึ้น

12. การใช้คำที่มีความหมายแฝง คือ การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายไม่ตรงกับรูปคำ เป็นความหมายที่นำไปสู่ความคิดเชื่อมโยงถึงบางสิ่งบางอย่างที่เกี่ยวข้องกัน การใช้คำที่มีความหมายแฝง ผู้ใช้อาจใช้ในจุดประสงค์ที่แตกต่างกันตามแต่บริบท ความรู้สึกนึกคิด หรือเพื่อเลี่ยงที่จะพูดในสิ่งที่ไม่สมควร การใช้ความหมายแฝงใช้ได้ข้อความที่เป็นสำนวนไทย และข้อความที่เป็นภาพพจน์

13. การใช้คำบอกการถาม คือ การใช้คำวิเศษณ์แสดงคำถาม เป็นคำที่ทำให้ประโยคแจ้งให้ทราบกลายเป็นประโยคถามให้ตอบ ใช้เพื่อถามเรื่องราวให้ได้คำตอบ หรือ ผู้ถามอาจจะไม่ต้องการคำตอบก็ได้ การถามที่ไม่ต้องการคำตอบเรียกว่าปฏิพจน์ ปฏิพจน์ คือ การใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ เพราะรู้คำตอบชัดเจนอยู่แล้ว การใช้ปฏิพจน์มีจุดประสงค์เพื่อเรียกร้องความสนใจ มักใช้รูปคำถามเพื่อเน้น หรือให้ข้อความมีน้ำหนัก

14. การใช้คำปฏิเสธ คือ การใช้คำปฏิเสธเพื่อขยายคำกริยา มักอยู่ข้างหน้าคำที่จะปฏิเสธ

15. การใช้คำบอกการสั่ง คือ การใช้คำบอกคำสั่งในประโยคคำสั่ง มีจุดประสงค์เพื่อแสดงเจตนาของผู้พูดที่ต้องการให้ทำ หรือ ไม่ทำเรื่องใด มักปรากฏถ้อยคำที่แสดงการแต่บางประโยคอาจไม่ปรากฏคำบอกการสั่ง แต่มักละผู้ทำกริยาไว้

16. การใช้คำสรรพนามเพื่อบ่งบอกถึงความสนิทสนม ฐานะทางสังคม และความมีอาวุโส ผู้พูดจึงต้องคำนึงถึง 3 ปัจจัยนี้เมื่อต้องใช้คำสรรพนาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า ผู้วิจัยอาศัยการประมวลแนวทาง การวิเคราะห์จากเอกสารในเครื่องมือการวิจัย เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า ดังนี้

1. วิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า โดยพิจารณาจากรูปภาษาที่ปรากฏใน บทละครโทรทัศน์
2. จำแนกความถี่ของแต่ละกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าและคำนวณร้อยละ ตามสูตร เพื่อหาค่าสถิติร้อยละ ดังนี้

$$\text{สูตร } \frac{f \times 100}{P} = n$$

P แทน ค่าร้อยละ

f แทน จำนวนหรือความถี่ที่ต้องการหาค่าร้อยละ

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3. นำผลการวิเคราะห์มาเรียบเรียงแบบพรรณนาวิเคราะห์พร้อมตัวอย่าง และตารางแสดง ความถี่ของกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า
4. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล บทสนทนาของตัวละครจากนิยายสารบทละครโทรทัศน์จำนวน 5 เรื่อง คือ เมียหลวง แจ๋วใจร้ายกับคุณชายเทวดา เสาร์ 5 พระจันทร์สีรุ้ง และสาปภูษา เพื่อนำมาวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า

ผลการวิจัยพบกลวิธีการรักษาหน้า จำนวน 4 กลวิธีหลัก คือ กลวิธีการพูดตรงแบบไม่ตกแต่ง คำพูด กลวิธีการพูดตรงแบบตกแต่งคำพูด กลวิธีไม่ตรงประเด็น และกลวิธีใช้วัจนภาษายับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าตนเอง และ 21 กลวิธีย่อย โดยจำแนกเป็น กลวิธีที่ใช้วัจนภาษา จำนวน 17 กลวิธี คือ การไม่ตอบรับโดยให้เหตุผล การต่อว่ากลับ การยกย่องตนเอง การกล่าวโทษบุคคลที่สาม การปลอมไม่ให้กังวล การขอความเห็นใจ การทำท่ายأسุนทนา การใช้คำเรียก การข่มขู่ คุ้ยสนทนา การประชดประชัน การกลบเกลื่อน การเพิ่มข้อมูลใหม่ การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอ การกล่าวเปรียบเทียบ การเปลี่ยนประเด็นสำคัญของการสนทนา การใช้คำสั่ง ปฏิจญา และ กลวิธีที่ใช้วัจนภาษา จำนวน 4 กลวิธี คือ การหัวเราะ การไม่พูดหรือการเงียบ สัมผัสภาษานัยภาษา กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าที่พบมากที่สุด คือ กลวิธีการพูดตรงแบบตกแต่งคำพูด กลวิธีย่อยคือ การต่อว่ากลับ โดยพบร้อยละ 16.42 รองลงมา เป็นกลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีย่อยคือ ปฏิจญา ร้อยละ 12.96 และ ลำดับที่ 3 กลวิธีใช้วัจนภาษายับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าตนเอง กลวิธีย่อย คือ การไม่พูดหรือการเงียบ ร้อยละ 10.08

ตารางที่ 1 แสดงความถี่ของกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า

กลวิธีการรักษาหน้า	บทละครโทรทัศน์					รวม	ร้อยละ
	เมียหลวง	แจ๋วใจร้าย	เสาร์ 5	พระจันทร์	สถาป		
	กับคุณชาย	เทวดา	สี่รุ้ง	ภญา			
1. กลวิธีการพูดตรงแบบไม่ตบแต่งคำพูด	4	-	1	1	1	7	2.01
2. กลวิธีการพูดตรงแบบตบแต่งคำพูด							37.68
2.1 การไม่ตอบรับโดยให้เหตุผล	7	3	1	9	2	22	6.34
2.2 การต่อว่ากลับ	19	16	7	5	10	57	16.42
2.3 การยกย่องตนเอง	2	-	-	-	1	3	0.86
2.4 การกล่าวโทษบุคคลที่สาม	-	-	-	2	-	2	0.57
2.5 การปลอมไม่ให้กังวล	-	-	-	-	1	1	0.28
2.6 การขอความเห็นใจ	3	1	-	3	-	7	2.01
2.7 การทำท่ายกหูสนทนา	3	-	-	-	-	3	0.86
2.8 การใช้คำเรียก-คำร้อง							
2.8.1 การใช้คำเรียก	1	-	-	-	-	1	0.28
2.8.2 การใช้คำร้อง	5	1	-	2	3	11	3.17
2.9 การข่มขู่คู่สนทนา	8	3	1	5	3	20	5.76
3. กลวิธีไม่ตรงประเด็น							38.57
3.1 การประชดประชัน	11	2	-	4	2	19	5.47
3.2 การกลบเกลื่อน							
3.2.1 ใช้คำกริยาแสดงความเชื่อหรือทัศนคติ	-	-	-	-	1	1	0.28
3.2.2 การแก้ไขคำหรือวลีที่สื่อ นัยในเชิงลบ	-	1	-	-	-	1	0.28
3.3 การเพิ่มข้อมูลใหม่	3		1	6	4	14	4.03
3.4 การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอ	5	3	-	2	1	11	3.17
3.5 การกล่าวเปรียบเทียบ	6	1	-	1	1	9	2.59
3.6 การเปลี่ยนประเด็นสำคัญของ การสนทนา							
3.6.1 การพูดตรง	1	-	1	-	2	4	1.15
3.6.2 การใช้อุปมา	-	-	-	1	-	1	0.28
3.7 การใช้คำสั่ง	10	3	2	6	4	25	7.20
3.8 การใช้ปฏิเสธ	20	7	1	12	5	45	12.96

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กลวิธีรักษาหน้า	บทละครโทรทัศน์					รวม	ร้อยละ
	เมียหลวง	แจ๋ใจร้าย	เสาร์ 5	พระจันทร์	สาป		
	กับคุณชาย						
	เทวดา					สิริรุ่ง	ภญา
4. กลวิธีใช้อัจฉริยะขบขันการกระทำ							21.66
ที่คุกคามหน้าตนเอง							
4.1 การหัวเราะ	3	1	-	-	-	4	1.15
4.2 การไม่พูด หรือการเงิบ	18	6	-	9	2	35	10.08
4.3 สัมผัสภาษา	6	5	5	9	2	27	7.78
4.4 นัยภาษา	1	8	3	5	-	17	4.89

จากตารางที่ 1 แสดงความถี่ของกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า ผู้วิจัยจำแนกตามเรื่องของบทละครโทรทัศน์ทั้ง 5 เรื่อง คือ เมียหลวง แจ๋ใจร้ายกับคุณชายเทวดา เสาร์ 5 พระจันทร์สิริรุ่ง และสาปภญา และนำความถี่ของบทละครโทรทัศน์ทั้ง 5 เรื่อง ในแต่ละกลวิธีมาคำนวณร้อยละ กลวิธีหลักที่พบมากที่สุด คือ กลวิธีไม่ตรงประเด็น ร้อยละ 38.57 ส่วนกลวิธีย่อยที่พบมากที่สุด คือ การต่อว่ากลับ ร้อยละ 16.42

นอกจากนี้ กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าแต่ละกลวิธีประกอบด้วยถ้อยคำต่างๆ สรุปเป็นตารางแสดงความถี่ของถ้อยคำในแต่ละกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงความถี่ของถ้อยคำในกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า

กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า	จำนวนที่พบ	คิดเป็นร้อยละ (ของแต่ละกลวิธี)
1. กลวิธีการพูดตรงแบบไม่ตักแตงคำพูด (Bald on record)		
- คำปฏิเสธ เช่น ไม่ ไม่ใช่ ไม่จริง	9	90
- คำซ้ำ เช่น ไม่จริงไม่จริงเลย	1	10
2. กลวิธีการพูดตรงแบบตักแตงคำพูด (Redressive on record)		
2.1 การไม่ตอบรับโดยให้เหตุผล		
- คำปฏิเสธ เช่น ไม่ ไม่ใช่ ไม่มี ไม่เคย ไม่จริง เป็นไปไม่ได้ เปล่า	18	90
- คำเชื่อม เช่น แต่ เนื่องจาก เพราะ	2	10
2.2 การต่อว่ากลับ		
- คำสุภาพ เช่น กรุณา ขอประทานโทษ	2	3.38
- คำไม่สุภาพ เช่น บ้า ปากเสีย สันดาน โรคจิต ใจ อับปรีย์	19	32.20
- คำภาษาตลาด เช่น ตัว เมีย ตัวเมีย เมียน้อย	7	11.86
- คำสแลง เช่น เหมือนเบือ ฟัน	3	5.08
- คำเรียก เช่น อี, ไอ้ + ชื่อเล่น เช่น อีเจิน ไอ้ตะวัน	9	15.25
- คำขยาย เช่น ใจร้าย ใจดำ	2	3.38
- คำทับศัพท์ เช่น คีบอร์ด เซอร์ไพรส์	5	8.4
- คำซ้อนเพื่อความหมาย เช่น บำรุงบำเรอ ความสุข ความเจริญ	3	5.08
- คำสรรพนาม เช่น กู มึง เอ็ง ข้า แก มัน ท่าน คุณ เธอ	9	15.25
2.3 การยกย่องตนเอง		
- คำบอกความถี่ เช่น ปรกติ	1	20
- คำขยาย เช่น ดี ด้อย	4	80
2.4 การกล่าวโทษบุคคลที่สาม		
- คำปฏิเสธ เช่น ไม่รู้	1	33.33
- คำเรียก เช่น ไอ้, นัง + ชื่อจริง เช่น นังไหมพิม	2	66.66
2.5 การปลอมไม่ให้กังวล		
- คำบอกการสั่ง เช่น อย่า	1	33.33
- คำสรรพนาม เช่น คุณ	2	66.66

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า	จำนวนที่พบ	คิดเป็นร้อยละ (ของแต่ละกลวิธี)
2.6 การขอความเห็นใจ		
- คำไม่สุภาพ เช่น ไอ้เลว ไอ้ชั่ว	2	50
- คำที่มีความหมายแฝง เช่น ธรรมชาติผู้ชาย หมคมุก	2	50
2.7 การทำท่ายกผู้สนทนา		
- การใช้คำกริยา กล้า ลอง	2	50
- คำที่มีความหมายแฝง เช่น เห็นกงจักรเป็นดอกบัว	1	25
- คำเชื่อม เช่น ถ้า...ก็	1	25
2.8 การใช้คำเรียก-คำร้อง		
- คำเรียก เช่น คุณ + ชื่อเล่น เช่น คุณวิ หรือ ไอ้ + ชื่อจริง เช่น ไอ้เงินจบ	5	45.45
- คำร้องได้แก่ กรีด	6	54.54
2.9 การข่มขู่ผู้สนทนา		
- คำเชื่อม เช่น ถ้า...จะ ถ้า...เพื่อ ถ้า	8	80
- คำสรรพนาม เช่น แก อีแก่	2	20
3. กลวิธีไม่ตรงประเด็น (Off record) มี 8 กลวิธีย่อย ดังนี้		
3.1 การประจบประชัน		
- คำภาษาดลาด เช่น ตัว เมียน้อย	2	18.18
- คำบอกการถาม เช่น ไซ้ไหม ไหม ทำไม เธอจะ	5	45.45
- คำเชื่อม เช่น ถ้า...จะ เพราะ แต่...ก็	4	36.36
3.2 การกลบเกลื่อน		
- คำแสดงความเชื่อหรือทัศนคติ เช่น คงจะ	1	50
- คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น ริสอร์ท	1	50
3.3 การเพิ่มข้อมูลใหม่		
- คำเชื่อม เช่น แต่ถึงยังไง ทั้งที่ แต่ เพราะ	4	40
- คำปฏิเสธเช่น ไม่	5	50
- คำที่มีความหมายแฝง เช่น ของสูง	1	10
3.4 การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอ		
- คำปฏิเสธ เช่น ไม่ทราบ ไม่รู้ไม่เข้าใจ	5	35.71
- คำบอกการถาม เช่น ใคร อะไร หมายความว่าไง	9	64.28

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า	จำนวนที่พบ	คิดเป็นร้อยละ (ของแต่ละกลวิธี)
3.5 การกล่าวเปรียบเทียบ		
- คำซ้อน เช่น กล้ากลืนฝืนทน	1	12.5
- คำที่มีความหมายแฝง มี 2 ลักษณะ คือ อุปลักษณ์ เช่น เปรียบความทุกข์เป็นระเบิด เปรียบ	6	75
อาหารเป็นผู้หญิง		
สำนวนไทย เช่น ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จ อยู่ที่นั่น	1	12.5
3.6 การเปลี่ยนประเด็นสำคัญของการสนทนา		
- การใช้คำกริยาขึ้นต้นประโยค เช่น มีธุระอะไร	4	80
ขอตัวกลับก่อน		
- คำที่มีความหมายแฝงที่เป็นสำนวนไทย เช่น ผู้ชาย	1	20
ไม่เจ้าชู้ก็เหมือนงูไม่มีพิษ		
3.7 การใช้คำสั่ง		
- คำบอกการสั่งที่พบ เช่น อย่า หุด จันขอสั่ง	12	40
- ใช้คำกริยาขึ้นต้นประโยคเพื่อสั่ง เช่น ฝากบอก ออกไป	18	60
กลับไป ไสหัวไป		
3.8 การใช้ปฏิเสธ		
- คำบอกการถาม เช่น อะไร ทำไม หรือเปล่า ใคร	33	62.26
- คำบอกการถามที่เขียนเสียงพูด เช่น ยังไง ใจม๊ย	20	37.73
ใช้ไหม (ใช้หรือไม่) ไหม (หรือไม่) ไรเง (หรืออย่างไร) หยั้งจี้ (อย่างนี้) ม๊ย (หรือไม่) เหรอ (หรือ)		
4. กลวิธีใช้อวัจนภาษายับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าตนเอง (Withhold SFTA)		
4.1 การหัวเราะ (มีเพียงลักษณะเดียว)		
4.2 การไม่พูด หรือการเงิบ (มีเพียงลักษณะเดียว)		
4.3 สัมผัสภาษา		
- ต่อย	4	13.79
- ตบ	17	58.62
- เดินชน	2	6.89

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า	จำนวนที่พบ	คิดเป็นร้อยละ (ของแต่ละกลวิธี)
- รุมทำร้าย	2	6.89
- ผลัก	2	6.89
- กระชากคอเสื้อ	2	6.89
4.4 นัยภาษา		
- หลบตา	1	5.26
- จ้องมอง (ไม่พอใจ, โกรธ)	16	84.21
- ค้อน	2	10.52

จากตารางที่ 2 แสดงความถี่ของถ้อยคำในกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า ผู้วิจัยจำแนกความถี่ของถ้อยคำตามกลวิธีย่อยเพื่อแสดงว่าถ้อยคำใดมีร้อยละมากที่สุดในแต่ละกลวิธี โดยแสดงทั้งความถี่ที่พบ และจำนวนร้อยละของแต่ละถ้อยคำที่พบในกลวิธีย่อย ถ้อยคำต่างๆ ที่พบในกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า ดังตารางที่ 2 มีรายละเอียด ดังนี้

1. กลวิธีการพูดตรงแบบไม่ตกแต่งคำพูด (Bald on record) ถ้อยคำที่พบในกลวิธีนี้มากที่สุด คือ คำปฏิเสธ พบร้อยละ 90 และคำซ้ำพบร้อยละ 10

- คำปฏิเสธ เช่น ไม่ ไม่ใช่ ไม่จริง ผู้พูดใช้เพื่อแสดงว่าไม่ยอมรับเรื่องที่คู่สนทนากล่าวต่อว่าตนเองจนทำให้เสียหน้า

- คำซ้ำ เช่น ไม่จริง ไม่จริงเลย ผู้พูดใช้เพื่อแสดงว่าไม่ยอมรับเรื่องที่คู่สนทนากล่าวต่อว่า และเพื่อยืนยันย้ำว่าตนเองไม่ได้กระทำหรือคิดดังที่คู่สนทนาต่อว่าจริงๆ

2. กลวิธีการพูดตรงแบบตกแต่งคำพูด (Redressive on record) มี 9 กลวิธีย่อย ดังนี้

2.1 การไม่ตอบรับโดยให้เหตุผล ถ้อยคำที่พบในกลวิธีนี้มากที่สุด คือ คำปฏิเสธ พบร้อยละ 90 และคำเชื่อมพบร้อยละ 10

- คำปฏิเสธ เช่น ไม่ ไม่ใช่ ไม่มี ไม่เคย ไม่จริง เป็นไปไม่ได้ เปล่า ผู้พูดใช้ เพื่อแสดงว่าไม่ยอมรับเรื่องที่คุณสนทนากล่าวต่อว่าตนเองจนทำให้เสียหน้า

- คำเชื่อม เช่น แต่ เนื่องจาก เพราะ ผู้พูดใช้เชื่อมคำปฏิเสธและเหตุผล

2.2 การต่อว่ากลับ ถ้อยคำที่พบในกลวิธีนี้มากที่สุด คือ คำไม่สุภาพ พบร้อยละ 32.20 รองลงมาเป็น คำเรียกและคำสรรพนาม พบร้อยละ 15.25 นอกจากนี้ยังมีถ้อยคำต่างๆ ที่พบ ดังนี้

- คำสุภาพ เช่น กรุณา ขอประทานโทษ คำสุภาพที่ผู้พูดรักษาน้ำใจ ใช้เป็นถ้อยคำที่ใช้ในบางตัวละคร ในบางเรื่อง เนื่องจากตัวละครนั้นๆ มีลักษณะนิสัยสุภาพ เช่น ดร.วิกันดา ตัวละครในเรื่องเมียหลวง ดร.วิกันดา มีตำแหน่งหน้าที่ทางกรงาน และสังคมดี จึงใช้ถ้อยคำสุภาพ แม้จะต้องกล่าวต่อว่ากลับคู่สนทนาที่ทำให้ตนเองเสียหน้า

- คำไม่สุภาพ เช่น บ้า ปากเสีย สันดาน โรจจิต โง่ อปรีดี

- คำภาษาตลาด เช่น ผัว เมีย ผัวเมีย เมียน้อย

- คำสแลง เช่น หมิ่นเบือ ฟัน (หมายถึง การร่วมเพศ)

- คำเรียก เช่น อี,ไอ้ ประกอบกับ ชื่อเล่น เช่น อีเงิน ไอ้ชาย ไอ้ตะวัน อี,ไอ้ ประกอบกับ สถานภาพ เช่น ไอ้ลูกเมียน้อย ไอ้พี่...บ้า คำเรียกที่พบมักเป็นคำไม่สุภาพใช้เพื่อเรียกคู่สนทนาที่ตนเองกำลังโกรธ หรือไม่พอใจ

- คำขยาย เช่น ใจร้าย ใจดำ

- คำทับศัพท์ เช่น ด็อกเตอร์ เซอร์ไพรส์

- คำซ้อนเพื่อความหมาย เช่น เจิงพินาศ ความสุขความเจริญ บำรุงบำเรอ คำซ้อนที่พบมักเป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย ให้ความหมายของถ้อยคำที่ต้องการสื่อสารชัดเจนมากขึ้น โดยการนำคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือคล้ายกันมาประสมกัน ทำให้ได้คำใหม่ที่มีความหมายคล้ายกับความหมายเดิม แต่ความหมายของคำซ้อนเพื่อความหมายนั้นจะชัดเจนขึ้น

- คำสรรพนาม เช่น กู มึง เอ็ง ข้า แก มัน ท่าน คุณ เธอ คำสรรพนามจะใช้แตกต่างกันตามความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครที่เป็นคู่สนทนากัน เช่น อรอินทร์เมื่อต้องต่อว่ากลับบวล ซึ่งเป็นคนใช้ จะใช้สรรพนามว่า “แก” เพราะอรอินทร์ไม่จำเป็นต้องใช้ถ้อยคำสุภาพกับบวล ซึ่งมีฐานะทางสังคมค้อยกว่าตนเอง

2.3 การยกย่องตนเอง ถ้อยคำที่พบในกลวิธีนี้มากที่สุด คือ คำขยาย พบร้อยละ 80 และคำบอกความดี พบร้อยละ 20

- คำบอกความถี่ เช่น ประกติ คำนี้ผู้พูดใช้เมื่อต้องการอ้างถึงเหตุผล ที่ตนเอง
ต้องกระทำเรื่องที่ทำให้เสียหน้าว่าโดยปกติแล้วตนเองไม่กระทำเช่นนี้ แต่ตนเองมีเหตุผล
อันสมควรบางประการที่จะกระทำเรื่องดังกล่าว

- คำขยาย เช่น ดี ด้อย ใช้เพื่อบอกลักษณะของผู้พูดเองว่ามีลักษณะอย่างไร

2.4 การกล่าวโทษบุคคลที่สาม ถ้อยคำที่พบในกลวิธีนี้มากที่สุด คือ คำเรียก พบร้อยละ
66.66 และ คำปฏิเสธ พบร้อยละ 33.33 ได้แก่

- คำปฏิเสธ เช่น ไม่รู้

- คำเรียก เช่น ไอ้, นัง ประกอบกับ ชื่อจริง เช่น นังไหมพิม

2.5 การปิดบังไม่ให้กังวล ถ้อยคำที่พบในกลวิธีนี้มากที่สุด คือ คำสรรพนาม
พบร้อยละ 66.66 และคำบอกการสั่ง พบร้อยละ 33.33

- คำบอกการสั่ง เช่น อย่า ผู้พูดใช้เพื่อสั่งให้คู่สนทนาคลายความวิตกกังวลใน
เรื่องที่มาต่อว่าตนเองให้รู้สึกเสียหน้า

- คำสรรพนาม เช่น คุณ ผู้พูดใช้เพื่อแสดงความสุภาพเพื่อปิดบังโยนให้คู่สนทนา
หายโกรธ หรือหายวิตกกังวล

2.6 การขอความเห็นใจ ผู้พูดอาจกล่าวคำขอโทษแก่คู่สนทนา หรืออาจใช้ถ้อยคำ
ที่กล่าวโทษตนเองหรือถ้อยคำที่มีความหมายแฝงเพื่อให้คู่สนทนาเห็นใจและอภัยตนเอง ถ้อยคำ
ที่พบใน คือ คำไม่สุภาพ และคำที่มีความหมายแฝง (อุปลักษณ์) พบร้อยละ 50 เท่ากัน

- คำไม่สุภาพ เช่น ไอ้เลว ไอ้ชั่ว ผู้พูดใช้ในกรณีที่กล่าวโทษตนเองเพื่อขอ
ความเห็นใจจากคู่สนทนาเพื่อให้อภัยในเรื่องที่ตนเองกระทำ

- คำที่มีความหมายแฝง เช่น ธรรมชาติผู้ชาย หมดมุก ผู้พูดใช้คำที่มีความหมาย
แฝงในลักษณะที่เป็นสำนวนโดยให้คู่สนทนาตีความหมายจากถ้อยคำ เพื่อคู่สนทนาจะได้เข้าใจ
ในเรื่องที่ผู้พูดผู้พูดต้องกระทำ

2.7 การทำท่ายกน้ำหนัก ผู้พูดอาจใช้คำกริยาคำว่า กล้า ลอง เพื่อทำท่ายกน้ำหนักที่ทำให้ตนเองรู้สึกเสียน้ำ เพื่อให้กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามคำทำท่ายของผู้พูด นอกจากนี้ในส่วนของเนื้อความที่ทำท่ายกน้ำหนัก อาจใช้คำที่มีความหมายแฝงด้วย ถ้อยคำที่พบในกลวิธีนี้มากที่สุด คือ การใช้คำกริยา “กล้า” และ “ลอง” พบร้อยละ 50 รองลงมาพบคำที่มีความหมายแฝงและคำเชื่อม ร้อยละ 25 เท่ากัน

- การใช้คำกริยา กล้า และ ลอง
- คำที่มีความหมายแฝง เช่น เห็นกงจักรเป็นดอกบัว ผู้พูดใช้สำนวนไทย ยกน้ำหนักจึงต้องตีความเพื่อจะได้เข้าใจได้ชัดเจนมากขึ้น
- คำเชื่อม เช่น ถ้า...ก็ ผู้พูดใช้เพื่อทำท่ายกน้ำหนักว่า ถ้ายกน้ำหนักไม่ยอมกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่ผู้พูดบอก ยกน้ำหนักจะต้องรับผลที่ไม่ยอมทำตามที่ผู้พูดบอก

2.8 การใช้คำเรียก-คำร้อง ถ้อยคำที่พบในกลวิธีนี้มากที่สุด คือ การใช้คำร้องพบร้อยละ 60 และการใช้คำเรียก พบร้อยละ 45.45

- คำเรียก คำเรียกที่พบมีทั้งคำเรียกที่สุภาพและไม่สุภาพ เช่น คุณ ประกอบกับชื่อเล่น เช่น คุณวิ หรือ ไอ้ ประกอบกับ ชื่อจริง เช่น ไอ้เจนจบ
- คำร้อง ได้แก่ กรีด ผู้พูดใช้เพื่อระบายอารมณ์ โกรธเคืองที่ยกน้ำหนักต่อว่าตนเองจนทำให้รู้สึกเสียน้ำ

2.9 การข่มขู่ยกน้ำหนัก ผู้พูดอาจใช้ถ้อยคำว่า ระวัง ขอเตือนก่อนว่า ฉันไม่รับประกันว่าเนื้อความที่ใช้ข่มขู่พบว่าใช้คำเชื่อมมากที่สุด ร้อยละ 80 และคำสรรพนาม ร้อยละ 20

- คำเชื่อม เช่น ถ้า...จะ ถ้า...เพื่อ ถ้า ผู้พูดใช้เพื่อแสดงเงื่อนไขว่าหากยกน้ำหนักกระทำหรือไม่กระทำตามที่ผู้พูดบอก จะเกิดผลอย่างไรต่อยกน้ำหนัก
- คำสรรพนาม มักเป็นคำสรรพนามที่ไม่สุภาพ เช่น แก อีแก่ ผู้พูดใช้เพื่อเรียกยกน้ำหนักกรณีที่คุณผู้พูดไม่พอใจยกน้ำหนัก

3. กลวิธีไม่ตรงประเด็น (Off record) มี 8 กลวิธีย่อย ดังนี้

3.1 การประชดประชัน ถ้อยคำที่พบในกลวิธีนี้มากที่สุด คือ คำบอกการถาม ร้อยละ 45.45 รองลงมาเป็น คำบอกการถามและคำเชื่อม ตามลำดับ

- คำภาษาตลาด เช่น ผัว เมียน้อย
- คำบอกการถาม เช่น ไซ้ไหม ไหม ทำไม เอะ ผู้พูดใช้คำบอกการถาม แต่ไม่ต้องการคำตอบเพราะทราบคำตอบคืออยู่แล้ว แต่ต้องการถามเพื่อประชดประชันคู่สนทนา
- คำเชื่อม เช่น ถ้า...จะ เพราะ แต่...แล้วก็

3.2 การกลบเกลื่อน ถ้อยคำที่พบเป็นคำแสดงความเชื่อหรือทัศนคติ เช่น คงจะ และเป็นคำที่แก้ไขถ้อยคำที่สื่อความหมายในทางลบ เช่น การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น ริสอร์ท ทั้งการใช้คำแสดงความเชื่อหรือทัศนคติและการใช้คำ เพื่อแก้ไขถ้อยคำที่สื่อความหมายในทางลบ พบร้อยละ 50 เท่ากัน

3.3 การเพิ่มข้อมูลใหม่ ถ้อยคำที่พบในกลวิธีนี้มากที่สุด คือ คำปฏิเสธ ร้อยละ 35.71 รองลงมา คือ คำเชื่อม และ คำที่มีความหมายแฝง ตามลำดับ

- คำเชื่อม เช่น แต่ถึงยังไง ทั้งที่ แต่ เพราะ คำเชื่อมที่ผู้พูดใช้มักใช้เพื่อเชื่อมข้อความที่ตนเองต้องการเพิ่มข้อมูลให้คู่สนทนาทราบ
- คำปฏิเสธเช่น ไม่ ผู้พูดใช้เมื่อต้องการปฏิเสธเรื่องที่คู่สนทนากล่าวและทำให้ตนเองต้องเสียหน้า แล้วจึงกล่าวข้อมูลใหม่เพิ่มเติม
- คำที่มีความหมายแฝง เช่น ของสูง ผู้พูดใช้อุปมาอุปไมยเพื่อเปรียบเทียบให้คู่สนทนาตีความเพื่อให้ทราบความหมายที่ชัดเจน

3.4 การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอ ถ้อยคำที่พบในกลวิธีนี้มากที่สุด คือ คำบอกการถาม ร้อยละ 64.28 และคำปฏิเสธ ร้อยละ 35.71

- คำปฏิเสธ เช่น ไม่ทราบ ไม่รู้ ไม่เข้าใจ ผู้พูดใช้เพื่อปฏิเสธว่าตนเองไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่คู่สนทนาถือว่าตนเอง

- คำบอกการถาม เช่น ใคร อะไร หมายความว่าไง เมื่อผู้พูดปฏิเสธว่าไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่คู่สนทนากล่าวแล้ว ผู้มักจะถามคู่สนทนา แต่ไม่ต้องการคำตอบจากคู่สนทนา เพราะใช้คำบอกการถามในเชิงตำหนิที่มาทำให้ตนเองเสียหน้า เช่น หมายความว่าไง (ที่กล่าวแบบนี้)

3.5 การกล่าวเปรียบเทียบ ถ้อยคำที่พบในกลวิธีนี้มากที่สุด คือ คำที่มีความหมายแฝง (อุปลักษณ์) และคำซ้อน ร้อยละ 12.5

- คำซ้อน เช่น กล้ากลืนฝืนทน คำซ้อนที่ใช้มักเป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย เพื่อเน้นย้ำให้ความหมายของถ้อยคำนั้นๆ ชัดเจนมากขึ้น

- คำที่มีความหมายแฝง ผู้พูดมักใช้ถ้อยคำที่มีความหมายแฝงเพื่อกล่าวเปรียบเทียบ มี 2 ลักษณะ คือ อุปลักษณ์ เช่น เปรียบความทุกข์เป็นระเบิด เปรียบอาหารเป็นผู้หญิง เปรียบภรรยา น้อยเป็นเศษกระดูก อีกลักษณะหนึ่ง คือ สำนวนไทย เช่น ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น

3.6 การเปลี่ยนประเด็นสำคัญของการสนทนา ผู้พูดมักจะเปลี่ยนประเด็นไปสนทนา เรื่องอื่น เมื่อรู้สึกเสียหน้า อาจกล่าวเปลี่ยนประเด็นโดยพูดตรง โดยใช้คำกริยาขึ้นต้นประโยค พบร้อยละ 80 ตัวอย่างเช่น มีธุระอะไร ขอตัวกลับก่อน หรือใช้อุปมาเพื่อเปลี่ยนประเด็นสนทนา พบร้อยละ 20 เช่น คำที่มีความหมายแฝงที่เป็นสำนวนไทย เช่น ผู้ชายไม่เจ้าชู้ก็เหมือนงูไม่มีพิษ

3.7 การใช้คำสั่ง ผู้พูดอาจใช้คำบอกการสั่ง หรือใช้คำกริยาขึ้นต้นประโยคเพื่อสั่ง คู่สนทนา ซึ่งอาจจะหรือไม่ละประธานของประโยคก็ได้ คำบอกการสั่งที่พบ เช่น อย่า หยุด ฉันทขอสั่ง และกรณีที่ผู้พูดละประธานของประโยคและใช้คำกริยาขึ้นต้นประโยคเพื่อสั่ง พบถ้อยคำ เช่น ฝากบอก ฝากถาม ออกไป ต้อง กลับไป ไสหัวไป การใช้คำกริยาขึ้นต้นประโยคพบร้อยละ 60 มากกว่า การใช้คำบอกการสั่งที่พบร้อยละ 40

3.8 การใช้ปฏิเสธ ถ้อยคำที่ผู้พูดใช้เพื่อกล่าวปฏิเสธมักแสดงคำบอกการถาม คำบอกการถามจะมีลักษณะที่เขียนตรงตามภาษาเขียน ซึ่งพบร้อยละ 33 และคำบอกการถามที่เขียน เลียนเสียงพูดพบเพียงร้อยละ 20

- คำบอกการถาม เช่น อะไร ทำไม หรือเปล่า ใคร ไม่ใช่หรือ หรือยัง
- คำบอกการถามที่เขียนเสียงพูด เช่น ยังไง ไซ้มี๊ ไซ้ไหม (ใช่หรือไม่) ไหม (หรือไม่) ไร๊ง (หรืออย่างไร) หยั่งจี้ (อย่างนี้) มี๊ (หรือไม่) เหรอ (หรือ)

4. กลวิธีใช้อวัจนภาษาขยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าตนเอง (Withhold SFTA) คือ กลวิธีที่เลือกใช้เพื่อใช้แทนคำพูดที่อาจจะทำให้ตนเองเสียหน้า มี 4 กลวิธีย่อย ดังนี้

4.1 การหัวเราะ พบการใช้เพียงแบบเดียว คือ หัวเราะเพื่อกลบเกลื่อนเรื่องที่ทำให้ตนเองเสียหน้า

4.2 การไม่พูด หรือการเงิบ พบการใช้เพียงแบบเดียว คือ ไม่พูด เพราะโกรธ และเพื่อจะได้ไม่ต้องโต้ตอบที่อาจทำให้ตนเองเสียหน้ามากขึ้น

4.3 สัมผัสภาษา การใช้สัมผัสภาษามีหลายลักษณะ ที่พบมากที่สุด คือ การตบพวร้อยละ 58.62 ซึ่งผู้ทำกริยาตบมักเป็นผู้หญิง รองลงมาเป็นการตอย ผู้ทำกริยาเป็นผู้ชาย พวร้อยละ 13.79 และเดินชน รุมทำร้าย ผลัก และกระชากคอเสื้อ พบเท่ากัน คือ ร้อยละ 6.89

4.4 นัยภาษา การใช้นัยภาษามี 3 ลักษณะ คือ หลบตา จ้องมอง (ไม่พอใจ หรือ โกรธ) และ ค้อน การใช้นัยภาษาที่พบมากที่สุด คือ จ้องมอง (ไม่พอใจ หรือ โกรธ) พวร้อยละ 84.21 รองลงมาเป็น ค้อน และหลบตา ตามลำดับ ลักษณะการใช้นัยภาษาด้วยการค้อน ผู้วิจัยพบว่า เป็นลักษณะเฉพาะของเพศหญิงเท่านั้น

จากตารางแสดงความถี่ของถ้อยคำในกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า นอกจากผู้วิจัยจะจำแนกความถี่และร้อยละของถ้อยคำที่ใช้ในแต่ละกลวิธีข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้หาความถี่และร้อยละจำแนกตามประเภทของถ้อยคำทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา ดังนี้

ตอนที่ 1 วจนภาษา

1. การใช้คำหยาบหรือคำไม่สุภาพ พบจำนวน 21 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.01
2. การใช้คำภาษาตลาด คำแสลง คำเฉพาะกลุ่ม ภาษาตลาด พบจำนวน 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.43
3. การใช้คำเรียก-คำร้อง พบจำนวน 22 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.30
4. การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ พบจำนวน 6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.71
5. การใช้คำซ้ำ พบจำนวน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.28
6. การใช้คำซ้อน พบจำนวน 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.14
7. การใช้คำเชื่อม พบจำนวน 19 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.44
8. การใช้คำบอกความถี่ พบจำนวน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.28
9. การใช้คำสุภาพ พบจำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.57
10. การใช้คำขยาย พบจำนวน 6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.71
11. การใช้คำที่มีความหมายแฝง พบจำนวน 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.43
12. การใช้คำบอกการถาม พบจำนวน 67 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 19.19
13. การใช้คำปฏิเสธ พบจำนวน 37 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.60
14. การใช้คำบอกการสั่ง พบจำนวน 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.43
15. การใช้คำสรรพนาม พบจำนวน 13 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.72
16. การใช้คำกริยา พบจำนวน 24 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.87
17. การใช้คำแสดงความเชื่อและทัศนคติ พบจำนวน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.28

ตอนที่ 2 อวจนภาษา

1. การหัวเราะ พบจำนวน 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.14
2. การไม่พูด หรือการเงียบ พบจำนวน 35 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.02
3. การต่อข พบจำนวน 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.14
4. การดบ พบจำนวน 17 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.87
5. การเดินชน พบจำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.57
6. การรุมทำร้าย พบจำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.57
7. การผลัก พบจำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.57

8. การกระชากคอเสื้อ พบจำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.57
9. การหลบตา พบจำนวน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.28
10. การจ้องมอง พบจำนวน 16 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.58
11. การค้อน พบจำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.57

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยอธิบายกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าไปพร้อมกับถ้อยคำที่ใช้เพื่อรักษาหน้า ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. กลวิธีการพูดตรงแบบไม่ตลกแต่งคำพูด (Bald on record) คือ การใช้ถ้อยคำแบบตรงไปตรงมา ไม่ขยายความ เช่น การปฏิเสธที่ปรากฏคำปฏิเสธ เช่น อย่า ไม่ เป็นต้น โดยผู้ตอบไม่ได้เสริมเหตุผลเพิ่มเติม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 บทสนทนาระหว่างอนิรุทธิ์กับวิกันดา

ในงานเลี้ยงวันเกิดของอนิรุทธิ์ อนิรุทธิ์นั่งโต๊ะเดียวกับอรอินทร์ ส่วนวิกันดาภรรยาของอนิรุทธิ์นั่งคนละโต๊ะ เมื่อถึงช่วงอนิรุทธิ์จะออกไปเดินรำจึงมาเชิญวิกันดา

อนิรุทธิ์ (1) : “อรเขชมคุณแทบไม่ขาดปากเลย” อนิรุทธิ์ชวนคุย

วิกันดา (2) : “ไม่ชมก็แยแล้วล่ะ อุตส่าห์ปล่อยให้ไปนั่งคุยด้วยตั้งนาน”

อนิรุทธิ์ (3) : “ไม่ใช่อย่างนั้น”

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 21)

อนิรุทธิ์รู้สึกเสียหน้าด้วยคำพูดของวิกันดาในผลัดที่ 2 เพราะวิกันดาตำหนิอนิรุทธิ์ที่นั่งคุยอยู่กับอรอินทร์ เมื่ออนิรุทธิ์กล่าวถึงอรอินทร์ วิกันดาจึงกล่าวตำหนิถึงการกระทำของอนิรุทธิ์ในลักษณะประชดประชันว่าตนเองให้สามีไปนั่งคุยอยู่นาน อรอินทร์ซึ่งเป็นผู้หญิงอื่นจึงสมควรชื่นชมตนเองอยู่แล้ว อนิรุทธิ์จึงรู้สึกเสียหน้าเมื่อถูกวิกันดาตำหนิ เมื่ออนิรุทธิ์รู้สึกเสียหน้าจึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบไม่ตลกแต่งคำพูดว่า “ไม่ใช่อย่างนั้น” เพื่อแสดงว่าไม่เห็นด้วยกับคำกล่าวของวิกันดาในผลัดที่ 2

จากประโยคที่อนิรุทธ์กล่าวเพื่อรักษาหน้า อนิรุทธ์ใช้ถ้อยคำแบบตรงไปตรงมา เพื่อปฏิเสธ โดยอนิรุทธ์ใช้คำปฏิเสธ คือ “ไม่ใช่” ในประโยค “ไม่ใช่อย่างนั้น” เพื่อแสดงว่าตนเองไม่เห็นด้วยกับคำกล่าวของวิกันดาในผลัดที่ 2

ตัวอย่างที่ 2 บทสนทนาระหว่าง นพวรรณ กับนุติ

นพวรรณเป็นเพื่อนร่วมงานของนุติ นพวรรณไม่ชอบนุติ เพราะวิกันดาเอ็นดูนุติมากกว่าตนเอง เมื่ออรอินทร์กล่าวประจานว่านุติแย่งสามีของวิกันดา นพวรรณจึงเข้ามาถามนุติ

อรอินทร์ออกมาที่หน้าห้อง เชอมองไปที่นุติอย่างจงเกลียดจงชังแล้วคำประจาน

อรอินทร์ (1): “ทุกคนเคยได้ยินไหมคะ ที่เขาว่า กินบนเรือน จีบนหลังคา นี่เลยคะ แม่คนนี่เลย คีอกเตอร์วิกันดาที่สาวที่เคารพริกของฉันอุตส่าห์ช่วยเหลือเขาทุกอย่างทั้ง รักและเมตตา กรุณาปราณีไม่มีใครเหมือน แต่เขากลับเนรคุณพยายามให้ทำคีอกเตอร์อนิรุทธ์สามีของเธอ ใครมีแฟนมีสามี ต้องระวังไว้ให้ดีนะคะ เพราะแม่คนนี่เขาชอบผู้ชายสำเร็จรูป”

อรอินทร์จับคางนุติให้หันเงยขึ้นมองพร้อมขู่ว่า ระวังตัวให้ดี แล้วเดินจากไป นุตินั่งหน้าตื่นเพราะไม่ทันตั้งตัว

นพวรรณ (2) : “ไงจ๊ะ น้องนุติ จะมีอะไรแก้ตัวหรือเปล่า” นพวรรณเข้ามาเย้ย

นุติ (3) : “ไม่จริงคะ ไม่จริงเลย” นุติปฏิเสธ

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 46)

นุติรู้สึกเสียหน้าจากคำประจานของอรอินทร์ต่อหน้าเพื่อนร่วมงาน อรอินทร์กล่าวหา นุติว่า นุติแย่งสามีของวิกันดา นพวรรณซึ่งเป็นเพื่อนร่วมงานจึงถามนุติในลักษณะเยาะเย้ยว่านุติมีข้อแก้ตัวหรือไม่ นุติที่ไม่ได้กระทำอย่างที่อรอินทร์กล่าวหาจึงยังรู้สึกเสียหน้า เมื่อนุติรู้สึกเสียหน้าจึงใช้กลวิธี การพูดตรงแบบไม่ตกแต่งคำพูดว่า “ไม่จริงคะ ไม่จริงเลย” เพื่อปฏิเสธสมมติฐานของนพวรรณว่าตนเองไม่ได้คิดแย่งสามี ดร.วิกันดา อย่างที่อรอินทร์กล่าวหา

จากประโยคที่นุติกล่าวเพื่อรักษาหน้า นุติใช้คำว่า “ไม่จริงละ ไม่จริงเลย” ประโยคนี้มีคำปฏิเสธ คือ “ไม่” ใช้ร่วมกับคำว่า “จริง” เป็นคำว่า “ไม่จริง” ใช้เพื่อปฏิเสธคำกล่าวของนพวรรณ นอกจากนี้ นุติพูดรักษาหน้าโดยใช้การกล่าวซ้ำคำว่า “ไม่จริงละ ไม่จริงเลย” เพื่อเน้นย้ำว่าตนเองไม่ได้กระทำอย่างที่อริอินทร์กล่าวหาจริงๆ

2. กลวิธีการพูดตรงแบบตักแตงคำพูด (Redressive on record) คือ กลวิธีการใช้ถ้อยคำที่ตรงไปตรงมา แต่เรียบเรียงถ้อยคำเพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนผู้อื่นมาก มี 9 กลวิธีย่อย ดังนี้

2.1 การไม่ตอบรับโดยให้เหตุผล คือ การไม่ตอบรับที่ปรากฏคำแสดงการปฏิเสธ แต่อธิบายเหตุผลเพิ่มเติมเพื่อแก้ตัวหรืออธิบายเสริม หรือการไม่ตอบรับสมมติฐาน คือ การแย้งหรือการแสดงความไม่เห็นด้วยกับสมมติฐาน และไม่เห็นชอบกับสมมติฐานนั้น

ตัวอย่างที่ 3 บทสนทนาระหว่างศินกับอริดี

อริดีมาหาศินที่ทำงานของศิน ศินรู้ทันทีว่าอริดีมาหาหมายความว่าอริดีมีปัญหาเรื่องการเงิน แต่อริดีกลับบอกว่ามาขอบคุณที่ศินสร้างข่าวสิริกานดากับตะวัน ทำให้อริดีปลดปลายฟ้าจากตำแหน่งผู้จัดการส่วนตัวของตะวันได้ ศินจึงบอกว่า ตนเองทราบข่าวเรื่องอริดีเสียการพนัน จนนักเลงตามทวงหนี้

วันรุ่งขึ้นศินอยู่ที่ทำงานของเขา ก็ได้ต้อนรับอริดี ศินรู้ทันทีว่าอริดีมาหาเขาหมายความว่า กำลังร้อนเงิน แต่อริดีกลับยกท่า บอกว่ามาขอบคุณที่เขาสร้างข่าวสิริกานดาจับกับตะวัน มันทำให้อริดีปลดปลายฟ้าจากตำแหน่งผู้จัดการส่วนตัวของตะวันได้...ศินบอกไม่ เกรงใจว่าอย่าเอาเรื่องนี้มาบังหน้า ข่าวคุณอริดีเสียไฟ 5 ล้าน จนถูกนักเลงตามทวงหนี้ตั้งจะตาย จะมายืมเงินเขาก็บอกมาตรงๆ ดิกว่า

อริดี (1) : “นี่นำไม่ได้มายืมเงินคุณจริงๆ แต่จะมาชวนคุณไปเป็นหุ้นส่วนใหญ่ของบริษัท”

เรื่อง พระจันทร์สีรุ้ง (ปีทมาพร เคนผาพงษ์, 2552 : 58)

อรรถต้องการชวนศินเข้าร่วมหุ้นของบริษัทตนเองที่กำลังขาดสภาพคล่อง เพราะตนเอง นำเงินไปเล่นการพนัน เมื่อศินคิดว่าเธอเดือดร้อนเรื่องเงิน อรรถจึงรู้สึกเสียหน้าที่ ศินรู้ว่าตนเองเป็นหนี้การพนัน และถูกพวกนักเลงตามทวงหนี้ อรรถจึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบ ตกแต่งคำพูด กลวิธีย่อย คือ การไม่ตอบรับ โดยให้เหตุผล เพื่อรักษาหน้าตนเองและอธิบายเหตุผลเพิ่มเติมเพื่อแก้ตัวว่าไม่ได้มายืมเงินของศิน แต่จะมาชวนให้ศินเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนใหญ่บริษัทของตนเอง

จากประโยคที่อรรถกล่าวเพื่อรักษาหน้าว่า “นี่น้ำไม่ได้มายืมเงินคุณจริงๆ แต่จะมาชวนคุณไปเป็นหุ้นส่วนใหญ่ของบริษัท” อรรถกล่าวประโยคปฏิเสธและกล่าวเหตุผลเพิ่มเติม โดยอรรถใช้คำปฏิเสธคือ “ไม่” และเสริมเหตุผลเพิ่มเติมว่า “แต่จะมาชวนคุณไปเป็นหุ้นส่วนใหญ่ของบริษัท”

ตัวอย่างที่ 4 บทสนทนาระหว่างแจ้วกับคุณชายตัดเทพ

แจ้วเข้ามาต่อว่าคุณชายตัดเทพที่ไม่ปลุกแจ้วปล่อยให้แจ้วนอนที่ห้องซุ้มดนตรี

แจ้ว (1) : “ทำไมเมื่อคืนไม่ปลุกฉัน”

ชายไม่ตอบ เลี้ยงลูกบาตแล้วซู้ตต่อ

แจ้ว (2) : “นายมันเป็นไอ้โรคจิต”

ตัดเทพ (3) : “เป็นแค่คนใจอำมาค่าฉัน”

แจ้ว (4) : “ฉันไม่ใช่คนใจของนาย!! ที่ฉันมาที่นี่เพราะยาย”

เรื่อง แจ้วใจร้ายกับคุณชายเทวดา (ปณิธิ และ ศรียราชัญ, 2552: 32)

แจ้วต่อว่าคุณชายตัดเทพทำให้คุณชายไม่พอใจ แต่คุณชายตัดเทพไม่ตอบ แจ้วจึงว่าคุณชายตัดเทพเป็น โจรลิจิต คุณชายตัดเทพต่อว่ากลับว่า แจ้วเป็นเพียงคนใช้ แจ้วจึงรู้สึก เสียหน้าจากคำพูดในผลัดที่ 3 ของคุณชายตัดเทพ เมื่อแจ้วรู้สึกเสียหน้าจึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบ ตกแต่งคำพูด กลวิธีย่อย คือ การไม่ตอบรับ โดยให้เหตุผลเพื่อรักษาหน้าตนเองและปฏิเสธสมมติฐาน ของคุณชายตัดเทพว่าตนเองเป็นคนใช้ และกล่าวเหตุผลเพิ่มเติมเพื่อลดความเสียหน้าจากคำกล่าว ของคุณชายตัดเทพ

จากประโยคที่แจ้วกล่าวเพื่อรักษาหน้าว่า “ฉันไม่ใช่คนใช้ของนาย!! ที่ฉันมาที่นี่ เพราะยาย” แจ้วใช้คำปฏิเสธว่า “ไม่ใช่” เพื่อปฏิเสธคำกล่าวของคุณชายตัดเทพ และเสริมเหตุผล เพิ่มเติมว่าที่แจ้วต้องมาดูแลคุณชายตัดเทพเพราะยายของแจ้วขอร้องให้มา

2.2 การต่อว่ากลับ คือ การตำหนิ กล่าวร้าย กล่าวถึงความผิดของผู้ที่ทำให้เสียหน้า บางครั้งอาจ ใช้คำไม่สุภาพ เพื่อบริภาษ

ตัวอย่างที่ 5 บทสนทนาระหว่างพชรกับไหมพิม

พชรกับไหมพิมปรึกษากันเรื่องที่น่าสงสารของพชรไม่ยินยอมให้พชรกับไหมพิม คบหาคู่ใจกัน ไหมพิมไม่ยอมมีปัญหากับน้องสาวของพชรเพราะเธอเป็นเจ้านายของไหมพิม จึงอยากจะเลิกคบหาคู่ใจกับพชร

พชรรีบตรงมาหาไหมพิมที่บ้าน เพื่อขอคุยด้วย ทั้งสองออกมาคุยกันที่ร้านกาแฟ

ไหมพิม (1) : “คุณฉีไม่ต้องการให้ฉันคบกับคุณ”

พชร (2) : “ยายฉี เขาเป็นแค่น้อง ถ้าเราจะคบกันก็เป็นเรื่องของคุณ คุณไปฟังยายฉีได้ไง”

ไหมพิม (3) : “คนสองคนคบกัน ก็เหมือนครอบครัวของคนทั้งสองคบกัน ค้วย”

พชร (4) : “คุณอ่อนแอขึ้นมาอีกแล้ว แน่ใจนะ ว่าแค่อยาฉีไม่ใช่เพราะอาลัย
อวรณ์ใครบางคน”

ไหมพิม (5) : ไหมพิมโกรธ “คุณว่าฉันอ่อนแอ คุณก็เหมือนกันนั่นละ
เอาเข้าจริงก็อดหวาดระแวงไม่ได้ คุณเป็นแบบนี้แล้วฉันจะไว้ใจได้ยังไง ว่าคุณจะปกป้องฉันจาก
ครอบครัวคุณได้”

เรื่อง สาปฎยา (ฐา-นวดิ, 2552: 39)

เมื่อไหมพิมต้องการจะเลิกคบหากับพชร โดยให้เหตุผลว่าน้องสาวของพชร
ไม่ยินยอม พชรซึ่งระแวงไหมพิมมาตลอดว่าชอบพอกับทาวิชคู่นั้นของปรัชญาลูกพี่ลูกน้องของ
ตนเอง จึงต่อว่าไหมพิมว่าอ่อนแอ และประชดประชันไหมพิมว่าที่ต้องการเลิกคบหากับตนเอง
ไม่ใช่เพียงเพราะน้องสาวตน แต่เพราะไหมพิมอาลัยอวรณ์ทาวิช ไหมพิมจึงรู้สึกเสียน้ำกับคำพูด
ของพชรในผลัดที่ 4 เมื่อไหมพิมรู้สึกเสียน้ำและโกรธเพราะคำพูดของพชร เพราะคำพูดของพชร
แสดงว่าพชรไม่เคยไว้ใจไหมพิม ทั้งๆ ที่ไหมพิมเคยปฏิเสธหลายครั้งแล้ว ว่าไหมพิมไม่ได้มีสัมพันธ์
ชู้สาวกับทาวิช ไหมพิมจึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแต่งคำพูด กลวิธีย่อยคือต่อว่ากลับโดยกล่าว
ตำหนิผู้ที่ทำให้ตนเองเสียน้ำ คือ พชรว่า “คุณว่าฉันอ่อนแอ คุณก็เหมือนกันนั่นละ เอาเข้าจริงก็อด
หวาดระแวงไม่ได้ คุณเป็นแบบนี้แล้วฉันจะไว้ใจได้ยังไง ว่าคุณจะปกป้องฉันจากครอบครัวคุณได้”
พชรก็อ่อนแอเหมือนกับตนเอง นอกจากนี้ยังหวาดระแวง และไหมพิมก็ไม่มั่นใจว่าพชรจะปกป้อง
ตนเองได้ ทำให้คู่สนทนา คือ พชรรู้สึกเสียน้ำเช่นเดียวกับตนเอง

จากประโยคที่ไหมพิมกล่าวรักษาน้ำว่า “คุณว่าฉันอ่อนแอ คุณก็เหมือนกัน
นั่นละ เอาเข้าจริงก็อดหวาดระแวงไม่ได้ คุณเป็นแบบนี้แล้วฉันจะไว้ใจได้ยังไง ว่าคุณจะปกป้องฉัน
จากครอบครัวคุณได้” ไหมพิมทวนคำพูดของพชรที่ต่อว่าตนเองในผลัดที่ 4 ว่า “คุณว่าฉันอ่อนแอ...”
และไหมพิมต่อว่ากลับว่า “...คุณก็เหมือนกันนั่นละ เอาเข้าจริงก็อดหวาดระแวงไม่ได้ คุณเป็น
แบบนี้แล้วฉันจะไว้ใจได้ยังไง ว่าคุณจะปกป้องฉันจากครอบครัวคุณได้” เพื่อกล่าวเน้น ไหมพิม
ใช้สรรพนามแสดงความสุขากับคู่สนทนา โดยใช้คำว่า “คุณ” แทนพชรเพื่อให้เกียรติพชรในฐานะ
นายจ้างและคนรัก แม้ไหมพิมจะไม่พอใจและรู้สึกเสียน้ำจากคำพูดของพชรแต่ไหมพิมก็ยังยกย่อง
และให้เกียรติคู่สนทนาโดยใช้สรรพนามว่า “คุณ” เพื่อต่อว่ากลับพชร ผู้วิจัยเห็นว่าไหมพิมมีนิสัย
เรียบร้อยและสุภาพ เมื่อต้องต่อว่าผู้อื่นจึงไม่ใช้คำหยาบคาย แต่จะต่อว่ากลับโดยใช้คำพูดแบบ

ตรงไปตรงมาและสุภาพ นอกจากนี้ใหม่พิมพ์คำเลียนเสียงพูดว่า “ฮัง ใจ” เป็นคำที่เขียนเลียนตามเสียงพูด รูปภาษาเขียนคือ “อย่างไร”

ตัวอย่างที่ 6 บทสนทนาระหว่างตะวันกับกลุ่มนักข่าว

เกอูรฆ่าตัวตายเนื่องจากตะวันรู้ความจริงว่าเกอูรหลอกหลวงว่าเป็นคนรักของตะวัน ตะวันจึงรีบนำเกอูรส่งโรงพยาบาล นักข่าวเห็นและได้ยินตะวันคุยกับเกอูร จึงตามตะวันไปสัมภาษณ์ถึงเรื่องเกอูรที่บริษัทเลฟลีเร็คคอร์ด นักข่าวรุมล้อม ตั้งคำถามจนตอบตะวัน ไม่ถูก

ตะวันกลับเข้ามาในบริษัทเลฟลีเร็คคอร์ดในตอนสาย...เขากลับเจอมรสุมลูกใหญ่อีกลูก นักข่าวเป็นสิบๆ คนมารุมล้อม ตั้งคำถามจนตอบไม่ถูกเรื่องเกอูรฆ่าตัวตาย เพราะตะวันนอกใจไปหาปลายฟ้าใช่ไหม เขามีความสัมพันธ์กับเกอูรถึงขั้นไหน...ที่ตะวันเลิกกับเกอูร เพราะปลายฟ้ารวยกว่าใช่ไหม...และคำถามที่ร้ายกาจว่า เกอูรท้อง ตะวันให้ไปทำแท้ง เกอูรไม่ยอม ตะวันจึงเลิกกับเธอจนเกอูรฆ่าตัวตาย?

ตะวัน (1) : “หุบปาก” ตะวันทนฟังต่อไปไม่ได้

“หุบปากได้แล้ว อย่าพูดถึงปลายฟ้ากับเกอูรอีก”

เรื่อง พระจันทร์สีรุ้ง (ปีทมาพร เคนผาพงษ์, 2552 : 63)

นักข่าวเข้าสัมภาษณ์ตะวัน โดยที่ตะวันยังไม่ทันได้ตั้งตัว ประกอบกับนักข่าวถามคำถามที่รุนแรง กล่าวหาตะวันถึงเรื่องของเกอูรว่าตะวันทำให้เกอูรท้องจึงให้เกอูรไปทำแท้ง เมื่อเกอูรไม่ยอม ตะวันจึงขอเลิกกับเกอูรเป็นเหตุให้เกอูรฆ่าตัวตาย ตะวันซึ่งมีหน้ามีตาในสังคมเป็นนักร้องนักแสดงจึงรู้สึกโกรธและเสียหน้าที่นักข่าวถามเช่นนั้น เพราะปกตินักร้องนักแสดงจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ชื่นชอบ แต่คำถามของนักข่าวกลับทำให้ตะวันรู้สึกว่าเป็นคนที่ไม่มีความรับผิดชอบและไม่น่าชื่นชม ตะวันจึงรู้สึกเสียหน้า เมื่อตะวันรู้สึกโกรธและเสียหน้าจึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแต่งคำพูด กลวิธีย่อย คือ การต่อว่ากลับโดยใช้ประโยคว่า “หุบปาก” “หุบปากได้แล้ว อย่าพูดถึงปลายฟ้ากับเกอูรอีก” จุดประสงค์เพื่อห้ามไม่ให้นักข่าวถามต่อเพราะจะกระทบทั้งตนเอง เกอูรและปลายฟ้าให้เสียหน้ามากขึ้น

จากประโยคที่ตะวันกล่าวเพื่อรักษาหน้าว่า “หุบปาก” “หุบปากได้แล้ว อย่าพูดถึงปลายฟ้ากับเกยรอีก” โดยตะวันใช้คำว่า “หุบปาก” ซึ่งเป็นคำพูดที่ไม่สุภาพ โดยเฉพาะในบริบทนี้ที่ตะวันกำลังพูดกับนักข่าว เมื่อใช้คำว่า “หุบปาก” จึงหมายถึง สั่งให้นักข่าวหยุดถาม ตะวันเลือกใช้ถ้อยคำไม่สุภาพเพราะกำลังโกรธที่นักข่าวกล่าวหาตะวันเรื่องของเกยร

ตัวอย่างที่ 7 บทสนทนาระหว่างอนิรุทธิ์กับเจนจบสามีมี้เก่าของอรอินทร์

เจนจบพาเค็นมาทานอาหารเย็นที่บ้านวิกันดาตามที่นัดกันไว้ เขาแกล้งขู่โมโหอนิรุทธิ์เพราะรู้ว่าอนิรุทธิ์หึงวิกันดา ส่วนอนิรุทธิ์ก็พยายามกันทำเจนจบ เจนจบกล่าวชมอาหารที่วิกันดา ทำให้รับประทานครั้งก่อนว่าอร่อย และเขายังบอกได้ว่าวิกันดาทำอาหารจานใดบ้างและอาหารจานใดที่คนอื่นซื้อมา อนิรุทธิ์โกรธจึงต่อว่าเจนจบแเลบอกว่าตนเองเป็นสามีของวิกันดา เจนจบ จึงขู่โมโหอนิรุทธิ์โดยตอบว่าอนิรุทธิ์เป็นเพียงอดีตสามีของวิกันดาเท่านั้น อนิรุทธิ์จึงโกรธจัด

อนิรุทธิ์ (1) : “เพราะอย่างนี้สิ อรเขาถึงทนไม่ได้ จนต้องขู่” อนิรุทธิ์ว่าเจนจบทำเป็นปล่อยหัวเราะจนสำคัญพรวดออกมา สวนกลับว่า

เจนจบ (2) : “อรเหลือทนจนต้องขู่กับผม จันอดีตภรรยาของคุณก็คงเหลือทนเหมือนกัน ถึงได้ขู่กับคุณ”

อนิรุทธิ์โกรธจัด

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 44)

อนิรุทธิ์โกรธจัดจึงต่อว่าเจนจบว่า อรอินทร์ทนนิสัยเจนจบไม่ได้จึงต้องขู่หาเจนจบจึงรู้สึกเสียน้ำจากคำพูดของอนิรุทธิ์ในผลัดที่ 1 เพราะอนิรุทธิ์ต่อว่าในเรื่องส่วนตัวของตนเองต่อหน้าวิกันดาที่ตนเองแอบรักและต่อหน้าเค็นเพื่อนสนิท เมื่อเจนจบรู้สึกเสียน้ำจากคำพูดของอนิรุทธิ์ในผลัดที่ 1 จึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแต่งคำพูด กลวิธีข้อย คือ ต่อว่ากลับ โดยกล่าวตำหนิผู้ที่ทำให้ตนเองเสียน้ำคืออนิรุทธิ์ โดยเจนจบตำหนิอนิรุทธิ์ว่า “อรเหลือทนจนต้องขู่กับผม จันอดีตภรรยาของคุณก็คงเหลือทนเหมือนกัน ถึงได้ขู่กับคุณ”

จากประโยคที่เจนจบกล่าวเพื่อรักษาหน้าตนเองในผลัดที่ 2 เจนจบกล่าวตำหนิอนิรุทธิ์ โดยกล่าวเรื่องเดียวกันกับคำตำหนิของอนิรุทธิ์ที่ต่อว่าเจนจบในผลัดที่ 1 โดยเจนจบกล่าวทวนประโยคที่อนิรุทธิ์ต่อว่าตนเองในผลัดที่ 1 ว่า “อรเหลือนจนต้องหย่ากับผม” แล้วเจนจบจึงกล่าวย้อน โดยใช้คำเชื่อมว่า “นั่น” เชื่อมประโยคที่ใช้ต่อว่าอนิรุทธิ์กลับว่า “...นั่นคือภรรยาของคุณก็คงเหลือนเหมือนกัน ถึงได้หย่ากับคุณ” ประโยคนี้เจนจบต้องการต่อว่ากลับอนิรุทธิ์ว่า หากอรอินทร์ทนนิสัยเจนจบไม่ได้จึงต้องขอหย่า ก็คงเหมือนกันกับวิกันดาที่ทนอนิรุทธิ์ไม่ได้จนต้องหย่าเช่นกัน ทำให้คู่สนทนาคืออนิรุทธิ์รู้สึกเสียหน้าเช่นเดียวกับตนเอง นอกจากนี้เจนจบใช้คำสรรพนามว่า “คุณ” แสดงว่าเจนจบกับอนิรุทธิ์ไม่ได้สนิทสนมกัน และเจนจบให้เกียรติอนิรุทธิ์โดยใช้สรรพนาม “คุณ” แม้จะไม่พอใจอนิรุทธิ์ที่ต่อว่าตนเอง

2.3 การยกย่องตนเอง คือ การกล่าวถึงเรื่องดีของตนเพื่อกลบเกลื่อนเรื่องที่ทำให้ตนเองเสียหน้า

ตัวอย่างที่ 8 บทสนทนาระหว่างวิกันดากับอนิรุทธิ์

ฉวีเพ็ญ โทรศัพท์สอบถามวิกันดาว่า วิกันดาได้ถามอนิรุทธิ์เรื่องผู้หญิงที่อ้างว่าท้องกับอนิรุทธิ์แล้วหรือยัง วิกันดาถามอนิรุทธิ์แล้วจึงตอบกลับฉวีเพ็ญว่า อนิรุทธิ์ยอมรับและวิกันดาก็อยากจะหย่ากับเขา ฉวีเพ็ญรีบห้ามเพราะสงสารหลานๆ ที่ยังเล็กอยู่และปลอบใจว่าอนิรุทธิ์แค่สนุกๆ ไม่ได้จริงจัง และแนะนำวิกันดาว่าไม่ควรแยกรถคนละคันกับอนิรุทธิ์ เมื่อเลิกงานแล้วให้เขาไปปรับวิกันดาอย่างเดิมจะได้ไม่เถลไถล วิกันดาจึงตัดสินใจบอกเรื่องนี้กับอนิรุทธิ์ในเช้าวันรุ่งขึ้น

วิกันดา (1) : “รุทธิ์คุณต้องกลับบ้านให้เร็วกว่านี้ ไม่งั้นขารถเสียคันหนึ่ง... เหลือคันเดียวแล้วคุณ ไปรับไปส่งฉันเหมือนเดิม”

อนิรุทธิ์ (2) : “มากไปแล้ววิกันดา ก็รู้ว่าผมถูกเลี้ยงมาอย่างไร”

วิกันดา (3) : “แล้วฉันล่ะคะ...ฉันด้อยกว่าคุณตรงไหน...ฉันถูกเลี้ยงมาอย่างไรไม่แพ้คุณ แต่เมื่อเรามาเป็นครอบครัวเดียวกันเราต่างคนต่างควรเสียสละ”

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 29)

เมื่อวิกันดาบอกว่าต้องการให้อนิรุทธิ์ไปปรับเปลี่ยนตนเองทำให้อนิรุทธิ์รู้สึกไม่พอใจ จึงตำหนิวิกันดาว่าที่ขอให้ปรับเปลี่ยนนั้นเกินไป เพราะอนิรุทธิ์ถูกเลี้ยงดูมาอย่างดี ทำให้วิกันดา รู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของอนิรุทธิ์ในผลัดที่ 2 เพราะวิกันดาเองก็มีสถานภาพทางสังคมและ ถูกเลี้ยงดูมาอย่างดีไม่น้อยไปกว่าอนิรุทธิ์ เมื่อวิกันดา รู้สึกเสียหน้าจากคำพูดในผลัดที่ 2 ของอนิรุทธิ์ จึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบตบแต่งคำพูด กลวิธีย่อย คือ การยกย่องตนเอง โดยวิกันดากล่าวยกย่อง ตนเองว่า “แล้วฉันล่ะคะ...ฉันดีต่อกว่าคุณตรงไหน...ฉันถูกเลี้ยงดูมาอย่างดีไม่แพ้คุณ...”

จากประโยคที่วิกันดากล่าวเพื่อรักษาหน้าในผลัดที่ 3 วิกันดากล่าวถึงเรื่องที่เป็น ส่วนดีของตนเองว่าตนเองถูกเลี้ยงดูมาดีและไม่ค่อยไปกว่าอนิรุทธิ์ วิกันดาใช้ปฏิจกษา คือ ประโยคคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ เพื่อถามอนิรุทธิ์กลับว่า “แล้วฉันล่ะคะ...ฉันดีต่อกว่าคุณตรงไหน...” และ วิกันดาจึงกล่าวยกย่องตนเองในประโยคถัดมาว่า “...ฉันถูกเลี้ยงดูมาอย่างดีไม่แพ้คุณ...” นอกจากนี้ วิกันดาใช้คำกริยาคำว่า “ดี” และคำวิเศษณ์คำว่า “ดี” ทั้งสองคำนี้ มีความหมายตรงข้ามกัน คำว่า “ดี” หมายถึง ต่ำกว่าโดยคุณสมบัติ รูปสมบัติ หรือตำแหน่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 399) ส่วนคำว่า “ดี” หมายถึง มีลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการ นำปรารถนา นำพอใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 409)

ตัวอย่างที่ 9 บทสนทนาระหว่างแก้วใจกับมณีกัญญา

แก้วใจซึ่งเป็นหลานของยายตลับเจ้าของผ้าคาดทองมาพบปรีชญาตามนัดที่ร้าน ผ้าไหมของปรีชญาและมณีกัญญา ปรีชญานัดแก้วใจมาเพื่อสอบถามว่ายายตลับได้ผ้าคาดทอง มาได้อย่างไร เมื่อมณีกัญญาทราบจึงมาพบกับแก้วใจด้วย

แก้วใจ (1) : “คุณนัดฉันมา มีเรื่องอะไรมีทราบ”

ปรีชญาออกมีเรื่องจะรบกวนถาม

แก้วใจ (2) : “รบกวนหรือ เฮอะ คนรวยอย่างคุณคิดจะขอความช่วยเหลือ คนจนอย่างฉัน มีเงินให้ฉันไหมล่ะ”

มณีกัญญา (3) : “หนอย นี่แก มันจะมากไปแล้วนะ” มณีกัญญาไม่พอใจ

แก้วใจ (4) : “ปรกติฉันไม่ใช่คนงก แต่สำหรับคนอย่างแก ฉันจะเอา”

มณีกัญญาลูกชิ้นจะโวย ทาวีรืรับห้าม มณีกัญญาค่อยยอมนั่งสงบลง

เรื่อง สาปฎยา (ฐา-นวดิ, 2552: 50)

แก้วใจเป็นชาวบ้านที่ฐานะการเงินไม่ดีนัก และเคยถูกมณีกัญญาดูถูกในเรื่องฐานะ ค่อยกว่าจึงไม่ชอบมณีกัญญา ส่วนมณีกัญญาชอบดูถูกคนที่ฐานะค่อยกว่าอยู่แล้ว และคิดเสมอว่า คนที่ฐานะค่อยกว่าจะมาแสวงหาประโยชน์จากตนเอง มณีกัญญาจึงรังเกียจแก้วใจ แต่จำเป็นต้องติดต่อกันเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าโบราณที่ตนเองอยากได้ เมื่อต้องมาสนทนากัน ประกอบกับแก้วใจพูดประชดประชันว่าคนรวยจะมีอะไรให้คนจนช่วย และแก้วใจเรียกร่องเงินเป็นค่าช่วยเหลือ มณีกัญญาซึ่งมีอคติกับคนที่ฐานะไม่ค่อยอยู่แล้วจึงกล่าวว่า เรื่องที่แก้วใจของนั้นมากเกินไป แต่มณีกัญญาใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 2 ว่า “แก” จึงไม่สุภาพในกรณีที่พูดกับผู้ที่ไม่สนิทสนมด้วยทำให้แก้วใจรู้สึกเสียหน้าที่มณีกัญญาแสดงออกว่าดูถูกตนเอง เมื่อแก้วใจรู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของมณีกัญญา ในผลัดที่ 3 จึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแต่งคำพูด กลวิธีย่อย คือ ยกย่องตนเองโดยยกส่วนดีของตนเองว่า “ปรกติฉัน ไม่ใช่คนงก...” แก้วใจต้องการบอกว่าปกติตนเองไม่ใช่คนที่เห็นแก่เงิน และใช้กลวิธีกล่าวโทษคู่สนทนา คือ มณีกัญญาว่าเป็นเพราะมณีกัญญาตนเองถึงรับเงิน

จากประโยคที่แก้วใจกล่าวเพื่อรักษาหน้าตนเองในผลัดที่ 4 แก้วใจกล่าวยกย่องส่วนดีของตนเองว่า “ปรกติฉันไม่ใช่คนงก” แก้วใจใช้คำบอกความถี่ว่า “ปกติ” เพื่อแสดงว่าเป็นธรรมดาแล้วแก้วใจไม่ใช่คนงก และใช้คำเชื่อมว่า “แต่” ซึ่งแสดงว่าเนื้อความของประโยคแรก “ปรกติฉันไม่ใช่คนงก...” กับประโยคที่ 2 “...สำหรับคนอย่างแก ฉันจะเอา” เนื้อความขัดแย้งกัน โดยในประโยคที่ 2 แก้วใจอธิบายสาเหตุที่ตนต้องขอเงินนั้น เพราะมณีกัญญาเป็นคนขอความช่วยเหลือ แก้วใจใช้กลวิธีทั้งสองกลวิธีเพื่อกลบเกลื่อนเรื่องที่ตนขอเงินทำให้มณีกัญญาดูถูกจนแก้วใจต้องเสียหน้า

2.4 การกล่าวโทษบุคคลที่สาม คือ การกล่าวร้ายถึงบุคคลอื่นว่าเป็นต้นเหตุให้ตนเองต้องกระทำเรื่องที่ทำให้ตนเองเสียหาย

ตัวอย่างที่ 10 บทสนทนาระหว่างมณีกัญญากับไหมพิม

วิญญาณเจ้าสีเกดแค้นมณีกัญญาที่อดีตชาติเคยกลั่นแกล้งตนเอง เมื่อได้โอกาสตอนที่มณีกัญญาถือเค็กเข้ามาอวยพรวันเกิดของทาวิช วิญญาณเจ้าสีเกดจึงผลักหลังมณีกัญญาให้หกล้ม

ทันใดนั้นเจ้าสีเกดยื่นมือมาผลักหลังมณีกัญญาอย่างแรง!

มณีกัญญา (1) : “ว้าย!”

มณีกัญญาเซเสียหลักเก็กตกพื้น ทุกคนตกใจ พชรรีบเข้าไปประคองน้องสาว มณีกัญญาหันหลังกลับไปมอง แล้วเห็นว่าไหมพิมยืนอยู่ด้านหลังมณีกัญญาพอดี มณีกัญญาชี้หน้าไหมพิมทันที

มณีกัญญา (1) : “น้องไหมพิม! เธอผลักฉันซะนี่!”

ไหมพิมสีหน้างุนงง

ไหมพิม (2) : “ไหมไม่ได้ผลักคุณฉะนะคะ”

เรื่อง สาปญา (ฐา-นวดิ, 2552: 24)

ปรีชญา มณีกัญญา พชร และไหมพิมตั้งใจจัดงานวันเกิดของทาวิชเพื่อให้ทาวิชประหลาดใจ มณีกัญญาได้รับมอบหมายให้ถือเค็กมาให้ปรีชญา แต่วิญญาณเจ้าสีเกดผลักมณีกัญญาทำให้เก็กตกจนมณีกัญญาอายและรู้สึกเสียหาย เมื่อมณีกัญญาารู้สึกเสียหายที่ถูกผลักจนเก็กตกพื้นต่อหน้าญาติพี่น้องและไหมพิม จึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแต่งคำพูด กลวิธีย่อย คือ

การกล่าวโทษบุคคลที่สาม คือ โหมพิมว่า “นั่งโหมพิม! เธอแก้งผลักฉันไซ้มี๊” เพราะมณีกัญญาเห็นว่าโหมพิมยืนอยู่ด้านหลังจึงคิดว่าโหมพิมเป็นคนผลักตนเอง ทำให้ตนเองเสียหลักและทำเค้กตกพื้น มณีกัญญากล่าวโทษโหมพิมโดยไม่มีหลักฐาน เพื่อรักษาหน้าตนเองว่าที่เค้กตกพื้นเป็นเพราะโหมพิมผลัก

จากประโยคที่มณีกัญญากล่าวเพื่อรักษาหน้าของตนเองในผลัดที่ 2 มณีกัญญากล่าวโทษโหมพิมโดยใช้ประโยคคำถามว่า “เธอแก้งผลักฉันไซ้มี๊” โดยใช้คำบอกการถามว่า “ไซ้มี๊” คำว่า “ไซ้มี๊” มีลักษณะเป็นคำเลียนเสียงพูดมาจากภาษาเขียนว่า “ไซ้หรือไม้” เป็นคำบอกการถาม แต่ในกรณีนี้มณีกัญญาไม่ต้องการคำตอบจากโหมพิมเพราะตนเองมั่นใจว่าโหมพิมเป็นคนผลัก แต่ต้องการกล่าวโทษโหมพิมซึ่งบังเอิญยืนอยู่ด้านหลังของมณีกัญญา

ตัวอย่างที่ 11 บทสนทนาระหว่างอรดีกับปลายฟ้าและภักรินทร์

อรดีรับงานแสดงให้กับตะวัน โดยไม่แจ้งให้บริษัทที่ตะวันสังกัดอยู่ทราบ เพราะตนเองจะได้ค่าแสดงโดยไม่ต้องแบ่งให้บริษัทที่ตะวันสังกัด

ผู้จัดงาน (1) : “นี่คะ...เงินสดหนึ่งแสนบาทถ้วน ไม่หักภาษี”

ผู้จัดส่งเงินให้ อรดีรับเงินหน้าบ้านอยู่ข้างเวที

อรดี (2) : “ขอบคุณมากค่ะ มืงานอะไรก็ต่อตรงมาที่แม่เลยนะคะ แม่จัดคิวให้ไม่มีปัญหา...นี่นามบัตรคุณแม่ฝากให้เพื่อนๆ ทั้งวงการไปเลยนะคะ”

เมื่อพวกเขาไปแล้ว อรดียิ้มหน้าบานเก็บเงินใส่กระเป๋า พอหันมาเห็นภักรินทร์กับปลายฟ้า อรดีสะดุ้ง เมื่อถูกถามว่าทำไมรับงานไม่ผ่านบริษัท จึงตีหน้าไม่ยี่หระ

อรดี (1) : “ดิฉันไม่ตั้งใจรับหรอกค่ะ แต่เขาติดต่อมาที่ดิฉัน เลยไม่รู้จะบอกเขาอย่างไร”

เรื่อง พระจันทร์สีรุ้ง (ปีทมาพร เคนผาพงษ์, 2552 : 54)

ปลายฟ้าและภักรินทร์เดินซื้อของอยู่ในห้างสรรพสินค้าแต่ได้ยินเสียงตะวันกำลังร้องเพลงจึงเข้าไปดูเพราะสงสัยว่าวันนี้ตะวันไม่มีงานแต่ทำไมมาร้องเพลงที่นี่ได้ ปลายฟ้าและภักรินทร์จึงได้ทราบเพราะออดีเป็นผู้รับงานให้ตะวันโดยไม่แจ้งบริษัท ปลายฟ้าและภักรินทร์จึงถามว่าทำไมรับงานไม่ผ่านบริษัท ออดีจึงรู้สึกเสียหน้าที่ปลายฟ้าและภักรินทร์จับได้ว่าตนเองรับงานไม่ผ่านบริษัท เมื่อออดีรู้สึกเสียจึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแต่งคำพูด กลวิธีย่อย คือ การกล่าวโทษบุคคลที่สาม คือ ผู้จัดการ เพื่อให้คู่สนทนาเข้าใจว่าเรื่องที่ตนเองกระทำเพราะบุคคลอื่นไม่ใช่ตนเอง

จากประโยคที่ออดีกล่าวเพื่อรักษาหน้าในผลัดที่ 1 ออดีอธิบายคู่สนทนาว่า “ดิฉันไม่ตั้งใจรับหรอกค่ะ” และใช้คำเชื่อม “แต่” และให้เหตุผลโดยกล่าวโทษผู้จัดการว่า “เขาติดต่อมาที่ดิฉัน เลยไม่รู้จะบอกเขาอย่างไร” นอกจากนี้ ออดีใช้คำว่า “อย่างไร” เป็นคำเลียนเสียงพูดมาจากภาษาเขียนว่า “อย่างไร” เป็นคำบอกการถาม แต่ในกรณีนี้ ออดีไม่ต้องการคำตอบเพียงแต่ใช้อธิบายเท่านั้น

2.5 การปลอมไม่ให้กังวล คือ พูดเอาอกเอาใจไม่ให้ผู้ที่ทำให้เสียหน้าวิตกว่าการกระทำหรือคำพูดนั้นๆ จะส่งผลไม่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่างที่ 12 บทสนทนาระหว่างไหมพิมกับมณีกัญญา

พชรแจ้งกับทุกคนในครอบครัวทราบว่าตนเองกับไหมพิมเป็นคู่รักกัน มณีกัญญา น้องสาวพชรซึ่งไม่ชอบไหมพิม เพราะฐานะของไหมพิมไม่ดีจึงไม่พอใจมากที่ไหมพิมจะเป็นคู่รักของพี่ชาย เมื่อไหมพิมอยู่ตามลำพัง มณีกัญญาก็รีบเข้ามาหาจนไหมพิมตกใจ

ไหมพิม (1) : “คุณณี!”

มณีกัญญา (2) : “กำลังมีความสุขมากสินะ จะได้ผัวรวย จะได้เป็นที่สะใจฉัน คงคิดสินะว่าเธอชนะฉันแล้ว”

ไหมพิม (3) : “คุณณีคะ ฉันกับคุณพัดเพิ่งรู้จักกันแค่ไม่กี่เดือน เรายังไม่รู้หรอกค่ะ ว่าจะไปกันได้ไหม คุณอย่าเพิ่งคิดมากไปเลยนะคะ”

เรื่อง สาปญา (ฐา-นวนิ, 2552: 40)

ไหมพรมมีฐานะด้อยกว่าเพชร เมื่อคบหากับเพชรในฐานะคนรักไหมพรมจึงถ่อมตน ด้านมณิกัญญาเองก็รังเกียจไหมพรมที่ฐานะด้อยกว่า อีกทั้งกรณีไหมพรมที่ถูกเจ้าสีเทดเข้าสิงมักทำร้าย มณิกัญญา แต่กลับบอกคนอื่นว่าตนเองไม่ได้ทำ ทำให้มณิกัญญา ยิ่งรังเกียจไหมพรมมากขึ้น เมื่อมณิกัญญาทราบว่าเป็นชายของตน คือ เพชรคบหากับไหมพรมจึงโกรธและคิดว่าไหมพรมจะมา หลอกลวงพี่ชายของตนให้แต่งงานด้วยเพื่อหวังสมบัติ มณิกัญญาจึงต่อว่าไหมพรม ทำให้ไหมพรม รู้สึกเสียหน้า เมื่อไหมพรมรู้สึกเสียหน้าจึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแต่งคำพูด กลวิธีย่อย คือ การปลอมไม่ให้กังวล ไหมพรมปลอมมณิกัญญาว่า “คุณณิคะ ฉันกับคุณพัคเพิ่งรู้จักกันแค่นี้ไม่กี่เดือน เรายังไม่รู้หรอกค่ะ ว่าเราจะไปกันได้ไหม คุณอย่าเพิ่งคิดมากไปเลยนะคะ” ไหมพรมต้องการปลอม มณิกัญญาไม่ให้กังวลว่าตนเองจะมาหลอกลวงเพชร เพราะตนเองยังคบหากับเพชรได้ไม่นาน ไหมพรมเลือกใช้กลวิธีปลอมไม่ให้กังวลเนื่องมาจากไหมพรมเป็นลูกจ้างของมณิกัญญา เมื่อต้องรักษา หน้าตนเองจากการถูกต่อว่าว่า “กำลังมีความสุขมากสินะ จะได้ผัวรวย จะได้เป็นที่สะใภ้ฉัน คงคิดสินะว่าเธอชนะฉันแล้ว” ไหมพรมจึงต้องใช้กลวิธีที่สุภาพที่สุดเพื่อรักษาสัมพันธ์ภาพระหว่าง เจ้านายและลูกจ้าง จึงเลือกใช้กลวิธีการปลอมเพื่อไหมพรมคลายความวิตกกังวล

จากประโยคที่ไหมพรมกล่าวเพื่อรักษาหน้าตนเองว่า “คุณณิคะ ฉันกับคุณพัค เพิ่งรู้จักกันแค่นี้ไม่กี่เดือน เรายังไม่รู้หรอกค่ะ ว่าเราจะไปกันได้ไหม คุณอย่าเพิ่งคิดมากไปเลยนะคะ” ไหมพรมกล่าวปลอมมณิกัญญาโดยอธิบายความสัมพันธ์ของตนเองกับเพชรว่าเพิ่งเริ่มเรียนรู้กันและกัน และใช้คำบอกการสั่งว่า “อย่า” ในประโยคว่า “คุณอย่าเพิ่งคิดมาก” แต่ไหมพรมใช้คำบอกการสั่ง อย่างสุภาพเพราะใช้คำสรรพนามว่า “คุณ” เนื่องจากไหมพรมมีฐานะทางสังคมต่ำกว่ามณิกัญญา เมื่อต้องสั่งจึงใช้สรรพนามว่า “คุณ” เพื่อแสดงความสุภาพและให้เกียรติมณิกัญญาในฐานะนายจ้าง

2.6 การขอความเห็นใจ คือ ขอให้ผู้ที่ทำให้เสียหน้าหรือบุคคลอื่นๆ เข้าใจและ ให้อภัยในการกระทำและคำพูดที่ตนเองกระทำ

ตัวอย่างที่ 13 บทสนทนาระหว่างอนิรุทธิ์กับวิกันดา

อรอินทร์ขออนิรุทธิ์มาพักที่บ้านของอนิรุทธิ์ชั่วคราวเพราะต้องการหนีเงินจบ อดีตสามี อนิรุทธิ์ที่ขอบออรอินทร์อยู่แล้วจึงอนุญาตให้ออรอินทร์มาค้างที่บ้านได้โดยที่ยังไม่ได้ถาม วิกันดาก่อน

อนิรุทธิ์เข้ามาบอกวิกันดาว่า อรอินทร์จะมาค้ำที่นี้ วิกันดาหันมามองสีหน้า
เรียบเฉยถามกลับว่า

วิกันดา (1) : “เมื่อไหร่คะ แล้วเขาจะมาอยู่นานเท่าไร เป็นเดือน เป็นปี
หรือว่าไม่มีกำหนด”

อนิรุทธิ์ (2) : “ผมไม่ทราบ คุณลองถามเขาเองก็แล้วกัน”

วิกันดา (3) : “ไม่ใช่หน้าที่ค่ะ เพราะแม่แต่นวล ฉันก็ยังไม่ถาม”

อนิรุทธิ์ (4) : “อรอินทร์ไม่ใช่่นวล”

วิกันดา (5) : “หรือคะ แต่ในความรู้สึกของฉัน เขามีค่าไม่ต่างไปกว่า่นวลเลย”

อนิรุทธิ์ (6) : “คุณคิดว่าเขาจะมาแย่งผมไปจากคุณใช่ไหม”

วิกันดา (7) : “มันอยู่ที่คุณค่ะว่า จะยอมให้เขาแย่งหรือเปล่า”

อนิรุทธิ์ (8) : “ผมบอกคุณแล้วว่า ไม่มีใครแย่งผมไปจากคุณได้ อรเขาเดือดร้อน
ผมก็ต้องช่วย วิ คุณต้องเข้าใจธรรมชาติของผู้ชายด้วย”

อนิรุทธิ์หาเหตุผลให้ตัวเอง

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 44)

เมื่ออนิรุทธิ์บอกวิกันดาว่าอรอินทร์จะมาค้ำที่บ้าน วิกันดา รู้สึกไม่พอใจ
แต่ก็ไม่แสดงออก และถามจำนวนวันที่อรอินทร์จะมาค้ำ อนิรุทธิ์ไม่ทราบและให้วิกันดาถาม
อรอินทร์เอง วิกันดาจึงกล่าวกระทบกระเทียบว่าตนเองยังไม่เคยถามนวลซึ่งเป็นคนรับใช้และเป็น
ภรรยาในวัยของอนิรุทธิ์ อนิรุทธิ์จึงปฏิเสธว่าอรอินทร์ไม่เหมือนนวล และอนิรุทธิ์กล่าวว่าวิกันดา
คิดว่าอรอินทร์จะแย่งตนเองไปใช่หรือไม่ วิกันดาจึงตอบกลับไปว่ากรณีนี้อยู่ที่อนิรุทธิ์ อนิรุทธิ์
จึงรู้สึกเสียหน้าที่ตนเองคิดหาคำตอบไม่ได้ นอกจากนั้น อนิรุทธิ์ยังต้องการให้วิกันดาเข้าใจว่าที่

อรอินทร์ขอมมาพักอยู่ที่บ้านด้วยนั้นมีเหตุผล เมื่ออนิรุทธิ์รู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของวิกันดาในผลัดที่ 7 จึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแฉ่งคำพูด กลวิธีย่อย คือ การขอความเห็นใจจากวิกันดาว่า “ผมบอกคุณแล้วว่า ไม่มีใครแย่งผมไปจากคุณได้ อรเขาเดือดร้อนมา ผมก็ต้องช่วย วิ คุณต้องเข้าใจธรรมชาติของผู้ชายด้วย” เพื่อให้วิกันดาเข้าใจและให้อภัยในการกระทำและคำพูดของตนเอง และเรื่องที่อรอินทร์ขอมมาพักอยู่ที่บ้านนั้นเพราะอรอินทร์เดือดร้อน อนิรุทธิ์จึงต้องช่วยเหลือ และอนิรุทธิ์ขอให้วิกันดาเข้าใจธรรมชาติของผู้ชายว่ามีนิสัยเจ้าชู้

จากคำกล่าวรักษาหน้าของอนิรุทธิ์ในผลัดที่ 8 อนิรุทธิ์กล่าวเพื่อรักษาหน้าและขอความเห็นใจจากวิกันดาโดยอธิบายเหตุผลที่ตนเองต้องขอให้อรอินทร์มาพักที่บ้าน และกล่าวขอความเห็นใจจากวิกันดาด้วยถ้อยคำที่มีความหมายแฝง โดยวิกันดาต้องตีความว่า “วิ คุณต้องเข้าใจธรรมชาติของผู้ชาย ด้วย” วิกันดาจึงต้องตีความจากถ้อยคำดังกล่าวว่า “ธรรมชาติของผู้ชาย” ที่อนิรุทธิ์กล่าวหมายถึงอะไร และจากลักษณะนิสัยของอนิรุทธิ์ ผู้วิจัยจึงตีความได้ว่า “ธรรมชาติของผู้ชาย” ที่อนิรุทธิ์หมายถึงคือ ความเจ้าชู้ของผู้ชาย

ตัวอย่างที่ 14 บทสนทนาระหว่างตะวันกับปลายฟ้า

ตะวันเข้าใจว่าปลายฟ้าจะมหาประโยชน์จากชื่อเสียงและเงินทองของตะวัน และตะวันเคยกล่าวตำหนิปลายฟ้าในงานรับปริญญาว่าสะกดคำว่าอายไม่เป็นเพราะตะวันเห็นว่า ศศินกำลังโอบกอดกับปลายฟ้าอยู่ทุกๆ ที่ศศินเพียงพุงไม่ให้ปลายฟ้าหกล้ม ปลายฟ้าจึงโกรธและจะไม่ยอมทำงานกับตะวัน ตะวันรักปลายฟ้ามากจึงยอมง้อปลายฟ้าแต่ปลายฟ้าไม่สนใจ

ตะวัน (1) : “ผมไม่ยอมทำงานกับคนอื่น ผมอยากทำงานกับคุณ”

ปลายฟ้า (2) : “อยากทำงานกับคนที่หวังจะฉกฉวยผลประโยชน์จากคุณ แถมยังสะกดคำว่าอายไม่เป็นด้วยเงินหรือ”

ตะวัน (3) : “โธ่... ลืมเรื่องที่ผมพูดได้แล้ว ผมหาสารพัดวิธีมาง้อคุณ จนหมดมุกแล้วนะ หายโกรธผมซะที”

เรื่อง พระจันทร์สีรุ้ง (ปีทมาพร เคนผาพงษ์, 2552: 56)

ตะวันต้องการให้ปลาฟ้ากลับมาเป็นผู้จัดการส่วนตัวเหมือนเดิมจึงเข้าไปคุยกับปลาฟ้า ปลาฟ้าจึงประหลาดว่าตะวันอยากทำงานกับคนที่หาประโยชน์จากตะวันแล้วสะกดคำว่าอายุไม่เป็น หรือตะวันจึงรู้สึกเสียหน้า เมื่อตะวันรู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของปลาฟ้าในผลัดที่ 2 รวมทั้งคำพูดและการกระทำของตนเองที่เคยกล่าวตำหนิปลาฟ้ารุนแรง ตะวันจึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแต่งคำพูด กลวิธีย่อย คือ การขอความเห็นใจจากปลาฟ้า โดยกล่าวว่า “โธ...ลืมเรื่องที่ผมพูดได้แล้ว ผมหาสารพัดวิธีมาง้อคุณจนหมดมุขแล้วนะ หายโกรธผมซะที” ตะวันพยายามกึ่งอ้อปลาฟ้ามาหลายครั้งจนไม่รู้จะหาวิธีใดง้อแล้ว ตะวันจึงใช้กลวิธีนี้เพื่อให้ปลาฟ้าจะให้หายโกรธและอภัยเรื่องที่ตนเองเคยพูดไม่ดี

จากประโยคที่ตะวันกล่าวเพื่อรักษาหน้าในผลัดที่ 3 ตะวันใช้คำอุทานเพื่อแสดงความรู้สึกผิดหวังว่า “โธ” และกล่าวขอความเห็นใจจากปลาฟ้าโดยอธิบายว่า “...ผมหาสารพัดวิธีมาง้อคุณจนหมดมุขแล้วนะ หายโกรธผมซะที” ตะวันอธิบายถึงความพยายามของตนเองว่า ตนเองพยายามง้อปลาฟ้ามาหลายวิธีแล้ว จึงขอให้ปลาฟ้าอภัยในเรื่องที่ตนเองกระทำไป ตะวันใช้คำที่มีความหมายแฝงว่า “หมดมุข” หมายถึง ไม่มีวิธีการอื่น คำว่า “มุข” มาจาก “มุขตลก” หมายถึง วิธีทำให้ขบขัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 867) แต่ในบริบทนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าตะวันไม่ได้นำมาใช้เพื่อให้ปลาฟ้าขบขัน แค่ตะวันนำมาใช้เพื่อต้องการให้การสนทนาไม่ตึงเครียด เพราะตะวันกำลังขอความเห็นใจจากปลาฟ้าเพื่อให้ปลาฟ้าหายโกรธ เมื่อตะวันนำมาใช้ในบริบทนี้ จึงอาจทำให้ปลาฟ้ารู้สึกไม่เครียดและอาจหายขุ่นข้องหมองใจได้ง่ายมากขึ้น

ตัวอย่างที่ 15 บทสนทนาระหว่างเกยูรกับตะวัน

ปลาฟ้าพาตะวันหนีจากบ้านเพื่อไปฟื้นความจำตามสถานที่ต่างๆ ที่ตะวันเคยไปกับปลาฟ้าทำให้ตะวันจำได้ว่าตนเองเป็นคนรักกับปลาฟ้าไม่ได้เป็นคนรักกับเกยูร เมื่อกลับมาบ้านเกยูรจึงไม่พอใจที่ตะวันกล่าวว่าเกยูรกับบอริดีหลอกลวงตะวันว่าเกยูรเป็นคนรัก

เกยูร (1) : “ตะวันไปกับปลาฟ้ามาใช่ไหม มันใส่ร้ายเรากับน้ำออร์ ทำไมตะวันจึงหาว่าเรากับน้ำออร์โกหกตะวัน”

ตะวัน (2) : “ปลาฟ้าไม่ได้ใส่ร้าย เขาไม่ได้พูดถึงเกยูรกับแม่ด้วยซ้ำ แต่เขาพาเราไปหาอดีตที่แท้จริง ที่เกยูรปิดบังเรามาตลอด”

เกออร์กอลกตาทวาดหวัน

ตะวัน (2) : “เกออร์กู้ว่าเราความจำเสื่อม ยังกูเรื่องราวเราเคยเป็นแฟนกัน”

เกออร์ก (3) : “ตะวันอย่าไปเชื่อฟ้านะ เขาอิจฉาที่เกออร์กคืออยู่กับตะวัน
เขาเลยกูเรื่องบ้าง ขึ้นมาโกหกตะวัน”

ตะวัน (4) : “เลิกพูดให้ร้ายฟ้าเสียที่เราไม่เชื่อเกออร์กอีกต่อไปแล้ว”

ตะวันจ้องเกออร์กด้วยสายตาซิงซัง

เกออร์ก (5) : “แต่...ที่เราทำไปทั้งหมด เพราะเรารักตะวัน” เกออร์กเสียงอ่อนลง

เรื่อง พระจันทร์สีรุ้ง (ปีติมาพร เคนผาพงษ์, 2552: 58)

เกออร์กลอลกตาดวงตะวันว่าตนเองเป็นคนรักของตะวัน เมื่อตะวันจำความได้ว่าปลายฟ้าเป็นคนรักของตนเองไม่ใช่เกออร์ก เกออร์กจึงว่าร้ายปลายฟ้าว่าอิจฉาเกออร์กจึงโกหกเรื่องราวว่าปลายฟ้าเป็นคนรักของตะวัน ตะวันไม่เชื่อและมองเกออร์กด้วยสายตารังเกียจ เกออร์กจึงรู้สึกเสียหน้าที่ตะวันรู้ทันว่าตนเองโกหก เมื่อเกออร์กรู้สึกเสียหน้าที่ตะวันจับได้ว่าตนเองโกหกจึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแต่งคำพูด กลวิธีข้อยคือการขอความเห็นใจจากตะวัน โดยเกออร์กอธิบายเหตุผลว่า “แต่...ที่เราทำไปทั้งหมด เพราะเรารักตะวัน” นอกจากนี้เกออร์กใช้น้ำเสียงอ่อนลงเพื่อให้ตะวันเข้าใจและให้อภัยเพราะที่ตนเองทำไปทั้งหมดเพียงเพราะรักตะวัน

จากประโยคที่เกออร์กกล่าวเพื่อรักษาน้ำตนเองในผลัดที่ 5 เกออร์กไม่ได้ปฏิเสธคำตอบว่าของตะวันในผลัดที่ 4 แต่เกออร์กต้องการขอความเห็นใจจากตะวันในผลัดที่ 5 โดยอธิบายเหตุผลว่าที่ตนเองทำไปเพราะรักตะวัน โดยเกออร์กใช้คำเชื่อมคำว่า “แต่” ขึ้นต้นประโยค เพื่อบอกความขัดแย้งว่าแต่ที่ตนเองต้องโกหกตะวันเพราะรักตะวัน นอกจากนี้ เกออร์กใช้คำเชื่อม “เพราะ” เพื่อบอกเหตุผลที่ตนเองโกหก เกออร์กกล่าวเพื่อให้ตะวันรู้สึกเห็นใจ และให้อภัยในการกระทำของตนเอง

2.7 การทำทนายคู่สนทนา คือ ผู้เสียหายกล่าวชวนคู่สนทนาให้กล้ากระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามคำบอกของผู้ที่เสียหาย อาจเพื่อชวนทะเลาะวิวาทหรือทำให้ผู้ที่เสียหายไม่พอใจที่ถูกทำทนาย

ตัวอย่างที่ 16 บทสนทนาระหว่างอนิรุทธิ์กับวิกันดา

อนิรุทธิ์ วิกันดา อรอินทร์ และเจนจบ พาลูกไปเที่ยวทะเลด้วยกัน วิกันดาสะดุดหกล้ม เจนจบจึงเข้ามาประคอง อนิรุทธิ์เห็นจึงเข้าใจผิดว่าวิกันดาจะแก้แค้นที่ตนเองสนิทสนมกับอรอินทร์ วิกันดารู้สึกโกรธ เมื่ออนิรุทธิ์กลับมาถึงกรุงเทพจึงมาขอโทษวิกันดา

เมื่อ กลับมาถึงกรุงเทพ อนิรุทธิ์ก็รีบเข้ามาขอโทษวิกันดาพร้อมยืนยันว่า เขายังไม่มีอะไรกับอรอินทร์ วิกันดาสุดเจ็บช้ำเธอตอบกลับอนิรุทธิ์ทันควัน

วิกันดา (1) : “แค่ตอนนี้เท่านั้นล่ะ แต่ต่อไปไม่แน่ คุณกล้าปฏิเสธไหมล่ะคะ”

วิกันดาปิดประตูล็อกแล้วเอนหลังฟังประตู ร้องไห้ ในขณะอนิรุทธิ์ก็ได้แต่ยืนอึ้ง

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 39)

วิกันดารู้สึกเจ็บช้ำน้ำใจ เมื่ออนิรุทธิ์ไม่ให้เกียรติวิกันดาที่เป็นภรรยา อนิรุทธิ์ทำตัวสนิทสนมกับอรอินทร์มากเกินไปจนเกินกว่าน้องสาวเพื่อนสนิท นอกจากนี้ อนิรุทธิ์ยังกล่าวหาว่า วิกันดาสนิทสนมกับเจนจบเพื่อแก้แค้นตนเองกับอรอินทร์ วิกันดาจึงโกรธ เมื่ออนิรุทธิ์กลับมากรุงเทพจึงมาขอโทษและยืนยันว่าไม่มีสัมพันธ์กับอรอินทร์ เมื่อวิกันดาจึงรู้สึกเสียหน้าที่อนิรุทธิ์กล่าวแก้ตัว และยังรู้สึกโกรธที่อนิรุทธิ์ต่อว่าตนเอง เมื่อวิกันดารู้สึกเสียหน้าจึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแต่งคำพูด กลวิธีย่อย คือ การทำทนายคู่สนทนา โดยวิกันดาทำให้อนิรุทธิ์ปฏิเสธว่าต่อไปจะไม่มีสัมพันธ์ชู้สาวกับอรอินทร์ วิกันดาเลือกใช้กลวิธีนี้เพื่อแสดงว่าไม่เชื่อที่อนิรุทธิ์ที่กล่าวแก้ตัว

จากประโยคที่วิกันดากล่าวเพื่อรักษาหน้าตนเองในผลัดที่ 1 วิกันดากล่าวทำทนายอนิรุทธิ์ว่า “... คุณกล้าปฏิเสธไหมล่ะคะ” ใช้คำว่า “กล้า” เป็นคำกริยากรรม หมายถึง ไม่กลัว, ไม่ครั่นคร้าม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 79) วิกันดาจึงใช้คำว่า “กล้า” เพื่อทำทนายอนิรุทธิ์ว่า ในอนาคตอนิรุทธิ์ กล้าปฏิเสธหรือไม่ว่าจะไม่มีสัมพันธ์ชู้สาวกับอรอินทร์

ตัวอย่างที่ 17 บทสนทนาระหว่างอนิรุทธิ์กับวิกันดา

อนิรุทธิ์รู้สึกชอบนุติจึงเข้ามาคุยกับวิกันดาเรื่องงานใหม่ของนุติ และถามถึงนุติด้วยความสนใจ วิกันดารู้ทันว่าอนิรุทธิ์ชอบนุติ

วิกันดา (1) : “นุติเป็นเด็กดี แล้วเขาก็มีคนรักที่เหมาะสมกัน กรุณาอย่ายุ่งกับเขา”

อนิรุทธิ์ (2) : “ก็แค่คนรัก” อนิรุทธิ์ยิ้มไหล่

วิกันดา (3) : “เอาอีกแล้วหรือรุทธิ์ เท่าที่มีอยู่มันยังไม่ยุ่งพอหรือไง”

อนิรุทธิ์ (4) : “ผมยังไม่ทันพูดอะไรสักหน่อย”

วิกันดา (5) : “คุณไม่พูดหรอกแต่คุณคิด ฉันรู้จักคุณดี และฉันก็คิดว่าฉันรู้จักนุติดีด้วย เขาไม่มีวันตกเป็นเหยื่อของคุณเหมือนคนอื่นหรอก”

อนิรุทธิ์ (6) : “ความแน่นอนที่สุดคือความไม่แน่นอน”

วิกันดา (7) : “ก็เอาซิรุทธิ์ ถ้าอยากจะลองดูก็ได้ คุณจะได้เห็นว่าคุณหญิงที่เขาไม่ได้หลงไหลได้ปลื้มกับคุณ ผู้หญิงที่ไม่ได้เห็นกงจักรเป็นดอกบัวก็ยังมีอยู่”

วิกันดาทำ

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 44)

วิกันดาไม่ยอมให้อนิรุทธิ์ยุ่งกับนุติเพราะนุติเป็นคนดีและมีคนรักแล้ว นอกจากนี้วิกันดาเชื่อมั่นว่านุติจะไม่หลงรักอนิรุทธิ์เหมือนผู้หญิงคนอื่นๆ แต่อนิรุทธิ์ไม่สนใจและกล่าวว่าความแน่นอน คือ ความไม่แน่นอน เมื่อวิกันดารู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของอนิรุทธิ์ในผลัดที่ 6 จึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบตกแต่งคำพูด กลวิธีย่อย คือ การทำทนายคู่สนทนาว่า “ก็เอาซิรุทธิ์ ถ้าอยากจะลองดูก็ได้ คุณจะได้เห็นว่าคุณหญิงที่เขาไม่ได้หลงไหลได้ปลื้มกับคุณ ผู้หญิงที่ไม่ได้เห็นกงจักรเป็น

ดอกบัวก็ยังมิอยู่” โดยวิกันดาทำให้อนิรุทธิ์ลองสร้างความสัมพันธ์เชิงคู่สาวกับบุตรี อนิรุทธิ์จะได้รู้ว่าบุตรีไม่สนใจอนิรุทธิ์ เพราะผู้หญิงที่รู้จักผิดชอบชั่วดีนั้นยังมีอยู่

จากประโยคที่วิกันดากล่าวเพื่อรักษาหน้าตนเองในผลัดที่ 7 วิกันดาใช้วลีว่า “ถ้าอยากลองดู” คำว่า “ลอง” หมายถึง กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้รู้ว่าเป็นอย่างไร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 993) วิกันดาจึงใช้วลีนี้เพื่อทำทนายอนิรุทธิ์ให้กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง และวิกันดาก็คาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นหากอนิรุทธิ์ลองกระทำตามที่วิกันดาทำทนายด้วยว่า “...คุณจะได้เห็นว่าผู้หญิงที่เขาไม่ได้หลงใหลได้ปลื้มกับคุณ ผู้หญิงที่ไม่ได้เห็นกงจักรเป็นดอกบัวก็ยังมิอยู่” วิกันดาใช้สำนวน “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” หมายถึง การเห็นผิดเป็นชอบ สำนวนนี้มีที่มาจากคัมภีร์ มงคลทิปนีในข้อที่ว่าด้วยมาตาปีตูปัญฐาน คือ การบำรุงบิดา มารดา โดยกล่าวถึงมิตตวินทุ ชายหนุ่มที่ต้องการจะไปเที่ยวทะเลกับพ่อค้าเรือสำเภา แต่ถูกมารดาห้ามไว้ มิตตวินทุกลับถือมารดา จนล้มคว่ำ แล้วหนีไปเที่ยวจนได้ ด้วยผลกรรมที่ทำร้ายมารดาจึงทำให้เรือแตก มิตตวินทุต้องว่ายน้ำไปจนพบเกาะแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นที่อยู่ของพวกเปรตที่เคยทุบตีพ่อแม่แล้วตกนรก พอพ้นจากนรก ก็เป็นเปรตอยู่บนเกาะแห่งนี้ บนศีรษะของเปรตเหล่านั้นก็จะมียกงจักรหมุนผ่าศีรษะ มีเลือดไหล ร้องครวญครางโหยหวนเป็นที่น่าเวทนา แต่มิตตวินทุกลับเห็นกงจักรเป็นดอกบัว เป็นเครื่องสวมศีรษะอันงดงาม ฟังเสียงครวญครางนั้นเป็นเสียงร้องเพลง ทำทางของมือที่กวัดแกว่งด้วยความทรमानของเปรต มิตตวินทุก็เห็นเป็นการพื่อนรำ มิตตวินทุจึงเข้าไปของกงจักรจากเปรตคนนั้น เปรตจึงมอบกงจักรให้มิตตวินทุ ทำให้เปรตนั้นพ้นจากกรรมแล้วก็อันตรธานหายไป แต่มิตตวินทุต้องอยู่รับกรรมต่อไป จากที่มาและความหมายของสำนวนนี้ วิกันดาใช้สำนวนนี้เปรียบว่าผู้หญิงที่รู้จักผิดชอบชั่วดีนั้นยังมีอยู่

2.8 การใช้คำเรียก-คำร้อง มี 2 กลวิธีย่อย ดังนี้

2.8.1 การใช้คำเรียก คือ ผู้เสียหายเปล่งเสียงเรียกคู่สนทนาให้หยุดกล่าวหรือหยุดกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ตนเองเสียหาย

ตัวอย่างที่ 18 บทสนทนาระหว่างถาวรพี่ชายของอรอินทร์ อรอินทร์และ
เจนจบ

เจนจบมาพบลูกสาวคือหนูนึ่งที่อยู่กับอรอินทร์ อรอินทร์ไม่พอใจที่
เจนจบมาพบหนูนึ่ง

อรอินทร์เปิดฉากเมื่อแน่ใจว่าบัวพานิมเข้าห้องนอนแล้ว

ถาวร (1) : “เงินจบเขาเอาค่าเลี้ยงดูมาให้” ถาวรออกรับแทน

อรอินทร์ (2) : “ต่อไปไม่ต้องเอามาให้อีก ลูกฉัน ฉันเลี้ยงของตัวเองได้”

อรอินทร์สั่ง

เงินจบขบขมแน่น นัยน์ตาเป็นประกาย ถาวรรีบพูดต่อ

ถาวร (3) : “เงินจบเขาเป็นพ่อหนูนี่แหละ แล้วก็ป่บพ่อที่รับผิดชอบด้วย”

เงินจบ (4) : “ไม่เป็นไรครับ พี่ถา อรเขาคงกำลังหาพ่อใหม่ให้ฉัน ไม่ใช่ซี ผมพูดผิดไปอรเขากำลังจะจับพ่อคนใหม่ให้หนูนี่” เงินจบโต้กลับ

อรอินทร์ (5) : “ไอ้เงินจบ” อรอินทร์โกรธจัด

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 37)

ถาวรพยายามอธิบายให้ออรอินทร์เข้าใจว่า เงินจบมาพบหนูนิม เพราะนำเงินค่าเลี้ยงดูมาให้ แต่ออรอินทร์ปฏิเสธว่าลูกของตนเองเลี้ยงเองได้และสั่งไม่ให้เงินจบนำเงินมาให้อีก เงินจบจึงโกรธอรอินทร์ที่ปฏิเสธ เงินจบจึงกล่าวตำหนิอรอินทร์กับถาวรว่า “ไม่เป็นไรครับ พี่ถา อรเขาคงกำลังหาพ่อใหม่ให้ฉัน ไม่ใช่ซี ผมพูดผิดไปอรเขากำลังจะจับพ่อคนใหม่ให้หนูนี่” ทำให้ออรอินทร์รู้สึกเสียหน้าที่เงินจบกล่าวหาว่าตนเองจะว่าตนเองจะจับผู้ชาย เมื่ออรอินทร์รู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของเงินจบที่ตำหนิตนเอง จึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแต่งคำพูด กลวิธีย่อย คือ การใช้คำเรียก อรอินทร์ใช้คำเรียกชื่อว่า “ไอ้เงินจบ” เรียกผู้ที่ทำให้ตนเองเสียหน้า ทำให้ออรอินทร์รู้สึกเสียหน้าเช่นกันที่ถูกรอรอินทร์เรียกเช่นนี้

จากคำที่อรอินทร์กล่าวเพื่อรักษาหน้าในผลัดที่ 5 ออรอินทร์ใช้คำว่า “ไอ้” นำหน้าชื่อ เงินจบ คำว่า “ไอ้” เมื่อนำมาประกอบหน้าชื่อผู้ชายจะแสดงความดูหมิ่นเหยียดหยามผู้นั้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1403) ออรอินทร์ใช้คำว่า “ไอ้เงินจบ” จึงเป็นคำไม่สุภาพที่ใช้เรียก

นำหน้าชื่อบุคคลอื่น เพราะแสดงว่าไม่ให้เกียรติบุคคลนั้น ในกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอรอินทร์ใช้คำเรียกนี้ เพื่อให้คู่สนทนารู้ว่าตนเองไม่พอใจและเพื่อให้หยุดพูดในเรื่องที่จะทำให้ตนเองเสียหน้ามากยิ่งขึ้น

2.8.2 การใช้คำร้อง คือ ผู้เสียหน้าเปล่งเสียงเพื่อแสดงอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง เพราะไม่พอใจการกระทำหรือคำพูดของคู่สนทนาที่ส่งผลให้ตนเองเสียหน้า

ตัวอย่างที่ 19 บทสนทนาระหว่างวรรณรี อรอินทร์ กับบัวพี่เลี้ยงของ หนูнімลูกสาวของอรอินทร์

วรรณรีเพื่อนสนิทของอรอินทร์กำลังปลอมอรอินทร์ที่กำลังโกรธจนจบ ที่ดำเนินเรื่องเกี่ยวกับอนิรุทธิ์

วรรณรี(1) : “อร ใจเย็นๆ”

วรรณรีโอบกอดอรอินทร์ที่กำลังสติแตกอย่างปลอบใจ แต่อรอินทร์ก็ยัง ไม่หยุดอาละวาด บัวเดินเข้ามาด้วยสีหน้าไร้อารมณ์ถามอรอินทร์ว่า เรียกเธอทำไม

อรอินทร์ (2) : “อึบ้ำ หนูแตกหรือไง ฉันบอกให้อ่าน้ำมาล้างเสียนึก ใจเย็นจบ ไปซิ ไปเอามา”

อรอินทร์แผดเสียง แต่บัวยังยืนนิ่ง วรรณรีชวนอรอินทร์เข้าไปสงบสติ อารมณ์ในห้อง บัวเห็นดีด้วยเธอบอกว่า

บัว (3) : “ดีค่ะ สติแตกยังไม่เท่าไร พี่กลัวว่าเส้น โลหิตจะแตก เอานะซีคะ”

อรอินทร์กรีดลั่น

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 52)

อรอินทร์กำลังโกรธเจนนจบที่ตำหนิเรื่องอรอินทร์คบหากับอนิรุทธิ์ อรอินทร์จึงสั่ง บัวว่า “อีบัว หนูแตกหรือไง ลั่นบอกให้เอาน้ำมาล้างเสนียดไอ้เจนนจบ ไปซี ไปเอามา” วรรณรีเห็นว่า อรอินทร์ขาดสติจึงชวนอรอินทร์เข้าห้องเพื่อไปสงบสติอารมณ์ก่อน บัวที่ถูกอรอินทร์ใช้ด้วยคำพูด ไม่สุภาพ คือ “อีบัว หนูแตกหรือไง” บัวจึงเห็นด้วยกับวรรณรีที่จะให้อรอินทร์เข้าสงบสติอารมณ์ ในห้อง พร้อมกับพูดกระทบกระเทียบอรอินทร์ว่า “ดีละ สติแตกยังไม่เท่าไรไร ฟีกลัวว่าเส้นโลหิต จะแตกเอานะซีคะ” อรอินทร์จึงรู้สึกเสียน้ำที่บัวพูดกระทบกระเทียบเธอ เมื่ออรอินทร์โกรธเจนนจบ จนควบคุมสติอารมณ์ไม่ได้และยังถูกบัวพูดจากระทบกระเทียบจึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแต่ง คำพูด กลวิธีย่อย คือ การใช้คำร้อง “กรี๊ด” เพื่อแสดงว่าตนเองไม่พอใจ

จากที่ผู้เขียนบทละคร โทรทศน์บรรยายกิริยาของอรอินทร์เมื่อได้ยินบัวพูด ในผลัดที่ 3 อรอินทร์รักษาหน้าตนเองในสถานการณ์นี้ด้วยการเปล่งเสียงคำว่า “กรี๊ด” ซึ่งเป็นคำ เลียนเสียงพูดหรือเสียงร้อง อรอินทร์กรี๊ดร้องเพื่อแสดงความโกรธหรือไม่พอใจ

ตัวอย่างที่ 20 บทสนทนาระหว่างแจ้วกับคุณดาวแม่เลี้ยงของคุณชายตัดเทพ

คุณดาวต้องการให้ชัชวาลเกลียดคุณชายตัดเทพ เพราะต้องการสมบัติของชัชวาล ทั้งหมด แต่แจ้วหลานนมแจ้วที่มาช่วยดูแลคุณชายตัดเทพแทน เพราะนมแจ้วป่วยคอยขัดขวาง การกระทำของคุณดาวที่ให้ร้ายต่อคุณชายตัดเทพได้แทบทุกครั้ง ทำให้คุณดาวไม่พอใจ เมื่อพบแจ้ว คุณดาวจึงต่อว่าว่าแจ้วต้องการจะมาจับคุณชายเพื่อหวังสมบัติ

แจ้ว (1) : “ระวังคุณใหญ่ลูกชายหัวแก้วหัวแหวนของคุณไว้ด้วย... เผลอๆ อาจจะ ฟาดไปถึงคุณชัชวาลด้วยก็ได้ใครจะไปรู้?!”

คุณดาว ป้าแวว อ้าปากค้าง

แจ้ว (1) : “แล้วถ้าวันนั้นมาถึงจริงๆ คุณก็คงต้องกลายเป็นอดีตเมีย และอดีต คุณผู้หญิงของบ้านตัดเทพแน่ๆ ทำใจไว้รึยังคะ?”

แจ้วหัวเราะใส่หน้าแล้วเดินสะบัดออกไป

คุณดาวถึงกับช็อคและกรี๊ดสติแตก ป้าแวนรีบอุ้ม

คุณดาว (2) : “กรี๊ด...ด...ด!!”

เรื่อง แจ้วใจร้ายกับคุณชายเทวดา (ปณิธิ และ สร้อยรัญญา, 2552: 47)

แจ้วมีนิสัยไม่ยอมใครหากถูกต่อว่าหรือรังแกจึงตอบกลับคุณดาวว่าให้ระวังลูกชายตนเองรวมทั้งคุณชัชวาลด้วย และให้คุณดาวทำใจว่าต่อไปจะต้องกลายอดีตคุณผู้หญิง คุณดาวตกใจและเสียน้ำที่แจ้วพูดเช่นนั้น เมื่อคุณดาวรู้สึกเสียน้ำและคาดไม่ถึงว่าแจ้วที่ฐานะดีอย่างนี้จะตอบอย่างไม่เกรงกลัวตนเอง คุณดาวจึงใช้จึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแต่งคำพูด กลวิธีย่อย คือ การใช้คำร้อง ซึ่งคุณดาวเปล่งเสียงคำว่า “กรี๊ด...ด...ด” เพื่อแสดงว่าตนเองโกรธและไม่พอใจ

จากคำที่คุณดาวกล่าวเพื่อรักษาหน้าตนเองในผลัดที่ 2 คุณดาวร้องคำว่า “กรี๊ด...ด...ด” เป็นคำเลียนเสียงพูดหรือเสียงร้องของผู้หญิงเมื่อแสดงอาการไม่พอใจหรือโกรธมาก นอกจากนี้ ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ใช้อักษร “ด” ซ้ำกัน เพื่อบ่งชี้ว่าคุณดาวร้องกรี๊ดยาวและดัง แสดงว่าคุณดาวไม่พอใจและโกรธมาก

2.9 การข่มขู่คู่สนทนา คือ ผู้เสียน้ำกล่าวให้คู่สนทนากลัวว่าจะเกิดความเสียหายหรือเป็นภัยแก่คู่สนทนาหรือทรัพย์สินของคู่สนทนา

ตัวอย่างที่ 21 บทสนทนาระหว่างภาคิยะและทาวิช

ภาคิยะต้องการให้ทาวิชสนับสนุนให้ตนเองคบหากับไหมพิม แต่ทาวิชปฏิเสธ เพราะตนเองก็หมยปองไหมพิมอยู่ ภาคิยะรู้ทันความคิดของทาวิชจึงเตือนว่าทาวิชมีคู่หมั้นอยู่แล้ว

ภาคิยะ (1) : “พี่วิชช่วยเชียร์ผมกับคุณไหมให้หน่อยได้ไหมครับ ผมชอบคุณไหมจริงๆ”

ทาวิช (2) : “ไม่ได้!”

ภาคิยะ (3) : “อ้าว ทำไมละครับ”

ทาวิชอีกอ้ก ไม่กล้าตอบ ภาคิยะหรีตามองทาวิชอย่างรู้ทัน

ภาคิยะ (4) : “นื้อย่าบอกนะครับว่าพีวิชก็แอบก็ักคุณ ไหมนะ”

ทาวิชหน้ามีพีวิช ภาคิยะรู้ทัน ยิมร่ายอย่างคนที่กำความลับไว้

ภาคิยะ (4) : “อ๊ะๆ พีวิชอย่าลืมนะครับว่าพีวิชนะมีคู่มั่นแล้ว”

ทาวิชจุนเจียว

ทาวิช (5) : “มีคู่มั่นแล้ว แล้วไง! แต่ยังมีงี้ๆ ฉันทักขอเตือนนายไว้ก่อนนะ ว่าห้ามนายยุ่งกับไหมพิมเป็นอันขาด! ถ้าไม่เชื่อ นายกับฉันเป็นได้เห็นดีกันแน!”

ทาวิชจ้องหน้าภาคิยะอย่างขู่ๆ ก่อนจะเดินเข้าบ้านไป

เรื่อง สาปภญา (ฐา-นวดิ, 2552: 26)

วิญญานเจ้าสีเกดเข้าสิงไหมพิมหลายครั้ง เพื่อใช้ร่างไหมพิมช่วยวนทาวิชให้หลงใหลจนเลิกกับปรีชญาคู่มั่น ทำให้ทาวิชเข้าใจผิดว่าไหมพิมมีใจให้ เมื่อภาคิยะอดีตลูกน้องคนสนิทมาขอให้ทาวิชช่วยพูดสนับสนุนภาคิยะกับไหมพิม ทาวิชปฏิเสธ ภาคิยะจึงเตือนว่าทาวิชมีคู่มั่นอยู่แล้ว ทาวิชจึงรู้สึกเสียหน้าที่จากคำพูดของภาคิยะในผลัดที่ 3 ที่ภาคิยะรู้ทันว่าทาวิชก็ชอบไหมพิมเช่นกัน และภาคิยะที่มีสถานะทางหน้าที่การงานดีกว่าตนเองมาตัดเตือนเรื่องส่วนตัว ทาวิชรู้สึกเสียหน้าจากคำพูดในผลัดที่ 3 ของภาคิยะ เพราะภาคิยะก้าวท้าวในเรื่องส่วนตัว และทาวิชเองก็หึงหวงไหมพิมจึงใช้กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแต่งคำพูด กลวิธีข่อย คือ การข่มขู่คู่สนทนา เพื่อให้คู่สนทนาที่ทำได้ตนเองต้องเสียหน้ากลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อตนเองหากกระทำสิ่งที่ตนไม่พึงประสงค์

จากประโยคที่ทาวิชกล่าวเพื่อรักษาหน้าตนเองในผลัดที่ 5 ว่า “ฉันก็ขอเตือนนายไว้ก่อนนะ ว่าห้ามนายยุ่งกับไหมพิมเป็นอันขาด! ถ้าไม่เชื่อ นายกับฉันเป็นได้เห็นดีกันแน่!” ทาวิชใช้คำเชื่อม “ถ้า” เพื่อแสดงเงื่อนไขว่า หากภาคิยะไม่เชื่อที่ทาวิชเตือนไว้ว่าห้ามยุ่งกับไหมพิม ภาคิยะจะได้รับผลในประโยคถัดมาว่า “นายกับฉันเป็นได้เห็นดีกันแน่!” จากคำกล่าวของทาวิช ทำให้ภาคิยะรู้สึกกลัวว่าจะได้รับอันตรายอย่างใดอย่างหนึ่งได้ นอกจากนี้ทาวิชยังใช้คำบอกการตั้งคำว่า “ห้าม” ในประโยค “ห้ามนายยุ่งกับไหมพิมเป็นอันขาด” เพื่อสั่งไม่ให้คู่สนทนายุ่งกับไหมพิม

ตัวอย่างที่ 22 บทสนทนาระหว่างอรอินทร์กับวิกันดา

อรอินทร์ไปหาวิกันดาที่สำนักงานและหลอกนพวรรณว่า เธอเป็นน้องสาวของ วิกันดา นพวรรณรีบพาไปพบวิกันดา เพราะจำได้ว่าอรอินทร์เป็นนางแบบ อรอินทร์มาพูดคุยกับ วิกันดาเรื่องดอกกุหลาบที่อนิรุทธิ์สั่งจากเนเธอร์แลนด์มาให้วิกันดาว่าเป็นความคิดของอรอินทร์เอง

อรอินทร์ (1) : “โอ๊ะ อย่าเพิ่งกระอักเป็นเลือดจนกว่าจะฟังให้จบก่อนนะ เรื่องก็มีอยู่ว่าพี่รุทธิ์ปรึกษาอรวว่าจะซื้ออะไรมาจ้อกุมพีดีที่ไปเที่ยวญี่ปุ่นกับอรนานเกินไปหน่อย อรเลยบอกว่าน่าจะเป็นดอกกุหลาบแล้วก็ต้องจากเนเธอร์แลนด์ด้วย เพราะสีสด ดอกใหญ่ ก้านแข็งแรง ทนทานเหมือนกุมพี เครื่องประดับนะกุมพีมีเยอะเยอะ คงไม่ยากได้เท่าไรหรอก อรนะทั้งรักทั้งหวังดีกับกุมพีจริงๆ นะคะ ตอนที่อยู่ญี่ปุ่นนั้นก็เหมือนกัน บรรดาคุณหญิงคุณนาย ไฮโซเพื่อนกุมพีคงนิทาากันปากมัน ไปเลย ก็ผู้หญิงเรานะ เวลาจับกลุ่มกันก็มีอยู่ 2 อย่าง ไม่กิน ก็นิทาแต่อย่างหลังนี้น่าจะมันกว่า”

วิกันดา (2) : “เธอจะมานั่งพลา่มเรื่องพวกนี้ทำไม ถ้าไม่ออกไปเดี๋ยวนี้ ฉันจะเรียก ร.ป.ภ. มาลากออกไป”

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 39)

วิกันดาขัง โกรธอนิรุทธิ์และอรอินทร์ที่แสดงกิริยาไม่เหมาะสม จนเพื่อนของ วิกันดานินทาว่าอนิรุทธิ์นอกใจวิกันดา เมื่อกลับมาประเทศไทยอนิรุทธิ์นำดอกไม้มาขอคืนดีกับ วิกันดา แต่วิกันดาก็ขัง โกรธอยู่ อรอินทร์ได้โอกาสจึงมาหาวิกันดาที่ทำงานและบอกว่าอรอินทร์ เป็นคนให้อนิรุทธิ์ซื้อดอกกุหลาบให้วิกันดา เพราะก้านแข็งแรงทนทานเหมือนวิกันดา และกล่าว เยาะเย้ยว่าเพื่อนของวิกันดาจะนิทาเรื่องวิกันดา อรอินทร์และอนิรุทธิ์ วิกันดาจึงรู้สึกเสียหน้า

จากคำพูดของอรอินทร์ในผลัดที่ 1 เพราะอรอินทร์กล่าวเรื่องที่คุณเคยเสียหน้า เมื่อตอนที่เพื่อน ๆ ของวิกัณดาเห็นอนิรุทธิ์พาอรอินทร์ไปเที่ยวที่ญี่ปุ่นด้วยและยังเปรียบเทียบว่าวิกัณดาทนทานเหมือน ก้านดอกกุหลาบด้วย เมื่อวิกัณดาารู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของอรอินทร์ในผลัดที่ 1 จึงใช้กลวิธีการพูด ตรงแบบคกแต่งคำพูด กลวิธีย่อยคือการข่มขู่คู่สนทนา เพื่อให้อรอินทร์ซึ่งเป็นคู่สนทนาที่ทำให้ ตนเองต้องเสียหน้ากลัวว่าถ้าไม่หยุดกระทำเรื่องที่ทำให้ตนเสียหน้าจะให้พนักงานรักษา ความปลอดภัยมานำตัวออกไปเพื่อให้อรอินทร์กลัวและหยุดพูดเรื่องที่วิกัณดาไม่ต้องการได้ยิน

จากประโยคที่วิกัณดากล่าวเพื่อรักษาหน้าตนเองในผลัดที่ 2 วิกัณดาข่มขู่คู่สนทนา โดยใช้คำเชื่อมว่า “ถ้า” แสดงเงื่อนไขด้วยประโยคว่า “ถ้าไม่ออกไปเดี๋ยวนี้...” คือ หากอรอินทร์ ไม่ออกไปตอนนี้ วิกัณดาจะกระทำอย่างไรอย่างหนึ่ง คือ “จะเรียก ร.ป.ท. มาลากออกไป” ทำให้ออรอินทร์รู้สึกกลัวว่าจะได้รับอันตรายจากพนักงานรักษาความปลอดภัยที่วิกัณดาจะเรียกมา

2. กลวิธีไม่ตรงประเด็น (off record) กลวิธีนี้ คือ การพูดอ้อม มี 8 กลวิธีย่อย ดังนี้

2.1 การประชดประชัน คือ การกล่าวแฉกแค้นเพราะความไม่พอใจเพื่อให้อีกฝ่ายรู้สึกเสียหน้า

ตัวอย่างที่ 23 บทสนทนาระหว่างไหมพิมกับเพชร

ไหมพิมตัดเสื้อให้เพชร เมื่อเพชรมาพบที่บ้านไหมพิมจึงนำเสื้อทาบกับตัวเพชร เพื่อวัดว่าเสื้อที่ตัดให้เพชรนั้นพอดีกับตัวเพชรหรือไม่

เพชรมองหน้าเธอ ความรู้สึกอ่อนโยนมาก จนไหมพิมต้องมองหน้าเพชร

ไหมพิม (1) : “ทำไมคะ” ไหมพิมยังไม่รู้ว่าใกล้ชิด สนใจแต่เสื้อ

เพชรแทนที่จะพูดในสิ่งที่ใจคิด กลับ ไปพูดในสิ่งตรงกันข้ามที่เต็มไปด้วย ความหวาดระแวง

เพชร (2) : “ให้ผมคนเดียวหรือว่า”

ไหมพมโกรธมาก ทิ้งเสื้อ ประชดทันที

ไหมพม (3) : “มีของคุณทาวีธ คุณภาคิยะ แล้วก็ผู้ชายที่ฉันชอบไปหว่านเสน่ห์
อีกสักสิบคนได้!”

เรื่อง สาปฎษา (ฐา-นวดิ, 2552: 32)

พรตใจที่ไหมพมตัดเสื้อให้ตนเองใส่ เมื่อไหมพมนำเสื้อมาทาบที่ตัวพรต พรตจึงมองหน้าไหมพมจนไหมพมรู้ว่าพรตมองหน้าเธออยู่จึงถามพรตว่ามองทำไม แต่พรตกลับตอบไปว่าให้ พรตเพียงคนเดียวหรือจะให้คนอื่นด้วย ไหมพมจึงรู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของพรตในผลัดที่ 2 เพราะพรตยังคงหวาดระแวงว่าไหมพมเป็นผู้หญิงหลายใจ คบหากับผู้ชายหลายคน เมื่อไหมพมรู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของพรตในผลัดที่ 2 จึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีย่อยคือการประชดประชันเพราะคู่สนทนาทำให้ตนเองเสียหน้าจึงต้องประชดเพื่อให้อีกฝ่ายรู้สึกเสียหน้าเช่นกัน

จากประโยคที่ไหมพมกล่าวเพื่อรักษาหน้าตนเองในผลัดที่ 3 ว่า “มีของคุณทาวีธ คุณภาคิยะ แล้วก็ผู้ชายที่ฉันชอบไปหว่านเสน่ห์อีกสักสิบคนได้” คำกล่าวประชดของไหมพมใช้คำที่มีความหมายแฝงว่า “หว่านเสน่ห์” คำว่า “หว่าน” หมายถึง แจกจ่ายไปทั่ว ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1277) ส่วนคำว่า “เสน่ห์” หมายถึง ลักษณะที่ชวนให้รัก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1214) คำว่า “หว่านเสน่ห์” จึงหมายถึง การแจกจ่ายลักษณะที่ชวนให้อีกฝ่ายรักใคร่ไปทั่ว ผู้วิจัยเห็นว่าไหมพมพูดประชดเพราะน้อยใจพรตที่ไม่เชื่อใจว่า ไหมพมรักพรตเพียงคนเดียว

ตัวอย่างที่ 24 บทสนทนาระหว่างปลายฟ้ากับตะวัน

ในงานรับปริญญาของปลายฟ้ากับตะวัน ปลายฟ้าสะดุดหกสัมผสีนจึงประคองปลายฟ้า ตะวันเห็นพอดีจึงเข้าใจผิดว่าปลายฟ้ากอดกับศศิณ ตะวันจึงต่อว่าปลายฟ้า เมื่อปลายฟ้าอยู่เพียงลำพัง

ตะวัน (1) : “สะกดคำว่าอายเป็นไหม กล้ากอดกับผู้ชายทั้งๆ มีคนเป็นร้อยๆ ตา”

ปลายฟ้า (2) : “ฟ้ากอดกับผู้ชาย...กอดกับใคร...ทำไมต้องกอดกับเขาด้วย”

ตะวัน (3) : “ก็คุณศศิน ใจ ผมเห็นกับตา อย่าแก้ตัว”

ปลายฟ้า (4) : “อ้อ... ไม่แก้ตัวก็ได้” ปลายฟ้าหมายประชดให้ลั่นโลกไปเลย
“ฟ้ากอดกับพี่ศศินจริงๆ ก็ฟ้าคิดถึงเขามาก ก็ต้องกอดสิ”

เรื่อง พระจันทร์สีรุ้ง (ปัทมาพร เคนผาพงษ์, 2552: 55)

ตะวันกล่าวหาปลายฟ้าว่ากอดกับผู้ชาย ปลายฟ้าไม่ทราบเรื่องจึงถามกลับไปด้วยความสงสัยที่คนรักพูดกับตนเองเช่นนี้ จึงได้ทราบว่าตะวันหมายถึงศศินคนรักเก่าของปลายฟ้า เมื่อตะวันผู้เป็นคนรักตำหนิปลายฟ้าด้วยถ้อยคำรุนแรง คือ “สะกิดคำว่าอายุเป็นใหม่ กล้ากอดกับผู้ชายทั้งๆ มีคนเป็นร้อยๆ ตา” ปลายฟ้ารู้สึกเสียหน้าเมื่อได้ยินคำตำหนิของตะวันในผลัดที่ 1 เมื่อปลายฟ้ารู้สึกเสียหน้าจึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีย่อย คือ การประชดประชันด้วยประโยคที่ว่า “ฟ้ากอดกับพี่ศศินจริงๆ ก็ฟ้าคิดถึงเขามาก ก็ต้องกอดสิ” ปลายฟ้ากล่าวประชดว่ากระทำดังข้อกล่าวหาที่มันทั้งที่ไม่ได้กอดกับศศิน เพื่อให้ตะวันรู้สึกเสียหน้า

จากประโยคที่ปลายฟ้ากล่าวเพื่อรักษาหน้าตนเองในผลัดที่ 4 ปลายฟ้าเน้นย้ำความว่า “ฟ้ากอดกับพี่ศศินจริงๆ” ปลายฟ้าเน้นว่ากอดจริงๆ โดยกล่าวซ้ำ โดยในบทละครใช้ไม้ยมกแสดงว่าเป็นคำซ้ำเพื่อเน้นย้ำว่าเป็นเรื่องจริง แท้จริงแล้วปลายฟ้าไม่ได้กอดกับศศินจริง แต่ต้องการประชดตะวันกลับไปเพราะไม่พอใจที่ตะวันต่อว่าตนเอง

ตัวอย่างที่ 25 บทสนทนาระหว่างแจ้ว ชัชวาลและคุณชายตัดเทพ

คุณชายตัดเทพขับรถชนแจ้วแต่ไม่สนใจและหนีไป แจ้วจึงตามคุณชายไปที่บ้านเพื่อต่อว่าคุณชายที่ชนแล้วหนีไป คุณชายตัดเทพได้เจอกับแจ้วอยู่ครู่ใหญ่ ชัชวาลพ่อของคุณชายมาพบเข้าจึง โกล่เกลี่ยให้ทั้งคู่หยุดเถียงกัน ชัชวาลสอบถามแจ้วจึงได้ความว่าแจ้วตั้งใจจะมาหาคนที่บ้านหลังนี้

ชัชวาล (1) : “หนูเป็นใคร? แล้วจะมาบ้านนี้ทำไม”

แจ้ว (2) : “แจ้วค่ะเป็นหลานของยายแจ่ม”

คุณชายตัดเทพ (3) : “นมแจ่มไม่มีทางมีหลานเถื่อนๆ แบบนี้”

แจ้ว (4) : “ยะ พ่อผู้ดี ผู้ดีตาย”

เรื่อง แจ้วใจร้ายกับคุณชายเทวดา (ปณิ และ สร้อยราชัญ, 2552: 30)

แจ้วตอบชัชวาลไปว่าตนเองเป็นหลานของยายแจ่มซึ่งเป็นแม่นมของคุณชายตัดเทพ คุณชายได้ยินเข้าจึงประหลาดใจและพูดว่า “นมแจ่มไม่มีทางมีหลานเถื่อน ๆ แบบนี้” แจ้วจึงรู้สึกเสียหน้าที่คุณชายต่อว่าแจ้ว เมื่อแจ้วรู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของคุณชายตัดเทพ ในผลัดที่ 3 จึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีย่อยคือการประชดประชันด้วยประโยคว่า “ยะ พ่อผู้ดี ผู้ดีตาย” เพื่อให้คุณชายรู้สึกเสียหน้าที่ถูกแจ้วกล่าวประชดประชัน

จากประโยคที่แจ้วกล่าวเพื่อรักษาหน้าตนเองในผลัดที่ 4 แจ้วประชดว่าคุณชายตัดเทพเป็นผู้ดี คำว่า “ผู้ดี” หมายถึง ผู้ที่มีมารยาทดี (นววรรณ พันธุมเมธา, 2550: 374) ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า “เถื่อน” หมายถึง ห่างไกลจากความเจริญ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 497) คำว่า “เถื่อน” หากใช้กับคนจะหมายความว่าคนผู้นั้นมีกิริยามารยาทไม่ดี จึงตรงกันข้ามกับ คำว่า “ผู้ดี” ที่หมายถึงคนที่มีมารยาทดี แจ้วกล่าวเปรียบในเชิงประชดประชันว่าคุณชายตัดเทพเป็น “ผู้ดีตาย” คำว่า “ตาย” เป็นคำใช้ประกอบคำประกอบท้ายประโยคหรือหน้าประโยคหมายความว่า แย่, เต็มที, ยิ่งนัก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 460) คำว่า “ผู้ดีตาย” จึงเป็นความหมายในเชิงประชดประชันว่าไม่ใช่ผู้ดีจริง อย่างไรก็ตามคำว่า “ผู้ดีตาย” เมื่อกล่าวกับบุคคลแปลกหน้าที่เพิ่งพบกัน ถือเป็นคำไม่สุภาพ ในบริบทนี้คุณชายต่อว่าแจ้วก่อน แจ้วโกรธจึงใช้คำไม่สุภาพประชดประชันกลับไปยังคุณชายตัดเทพ

3.1 การกลบเกลื่อน คือ กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อรักษาความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อผู้ร่วมสนทนา ใช้เพื่อแสดงความสุภาพและลดความรุนแรงของถ้อยคำ มี 2 กลวิธีย่อย ดังนี้

3.1.1 ใช้คำกริยาแสดงความเชื่อหรือทัศนคติ เช่น คิดว่า เชื่อว่า คงจะเพื่อแสดงความคิดเห็นและลดความรุนแรงของคำที่กล่าวออกมา ทำให้ไม่ต้องรับผิดชอบต่อเรื่องที่ตนเองพูดและกระทำ

ตัวอย่างที่ 26 บทสนทนาระหว่างมณีกัญญากับปรีชญา

มณีกัญญาต่อว่าปรีชญาว่ารับไหมพิมบัณฑิตจบใหม่ที่ชอบเข้ามาดูผ้าที่ร้านเป็นประจำเข้ามาทำงานโดยไม่ปรึกษาตนเองซึ่งเป็นหุ้นส่วนของร้าน

มณีกัญญา (1) : “ทำไมจะรับใครเข้ามาทำงาน ถึงไม่ปรึกษากันบ้างเลย ณีก็เป็นหุ้นส่วนของร้านเหมือนกันนะป่ม”

ปรีชญา (2) : “ที่ร้านของเรากำลังขาดคนนี่จะ แล้วป่มก็เห็นว่าณีเองก็รู้จักไหมพิม ป่มก็เลยคิดว่าณีคงจะไม่มีปัญหาอะไร”

มณีกัญญาปรายตามองไหมพิมอย่างไม่พอใจ

เรื่อง สาปฎษา (ฐา-นวดิ, 2552: 17)

มณีกัญญารู้สึกไม่ชอบไหมพิมอยู่เดิม เมื่อปรีชญารับไหมพิมเข้ามาทำงานเป็นลูกจ้างในร้าน โดยที่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากตนเองที่เป็นหุ้นส่วนของร้าน จึงต่อว่าปรีชญา ลูกพี่ลูกน้องและหุ้นส่วนร้านว่าไม่ปรึกษาตนเองก่อน ปรีชญาเมื่อถูกต่อว่าจึงรู้สึกเสียหน้าทั้งที่ตนรับพนักงานเพิ่มในอัตราที่ร้านกำลังขาดแคลน แต่มณีกัญญากลับไม่พอใจ เมื่อปรีชญารู้สึกเสียหน้าจึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีย่อยคือการกลบเกลื่อนโดยใช้คำแสดงความเชื่อหรือทัศนคติ ปรีชญาใช้คำแสดงความเชื่อหรือทัศนคติว่า “คิดว่า” และ “คงจะ” ในประโยคว่า “...ป่มก็เลยคิดว่า ณีคงจะไม่มีปัญหาอะไร” เพื่อแสดงความคิดเห็นว่าสิ่งที่ตนกระทำไปนั้นเพราะตนคาดว่ามณีกัญญา คงจะไม่มีปัญหาเพราะรู้จักกับไหมพิมอยู่แล้ว ปรีชญาเลือกใช้กลวิธีนี้นอกจากเพื่อรักษาหน้าตนเองแล้ว เธอยังต้องการชี้แจงเหตุผลให้มณีกัญญาหายข้องใจและเพื่อต้องการรักษาความสัมพันธ์อันญาติมิตรระหว่างปรีชญากับมณีกัญญาด้วย

3.1.2 การแก้ไขคำหรือวลีที่สื่อนัยในเชิงลบ คือ การเปลี่ยนคำพูดของผู้พูด
 คุณความหน้าเพื่อลดความรุนแรงของความหมายในถ้อยคำนั้น

ตัวอย่างที่ 27 บทสนทนาระหว่างเจ้า คุณชายทัตเทพ และเสื่อ

เสื่อมาตามเจ้ากลับไปทำงานที่เสื่อปารีสอร์ทจึงพบกับคุณชายทัตเทพ
 คุณชายทัตเทพไม่ชอบเจ้าที่มักยุ่งในเรื่องส่วนตัวของตนเอง คุณชายทัตเทพจึงบอกให้เจ้ากลับไป
 ทำงานที่เสื่อปารีสอร์ท

คุณชายทัตเทพ (1) : “อ่าจั้น ฉันคิดว่าเธอน่าจะกลับไปทำงานที่บ้าน
 นอกนั่นดีกว่านะเจ้า”

เสื่อ (2) : “ไม่ใช่ ‘บ้านนอก’ ครับ ‘เสื่อปารีสอร์ท’ ครับ”

เรื่อง เจ้าใจร้ายกับคุณชายเทวดา (ปณิธิ และ สร้อยราชัญ, 2552: 48)

เมื่อคุณชายทัตเทพบอกให้เจ้ากลับไปทำงานที่บ้านนอก เสื่อซึ่งเป็น
 ลูกชายเจ้าของเสื่อปารีสอร์ทจึงไม่พอใจ และรู้สึกเสียน้ำใจจากคำพูดของคุณชายทัตเทพในผลัดที่ 1
 เสื่อจึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีย่อยคือการแก้ไขคำหรือวลีที่สื่อนัยในเชิงลบเพื่อเปลี่ยนคำพูด
 ของคู่สนทนาที่ทำให้ตนเองเสียน้ำใจเพื่อไม่ให้ความหมายในถ้อยคำนั้นทำให้ตนเองเสียน้ำใจ

จากประโยคที่เสื่อกล่าวรักษาน้ำใจในผลัดที่ 2 เสื่อใช้คำบอกการปฏิเสธว่า
 “ไม่ใช่” คือ เสื่อแสดงว่าไม่เห็นด้วยกับที่คุนชายบอกว่าที่ทำงานของเจ้าหรือเสื่อปารีสอร์ทนั้น
 เป็นบ้านนอก นอกจากนี้เสื่อแก้ไขคำว่า “บ้านนอก” เป็นคำว่า “รีสอร์ท” เพื่อแก้ไขวลีที่สื่อนัยเชิงลบ
 คำว่า “บ้านนอก” ซึ่งหมายถึงเขตแดนที่พ้นจากเมืองหลวงออกไป, เขตที่อยู่นอกตัวเมือง, ที่อยู่ห่างไกล
 ความเจริญ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 623) โดยเสื่อเปลี่ยนเป็นคำว่า “รีสอร์ท” ซึ่งเป็นคำทับศัพท์
 ภาษาอังกฤษมาจากคำว่า Resort หมายถึง ที่พักตากอากาศ, สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ (อักษรเจริญทัศน์,
 2537: 423) ซึ่งคำว่ารีสอร์ทเป็นคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศและใช้เฉพาะสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
 มักจะสวยงาม และเจริญแล้ว ตรงข้ามกับคำว่า “บ้านนอก” ที่เป็นสถานที่ห่างไกลความเจริญ
 เสื่อแก้ไขคำดังกล่าวเพื่อรักษาน้ำใจตนเองและลดความรุนแรงของถ้อยคำว่าไม่ใช่สถานที่ที่ห่างไกล
 ความเจริญแต่เป็นสถานที่พักตากอากาศ

3.2 การเพิ่มข้อมูลใหม่ คือ เพิ่มเนื้อหาของเรื่องราวเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม

ตัวอย่างที่ 28 บทสนทนาระหว่างพชรกับมณีกัญญา

พชรตำหนิมณีกัญญาว่าไม่มีเหตุผลเรื่องที่มีมณีกัญญาเกลียดไหมพิม

พชร (1) : “ผู้หญิงคนนั้น เขาเคยทำอะไรณีหรือ”

มณีกัญญา (2) : “เปล่า”

พชร (3) : “แล้วไปเกลียดเขาทำไม”

มณีกัญญา (4) : “เอ๊ะ ก็คนพวกนี้ ถ้าไม่คู่ไม่ข่ม อีกหน่อยจะใช้งานไม่ได้ล่ะคะ”

พชร (5) : “เจ้านายคนอื่นเขาไม่เห็นต้องใช้น้ำเสียงหรือทำทางแบบนี้เลย
ดูป้่มสิ”

มณีกัญญา (6) : “ณีไม่ชอบไหมพิม ชอบทำท่ารู้มากเรื่องผ้า ทั้งที่ตัวเองค่าทอม
ยังแทบไม่มี นิสัยทะเยอทะยานชอบของสูง” มณีกัญญามองตามเหยียดหยาม

พชร (7) : “เกลียดเพราะเขาอยู่คนละชนชั้นกับเราแค่นั้นหรือ ไม่มีเหตุผล
เอาเลย”

พชรส่ายหน้า

เรื่อง สาปฐษา (ฐา-นวดิ, 2552: 16)

พชรถามถึงเหตุผลที่มีมณีกัญญาเกลียดไหมพิม มณีกัญญาเลี้ยงที่จะไม่ตอบเหตุผลตรงโดยตอบว่าหากมณีกัญญาพูดดีด้วยก็จะให้สอยให้ทำงานไม่ได้ พชรจึงตำหนิมณีกัญญาว่าเจ้านายคนอื่นอย่างเช่นป้่ม (ปรีชญา) ยังไม่ต้องใช้น้ำเสียงทำทางแบบที่มีมณีกัญญาใช้กับไหมพิมเลย มณีกัญญาจึงรู้สึกเสียน้ำจากคำพูดของพชรในผลัดที่ 5 ที่ตำหนิตนเองโดยนำไปเปรียบเทียบกับ

ปรัชญา เมื่อมณิกัญญาารู้สึกเสียหน้าจึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีข้อย คือ การเพิ่มข้อมูลใหม่ เพราะมณิกัญญาต้องการเพิ่มเนื้อหาของเรื่องราวเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า “ฉันไม่ชอบไหมพิมชอบทำทำรู้มากเรื่องผ้า ทั้งที่ตัวเองค่าเทอมยังแทบไม่มี นิสัยทะเลาะทะเลาะขบของสูง” มณิกัญญาแสดงเหตุผลเพิ่มเติมว่าที่ตนเองเกลียดไหมพิมนั้น เพราะไหมพิมชอบแสดงความรู้เรื่องผ้าทั้งที่ไหมพิมเองยังไม่มีเงินจ่ายค่าเล่าเรียนและไหมพิมมีนิสัยทะเลาะทะเลาะ เพื่อให้เพชรเข้าใจในการกระทำของตนเองที่ทำให้เสียหน้าจากคำตำหนิของเพชร

จากประโยคที่มณิกัญญากล่าวเพื่อรักษาหน้าตนเองในผลัดที่ 6 มณิกัญญาเพิ่มข้อมูลใหม่ถึงเหตุผลที่ตนเองเกลียดไหมพิม โดยใช้คำตำหนิลักษณะนิสัยหรือการกระทำของไหมพิมที่ตนเองไม่ชอบว่า “ทำทำรู้มากเรื่องผ้า” และ “ทะเลาะทะเลาะขบของสูง” มณิกัญญาใช้คำที่มีความหมายแฝง กล่าวคือ คู่สนทนา คือ “เพชร” จะต้องตีความคำว่า “ของสูง” ว่าหมายถึงความถึงคน หรือสิ่งใด เพื่อจะได้เข้าใจความหมายที่มณิกัญญากำลังสื่อสาร คำว่า “ของสูง” ในบริบทนี้ ผู้วิจัยตีความหมายว่า “ของสูง” หมายถึง “ผ้าไทยโบราณที่มีราคาสูง” เพราะจากประโยค “ชอบทำทำรู้มาเรื่องผ้า ทั้งที่ตัวเองค่าเทอมยังแทบไม่มี” กล่าวถึงเรื่องผ้ามาก่อน แล้วมณิกัญญาค่อยตำหนินิสัยไหมพิมในประโยคถัดมาว่า “นิสัยทะเลาะทะเลาะขบของสูง”

ตัวอย่างที่ 29 บทสนทนาระหว่างเทอดกับชลดา

เจ้าพ่ออินทร์ผู้มีอิทธิพลในหมู่บ้านต้องการพิสูจน์ฝีมือของเทอดคนแปลกหน้าที่แต่มีอ้างว่าเป็นหลานและจะพามาอยู่ด้วย เจ้าพ่ออินทร์จึงสั่งให้ลูกน้องเข้าไปต่อสู้กับเทอด แต่ลูกน้องของเจ้าพ่ออินทร์ทั้งหมดก็แพ้เทอด ส่วนเทอดบาดเจ็บเล็กน้อย เมื่อกลับมาที่บ้านของแต่มีชลดาซึ่งปลอมตัวเป็นภรรยาของเทอดเห็นผลจากการต่อสู้ก็อดก่อนขอไม่ได้

ชลดาเห็นผลจากการต่อสู้ของเทอดกับลูกน้องของเจ้าพ่ออินทร์ก็อดก่อนขอไม่ได้

ชลดา (1) : “ได้ยินข่าวว่าพวกเสาร้ห้ออยู่ยงคงกระพันไม่ใช่หรือ ทำไมปากแตกเลือดออกได้”

เทอด (2) : “ ทุกครั้งที่มีการต่อสู้เราจะจบบทกวีด้วยตัวเอง แต่กรณีนี้ผมไม่ได้ใช้เพราะไม่อยากให้มีพิรุณ..ปากแตกนิดหน่อยไม่เป็นไร”

เรื่อง เสาร์ 5 (นอร์แมน วีรธรรม, 2552: 19)

ชลดาถามเทอดในทำนองประชดประชันว่าพวกเสาร์ห้าที่คงกระพันทำไมถึงบาดเจ็บ ทำให้เทอดรู้สึกเสียน้ำจากคำพูดของชลดาในผลัดที่ 1 เมื่อเทอดรู้สึกเสียน้ำจากคำพูดของชลดาจึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีย่อย คือ การเพิ่มข้อมูลใหม่ เทอดให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “ทุกครั้งที่มีการต่อสู้เราจะจบบทกวีด้วยตัวเอง แต่กรณีนี้ผมไม่ได้ใช้เพราะไม่อยากให้มีพิรุณ..ปากแตกนิดหน่อยไม่เป็นไร” เทอดกล่าวว่าที่ตนเองบาดเจ็บเพราะไม่ได้สวดบทกวีด้วยตัวเอง และที่เทอดไม่ใช้คาถาเพราะไม่อยากใครรู้ว่าตนเองเป็นสายลับ เทอดให้ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ชลดาเข้าใจว่า ไม่ใช่เพราะตนเองไม่มีฝีมือแต่ทำเพื่อไม่ให้มีพิรุณเท่านั้น

จากประโยคที่เทอดกล่าวเพื่อรักษาหน้าในผลัดที่ 2 เทอดใช้คำบอกความถี่ว่า “ทุกครั้งที่” เพื่อแสดงว่าทุกคราวที่ตนเองต่อสู้ นั้น จะจบบทกวีด้วยตัวเอง และเทอดใช้คำเชื่อมว่า “แต่” เพื่อบอกให้คู่สนทนารู้ข้อเท็จจริงว่า แต่กรณีนี้เทอดต้องต่อสู้กับลูกน้องของเจ้าพ่ออินทร์จะไม่จบบทกวีด้วยตัวเอง เพราะไม่อยากให้มีพิรุณ เทอดเพิ่มข้อมูลใหม่โดยการใช้น้ำบอกความถี่และคำเชื่อม

3.3 การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอ คือ การโต้ตอบไม่ตรงประเด็น โดยอ้างว่าข้อมูลไม่เพียงพอหรือไม่มีความรู้ความเข้าใจพอ ภาษานี้ใช้ได้แก่ “ไม่รู้ ไม่ทราบ จำไม่ได้ ไม่เคยเห็น ไม่เข้าใจ

ตัวอย่างที่ 30 บทสนทนาระหว่างอนิรุทธ์กับวิกันดา

อนิรุทธ์กลับมาถึงเมืองไทยพร้อมกับกุหลาบแดงช่อใหญ่เพื่อให้อินทร์ประหลาดใจ แต่วิกันดาไม่รับ เพราะยังโกรธอนิรุทธ์เรื่องที่ดินอนิรุทธ์พอรอินทร์ตามวิกันดาไปที่ญี่ปุ่นและอนิรุทธ์ไม่กลับมาพร้อมกับวิกันดาแต่ยังอยู่กับอรอินทร์

วิกันดา (1) : “อย่าว่าแต่ของขวัญของคุณเลยล่ะ แม้แต่ตัวคุณ ฉันก็ไม่ยินดี ยินร้ายเหมือนกัน”

อนิรุทธิ์ (2) : “ผมรู้ว่าผมผิดที่ให้คุณกลับมาก่อนหลายวัน ความจริงผมกับอร อีจะกลับตั้งแต่ 2-3 วันที่แล้ว แต่ก็อย่างที่ฉันรู้ อร์นะ ไม่สบาย” อนิรุทธิ์ตามง้อ

วิกันดา (3) : “ฉันไม่รู้เรื่องอะไรเลยล่ะ แล้วก็ไม่ต้องมาช่วยด้วย”

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 39)

วิกันดาไม่รับคอกกุหลาบของอนิรุทธิ์ที่นำมาง้อ อนิรุทธิ์พยายามอธิบายเหตุผลว่า ออรอินทร์ไม่สบายตนเองจึงต้องอยู่กับอรอินทร์ต่อ วิกันดาจึงรู้สึกเสียน้ำจากคำพูดแก้ตัวของอนิรุทธิ์ ในผลัดที่ 2 เมื่อวิกันดา รู้สึกเสียน้ำจึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีย่อย คือ การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอ วิกันดาอ้างว่าไม่มีความรู้พอ และไม่ยอมรับรู้

จากประโยคที่วิกันดากล่าวเพื่อรักษาหน้าตนเองในผลัดที่ 3 วิกันดาใช้คำว่า “ไม่รู้” ในประโยคว่า “ฉันไม่รู้เรื่องอะไรเลยล่ะ แล้วก็ไม่ต้องมาช่วยด้วย” วิกันดาใช้คำปฏิเสธว่า “ไม่รู้” และ “ไม่ต้องมาช่วย” เพื่อแสดงให้คู่สนทนาคืออนิรุทธิ์รู้ว่าตนเองไม่สนใจและใส่ใจสิ่งที่คู่สนทนา กำลังพูด

ตัวอย่างที่ 31 บทสนทนาระหว่างอนิรุทธิ์ ออรอินทร์ นุดี เก็น เจนจบ และวิกันดา

เจนจบหันมาชวนวิกันดาคุย ออรอินทร์เห็นเข้าก็รีบพูดให้ร้ายวิกันดาเพื่อหวังให้ วิกันดาคิดใจกับอนิรุทธิ์เรื่องของเจนจบ เก็นจึงตัดบทถามนุดีว่าอยากไปญี่ปุ่นไหมเพราะทุกคนที่นี้ เคยไปอยู่ญี่ปุ่นแล้ว

นุดี (1) : “อยากค่ะ แต่คงไม่มีโอกาส” นุดีว่า

อนิรุทธิ์ (2) : “ไม่แน่หรอก สักวันคงได้ไปแน่ คนเราถ้ามีความตั้งใจจริง เสียอย่าง อยากทำอะไรก็ทำได้ อยากไปไหนก็ไปได้” อนิรุทธิ์ให้กำลังใจ

อรอินทร์ (3) : “มีคนเขาเตรียมจะพาเหาะอยู่แล้วนี่ จะต้องกลัวอะไร”

อรอินทร์กระแทกเสียง

นุติ (4) : “ใครคะ ใครจะพาหนูเหาะ”

วิกันดาอมยิ้มเมื่อเห็นสีหน้าอรอินทร์เคียด

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 55)

เค้นถามนุติว่าอยากไปญี่ปุ่นหรือไม่เพราะเห็นว่าในกลุ่มสนทนาทุกคนเคยไปญี่ปุ่นกันหมดแล้ว นุติจึงตอบเค้นว่าตนเองอยากไปแต่คงไม่มีโอกาส อนิรุทธิ์จึงให้กำลังใจนุติว่า หากตั้งใจจริงก็มีโอกาสเป็นไปได้ ทำให้ออรอินทร์ไม่พอใจที่อนิรุทธิ์พูดให้กำลังใจนุติ ออรอินทร์จึงพูดกระทบกระทั่งขยิบนุติว่ามีคนคอยพาหนีอยู่แล้ว โดยอรอินทร์ใช้คำว่า “เหาะ” ซึ่งมีความหมายตรงว่าบินไปในอากาศ และความหมายแฝงว่าพาหนี ทำให้นุติรู้สึกเสียหน้า เพราะอรอินทร์ตั้งใจกล่าวเพื่อกระทบกระทั่งขยิบและกระแทกเสียงใส่นุติ เมื่อนุติรู้สึกเสียหน้าจากคำพูดและการกระทำของของอรอินทร์จึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีขยิบ คือ การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอ เพราะไม่มีความรู้ความเข้าใจพอในเรื่องที่อรอินทร์กำลังพูด

จากประโยคที่นุติกล่าวรักษาน้ำตนเองในผลัดที่ 4 นุติใช้คำบอกการถามในการสื่อความว่า “ใครคะ ใครจะพาหนูเหาะ” โดยนุติใช้คำถามว่า “ใคร” เพื่อถามถึงบุคคลที่อรอินทร์หมายถึงว่าจะเป็นคนพานุติ “เหาะ” นุติถามโดยไม่ต้องการคำตอบ เพราะนุติทราบอยู่แล้วว่าอรอินทร์หมายถึงใคร แต่เนื่องจากนุติเป็นเด็ก อายุน้อยกว่าอรอินทร์ และนุติมีนิสัยไม่ชอบโต้เถียงกับบุคคลอื่น จึงไม่ต่อว่ากลับอรอินทร์ด้วยถ้อยคำรุนแรง แต่นุติเสริมว่าตนเองไม่มีความรู้ความเข้าใจว่าอรอินทร์หมายถึงใคร

3.4 การกล่าวเปรียบเทียบ คือ การกล่าวกระทบกระทั่ง เหน็บแนมซึ่งผู้กล่าวอาจใช้ อุปลักษณ์ หรือใช้คำคม สำนวน สุภาษิต คำพังเพย

ตัวอย่างที่ 32 บทสนทนาระหว่างวิกันดากับอนิรุทธ์

อนิรุทธ์ตามวิกันดาไปเที่ยวที่ประเทศญี่ปุ่นแต่พอรอินทร์ตามไปด้วย วิกันดา จึงรู้สึกโกรธ แต่ต้องยอมให้อนิรุทธ์ตามมาเที่ยวด้วย ในขณะที่วิกันดากำลังดื่มด่ำกับธรรมชาติ ที่สวยงาม อนิรุทธ์เป็นหน้ามามองวิกันดาแล้วโอบไหล่วิกันดาเข้ากอด

อนิรุทธ์ (1) : “เห็นหรือยังว่า ถ้าผมไม่มาด้วย วิจะต้องเสียคามากธรรมชาติ แบบนี้มาคนเดียวเหงาแย่”

วิกันดาหันมามองอนิรุทธ์แล้วจะขยับตัวหนี แต่อนิรุทธ์ไม่ยอม

อนิรุทธ์ (2) : “ไม่เอาหน้า อย่าฝืนใจตัวเองเลย เวลานี้เรามีความสุขก็ปล่อยให้ ให้เต็มที่ดีกว่า”

วิกันดา (3) : “ฉันไม่ได้มีความสุข”

อนิรุทธ์ (4) : “นี่แหละรสชาติของชีวิต สุขบ้างทุกข์บ้างสลับกันไปเหมือน อาหารใจ ต้องมีหลายๆ รสถึงจะอร่อย”

วิกันดา (5) : “มีน้ำ เพราะฉันเป็นอาหารรสเดียวนี่เอง คุณถึงต้องคืนรณ คอยหารสอื่นๆ มาเติมอยู่เรื่อย”

เรื่อง เมฆหลวง (ภาวิต, 2552: 34)

วิกันดาไม่ยอมให้อนิรุทธ์สวมกอด แต่อนิรุทธ์ไม่ยอมและกล่าวว่าไม่ให้วิกันดา ฝืนใจตัวเองที่กำลังมีความสุข แต่วิกันดาตอบปฏิเสธว่าไม่มีความสุข อนิรุทธ์จึงเปรียบเทียบว่าชีวิต เหมือนอาหารที่มีหลายรสชาติจึงจะอร่อยก็เหมือนชีวิตจะต้องมีทั้งสุขและทุกข์สลับกันไปจึงจะมี

รสชาติ ทำให้วิกันดา รู้สึกเสียน้ำจากคำพูดของอนิรุทธิ์ในผลัดที่ 3 เพราะอนิรุทธิ์พูดแย้งกับวิกันดา ในผลัดที่ 2 เมื่อวิกันดา รู้สึกเสียน้ำจึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีย่อ คือ การกล่าวเปรียบเทียบ กล่าวกระทบกระเทียบ เหน็บแนมคู่สนทนา คือ อนิรุทธิ์ว่า เพราะตนเองเป็นอาหารรสเดียว อนิรุทธิ์ จึงต้องหาอาหารรสอื่นๆ มารับประทานอยู่เรื่อย

จากประโยคที่วิกันดากล่าวเพื่อรักษาหน้าในผลัดที่ 5 วิกันดากล่าวเปรียบเทียบ ตนเอง และผู้หญิงคนอื่นๆ กับอาหาร วิกันดาใช้คำที่มีความหมายแฝงลักษณะอุปลักษณ์ว่าตนเอง เป็นอาหารที่มีรสชาติเพียงรสเดียว โดยปกติอาหารที่มีรสชาติเดียว ผู้รับประทานก็จะไม่อร่อย รับประทานหลายๆ ครั้ง ผู้รับประทานก็จะเบื่อ ผู้รับประทานจึงต้องหาอาหารหลากหลายรสชาติ มารับประทานอยู่เสมอๆ เพราะจะได้ไม่ซ้ำกับอาหารรสชาติเดิมที่มีเพียงรสเดียว เปรียบเสมือน ผู้ชายเจ้าชู้ อย่างเช่นอนิรุทธิ์ที่แต่งงานกับวิกันดา วิกันดาจึงเปรียบเหมือนอาหารรสชาติเดียวเมื่อ รับประทานนานเข้าอนิรุทธิ์อาจเบื่อ อนิรุทธิ์จึงต้องหาอาหารรสชาติอื่นๆ คือ ผู้หญิงคนอื่นๆ อยู่เรื่อยๆ

ตัวอย่างที่ 33 บทสนทนาระหว่างอรอินทร์ วรรณารี กับวิกันดา

วิกันดา พาลูกๆ กับนวลไปหาอนิรุทธิ์ที่คอนโด เพราะอนิรุทธิ์ให้คนมาบอกว่า ตนเองไม่สบาย วิกันดาจึงพาลูกๆ ไปเยี่ยม อรอินทร์รู้สึกหึงหวงเพราะวิกันดาหย่ากับอนิรุทธิ์แล้ว แต่ยังไม่มาหาสู่กันอยู่

อรอินทร์ (1) : “อ๊วยตาย คุณพี่ผู้แสนซื่อ ถูกพี่รุทธิ์หลอกไม่รู้กี่ครั้งก็ยังเชื่อ ซ้ำซาก พี่รุทธิ์นี่เขาอยากให้คุณพี่เห็นเสื้อผ้าขาวของเครื่องใช้ของอรในห้องของเขาไปคะ ถึงได้หลอกให้ไปดู แล้วคุณพี่ก็ไปดูจริงๆ อีแบบนี้ไม่มีคำจำกัดความไหนจะเหมาะกับคุณพี่มากไปกว่า โง่ซ้ำซาก”

อรอินทร์เย้ย

วรรณารี (2) : “เสียแรงเป็นถึงคือกเตอร์เซียวนะอร คือกเตอร์อะไร โง่ โง่ โง่ เกลาคร่ำครึยิ่งกับไดโนเสาร์เต่าล้านปี” วรรณารีช่วยย้า

วิกิตำนา (3) : “ถ้าฉันเป็นไดโนเสาร์เต่าล้านปี ก็โอ.เค. นะคะ เพราะยังดูมีสง่า
ราศีดีกว่าพวกพยาธิปากขอ วันๆ ไม่ทำอะไรนอกจากเที่ยวตระเวนขอสามี ชาวบ้านเขา พอเขาไม่ให้
ก็ใช้วิธีแย่งเอาคือ”

วิกิตำนาตอกกลับ

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 54)

อรอินทร์ต่อว่าวิกิตำนาที่ถูกอนิรุทธิ์หลอกไปดูเสื้อผ้าและข้าวของเครื่องใช้ของ
อรอินทร์ในห้องของอนิรุทธิ์ วรรณาริจึงกล่าวเสริมว่าวิกิตำนาเป็นถึงค็อกเตอร์แต่เหมือนไดโนเสาร์
เต่าล้านปี เพราะไดโนเสาร์เป็นสัตว์ดึกดำบรรพ์ วรรณาริเปรียบวิกิตำนาเหมือนไดโนเสาร์เต่าล้านปี
หมายความว่า วิกิตำนารู้ไม่เท่าทันแผนการของอนิรุทธิ์ที่หลอกให้วิกิตำนาไปที่ห้องเพื่อดูของใช้ของ
อรอินทร์ ทำให้วิกิตำนารู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของอรอินทร์ในผลัดที่ 1 และคำพูดของวรรณาริใน
ผลัดที่ 2 เมื่อวิกิตำนารู้สึกเสียหน้าจึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีย่อย คือ การกล่าวเปรียบเทียบ
วิกิตำนากล่าวกระทบกระทั่งเทียบ เหน็บแนมคู่สนทนาเพื่อให้คู่สนทนาารู้สึกเสียหน้าเช่นเดียวกับตนเอง

จากประโยคที่วิกิตำนากล่าวเพื่อรักษาหน้าตนเองในผลัดที่ 3 วิกิตำนาใช้คำที่มี
ความหมายแฝงลักษณะอุปลักษณ์เปรียบอรอินทร์ว่าเป็นพยาธิปากขอ “พยาธิ” เป็นสัตว์ไม่มีกระดูก
สันหลัง ซึ่งอย่างน้อยในระยะหนึ่งของชีวิตจะเป็นปรสิตอยู่ในมนุษย์และสัตว์ (ราชบัณฑิตยสถาน,
2546: 754) ส่วนคำว่า “ขอ” หมายถึง ไม้หรือเหล็กทึ่งๆ สำหรับซัก เกี่ยว แขนง หรือสับ
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 171) พยาธิปากขอจึงมีลักษณะเหมือนกับตะขอที่ใช้สำหรับเกี่ยวสิ่งของ
แต่ในบริบท “ดีกว่าพวกพยาธิปากขอ วันๆ ไม่ทำอะไรนอกจากเที่ยวตระเวนขอสามี” วิกิตำนาใช้รูป
คำว่า “พยาธิปากขอ” เปรียบว่าเป็นอรอินทร์ ซึ่งคำว่า “ขอ” ในคำว่าพยาธิปากขอเป็นคำพ้องเสียง
และพ้องรูปกับคำว่า “ขอ” ที่หมายถึง พุดให้เขาให้สิ่งที่ต้องการ, วิงวอน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546:
171) วิกิตำนาจึงใช้อุปลักษณ์เปรียบอรอินทร์ว่าเป็นพยาธิปากขอที่ขอสามีคนอื่นเมื่อวิกิตำนาไม่ให้
ก็แย่งไป

3.5 การเปลี่ยนประเด็นสำคัญของการสนทนา คือ ผู้ที่เสียน้ำกล่าวเปลี่ยนใจความสำคัญของเรื่องที่สนทนาเพื่อกลบเกลื่อนเรื่องที่ตนเองเสียน้ำ มี 2 กลวิธีย่อย ดังนี้

3.5.1 การพูดตรง คือ ผู้เสียน้ำกล่าวเปลี่ยนใจความสำคัญของเรื่องที่สนทนาด้วยถ้อยคำตรงไปตรงมา

ตัวอย่างที่ 34 บทสนทนาระหว่างมณีกัญญา พชร และ ไหมพิม

พชรเกิดอุบัติเหตุบาดเจ็บเล็กน้อย ประชวรจึงให้ไหมพิมนำอาหารมาเยี่ยมพชรที่บ้าน เมื่อมณีกัญญาเห็นไหมพิมจึงไม่พอใจ

มณีกัญญาก็เดินลงมา พอเห็นไหมพิมก็ชักสีหน้าทันที

มณีกัญญา (1) : “เธอมาทำอะไรที่นี่มีทราบยะ!”

ไหมพิม (2) : “คุณป้าให้ไหมเอาอาหารมาเยี่ยมคุณพ่อกันค่ะ”

มณีกัญญา (3) : “ป้าสั่งให้มาหรือว่าเธอสารเหนงมาเองกันแน่ะ!”

พชร (4) : “ฉี”

มณี กัญญาไม่กลัว

มณีกัญญา (5) : “ฉีว่าเมนี้สารเหนงมาเองแน่ๆ ผู้หญิงคนนี้แค่อัปากก็เห็นลั่นไกแล้วว่าคิดอะไรอยู่ เอ๊ะ! หรือว่าเธอคิดอยากจะทำที่อยู่ใหม่อีก ฉินจะบอกไว้ก่อนเลยนะว่าที่นี่ไม่ใช่สถานสงเคราะห์คนยากไร้เหมือนอย่างบ้านยายป้าหรอกนะ”

รดาเอ็ดเสียงเข้มอีกคน

ยายรดา (6) : “ฉี”

ไหมพมรีบตัดบท

ไหมพม (7) : “ไหมขอตัวกลับก่อนนะคะ เดี่ยวจะมีดคำเดียวก่อน ไหมกลับก่อนนะคะคุณยาย” ไหมพมไหว้ลารดา

เรื่อง สาปฎษา (ฐา-นวดิ, 2552: 21)

มณิกัญญาที่ไม่ชอบไหมพมอยู่เดิมรู้สึกไม่พอใจที่เห็นไหมพมมาใกล้ชิดสนิทสนมกับพชรพี่ชายของตนเอง มณิกัญญาจึงต่อว่าไหมพมว่าปรีชญาไม่ได้ใช้ให้ไหมพมมา แต่ไหมพมอยากมาเอง ไหมพมจึงรู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของมณิกัญญาที่ต่อว่าตนเองในผลัดที่ 5 เมื่อไหมพมรู้สึกเสียหน้าจึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีย่อย คือ เปลี่ยนประเด็นสำคัญของการสนทนา ไหมพมพูดตรงเพื่อกลับเปลี่ยนเรื่องที่ตนเองเสียหน้า โดยไหมพมลาคุณยายรดากลับบ้านเพื่อแสดงว่าไหมพมไม่ใส่ใจและสนใจคำพูดของมณิกัญญาที่ต่อว่าตนเองในผลัดที่ 5 นอกจากนี้ ไหมพมอยู่ในฐานะลูกจ้างของมณิกัญญาจึงไม่ได้ตอบมณิกัญญาแต่ใช้วิธีเลี่ยงโดยเปลี่ยนประเด็นสนทนาเป็นการลากลับบ้านแทน

จากประโยคที่ไหมพมกล่าวเพื่อรักษาหน้าในผลัดที่ 7 ไหมพมไม่ได้กล่าวกับบุคคลที่ทำให้ตนเองเสียหน้าแต่เปลี่ยนประเด็นสนทนาไปขอคุณยายรดากลับบ้านแทน โดยใช้ถ้อยคำที่สุภาพ เช่น นะคะ คุณยาย เป็นต้น เพราะไหมพมกำลังพูดกับผู้ที่มิอาจโต้ จึงให้ความเคารพด้วยการพูดจาสุภาพ และไหมพมเป็นคนที่มินิสัยอ่อนน้อมถ่อมตน และสุภาพเรียบร้อยเมื่ออยู่ต่อหน้าคุณยายรดาซึ่งเป็นผู้ใหญ่ที่ต้องให้ความเคารพต้องจึงใช้ถ้อยคำสุภาพเพื่อลาคุณยายรดากลับบ้าน

3.5.2 การใช้อุปมา คือ ผู้เสียหน้ากล่าวเปลี่ยนใจความสำคัญของเรื่องที่สนทนา โดยกล่าวเปรียบเทียบสิ่งของหรือบุคคลบุคคลหนึ่งกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 35 บทสนทนาระหว่างอรดีกับศศิน

ศศินกำลังตามง้อปลายฟ้าเพื่อขอให้กลับมาเป็นคู่รักกัน แต่ปลายฟ้าปฏิเสธและเดินหนีศศินไปกับตะวัน ศศินแค้นใจมาก อรดีที่ต้องการใส่ร้ายตะวันและต้องการตีสนิทศศินเนื่องจากศศินมีฐานะดีกว่า อรดีจึงกล่าวยกความดีความชอบเรื่องที่ตนเคยเตือนว่าตะวันจะแย่งปลายฟ้าจากศศิน

ออร์ดี (1) : “น้ำเต๋อนแล้วเต๋อนอีกว่าสักวัน ไอ้เต๋อนมันต้องหาทางแย่งหนูฟ้าไปจากคุณ เป็นไหงคะ ผิดคำพูดน้ำมัย”

ศศิน (2) : “มันไม่ได้แย่งฟ้าไปจากผมหรอกครับ ฟ้าจับได้ว่าผมมีผู้หญิงอื่นเลยเลิกกับผม”

ออร์ดีฟังแล้วถึงหน้าเจ๋อนรีบเปลี่ยนท่าที

ออร์ดี (3) : **“ผู้ชายไม่เจ้าชู้ก็เหมือนงูไม่มีพิษ หนูฟ้านี้ไม่ยอมเข้าใจธรรมชาติของผู้ชายบ้างเลย”**

เรื่อง พระจันทร์สีรุ้ง (ปีทมภาพร เคนผาพงษ์, 2552: 48)

ออร์ดีต้องการให้ศศินเห็นความชอบของตนเอง ที่เคยเต๋อนเรื่องเต๋อนจะแย่งปลายฟ้าไป แต่ศศินกลับไม่คล้อยตามคำกล่าวของออร์ดี เนื่องจากสาเหตุที่ศศินเลิกกับปลายฟ้าคือ ศศินคบหากับผู้หญิงคนอื่น ออร์ดีจึงเสียหน้าจากเมื่อได้ยินที่ศศินกล่าวแย่งคำกล่าวของตนในผลัดที่ 2 เมื่อออร์ดีรู้สึกเสียหน้าจึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีย่อย คือ เปลี่ยนประเด็นสำคัญของการสนทนาโดยการใช้อุปมา ออร์ดีใส่ร้ายเต๋อนเป็นกล่าวคำหนีปลายฟ้าว่าไม่เข้าใจธรรมชาติของผู้ชาย ออร์ดีกล่าวเพื่อเอาใจศศินว่าเรื่องที่ศศินเจ้าชู้นั้นเป็นเรื่องธรรมดาของผู้ชายทั่วไป

จากประโยคที่ออร์ดีกล่าวรักษาน้ำตนเองในผลัดที่ 3 ออร์ดีเปลี่ยนประเด็นสนทนาโดยยกคำที่มีความหมายแฝง ซึ่งเป็นข้อความที่เป็นสำนวน เพื่อสนับสนุนข้อความแสดงความคิดเห็นของตน คือ “ผู้ชายไม่เจ้าชู้ก็เหมือนงูไม่มีพิษ” ซึ่งเป็นคำพูดเปรียบเปรยทำนองว่าเกิดเป็นผู้ชายต้องมีเจ้าชู้เป็นธรรมดา เหมือนกับงูหากไม่มีพิษแล้วก็เป็นงูที่ไม่สมบูรณ์

3.6 การใช้คำสั่ง คือ ผู้เสียหายกล่าวให้คู่สนทนาระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าของตนเอง

ตัวอย่างที่ 36 บทสนทนาระหว่างศศินกับเจ้าหน้าที่ควบคุมภาพและเสียง

ในงานแต่งงานของศศินกับปลายฟ้า สิริกานดาให้ช่างควบคุมภาพและเสียงเปิดภาพศศินกำลังกอดจูบกับตนเองให้แขกในงานแต่งงานดู เพราะแค้นใจที่ศศินหนีตนเองไปแต่งงานกับปลายฟ้า

ฉับพลัน เสียงแขกเริ่มฮือฮาขึ้น...ศศินมองภาพที่ฉายบนจอแล้วแตกตื่นแทบตาย เมื่อภาพบนจอเปลี่ยนจากเดิมเป็นศศินกำลังนัวเนียกอดจูบอย่างเมามันกับสิริกานดา ศศินรีบพูดใส่ไมค์

ศศิน (1) : “ปิดเดี๋ยวนี้อี๊ ปิดๆ”

ภาพนั้นยังฉายต่อ ศศินตะโกนสุดเสียงสั่ง

ศศิน (1) : “ปิดซี บอกให้ปิด ทำไมไม่ปิดวะ”

เรื่อง พระจันทร์สีรุ้ง (ปัทมาพร เคนผาพงษ์, 2552: 65)

เมื่อภาพฉายขึ้นให้แขกในงานแต่งงานของศศินกับปลายฟ้าดู ศศินตกใจและรู้สึกเสียหายที่มี ทัศนที่ตนเองกำลังมีความสัมพันธ์ชู้สาวกับผู้หญิงคนอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของตนเอง และเนื่องจากศศินเป็นที่รู้จักในวงสังคม เพราะพ่อของศศินเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียง ศศินจึงยังรู้สึกอายและรู้สึกเสียหน้ากับแขกที่มาในงานแต่งงานของตนเอง เมื่อศศินรู้สึกเสียหน้าจึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีย่อย คือ การใช้คำสั่ง โดยศศินสั่งให้เจ้าหน้าที่ควบคุมภาพและเสียงปิดทัศนที่ทำให้ตนเองเสียหาย

จากประโยคที่ศศินกล่าวเพื่อรักษาหน้าตนเอง ศศินไม่ได้ใช้คำบอกการสั่ง และ ประธานของประโยค ศศินสั่งว่า “ปิดเดี๋ยวนี้ ปิดๆ” และ “ปิดซี บอกให้ปิด ทำไมไม่ปิดวะ” โดยศศินใช้คำกริยาเป็นคำสั่งว่า “ปิด” สั่งเจ้าหน้าที่ควบคุมภาพและเสียงซ้ำๆ เพราะต้องการเร่ง ให้ปิดวิดีโอทันที

ตัวอย่างที่ 37 บทสนทนาระหว่างใหญ่ คุณชายตัดเทพ และแจ้ว

ใหญ่ และคุณชายตัดเทพตามเข้าไปเดินป่าท่องเที่ยวกับกลุ่มลูกทัวร์ของแจ้ว ขณะค้างแรมในป่าใหญ่กินเห็ดมาเข้าไปทำให้พูดต่อว่าคนอื่นๆ โดยไม่รู้ตัว

ใหญ่ (1) : “ส่วนแกนี่แจ้ว!! เล่นตัวคินักของคืออยู่ตรงหน้าฉันไม่เอา คิดไปคว้าไอ้ชายทำหัว มันมีดีอะไรวะ หรือว่าแกกับมันเคยๆ ก็เลยคิดใจ...ฮ่าๆ”

ชายเข้าไปกระซอกคอเสื้อใหญ่ด้วยความโมโห

คุณชายตัดเทพ (2) : “หยุดพูดได้แล้ว!!”

เรื่อง แจ้วใจร้ายกับคุณชายเทวดา (ปณิ และ สร้อยราชัญ, 2552: 61)

ใหญ่ต่อว่าแจ้วว่าเล่นตัวไม่ชอบตนเองเพราะต้องการเป็นคนรักของคุณชาย โดยกล่าวหาว่าแจ้วกับคุณชายเคยมีความสัมพันธ์ชู้สาว คุณชายที่อยู่ในกลุ่มสนทนาด้วยจึงไม่พอใจ และรู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของใหญ่ในผลัดที่ 1 เพราะใหญ่กล่าวหาตนเองกับแจ้วจนเสียหาย เมื่อคุณชายตัดเทพรู้สึกเสียหน้าจึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีข้อย คือ การใช้คำสั่งเพื่อหยุด การกระทำที่ทำให้ตนเองเสียหน้า โดยใช้ประโยคคำสั่งว่า “หยุดพูดได้แล้ว!!” เพื่อให้คู่สนทนาหยุด พูดในเรื่องที่ทำให้ตนเองเสียหน้า

จากประโยคที่คุณชายตัดเทพกล่าวเพื่อรักษาหน้าตนเองในผลัดที่ 2 คุณชายตัดเทพใช้ประโยคคำสั่งว่า “หยุดพูดได้แล้ว!!” โดยคุณชายตัดเทพไม่ได้ใช้คำบอกการสั่ง และ ประธานของประโยค คุณชายตัดเทพใช้คำกริยาขึ้นต้องประโยคเพื่อสั่งว่า “หยุดพูด” เพื่อสั่งคู่ สนทนาไม่ให้พูดต่อ โดยมีเครื่องหมายอัศเจรีย์กำกับท้ายประโยค เครื่องหมายอัศเจรีย์นอกจาก จะใช้กำกับหลังคำอุทานแล้ว ยังใช้เขียนหลังข้อความสั้นๆ ที่ต้องการเน้นเป็นคำสั่งหรือคำเตือนได้ อีกประการหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1357)

3.7 การใช้ปฏิปุจฉา คือ ผู้เสียน้ำใช้ประโยคคำถามย้อนถามคู่สนทนาเพื่อให้คู่สนทนาคิดหาคำตอบด้วยตนเองหรือเพื่อให้ตนเองเลี้ยงที่จะไม่ต้องได้ตอบซึ่งอาจทำให้ผู้ถามกลับเสียน้ำเพิ่มได้

ตัวอย่างที่ 38 บทสนทนาระหว่างอรอินทร์กับวิกันดาที่บ้านของวิกันดา

อรอินทร์มาพบกับอนิรุทธิ์ที่บ้าน ขณะเดียวกันวิกันดาก็พานุคิณน้องคนใหม่เพิ่งเรียนจบมาเที่ยวที่บ้านจึงพบกับอรอินทร์

นุคิณไหวอรอินทร์ อรรับไหวด้วยสีหน้าเหมือนมีเมตตาแล้วพูดต่อ

อรอินทร์ (1) : “แปลกจัง เคยเห็นแต่คุณพี่คบคนวัยเดียวกัน ทำไมเดี๋ยวนี้มาคบเด็กสะละละ มีความหมายอะไรหรือเปล่าเอ่ย”

วิกันดา (2) : “แล้วคุณอรคิดว่ายังไงสะละละ” วิกันดาขำ

อรอินทร์ (3) : “อู๊ย! อรไม่กล้าคิดอะไรหรอกสะละละ เพราะคุณพี่”

อรอินทร์พูดไม่ทันจบอนิรุทธิ์ ก็เข้ามาทักทายนุคิณ และถามถึงยุทธการอย่างสนิทสนม อรอินทร์ฟังแล้วก็ไม่พอใจนัก เธอถามวิกันดาว่านุคิณมานี่บ่อยหรือ แต่วิกันดาไม่ตอบเธอ เปลี่ยนเรื่องถามอรอินทร์ว่า

วิกันดา (4) : “เมื่อกี้คุณอรจะพูดว่าเพราะฉันทำไมคะ”

อรอินทร์ (5) : “อ้อ อรจะบอกว่าเพราะคุณพี่ไม่ใช่ผู้หญิงประเภทหาฮีหนูให้ผัว”

อรอินทร์แฉะ

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 19)

อรอินทร์สนทนากับวิกันดา เรื่องที่วิกันดาพานุคีมาที่บ้านอาจเพราะต้องการหากรรขาน้อยให้อนิรุทธิ์ โดยใช้คำถามถามวิกันดาว่า “...ทำไมเดี๋ยวนี้มาคบเด็กสะละละ มีความหมายอะไรหรือเปล่าเอ่ย” วิกันดาจึงรู้สึกเสียหน้าที่อรอินทร์กล่าวหาตนเองต่อหน้านุคีซึ่งเป็นลูกน้อง เมื่อวิกันดาารู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของอรอินทร์ในผลัดที่ 1 แล้วจึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีย่อยคือ การใช้ปฏิปฐญาโดยขอร้องถามคู่สนทนาด้วยประโยคคำถามว่า “แล้วคุณอรคิดว่ายังไงสะละละ” เพื่อให้คู่สนทนา คือ อรอินทร์คิดหาคำตอบด้วยตนเอง และเพื่อให้ตนเองเลี้ยงที่จะไม่ต้องได้ตอบ ซึ่งอาจทำให้ตนเองเสียหน้าเพิ่มได้ วิกันดาจึงถามกลับว่าแล้วอรอินทร์คิดอย่างไร จึงไม่ให้วิกันดา รู้สึกเสียหน้าจากคำกล่าวของอรอินทร์

จากประโยคที่วิกันดากล่าวเพื่อรักษาหน้าในผลัดที่ 2 ว่า “แล้วคุณอรคิดว่ายังไงสะละละ” วิกันดาใช้คำบอกการถาม คำว่า “ยังไง” คำว่า “ยังไง” เป็นคำเลียนเสียงพูดมาจากภาษาเขียน คำว่า “อย่างไร” ใช้ถามถึงวิธีหรือความเห็น วิกันดาจึงถามอรอินทร์กลับว่า อรอินทร์มีความคิดเห็นอย่างไรเรื่องที่วิกันดาคบกับนุคี แต่วิกันดาไม่มีเจตนาถามอรอินทร์เพื่อให้ได้คำตอบ แต่ใช้คำถามปฏิปฐญาเพื่อเลี้ยงที่จะต้องตอบได้คู่สนทนาที่ไม่เป็นมิตร

ตัวอย่างที่ 39 บทสนทนาระหว่างอรอินทร์กับอนงค์นารถ

อนิรุทธิ์ วิกันดา อรอินทร์ และอนงค์นารถเพื่อนสนิทของวิกันดามารับประทานอาหารที่ร้านแห่งหนึ่ง อนงค์นารถที่ทราบเรื่องราวจากวิกันดาว่าอรอินทร์ชอบพอกับอนิรุทธิ์จึงจัดที่นั่งให้อนิรุทธิ์นั่งใกล้กับวิกันดาและกันอรอินทร์ให้นั่งห่างจากอนิรุทธิ์

อนิรุทธิ์เดินนำทุกคนเข้ามาในร้านอาหาร อนงค์นารถรีบจัดที่นั่งให้วิกันดานั่งข้างอนิรุทธิ์ แล้วอ้าปากกับอรอินทร์ที่ไม่พอใจว่า

อนงค์นารถ (1) : “ขอโทษค่ะ ต้องให้เจ้าของตัวจริงเขานั่งใกล้กันตามมารยาท”

อรอินทร์ (2) : “เคยมีใครบอกคุณพี่ว่า เจอ ไหมคะ” อรอินทร์กระซิบถาม

อนงค์นารถ (3) : “ไม่ค่ะ คุณน้องสะละละ เคยมีใครเขาว่า ไฉยงอายไหมคะ”

อนงค์นารถกระซิบตอบแถมสบตากับอรอินทร์อย่างทำท่าย วิกัณดาสะกิดเตือน
แล้วขอให้อนงค์นารถสั่งอาหารนิริทุธิ์พยายามเอาใจวิกัณดา

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 22)

อรอินทร์ไม่พอใจอนงค์นารถที่ให้อีกันคานั่งใกล้นิริทุธิ์ อรอินทร์จึงต่อว่า
อนงค์นารถด้วยประโยคคำถามว่า “เคยมีใครบอกคุณพี่ว่า เจ้า ไหมคะ” อนงค์นารถเมื่อได้ยิน
จึงรู้สึกเสียหน้าเพราะตนเองอาวุโสกว่าอรอินทร์ แต่อรอินทร์ไม่เคารพ และต่อว่าอนงค์นารถ
เมื่ออนงค์นารถรู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของอรอินทร์ในผลัดที่ 3 จึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีย่อย
คือ การใช้ปฏิปจฉาโดยย้อนถามคู่สนทนาด้วยประโยคคำถามว่า “ไม่ค่ะ คุณน้องล่ะคะ เคยมีใครเขา
ว่าไรรายอายุ ไหมคะ” เพื่อให้คู่สนทนา คือ อรอินทร์คิดหาคำตอบด้วยตนเองและเพื่อให้ตนเองเลี้ยง
ที่จะไม่ต้องได้ตอบซึ่งอาจทำให้ตนเองเสียหน้าเพิ่มได้

จากประโยคที่อนงค์นารถกล่าวเพื่อรักษาหน้าในผลัดที่ 3 อนงค์นารถใช้คำถาม
ย้อนถามคู่สนทนาว่า “ไม่ค่ะ คุณน้องล่ะคะ เคยมีใครเขาว่า ไรรายอายุ ไหมคะ” อนงค์นารถใช้
คำบอกการถามว่า “ใคร” หมายถึง คนไหน, ผู้ใด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 271) และ “ไหม”
ซึ่งเป็นคำเลียนเสียงพูด มาจากภาษาเขียนว่า “หรือไม่” อนงค์นารถใช้คำถามถามอรอินทร์กลับว่า
“เคยมีใครเขาว่า ไรรายอายุ ไหมคะ” แต่ออนงค์นารถไม่มีเจตนาถามอรอินทร์เพื่อให้ได้คำตอบ
แต่ใช้คำถามปฏิปจฉาเพื่อย้อนถามให้อรอินทร์รู้สึกเสียหน้าและไม่พอใจที่อนงค์นารถถาม
นอกจากนี้ อนงค์นารถใช้คำที่มีความหมายแฝงว่า “ไรรายอายุ” หมายถึง รู้สึกไม่อายุที่จะทำในสิ่ง
ที่ไม่ถูกต้องหรือไม่สมควร และคำว่า “ไรรายอายุ” ยังเป็นคำไม่สุภาพ เพราะอนงค์นารถกล่าว
เสียดสีอรอินทร์ ทำให้อรอินทร์รู้สึกเสียหน้าที่อนงค์นารถย้อนถามด้วยถ้อยคำที่ไม่สุภาพ

ตัวอย่างที่ 40 บทสนทนาระหว่างคุณชายตัดเทพกับชัชวาลพ่อของคุณชาย

คุณชายตัดเทพทะเลาะวิวาทกับใหญ่ลูกเลี้ยงของชัชวาลที่ร้านอาหาร เพราะใหญ่
ว่าร้ายคุณชายตัดเทพก่อน วันรุ่งขึ้นชัชวาลเห็นใหญ่บาดเจ็บจึงมาต่อว่าคุณชายตัดเทพ

ซัซวาลเปิดประตูเข้ามาในห้อง เห็นชายนอนหลับ ซัซวาลเปิดผ้าห่มออกมา

ซัซวาล (1) : “ไปขอโทษตาใหญ่เดี๋ยวนี้!! แกจะเลวไปถึงไหน
ทำตัวเป็นอันธพาลเที่ยวชกต่อยคนอื่นคิดว่ามันเท่มากหรือไงหะ”

ชายยังเงิบไม่สบตาพ่อ

ซัซวาล (2) : “พูดมั่งสิเว้ย จะเงิบไปถึงไหนหา!!”

คุณชายตัดเทพ (3) : “พูดแล้วพ่อจะเชื่อมั๊ย?”

เรื่อง แก้วใจร้ายกับคุณชายเทวดา (ปณิ และ สร้อยราชัญ, 2552: 31)

ซัซวาลเข้าใจผิดคิดว่าตัดเทพทำร้ายใหญ่ จึงโกรธและต้องการให้คุณชายไปขอโทษใหญ่ แต่คุณชายไม่ผิดจึงเงิบ จนซัซวาลทนไม่ได้สั่งให้คุณชายตัดเทพพูด คุณชายตัดเทพจึงรู้สึกเสียน้ำที่พ่อมาต่อว่าตนเอง นอกจากนี้ ซัซวาลเชื่อคำพูดใส่ร้ายคุณชายตัดเทพของใหญ่ ซึ่งเป็นลูกเลี้ยง มากกว่าตนเองซึ่งเป็นลูกชายที่สืบเชื้อสายโดยตรง คุณชายตัดเทพจึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีข่อย คือ การใช้ปัญญาโดยขออนถามคู่สนทนาด้วยประโยคคำถามว่า “พูดแล้วพ่อจะเชื่อมั๊ย?”

จากประโยคที่คุณชายตัดเทพกล่าวรักษาน้ำตนเองในผลัดที่ 3 คุณชายตัดเทพใช้คำถามขออนถามคู่สนทนาว่า “พูดแล้วพ่อจะเชื่อมั๊ย?” คุณชายตัดเทพใช้คำบอกการถามว่า “มั๊ย” คำว่า “มั๊ย” ยังเป็นคำเขียนเลียนเสียงพูด คำว่า “มั๊ย” มาจากคำว่า “ไหม” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1317) กล่าวคำว่า “ไหม” เป็นคำถาม มาจากคำว่า “หรือไม่” ท้ายประโยคคำถามมีเครื่องหมายปริศนี ประโยคนี้จึงเป็นประโยคคำถาม แต่คุณชายตัดเทพไม่ต้องการคำตอบจากคู่สนทนาซึ่งเป็นบิดาของตนเอง คุณชายตัดเทพเพียงต้องการหลีกเลี่ยงที่จะตอบโต้คู่สนทนาด้วยถ้อยคำรุนแรง เพราะเป็นบิดาของตนเอง

ตัวอย่างที่ 41 บทสนทนาระหว่างแก้วตากับออร์ดี

แก้วตานำเงินมาชดใช้ค่าโทรศัพท์เคลื่อนที่ของออร์ดีที่ตระวันทำโทรศัพท์ของออร์ดีเสีย มาให้ออร์ดีที่ร้านกาแฟ ออร์ดีเข้าใจว่าแก้วตาเป็นคนเลี้ยงดูตระวันในฐานะคนรัก แก้วตาโกรธมาก จึงทะเลาะกับออร์ดี

ออร์ดี (1) : “ทำเซอร์ไพรส์ขนาดนี้ กินนี้ไอ้ตระวันคงกลับไปสมนาคุณแกจนไม่ได้กลับได้นอนกันทั้งคืน”

แก้วตา (2) : “นี่คุณ...หาว่าฉันกับตระวันเป็นผัวเมียกันหรือ”
แก้วตาทนน้ำเสียน คาคไม่ถึงจะได้ยิน จึงอายคน

ออร์ดี (3) : “ไม่ต้องอายน่า สมัยนี้ผู้หญิงมีอายุขนาดแก มีหนุ่มอย่างไอ้ตระวันไว้บำเรอ ไม่ใช่เรื่องแปลก”

แก้วตา (4) : “ที่ไม่แปลกสำหรับคุณ เพราะคุณก็มีผู้ชายหนุ่มๆไว้บำรุงบำเรอเหมือนกันใช่ไหม”

เรื่อง พระจันทร์สีรุ้ง (ปัทมาพร เคนผาพงษ์, 2552: 31)

ออร์ดีกับแก้วตาสนทนากันอยู่ข้างนอกร้านกาแฟของออร์ดีซึ่งเป็นที่พักผ่อน เมื่อออร์ดีกล่าวหาว่าแก้วตามีสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับตระวันซึ่งเป็นหลาน แก้วตาจึงเสียน้ำและรู้สึกอับอายผู้คนที่เดินผ่านไปมา เมื่อแก้วตาทามกลับออร์ดียังคงกล่าวซ้ำประเด็นเดิม ทำให้แก้วตารู้สึกเสียน้ำมากยิ่งขึ้น เมื่อแก้วตารู้สึกเสียน้ำจึงใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีข้อยคือ การใช้ปัญญา โดยย้อนถามคู่สนทนาว่า “ที่ไม่แปลกสำหรับคุณ เพราะคุณก็มีผู้ชายหนุ่มๆไว้บำรุงบำเรอเหมือนกันใช่ไหม” แต่จุดประสงค์ของแก้วตาไม่ได้ถามเพื่อต้องการคำตอบ แต่เพื่อเลี้ยงที่แก้วตาจะต้องโต้ตอบกับออร์ดีและเพื่อให้ออร์ดีรู้สึกเสียน้ำกับผู้คนที่ผ่านไปมา รวมถึงลูกจ้างร้านกาแฟของออร์ดี เพราะออร์ดีเป็นที่รู้จักของผู้คนแถวนั้นย่อมจะรู้สึกเสียน้ำมากกว่าแก้วตา

จากประโยคที่แก้วตากล่าวเพื่อรักษาหน้าตนเองในผลัดที่ 4 แก้วตาใช้คำบอก การถามว่า “ใช่ไหม” ถามคู่สนทนา คำว่า “ใช่ไหม” มาจากคำว่า “ใช่หรือไม่” ใช้เพื่อสอบถาม ข้อเท็จจริงจากคู่สนทนา แต่ในบริบทนี้แก้วตาไม่ได้ต้องการถามเพื่อต้องการคำตอบ แต่แก้วตากลาม เพื่อต้องการให้อรรถวิฐ์รู้สึกเสียหน้าว่าแก้วตាយ่นถามเรื่องที่ไม่สุภาพต่อหน้าผู้อื่น นอกจากนี้ แก้วตาใช้คำว่า “บำรุงบำเรอ” เป็นคำซ้อนเพื่อให้ความหมายชัดเจนมากขึ้น คำว่า “บำรุง” หมายถึง รักษาให้อยู่ในสภาพดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 626) ส่วนคำว่า “บำเรอ” หมายถึง ประนินบัติ ให้เป็นที่ชอบใจ มักใช้เรียกหญิงที่ประนินบัติเช่นนั้นว่านางบำเรอ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 626) แก้วตาใช้คำดังกล่าวย้อนกลับอรรถวิฐ์ว่า อรรถวิฐ์มีผู้ชายหนุ่มๆ ไว้ประนินบัติเหมือนกับที่อรรถวิฐ์กล่าวหา แก้วตาใช่หรือไม่ เพื่อสื่อสารให้อรรถวิฐ์อายผู้คนที่ผ่านไปมาหน้าร้านกาแฟของอรรถวิฐ์

4. กลวิธีใช้โวหารภาษาขยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าตนเอง (withhold SFTA) คือ กลวิธี ที่เลือกใช้เพื่อใช้แทนคำพูดที่อาจจะทำให้ตนเองเสียหน้า มี 4 กลวิธีย่อย ดังนี้

4.1 การหัวเราะ คือ ผู้เสียหน้าแปลงเสียงแสดงความขบขัน หรือเพื่อเสียงที่จะได้ตอบ หรือลดความรุนแรงของเรื่องที่ทำให้เสียหน้า

ตัวอย่างที่ 42 บทสนทนาระหว่างอรอินทร์กับวิกันดา

อรอินทร์มาหาวิกันดาที่สำนักงานแต่เช้าเพื่อใส่ร้ายนุติและให้วิกันดาเกลียดนุติ และเพื่อให้วิกันดาช่วยกันนุติไม่ให้มาอยู่กับนิรุทธิ์ พอเข้าไปในห้องทำงานของวิกันดาอรอินทร์ เดินเข้ามาคุกเข่าข้างๆ แก้วอวิกันดาแล้วก้มลงกราบที่ตัก

อรอินทร์ (1) : “คุณพี่ขา อรมาขอความร่วมมือจากคุณพี่” อรอินทร์ทำเสียง น่าสงสาร

วิกันดาขมมุมนปากสั่งให้อรอินทร์ขึ้นมานั่งบนเก้าอี้ อรอินทร์ทำตามอย่างว่าง่าย แล้วรีบเข้าประเด็น

อรอินทร์ (1) : “คืออย่างนี้ค่ะ ก่อนอื่น อรต้องกราบขอประทานโทษคุณพี่เรื่อง พี่รุทธิ์ อรยอมรับว่าอรผิด ผิดมาก อรขอสารภาพว่า อรรักพี่รุทธิ์ รักจริงๆ ถึงอย่างนั้นออร์ก็นึกไม่เคย

คิดว่าจะแยกพี่รุทธิไปจากคุณพี่แล้วก็เด็ดๆ แต่ตอนนี้เราจะนั่งนอนใจไม่ได้แล้วค่ะ เพราะกำลังจะมีคนพรากพี่รุทธิไปจากเรา”

อรอินทร์ทำเสียงสั้นแต่วิกันดาไม่สนใจ เธอจึงรีบใส่ไฟเรื่องนุติต่อ

อรอินทร์ (1) : “คืนะร้ายนะคะ อร์เคยเห็นมามากแล้วค่ะ ผู้หญิงประเภททำหน้าตาใสซื่อไว้เคียงสา แต่มารยาไม่รู้ก็รื้อต่อก็รื้อเล่มเกวียน แบบที่เขาเรียกว่าหน้าซื่อใจคดในจะแบบนี้โดยค่ะ”

วิกันดา (2) : “หรือคะ ส่วนมากฉันจะพบแต่หน้าก็คดใจก็คด” วิกันดาสวน

อรอินทร์สะอึก แต่แล้วก็แกลิ่งหัวเราะกลบเกลื่อน

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 52)

อรอินทร์ต้องการใส่ร้ายนุติว่าจะมาแย่งนุทธิไป และต่อว่านุติว่าเป็นคนหน้าซื่อใจคดเพื่อให้วิกันดาเกลียดนุติ แต่วิกันดารู้ทันอรอินทร์จึงกล่าวกระทบกระเทียบอรอินทร์ว่าตนเองพบแต่คนหน้าคดใจคด อรอินทร์จึงรู้สึกเสียหน้าที่วิกันดากล่าวกระทบกระเทียบตนเองในผลัดที่ 2 เมื่อรู้สึกเสียหน้าอรอินทร์จึงใช้กลวิธีใช้อัจฉริยะขยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าตนเอง กลวิธีข้อยคือ การหัวเราะ

จากบทบรรยายว่า “อรอินทร์สะอึก แต่แล้วก็แกลิ่งหัวเราะกลบเกลื่อน” อรอินทร์หัวเราะเพื่อลดความรุนแรงของเรื่องที่ทำให้เสียหน้า ทั้งๆ ที่อรอินทร์รู้สึกโกรธและเสียหน้าจากคำพูดของ วิกันดาในผลัดที่ 2 แต่ต้องแกลิ่งหัวเราะกลบเกลื่อนความไม่พอใจของตนเอง เพราะอรอินทร์ต้องการขอความร่วมมือจากวิกันดาจึงไม่ได้ตอบด้วยคำพูดแต่เลือกใช้กลวิธีหัวเราะเพื่อลดการเสียหน้าของตนเอง

4.2 การไม่พูด หรือการเงียบ คือ การไม่ได้ตอบเพื่อรักษาหน้าตนเอง เพราะหากพูด
ได้ตอบอาจเสียหน้ามากขึ้น

ตัวอย่างที่ 43 บทสนทนาระหว่างมณีกัญญากับไหมพิม

มณีกัญญารู้สึกไม่ชอบไหมพิม ตั้งแต่วันแรกที่ไหมพิมเข้ามาทำงานในร้านขาย
ผ้าไหมของปรีชญาและมณีกัญญา มณีกัญญาสั่งไหมพิมเอาผ้าไหมโบราณไปเก็บ ผ้าไหมผืนนี้
ได้จากชายผู้แปลกหน้าที่จะนำมาขายให้ไหมพิม แต่ไหมพิมไม่รับซื้อเพราะไม่ใช่เจ้าของร้าน
ชายแปลกหน้าจึงทำร้ายไหมพิม โชคดีที่พชรมาช่วยไว้ทัน ชายแปลกหน้านั้นเลยรีบหนีไป
จนทำผ้าตกไว้ พชรจึงสันนิษฐานว่าชายคนนั้นอาจจะเป็นขโมย ขโมยผ้ามาขายเมื่อพชรเข้ามา
จึงกลัวว่าผู้อื่นจะรู้ว่าขโมยผ้ามาขายจึงรีบหนีไป

มณีกัญญา (1) : “เอาไปเก็บไว้ในตู้เซฟหลังร้านสิ”

ไหมพิม (2) : “ค่ะคุณณี” ไหมพิมถือม้วนผ้าไป

คล้อยหลังไหมพิมออกไปบู๊บ มณีกัญญาก็โพล่งออกมาบ๊ีบ

มณีกัญญา (3) : “มาทำงานวันแรกก็ได้เรื่องเลย เอาความช่วยเหลือเข้ามาในร้านเรา
จริงๆ!”

ไหมพิมหน้าเจื่อนรีบเดินเข้าไปหลังร้าน

เรื่อง สาปฎษา (ฐา-นวดิ, 2552: 16)

มณีกัญญาไม่พอใจที่ไหมพิมเข้ามาทำงานในร้านของตนเองเมื่อเกิดเหตุการณ์
วุ่นวายที่ร้านขึ้น มณีกัญญาจึงโทษว่าไหมพิมเป็นผู้นำความเดือดร้อนให้ร้านของตนเอง และว่าร้าย
ไหมพิมว่า “มาทำงานวันแรกก็ได้เรื่องเลย เอาความช่วยเหลือเข้ามาในร้านเราจริงๆ!” หมายถึง ไหมพิม
เมื่อเข้ามาทำงานวันแรกก็นำแต่เรื่องที่ไม่ดีมายังร้านด้วย ทำให้ไหมพิมรู้สึกเสียหน้ากับคำว่าร้าย
ดังกล่าวในผลัดที่ 3 จึงใช้กลวิธีใช้อัจฉริยะยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าตนเอง กลวิธีย่อย คือ
การไม่พูดหรือการเงียบ

จากบทบรรยายว่า “โหมพิมหน้าเจื่อนรีบเดินเข้าไปหลังร้าน” คำว่า “หน้าเจื่อน” หมายถึง วางหน้าไม่สนิทเพราะกระดากอายเนื่องจากถูกจับผิดได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1246) แต่ในบริบทนี้โหมพิมวางหน้าไม่สนิทไม่ใช่เพราะความกระดากอายที่ถูกจับผิด แต่โหมพิมวางหน้าไม่สนิทเพราะเสียหน้าเนื่องจากถูกเจ้านายตำหนิ แต่โหมพิมไม่ได้โต้ตอบด้วยคำพูดกลับและหลีกเลี่ยงสถานการณ์โดยการเดินเข้าไปหลังร้าน โหมพิมใช้กลวิธีนี้เพราะมณีกัญญาอยู่ในฐานะของนายจ้าง จึงไม่สมควรตอบโต้ซึ่งรักษาหน้าของตนเองด้วยกลวิธียับยั้งการคุกคามหน้าตนเองโดยเลือกใช้การไม่พูดหรือการเงิบและเดินหนีไป โหมพิมเลือกใช้กลวิธีดังกล่าวเพราะเหมาะกับสถานภาพของนายจ้างกับลูกจ้าง เพราะหากโหมพิมเถียงไปก็ย่อมไม่เกิดผลดีแก่ตนเองและอาจมีโอกาสเสียหน้าเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น โหมพิมจึงเลือกใช้กลวิธีการไม่พูดเพื่อรักษาหน้าตนเอง

ตัวอย่างที่ 44 บทสนทนาระหว่างอนิรุทธิ์ อรอินทร์ และวิกันดา

วิกันดาลงมา ที่ห้องรับแขก เห็นอนิรุทธิ์กำลังจูบอรอินทร์แล้วประคองกันลุกขึ้นเตรียมจะเข้าห้องนอน อรอินทร์หันมาเห็นวิกันดาจึงแสสร้งทำเป็นตกใจ

อรอินทร์ (1) : “อู๊ย คุณพี่”

อนิรุทธิ์ (2) : “วิ้ง ไม่นอนหรือ” อนิรุทธิ์ตกใจมากสีหน้าก้อเขิน

วิกันดาค่อยๆ ระวังอารมณ์ เธอเดินเข้ามานั่งในห้องด้วยสีหน้าเรียบเฉยราวกับไม่มีอะไรเกิดขึ้น

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 29)

เมื่อวิกันดาเห็นว่าอนิรุทธิ์กับอรอินทร์กำลังกอดจูบกันอยู่ในบ้านของวิกันดา วิกันดาจึงรู้สึกโกรธและเสียหน้าจากการกระทำของคนทั้งสองที่ไม่ให้เกียรติวิกันดาต่างๆ ที่วิกันดา ยังไม่ได้หย่ากับอนิรุทธิ์ เมื่อวิกันดาารู้สึกเสียหน้าจึงใช้กลวิธีใช้อัจฉริยะยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าตนเอง กลวิธีย่อย คือ การไม่พูดหรือการเงิบเพื่อจะได้ไม่ต้องโต้ตอบ เพราะอาจจะเสียหน้ามากขึ้นจึงรักษาหน้าตนเองด้วยการเงิบแทนที่จะต่อว่าหรือตำหนิในการกระทำของอนิรุทธิ์และอรอินทร์

จากบทบรรยายว่า “วิกันดาค่อยๆ ระวังอารมณ์ เธอเดินเข้ามานั่งในห้องด้วย สีหน้าเรียบเฉยราวกับไม่มีอะไรเกิดขึ้น” แสดงว่าวิกันดาไม่ได้โต้ตอบกับคู่สนทนาที่ทำให้ตนเอง รู้สึกเสียหน้า แต่รักษาหน้าตนเองด้วยการไม่พูด ผู้วิจัยเห็นว่าวิกันดาใช้วิธีเงียบเพื่อต้องการให้ ออรินทร์และอนิรุทธิ์รู้สึกละอายใจที่กระทำผิด และด้วยนิสัยของวิกันดาที่เป็นคนสุภาพและสุขุม วิกันดาจึงต้องรักษาภาพลักษณ์ของตนเองแม้ว่าจะรู้สึกโกรธและเสียหน้าก็ตาม

4.3 สัมผัสภาษา คือ ผู้เสียหน้าจะต้องร่างกายคู่สนทนา เพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึก หรือเพื่อให้คู่สนทนา รู้สึกเสียหน้าด้วยการสัมผัสนั้น

ตัวอย่างที่ 45 บทสนทนาระหว่างฟางกับยาโต้

ฟางเพิ่งทราบว่าเจ้าพ่ออินทร์และเสื่อสนธิร่วมมือกับองค์กรจารีก้าแคให้ใช้พื้นที่ ของหมู่บ้านเท่านั้น ไม่ได้ให้ความร่วมมือในเรื่องอื่นๆ เพราะมีความแค้นกับส่วนต้วหน่วยงานราชการ ทำให้จารีก้าต้องเกรงใจคนทั้งสอง ฟางจึงรู้สึกสงสัยว่าทำไมหัวหน้าของตนเองจึงไม่บอกให้รู้ ในเรื่องนี้

ฟาง (1) : “แล้วทำไมหัวหน้าใหญ่จึงไม่บอกเรา”

ยาโต้ (2) : “เฮอะ... หัวหน้าใหญ่ท่านคงคิดว่าท่านเป็นแค่นางบำเรอมั้ง”

ยาโต้ตอบกลับอย่างไม่เกรงใจ

ฟางได้ยินเช่นนั้นก็ตัวต้วมือตบหน้ายาโต้ทันทีด้วยความโมโห

เรื่อง เสาร์ 5 (นอร์แมน วีรธรรม, 2552: 38)

ยาโต้ตอบกลับโดยไม่เกรงใจฟาง ว่าหัวหน้าใหญ่เห็นฟางเป็นแค่นางบำเรอ จึงไม่บอกเรื่องนี้ให้รู้ ฟางจึงโมโหและเสียหน้าจากคำพูดของยาโต้ในพลัดที่ 2 ที่กล่าวหาว่าตนเอง เป็นนางบำเรอของนาย เมื่อฟางรู้สึกเสียหน้าจึงใช้กลวิธีกลวิธีใช้จ้อจันภาษาขบขันการกระทำที่ คุณความหน้าตนเอง กลวิธีย่อยคือสัมผัสภาษา โดยฟางตบคู่สนทนาที่ทำให้เสียหน้าคือยาโต้ เพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึกว่าตนเองโมโหและรู้สึกเสียหน้าที่ยาโต้มากกล่าวหาตนเองเป็นนางบำเรอ

จากบทบรรยายว่า “ฟางไต้ยีนเช่นนั้นก็ตัวมือตบหน้ายาไต้ทันทีด้วยความโมโห” ฟางแม้เป็นนักฆ่าแต่ก็เป็นผู้หญิง เมื่อยาไต้ดูถูกว่าตนเองเป็นนางบำเรอจึงรู้สึกโกรธจึงได้ตอบด้วยการตบหน้ายาไต้ทันที

ตัวอย่างที่ 46 บทสนทนาระหว่างนวลกับเตื่อง

อนิรุทธิ์อุ้มน้องโหน่งกับน้องนุ่นมาที่ห้องรับแขก เด็กๆ อ้อนให้อนิรุทธิ์อุ้มไปส่งที่ห้องนอน นวลรีบบอกว่า เดี่ยวจะพากันตกบันได นุ่นไม่พอใจนวลที่ทำตัวเหมือนแม่ของตนเอง จึงฟ้องอนิรุทธิ์ว่านวลชอบทำตัวเหมือนแม่ของตนเอง อนิรุทธิ์จึงบอกกับลูกว่า ไม่มีใครทำตัวเป็นของน้องโหน่ง น้องนุ่นได้เพราะน้องโหน่ง น้องนุ่นมีแม่คนเดียว

นวลเดินจ้อยเข้าในครัวก็ได้ยื่นเตื่องคำกระทบ

เตื่อง (1) : “ตกกระป๋อง”

นวลโกรธจัดปราดเข้าตบเตื่อง เตื่องหันขวับมาตบตอบเปรี้ยงใหญ่เช่นกัน
แล้วทั้งคู่ก็เข้ากระโดดเข้าใส่กัน

เรื่อง เมียหลวง (ภาวิต, 2552: 18)

นวลรู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของอนิรุทธิ์อยู่เดิม เมื่อเดินเข้ามาในครัว เตื่องซึ่งเป็นคนรับใช้เหมือนกันจึงเยาะเย้ยนวลว่าตกกระป๋อง นวลจึงยิงรู้สึกโกรธและเสียหน้าจากคำพูดของเตื่อง เมื่อนวลรู้สึกเสียหน้าจึงใช้กลวิธีกลวิธีใช้จ้อวันภาษาขบขึงการกระทำที่ดูคลุมหน้าตนเอง กลวิธีย่อยคือสัมผัสภาษาโดยนวลตบเตื่องเพื่อให้เตื่องรู้ว่าตนเองไม่พอใจที่เตื่องมากล่าวเยาะเย้ย ส่วนเตื่องเองก็รู้สึกเสียหน้าเมื่อนวลตบหน้าจึงใช้กลวิธีสัมผัสภาษาโต้ตอบนวลเช่นเดียวกัน

จากบทบรรยายว่า “นวลโกรธจัดปราดเข้าตบเตื่อง เตื่องหันขวับมาตบตอบเปรี้ยงใหญ่เช่นกัน” นวลรักษาหน้าตนเองด้วยการตบเตื่องที่ต่อว่าตนเอง ส่วนเตื่องเมื่อถูกนวลตบก็รู้สึกเสียหน้าเช่นกันจึงตบกลับทันที ผู้วิจัยเห็นว่าทั้งสองคนมีฐานะเป็นคนรับใช้ ไม่จำเป็นต้องรักษาหน้ามาก เพราะไม่ได้มีผู้คนรู้จักกว้างขวางในสังคม เมื่อมีบุคคลทำให้เสียหน้าจึงได้กลับด้วยการกระทำที่รุนแรงโดยไม่ต้องคำนึงถึงภาพลักษณ์ของตนเองต่อบุคคลอื่นๆ

ตัวอย่างที่ 47 บทสนทนาระหว่างตะวันกับสุเมธเพื่อนของตะวัน

อารักษ์พ่อของตะวันต้องลงแข่งฟุตบอลของผู้ปกครองนักเรียน ด้วยความที่อารักษ์เป็น กระเทยเมื่อโดนลูกบอลจึงแสดงกิริยาตกใจกลัวเหมือนผู้หญิง สุเมธจึงถามว่าพ่อของตะวันว่ากลัวลูกบอลแบบนั้น เป็นตุ๊ดหรือเปล่า ตะวันปฏิเสธว่า พ่อเป็นชายเต็มตัว

สุเมธ (1) : “ผู้ชายทำไมกลัวบอล พ่อแกเป็นตุ๊ดแน่ๆ ไอ้ตะวันลูกตุ๊ด ไอ้ตะวันลูกตุ๊ด”

ตะวันกระโดดต้อยสุเมธจนหงายหลัง พอลุกขึ้นมาได้ ทั้งสองจึงออกแรงต่อยกัน

อุตุตุตุ

แก้วตาวิ่งมาร้องห้ามเสียงหลง หลายคนมาช่วยกันแยกย้ายให้ห่างกัน

ร้อง พระจันทร์สีรุ้ง (ปีทมาพร เคนผาพงษ์, 2552: 21)

ตะวันเห็นอากัปกริยาของพ่อตนเองก็รู้สึกว่พ่อของตนเองมีกิริยาไม่เหมือนผู้ชายทั่วไป ยิ่งเมื่อสุเมธมากล่าวว่าพ่อของตนเองมีกิริยาไม่เหมือนผู้ชาย ตะวันจึงรู้สึกเสียหน้าที่เพื่อนมาล้อเลียนพ่อของตนเอง เมื่อตะวันรู้สึกเสียหน้าจากคำล้อเลียนของสุเมธจึงใช้กลวิธีใช้วจนภาษาขยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าตนเอง กลวิธีขยับยั้ง คือ สัมผัสภาษาโดยตะวันต้อยสุเมธ นอกจากจุดประสงค์เพื่อขยับยั้งเรื่องที่สุเมธพูดให้เสียหน้าแล้ว ก็เพื่อล้อโดยใช้สัมผัสทำให้ผู้ที่ทำให้ตนเองเสียหน้ารู้ว่าตนเองไม่พอใจในคำพูดนั้น

จากบทบรรยายว่า “ตะวันกระโดดต้อยสุเมธจนหงายหลัง พอลุกขึ้นมาได้ ทั้งสองจึงออกแรงต่อยกันอุตุตุตุ แก้วตาวิ่งมาร้องห้ามเสียงหลง หลายคนมาช่วยกันแยกย้ายให้ห่างกัน” ตะวันรู้สึกไม่พอใจสุเมธที่ล้อเลียนพ่อของตนเองจึงต้อยสุเมธ ผู้วิจัยเห็นว่าตะวันและสุเมธยังเด็กอยู่จึงขาดวุฒิภาวะและกระทำรุนแรงโต้ตอบคู่สนทนา เพราะทั้งสองคนไม่ได้คำนึงถึงผลของการกระทำดังกล่าวว่าจะส่งผลต่อตนเองและเพื่ออย่างไรบ้าง ทั้งสองคนทำเพราะต้องการรักษาหน้าของตนเองแต่ต่างจุดประสงค์กัน ตะวันใช้สัมผัสภาษาเพื่อรักษาหน้าเพราะถูกสุเมธล้อเลียนพ่อตนเอง แต่สุเมธใช้สัมผัสภาษาเพราะต้องการโต้ตอบที่ตะวันต้อยตนเอง

4.5 นัยภาษา คือ ผู้เสียน้ำจ้องมองคู่สนทนาเพื่อสื่ออารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และความประสงค์

ตัวอย่างที่ 48 บทสนทนาระหว่างตะวันกับอรรถ

เกยู พาทะวันกับวันสเข้าไปในร้านกาแฟของอรรถ ทั้งสามเข้าไปสั่งกาแฟแล้ว ตะวันเห็นราคาแก้วละ 60 บาท จึงบอกว่าแพง อรรถได้ยินตะวันพูดก็ไม่พอใจและพูดว่า ถ้าแพง ก็ไม่ต้องกิน ตะวันถามอรรถว่าเป็นใคร อรรถตอบทันทีว่าเป็นเจ้าของร้าน ตะวันจึงแย้งว่า ขายเป็นให้นักศึกษา ทำไมขายแพงนัก

อรรถ (1) : “จะขายเท่าไรมันเรื่องของฉัน ใครอยากกินก็ซื้อ ไม่อยากกิน ก็ไม่ต้องซื้อ..ถ้าแกไม่มีปัญญาซื้อกินก็ออกไป เกะกะลูกค้าคนอื่น”

ตะวันมองอรรถอย่างไม่พอใจ เดินหนีออกไปทันที เกยูกับวันสวิ่งตาม

เรื่อง พระจันทร์สีรุ้ง (ปีทมาพร เคนผาพงษ์, 2552: 26)

อรรถไม่พอใจที่ตะวันมาต่อว่าว่าร้านของตนเองขายกาแฟราคาแพง อรรถจึงไล่และว่าตะวันว่าถ้าไม่มีปัญญาซื้อกินก็ออกไป ตะวันจึงรู้สึกไม่พอใจและเสียน้ำจากคำพูดของอรรถ ในผลัดที่ 1 เพราะอรรถกล่าวดูถูกตะวันว่าไม่มีปัญญาซื้อกินและยังไล่ตะวันออกไปอีกด้วย เมื่อตะวันรู้สึกเสียน้ำจากคำพูดของอรรถในผลัดที่ 1 จึงใช้กลวิธีใช้วัจนภาษาขยับยั้งการกระทำ ที่คุกคามหน้าตนเองกลวิธีขยับยั้งคือนัยภาษาเพื่อว่าตนเองรู้สึกไม่พอใจที่อรรถมาว่าตนเองเช่นนี้ และเพื่อรักษาหน้าของตนเองโดยสื่อให้คู่สนทนาทราบว่าตนเองก็ไม่พอใจที่ถูกต่อว่า

จากบทบรรยายว่า “ตะวันมองอรรถอย่างไม่พอใจ เดินหนีออกไปทันที เกยูกับวันสวิ่งตาม” ตะวันรู้สึกไม่พอใจและเสียน้ำที่อรรถต่อว่าตนเอง แต่ตะวันซึ่งอายุน้อยกว่าฐานะทางการเงินและสังคมดีกว่อรรถ ตะวันจึงไม่ได้ตอบอรรถด้วยถ้อยคำหรือการกระทำที่รุนแรง ตะวันจึงใช้สายตาเพื่อสื่อสารว่าตนเองไม่พอใจอรรถ

ตัวอย่างที่ 49 บทสนทนาระหว่างออร์ดีกับภครินทร์ผู้จัดการค่ายเพลงที่ตะวัน
สังกัดอยู่

ภครินทร์จับได้ว่าออร์ดีรับงานนอกโดยไม่ผ่านบริษัทให้กับตะวันจึงรู้ว่า
หากกระทำแบบนี้ก็จะยกเลิกสัญญาและฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากออร์ดีกับตะวัน

ออร์ดี (1) : “อยากเลิกสัญญา อยากฟ้องอะไรก็เชิญเถอะค่ะ ตะวันคงเป็นพลูแตก
อย่างนี้ ค่ายเพลงไหนก็เต็มใจช่วย”

หันไปใส่ภครินทร์ “ถ้าอยากให้ตะวันเป็นศิลปินในค่ายต่อไป ต้องยอมให้ฉัน
รับงานนอกให้ตะวัน”

ภครินทร์มองออร์ดีตาเขียว ออร์ดีตาขวาง ต่างไม่หวั่นเกรงกันทั้งสิ้น...

เรื่อง พระจันทร์สีรุ้ง (ปีทมาพร เคนผาพงษ์, 2552: 54)

ออร์ดีไม่ต้องการรับงานผ่านค่ายเพลงที่ตะวันสังกัดอยู่แล้ว ออร์ดีจึงข่มขู่ภครินทร์
พร้อมทั้งยื่นข้อเสนอว่าหากต้องการให้ตะวันทำงานให้ค่ายเพลงต่อไปต้องให้ออร์ดีรับงานโดยไม่ผ่าน
ค่ายเพลงให้ตะวัน ภครินทร์จึงไม่พอใจและรู้สึกเสียหน้าที่ออร์ดีไม่รักษาสัญญาและยังเรียกร้องรับ
งานเองอีก เมื่อภครินทร์รู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของออร์ดีในผลัดที่ 1 จึงใช้กลวิธีใช้วัจฉาภาษายับยั้ง
การกระทำที่คุกคามหน้าตนเองกลวิธีข้อยกย่อนัยภาษา

จากบทบรรยายว่า “ภครินทร์มองออร์ดีตาเขียว” คำว่า “ตาเขียว” หมายถึง แสดง
อาการโกรธจัด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 455) และ คำว่า “ตาขวาง” หมายถึง ขุ่นเคือง, ไม่พอใจ
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 455) จากบริบทนี้ภครินทร์จึงต้องการสื่อสารด้วยสายตาให้ออร์ดีรู้ว่า
ตนเองรู้สึกโกรธและไม่พอใจ และเมื่อภครินทร์แสดงออกว่าไม่พอใจออร์ดีด้วยสายตาแล้ว ออร์ดี
ที่กลัวจะเสียหน้าจึงใช้สายตาโต้ตอบกลับภครินทร์เพื่อรักษาหน้าของตนเองเช่นกัน

ตัวอย่างที่ 50 บทสนทนาระหว่างลูงสิงห์ เสือ และคุณชายตัดเทพ

คุณชายตัดเทพตามแจ้วมาที่รีสอร์ท เมื่อมาถึงที่รีสอร์ทลูงสิงห์เจ้าของรีสอร์ท และเป็นพ่อของเสือจึงตกใจที่คุณชายมาที่รีสอร์ท

ชายเปิดประตูลงมาลูงสิงห์ถึงกับอึ้ง

ลูงสิงห์ (1) : “อ...คุณชายหมื่นล้าน!”

เสือ (2) : “ตื่นตื่นทำไมพ่อ...กะอี่แค่คุณชายปัญญาอ่อน”

ชายหันขวับมองเสือไม่พอใจ

เรื่อง แจ้วใจร้ายกับคุณชายเทวดา (ปณิธิ และ สร้อยรัญ, 2552: 49)

เสือไม่ชอบคุณชายเพราะคิดว่าคุณชายจะมาแย่งแจ้วไปจากตนเอง อีกทั้งคุณชายตัดเทพตามแจ้วมาที่รีสอร์ทอีก ทำให้เสือไม่พอใจมาก เมื่อมาถึงรีสอร์ทลูงสิงห์ที่เป็นเจ้าของรีสอร์ท และเป็นพ่อของเสือเห็นคุณชายตัดเทพจึงประหลาดใจและอุทานว่า “อ...คุณชายหมื่นล้าน!” เสือได้โอกาสจึงว่ากระตบกระเทียบคุณชายตัดเทพว่า “ตื่นตื่นทำไมพ่อ...กะอี่แค่คุณชายปัญญาอ่อน” ทำให้คุณชายตัดเทพรู้สึกเสียหน้าที่ถูกว่ากระตบกระเทียบต่อหน้าแจ้วและลูงสิงห์ เมื่อคุณชายตัดเทพรู้สึกเสียหน้าจากคำพูดของเสือในผลัดที่ 2 จึงใช้กลวิธีใช้อัจฉริยะยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าตนเองกลวิธีย่อยคือนัยภาษา

จากบทบรรยายว่า “ชายหันขวับมองเสือไม่พอใจ” คุณชายตัดเทพใช้สายตามองคู่สนทนา คือ เสือ เพื่อสื่อสารให้เสือรู้ว่าตนเองรู้สึกไม่พอใจที่เสือต่อว่าในผลัดที่ 2 ผู้วิจัยเห็นว่าปกติคุณชายตัดเทพมักต่อว่าคู่สนทนาทันที หากคู่สนทนาทำให้ไม่พอใจหรือเสียหน้า แต่ในกรณีนี้คุณชายตัดเทพไม่ได้ต่อว่าเสือแต่ใช้นัยภาษาสื่อสารแทน อาจเนื่องมาจากสถานการณ์ขณะนั้นมีลูงสิงห์ซึ่งเป็นผู้ใหญ่กว่าทั้งสองคน คุณชายตัดเทพจึงให้เกียรติและรักษาน้ำลูงสิงห์ด้วย จึงไม่ต่อว่าเสือซึ่งเป็นลูกชายของลูงสิงห์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าโดยเก็บข้อมูลจากนิตยสารบทธละครโทรทัศน์จำนวน 5 เรื่อง คือ เมียหลวง แจ้วใจร้ายกับคุณชายเทวดา เสาร์ 5 พระจันทร์สีรุ้งและ สาปญา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

จากการศึกษากลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าจากบทธละครโทรทัศน์ จำนวน 5 เรื่อง พบกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าจำนวน 4 กลวิธีหลัก และ 21 กลวิธีย่อย ดังนี้

1. กลวิธีการพูดตรงแบบไม่ตลกแต่งคำพูดคือ การใช้คำปฏิเสธ กล่าวถ้อยคำแบบตรงไปตรงมา ไม่ขยายความ เช่น ไม่ ไม่ใช่ เป็นต้น โดยผู้พูดไม่ได้เสริมเหตุผลเพิ่มเติม
2. กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแต่งคำพูด กลวิธีการใช้ถ้อยคำที่ตรงไปตรงมา แต่เรียบเรียงถ้อยคำเพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนผู้อื่นมาก มี 9 กลวิธีย่อย ดังนี้
  - 2.1 การไม่ตอบรับโดยให้เหตุผล คือ การไม่ตอบรับที่ปรากฏคำปฏิเสธ เช่น ไม่ ไม่ใช่ ไม่มี ไม่จริง เปล่า เป็นต้น แต่ผู้พูดอธิบายเหตุผลเพิ่มเติมเพื่อแก้ตัวหรืออธิบายเสริม โดยการใช้คำเชื่อม เช่น เนื่องจาก เพราะ เพื่ออธิบายเหตุผลเพิ่มเติมที่ตนเองปฏิเสธ
  - 2.2 การต่อว่ากลับ คือ การตำหนิ กล่าวร้าย กล่าวถึงความผิดของผู้ที่ทำให้เสียหน้า มักใช้คำไม่สุภาพ เช่น โง่ บ้า อับปรีย์ สันดาน หรือใช้คำเรียกคู่สนทนาด้วยถ้อยคำไม่สุภาพ เช่น ไอ้ตะวัน อีจิน หรือใช้คำสรรพนามที่ไม่สุภาพ เช่น กู มึง นอกจากนี้ยังพบการใช้คำภาษาตลาด คำสแลง คำขยาย คำทับศัพท์ คำซ้อนเพื่อความหมาย และคำสุภาพ

2.3 การยกย่องตนเอง การกล่าวถึงเรื่องดีของตนเพื่อกลบเกลื่อนเรื่องที่ทำให้ตนเองเสียหาย ถ้อยคำที่ใช้เป็นคำขยาย เช่น คำว่า “ดี” เพื่อบรรยายว่าตนเองกระทำดี บิดามารดาเลี้ยงดูมาดี เป็นต้น นอกจากนี้ใช้คำบอกความดี เช่น ประดี เพื่อกล่าวว่าประดีตนเองดี แต่ที่ต้องทำเรื่องที่ทำให้เสียหาย เพราะมีเหตุผลบางประการ

2.4 การกล่าวโทษบุคคลที่สาม คือ การกล่าวร้ายถึงบุคคลอื่นว่าเป็นต้นเหตุให้ตนเองต้องกระทำเรื่องที่ทำให้ตนเองเสียหาย ผู้พูดมักเรียกบุคคลที่สามด้วยคำเรียกที่ไม่สุภาพ เช่น นังไหมพิม หรือใช้คำปฏิเสธ เช่น ไม่รู้ เพื่อกล่าวปฏิเสธว่าตนเองไม่ทราบ แต่ที่ทำไปเพราะบุคคลที่สามบังคับให้กระทำ

2.5 การปลอมไม่ให้กังวล คือ พูดเอาอกเอาใจ ไม่ให้ผู้ที่ทำให้เสียหายวิตกว่า การกระทำหรือคำพูดนั้นๆ จะส่งผลไม่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง การปลอบนั้นผู้ปลอบอาจใช้คำบอกการสั่ง เช่น อย่า เพื่อสั่งให้คู่สนทนาคลายความวิตกกังวล แต่การสั่งนั้นจะสั่งด้วยความสุภาพ เพราะใช้คำสรรพนามสุภาพแทนตัวคู่สนทนา เช่น คุณ เป็นต้น

2.6 การขอความเห็นใจ คือ ขอให้ผู้ที่ทำให้เสียหายหรือบุคคลอื่นๆ เข้าใจและให้อภัยในการกระทำและคำพูดที่ตนเองกระทำ ถ้อยคำที่ใช้อาจเป็นคำที่มีความหมายแฝง เพื่อให้คำพูดของผู้พูดน่าฟัง เช่น ธรรมชาติของผู้ชาย และอาจกล่าวโทษตนเองด้วยถ้อยคำที่ไม่สุภาพเพื่อขอให้คู่สนทนาเห็นใจและให้อภัยในสิ่งที่ตนเองกระทำ เช่น คำว่า ไอ้ชั่ว ไอ้เลว เป็นต้น

2.7 การทำทนายคู่สนทนา คือ ผู้เสียหายกล่าวชวนคู่สนทนาให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามคำบอกของผู้ที่เสียหาย ถ้อยคำที่พบว่าใช้เพื่อทำทนายคู่สนทนา คือ คำว่า “กล้า” และ “ลอง” ส่วนเนื้อความที่ใช้ทำทนาย พบว่าใช้คำที่มีความหมายแฝง และการใช้คำเชื่อม

2.8 การใช้คำเรียก-คำร้อง มี 2 กลวิธีย่อย ดังนี้

2.8.1 การใช้คำเรียก คือ ผู้เสียหายเปล่งเสียงเรียกคู่สนทนาให้หยุดกล่าวหรือหยุดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ตนเองเสียหาย ผู้พูดใช้คำเรียกที่สุภาพ เช่น คุณวิ และคำเรียกที่ไม่สุภาพ เช่น ไอ้เจนนับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัยตัวละครแต่ละตัวว่ามีฐานะทางสังคมอย่างไร

และ คู่สนทนาเป็นใคร เช่น นवलรัตน์เป็นคนใช้เมื่อต้องโต้เถียงกับคนใช้ด้วยกันเองจึงใช้คำเรียกที่ไม่สุภาพ เช่น นังเตี๊อง เป็นต้น

2.8.2 การใช้คำร้อง คือ ผู้เสียหายเปล่งเสียงดังเพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึกของตนเอง เพราะไม่พอใจในการกระทำหรือคำพูดของคู่สนทนาที่ส่งผลให้ตนเองเสียหาย ผลการวิจัยพบว่า เพศหญิงเป็นผู้ใช้คำร้องเท่านั้น คำร้องที่พบคือเสียง กรีด

2.9 การข่มขู่คู่สนทนา คือ ผู้เสียหายกล่าวให้คู่สนทนากลัวว่าจะเกิดความเสียหายหรือเป็นภัยแก่คู่สนทนาหรือทรัพย์สินของคู่สนทนา ผู้พูดอาจใช้ถ้อยคำว่า ระวัง ขอเตือนก่อนว่าฉันไม่รับประกันว่า หรือผู้พูดอาจเลือกใช้คำเชื่อม คำว่า ถ้า ...จะ ถ้า...เพื่อ เช่น ถ้าคุณไม่หยุดพูดฉันจะเรียก รปภ. เป็นต้น นอกจากนี้สรรพนาม มีทั้งสุภาพและไม่สุภาพ เช่น แก อีแก่

3. กลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีนี้ คือ การพูดอ้อม มี 8 กลวิธีย่อย ดังนี้

3.1 การประชดประชัน คือ การกล่าวแค้นเคืองเพราะความไม่พอใจเพื่อให้อีกฝ่ายรู้สึกเสียหาย ผู้พูดมักใช้คำบอกการถาม เช่น ทำไม เอะ แต่ในกรณีนี้ผู้พูดไม่ต้องการคำตอบเพียงต้องการถามเพื่อประชดประชันเท่านั้น ส่วนเนื้อความที่กล่าวประชดประชันนั้นพบการใช้คำเชื่อมและคำภาษาตลาด

3.2 การกลบเกลื่อน คือ กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อรักษาความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อผู้ร่วมสนทนา ใช้เพื่อแสดงความสุภาพและลดความรุนแรงของถ้อยคำ มี 2 กลวิธีย่อย ดังนี้

3.2.1 ใช้คำกริยาแสดงความเชื่อหรือทัศนคติ เช่น คิดว่า เชื่อว่า คงจะ เพื่อแสดงความคิดเห็นและลดความรุนแรงของคำที่กล่าวออกมา ทำให้ไม่ต้องรับผิดชอบต่อเรื่องที่ตนเองพูดและกระทำ

3.2.2 การแก้ไขคำหรือวลีที่สั้นๆ ในเชิงลบ คือ การเปลี่ยนคำพูดของผู้พูดคุกคามหน้า เพื่อลดความรุนแรงของความหมายในถ้อยคำนั้น อาจใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อแก้ไขคำเพื่อให้หน้าฟังขึ้น เช่น แก้ไขคำว่า “บ้านนอก” เป็น “รีสอร์ต” เป็นต้น

3.3 การเพิ่มข้อมูลใหม่ คือ เพิ่มเนื้อหาของเรื่องราวเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ผู้พูดมักกล่าวปฏิเสธเรื่องที่คู่สนทนาต่อว่าตนเองจนเสียหน้าก่อน คำปฏิเสธที่ใช้ เช่น ไม่ ไม่จริง ไม่ใช่ แล้วผู้พูดจึงเพิ่มข้อมูลใหม่โดยใช้คำเชื่อม เช่น แต่ถึงยังไง ทั้งที่ แต่ เพราะ ส่วนเนื้อความที่เพิ่มนั้น ผู้พูดอาจพูดตรง หรือใช้คำที่มีความหมายแฝงก็ได้

3.4 การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอ คือ การโต้ตอบไม่ตรงประเด็นโดยอ้างว่าข้อมูลไม่เพียงพอหรือไม่มีความรู้ความเข้าใจพอ ผู้พูดจะกล่าวปฏิเสธว่าตนเองไม่รู้ไม่เข้าใจก่อนจะกล่าวเสริมเนื้อความ คำปฏิเสธที่ใช้ เช่น ไม่รู้ ไม่ทราบ ไม่เข้าใจ หรือผู้พูดอาจถามกลับคู่สนทนา ในกรณีนี้ผู้พูดทราบว่าคู่สนทนากำลังกล่าวถึงเรื่องใด แต่ถามกลับเพื่อให้คู่สนทนารู้สึกโกรธที่ย้อนถาม คำบอกการถาม เช่น ใคร หมายความว่าไง เป็นต้น

3.5 การกล่าวเปรียบเทียบ คือ การกล่าวกระทบกระทั่ง เหน็บแนมซึ่งผู้กล่าวอาจใช้อุปถัมภ์ หรือใช้คำคม สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ผู้พูดมักใช้คำที่มีความหมายแฝง (อุปถัมภ์) เช่น เปรียบผู้หญิงเป็นอาหาร หรือใช้สำนวนไทย เช่น ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น นอกจากนี้ อาจใช้คำซ้อนเพื่อเน้นย้ำความหมายในเนื้อความที่ต้องการเปรียบเทียบ เช่น กล้ากล้าสิ้นหนทาง เป็นต้น

3.6 การเปลี่ยนประเด็นสำคัญของการสนทนา คือ ผู้ที่เสียหน้ากล่าวเปลี่ยนใจความสำคัญของเรื่องที่สนทนาเพื่อกลบเกลื่อนเรื่องที่ตนเองเสียหน้า มี 2 กลวิธีย่อย ดังนี้

3.6.1 การพูดตรง คือ ผู้เสียหน้ากล่าวเปลี่ยนใจความสำคัญของเรื่องที่สนทนาด้วยถ้อยคำตรงไปตรงมา ผู้พูดมักใช้คำกริยาขึ้นต้นประโยค เช่น ขอตัวกลับก่อน มีธุระอะไร

3.6.2 การใช้อุปมา คือ ผู้เสียหน้ากล่าวเปลี่ยนใจความสำคัญของเรื่องที่สนทนาโดยกล่าวเปรียบเทียบสิ่งของหรือบุคคลบุคคลหนึ่งกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผู้พูดอาจใช้สำนวนไทยเพื่อกล่าวเปรียบ เช่น ผู้ชายไม่เจ้าชู้ ก็เหมือนงูไม่มีพิษ

3.7 การใช้คำสั่ง คือ ผู้เสียหน้ากล่าวให้คู่สนทนากระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อยับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าของตนเอง ผู้พูดอาจใช้คำบอกการสั่ง เช่น อย่า หยุด ฉันขอสั่ง หรืออาจใช้คำกริยาขึ้นต้นประโยค เช่น ออกไป ไสหัวไป กลับไป ฝากบอก ฝากถาม ประโยคที่ใช้สั่งอาจจะละ หรือไม่ละประธานก็ได้ แต่ในงานวิจัยนี้พบลักษณะการละประธานมากกว่าไม่ละประธาน

3.8 การใช้ปฏิพจน์ คือ ผู้เสียนำใช้ประโยคคำถามย้อนถามคู่สนทนาเพื่อให้คู่สนทนาคิดหาคำตอบด้วยตนเอง หรือเพื่อให้ตนเองเลียงที่จะไม่ต้องโต้ตอบซึ่งอาจทำให้ผู้ถามกลับเสียนำเพิ่มได้ ผู้พูดจะใช้คำบอกการถาม 2 ลักษณะ คือ คำบอกการถามที่เขียนตรงตามภาษาเขียน เช่น อะไร ทำไม หรือเปล่า ใคร ไม่ใช่หรือ และคำบอกการถามที่เขียนเลียนเสียงพูด เช่น ยังไง (อย่างไร) ใช่มั้ย (ใช่หรือไม่ใช่) หยั่งจี้ (อย่างนี้) เหรอ (หรือ)

4. กลวิธีใช้อวัจนภาษาขบขันการกระทำที่คุกคามหน้าตนเอง คือ กลวิธีที่เลือกใช้เพื่อใช้แทนคำพูดที่อาจจะทำให้ตนเองเสียนำ มี 4 กลวิธีย่อย ดังนี้

4.1 การหัวเราะ คือ ผู้เสียนำเปล่งเสียงแสดงความขบขันหรือยิ้มเพื่อเลียงที่จะโต้ตอบหรือลดความรุนแรงของเรื่องที่ทำให้เสียนำ

4.2 การไม่พูด หรือการเงียบ คือ การไม่โต้ตอบเพื่อรักษาหน้าตนเองเพราะหากพูดโต้ตอบอาจเสียนำมากขึ้น

4.3 สัมผัสภาษา คือ ผู้เสียนำจะต้องร่างกายคู่สนทนา เพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึก หรือเพื่อให้คู่สนทนาารู้สึกเสียนำด้วยการสัมผัสนั้น การใช้สัมผัสภาษามีหลายลักษณะ ที่พบมากที่สุด คือ การตบ ซึ่งผู้ทำกิริยาตบมักเป็นผู้หญิง รองลงมาเป็นการต้อย ผู้ทำกิริยาจะเป็นผู้ชายเท่านั้น นอกจากนี้พบการเดินชน รุมทำร้าย ผลัก และกระชากคอเสื้อ

4.4 นัยภาษา คือ ผู้เสียนำจ้องมองคู่สนทนาเพื่อสื่ออารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และความประสงค์ การใช้นัยภาษามี 3 ลักษณะ คือ หลบตา จ้องมองเพราะไม่พอใจ หรือโกรธ และค้อน ลักษณะการใช้นัยภาษาด้วยการค้อน ผู้วิจัยพบว่าเป็นลักษณะเฉพาะของเพศหญิงเท่านั้น

ผลการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างจากบทละคร โทรทศน์จำนวน 5 เรื่อง พบกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าที่ใช้มากที่สุด คือ กลวิธีการพูดตรงแบบตลกแต่งคำพูด กลวิธีย่อย คือ การต่อว่ากลับ โดยพบร้อยละ 16.42 รองลงมา เป็นกลวิธีไม่ตรงประเด็น กลวิธีย่อย คือ ปฏิพจน์ ร้อยละ 12.96 และลำดับที่ 3 กลวิธีใช้อวัจนภาษาขบขันการกระทำที่คุกคามหน้าตนเอง กลวิธีย่อย คือ การไม่พูดหรือการเงียบ ร้อยละ 10.08

ผลการวิจัยพบทั้งการใช้วงจภาษาและอวจนภาษา วงจภาษาที่ใช้มากที่สุด คือ คำบอก การถาม ร้อยละ 19.9 รองลงมา คือ คำปฏิเสธ ร้อยละ 10.60 และลำดับที่ 3 คือ การใช้คำกริยา ร้อยละ 6.87 ส่วนด้านอวจนภาษาที่พบมากที่สุด คือ การไม่พูดหรือการเงียบ ร้อยละ 10.02 รองลงมาเป็นการตบ ร้อยละ 4.87 และลำดับที่ 3 คือ การจ้องมอง ร้อยละ 4.58

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การรักษาหน้าของบุคคลไม่ได้ปรากฏเฉพาะบุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น นักการเมือง นักร้อง นักแสดง แต่บุคคลธรรมดาที่ไม่มีชื่อเสียง หรือเป็นที่รู้จักกว้างขวางในสังคมย่อมต้องรักษาหน้า เช่นเดียวกัน เพราะทุกคนย่อมต้องการ “หน้า” ทั้งด้านบวก และด้านลบ ประกอบด้วย การยอมรับ ความสนใจ การไม่ละเมิดสิทธิ จากบุคคลอื่น หรือคู่สนทนาของตนเอง เมื่อบุคคลอื่นๆ หรือ คู่สนทนา ไม่ปฏิบัติตามหลักความสุภาพ เช่น การถ่มถุย การยกย่องชื่นชมผู้ฟัง การเห็นใจ เป็นต้น อาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกเสียหน้า ผู้ฟังจึงต้องหาวิธีการรักษาหน้าของตนเองซึ่งแต่ละบุคคลจะเลือกใช้กลวิธี และภาษาที่แตกต่างกันไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิจจาภา วงษ์กระจ่าง (2545) เรื่อง กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามของนักการเมืองไทย ที่กล่าวว่าประเด็นเรื่อง “หน้า” เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดการใช้ภาษา
2. กลวิธีการรักษาหน้าที่ผู้พูดใช้จะแตกต่างกันไปอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคม เช่น ฐานะทางสังคม เวลา คู่สนทนา และอารมณ์ความรู้สึกของผู้พูดขณะนั้น บุคคลที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จักและยอมรับในสังคมย่อมต้องรักษาหน้าด้วยกลวิธีที่สุภาพ ซึ่งมักปรากฏในลักษณะ อวจนภาษา เช่น การเงียบ การใช้พยัญญาษา แต่บุคคลที่มีฐานะทางสังคมไม่ดี เช่น คนรับใช้ อาจใช้ กลวิธีการรักษาหน้าที่ไม่สุภาพ อาจใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ เช่น โง่ อี ไอ้อ อับริย หรืออาจใช้อวจนภาษา ด้วย เช่น การตบตี การต่อย เห็นได้ว่าการพูดรักษาหน้าผู้พูดจะต้องเลือกถ้อยคำเพื่อใช้พูดให้เป็น กลวิธีต่างๆ แต่ถ้อยคำเหล่านั้นอาจจะแตกต่างกันไป
3. ถ้อยคำที่ใช้เพื่อกล่าวรักษาหน้าในภาษาไทยอาจเป็นถ้อยคำที่เป็นได้ทั้งวงจภาษา และอวจนภาษา หรือผู้พูดอาจใช้ทั้งวงจภาษาไปพร้อมกับอวจนภาษาในกล่าวรักษาหน้า โดยเฉพาะ กลวิธีใช้อวจนภาษายับยั้งการกระทำที่คุกคามหน้าตนเองมักใช้คู่กับกลวิธีอื่นๆ เพื่อเน้นย้ำและ

สื่อสารอย่างชัดเจนว่าการกระทำของกลุ่มสนทนาส่งผลให้ตนเองต้องเสียหน้าและไม่พอใจ เช่น ใช้วงจนาษาเพื่อต่อว่าคู่สนทนาที่ทำให้เสียหน้า และใช้อวัจนภาษาโดยการตบตี หรือต่อย เพื่อสื่อสารให้ผู้ที่ทำให้เสียหน้ารู้ว่าตนเองไม่พอใจการกระทำมาก การใช้วงจนาษาจึงใช้ควบคู่ไปกับการใช้อวัจนภาษาได้

4. การใช้วงจนาษาและอวัจนภาษาในกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า ผู้วิจัยพบกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าที่นิยมใช้มากที่สุดในงานวิจัยนี้ คือ การต่อว่ากลับ อาจเพราะผู้ที่เสียหน้าต้องการสื่อสารให้คู่สนทนาหรือผู้ที่ทำให้เสียหน้ารู้ว่าตนเองไม่พอใจโดยต่อว่ากลับ คำหนกกล่าวร้าย หรือกล่าวถึงความผิดของผู้ที่ทำให้รู้สึกเสียหน้า ทำให้คู่สนทนานั้นๆ รู้สึกเสียหน้าจากคำที่ต่อว่ากลับเช่นเดียวกัน ในกลวิธีการต่อว่ากลับ ผู้พุดนิยมใช้วงจนาษา คือ คำไม่สุภาพถึงร้อยละ 32.20 ดังนั้น ผลการวิจัยนี้สะท้อนว่าผู้ใช้ภาษาไทยส่วนใหญ่เมื่อเสียหน้าจะนิยมใช้การพุดตรง โดยต่อว่ากลับด้วยถ้อยคำไม่สุภาพเพื่อให้อีกฝ่ายเสียหน้า และไม่นิยมการพุดอ้อมเพื่อสื่อสารให้อีกฝ่ายรู้ว่าตนเองไม่พอใจได้โดยที่คู่สนทนาที่ทำให้ตนเองเสียหน้าไม่ต้องตีความหมาย

5. กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าที่พบในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 4 กลวิธีหลัก และ 21 กลวิธีย่อยซึ่งเป็นลักษณะเด่นที่ผู้ใช้ภาษาไทยนิยมใช้เพื่อรักษาหน้าของตนเอง เนื่องจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ คือ บทละครโทรทัศน์จำนวน 5 เรื่อง จึงพบกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าบางกลวิธีที่เป็นลักษณะเฉพาะของตัวละครนั้นๆ เช่น ดร.วิกันดา ในบทละครโทรทัศน์เรื่องเมียหลวง ผู้วิจัยพบว่า ดร.วิกันดา ใช้กลวิธีไม่ตรงประเด็นหรือการพุดอ้อม กลวิธีย่อยคือ ปฏิปจฉามากที่สุด อาจเนื่องมาจาก ดร.วิกันดามีการศึกษาสูง ฐานะการเงินดี ฐานะทางสังคมดี มีผู้นำหน้าถือดา เมื่อเสียหน้าจึงไม่เลือกใช้การพุดตรงเพราะตนเองไม่ต้องการโต้ตอบที่อาจจะทำให้ตนเองเสียหน้ามากยิ่งขึ้น จึงเลือกใช้การพุดอ้อม แบบปฏิปจฉาเพื่อให้ผู้ที่เสียหน้าคิดหาคำตอบด้วยตนเองหรือผู้เสียหน้าอาจจะรู้คำตอบนั้นอยู่แล้วจึงใช้กลวิธีนี้แทนการกล่าวถ้อยคำต่อว่าตรงๆ

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าจากบทละครโทรทัศน์เท่านั้น ดังนั้น จึงควรศึกษาจากบทสนทนาจริงในชีวิตประจำวัน เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกตจากสถานการณ์จริง เป็นต้น

2. การวิจัยครั้งนี้ พบว่า บางตัวแปรที่อาจมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้า เช่น เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา สถานภาพทางสังคม เป็นต้น ดังนั้น จึงควรศึกษาเพิ่มเติมว่าตัวแปรดังกล่าวมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าอย่างไรบ้าง

3. การศึกษากลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อรักษาหน้าควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้ใช้ภาษาไทยที่เป็นเจ้าของภาษาโดยกำเนิด (Native Speaker) กับผู้ใช้ภาษาไทยที่ไม่ได้เป็นเจ้าของภาษาไทยโดยกำเนิด (Non-Native Speaker) เพื่อให้เห็นถึงการเลือกใช้กลวิธีการรักษาหน้าที่แตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละวัฒนธรรม

4. ควรศึกษาเรื่องกลวิธีที่ทำให้เสียหน้า เพราะแต่ละบุคคลอาจมีกลวิธีการใช้ภาษาไทยเพื่อทำให้เสียหน้าแตกต่างกัน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กฤษดาวรรณ หงส์คารมภ์ และ จันทิมา เอี่ยมานนท์. 2549. **พลวัตของภาษาไทยปัจจุบัน**.
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____ และ ชีรนุช โชคสุวณิช. 2551. **วังนปฏิบัติศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่
ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กุหลาบ มัลลิกะมาส. 2517. **วรรณคดีวิจารณ์**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จำรอง เงินดี. 2552. **มนุษย์กับสังคม: ทฤษฎีและหลักประยุกต์**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

จิตรลดา สุวัตติกุล. 2526. **วรรณกรรมไทยร่วมสมัย**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จินดา เสงสมบูรณ์. 2542. **ภาษาศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.

ชำนาญ รอดเหตุภัย. 2522. **สัมมนาการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร
การพิมพ์.

ชุดิมา มณีวัฒนา. 2550. **เอกสารประกอบการเรียนวิชาการเขียนบทละคร**. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

เซวง จันทระเขตต์. 2528. **การแปลเพื่อการสื่อสาร**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. 2544. **หนังสือสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
วิชาภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 3. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: ไทยร่มเกล้า.**

ฐา-นวดิ (นามแฝง). 2552. **ฉบับพิเศษภาพยนตร์บันเทิง: สาปญา**. กรุงเทพมหานคร: อุดมศึกษา.

ณภัทร เทพวรรณะ. 2541. **ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร**. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.

ทัศนีย์ กระจ่างอินทร์. 2534. การเขียนเพื่อการสื่อสาร. ลพบุรี: วิทยาลัยครูเทพสตรี.

ชวีช ปุณโณทก. 2537. แนวทางศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ธิดารัตน์ น้อมมนัส. 2545. กลวิธีการตอบปฏิเสธของคนไทย. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นฤพร สันตมนัส. 2547. การตอบรับคำชมในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นววรรณ พันธุมธา. 2550. คลังคำ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

_____. 2551. ไวยากรณ์ไทย. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ,
คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นอร์แมน วีรธรรม (นามแฝง). 2552. ทวี แมกกาศิน ฉบับพิเศษละครทีวี เสารี่ 5.
กรุงเทพมหานคร: อนิเมท พรินท์ แอนด์ ดีไซน์.

นิจจากา วงษ์กระจ่าง. 2545. กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามของนักการเมืองไทย.
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรจบ พันธุมธา. 2544. ลักษณะภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญยงค์ เกศเทศ. 2548. วิถึคิด วิถึเขียน. กรุงเทพมหานคร: หลักพิมพ์.

ปณธิ และ สร้อยรัญญ (นามแฝง). 2552. ดาราภาพยนตร์ ฉบับพิเศษ: แจ่วใจร้ายกับคุณชายเทวดา.
กรุงเทพมหานคร: อำนวยเวปพรินติ้ง.

ประมะ สตะเวทิน. 2529. หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

ประทีป วาทิกทินกร. 2542. **ลักษณะและการใช้ภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประทีป เหมือนนิล. 2519. **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร: สารสยาม.

ประภาพร สุวรรณไตรย์. 2536. **อวัจนสารที่ปรากฏในวรรณคดีจากหนังสือเรียนภาษาไทย
ชุดวรรณวิภังค์และชุดภาษาพิจารณา**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประยูร ทรงศิลป์. 2526. **การเปลี่ยนแปลงของภาษา: คำยืมในภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร:
ภาควิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูธนบุรี.

ปรีชา ช่างขวัญยืน. 2525. **ศิลปะการเขียน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เทพประทานพร.

ปัทมาพร เคนผาพงษ์. 2552. **โมนี เฉพาะกิจละคร: พระจันทร์สีรุ้ง**. กรุงเทพมหานคร:
ศิริวัฒนาอินเตอร์พรีนซ์.

ผะอบ โปษะกฤษณะ. 2544. **ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร:
รวมสาสน์.

พลอย ลวณะมาลย์. 2547. **การศึกษาเชิงวิเคราะห์ลีลาภาษาในงานวรรณกรรมประเภทสารคดี
ประวัติศาสตร์ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พระยาอุปทิศศิลปสาร. 2545. **หลักภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

พิทยา ลิ้มมณี. 2537. **การอ่านตีความ**. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง.

เพ็ญศรี เสรษฐวงษ์. 2543. **ระเบียบวิจัยการศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

ภาวิต (นามแฝง). 2552. ฉบับพิเศษภาพยนตร์บันเทิง: เมียหลวง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
อุดมศึกษา.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2543. เอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาไทย 6 หน่วยที่ 1-8.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

_____. 2541. เอกสารการสอนชุดวิชาไทยศึกษา หน่วยที่ 8-15. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ยุรฉัตร บุญสนิท. 2538. วรรณวิจารณ์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รจิตลักษณ์ แสงอุไร. 2530. นิเทศศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. 2542. ความรู้ทั่วไปทางภาษาและวรรณกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

โรเบิร์ต อี. ซิลเวอร์แมน. 2541. จิตวิทยาทั่วไป. แปลโดย สุภาณี สนธิรัตน์ และคณะ.
กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์.

วรวรรณา เพ็ชรกิจ. 2549. “กลวิธีตอบคำถามของบุคคลสาธารณะกับการรักษาหน้าตนเอง”.
ใน กฤษดาพรรณ หงส์ดารมภ์ และ จันทิมา เอี่ยมานนท์. 2549. พลวัตของภาษาไทย
ปัจจุบัน. น.187-214. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจินต์ ภาณุพงศ์. 2543. โครงสร้างภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 15.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

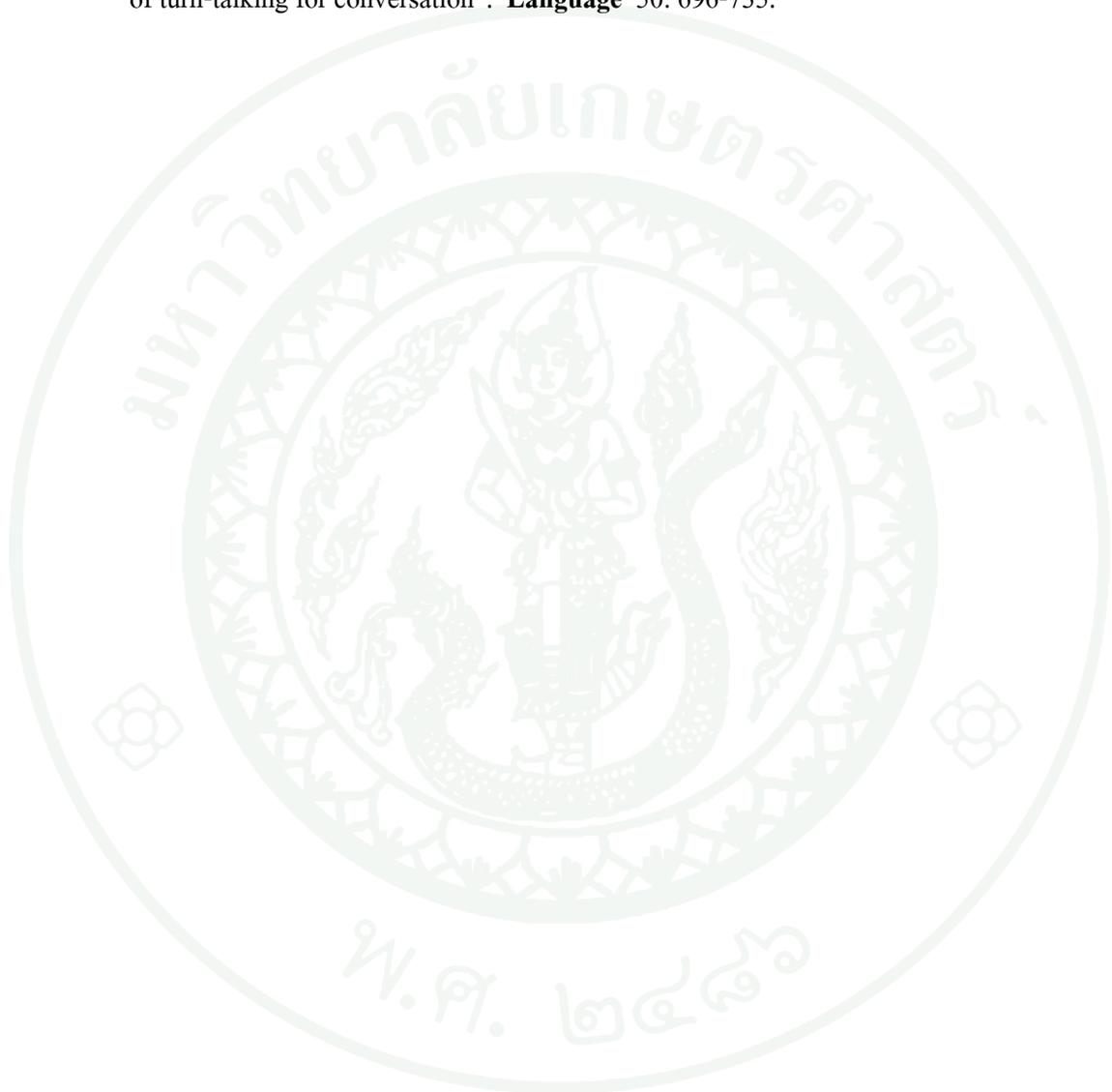
- วิภา ปานประชา. 2549. การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมในวรรณกรรม เพลงลูกทุ่ง ของ สลา คุณวุฒิ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิมลพักตร์ พรหมศรีมาศ. 2543. กลวิธีการปฏิเสธในการตอบวาทกรรมที่แสดงความปรารถนาดี ในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. 2542. อิทธิพลของภาษาต่างประเทศต่อภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศกุนตลา กะราลัย. 2549. การศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรม เพลงไทยลูกทุ่งศึกษาเฉพาะกรณีของราชินีลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศศิธร ัญญ์ถันนันท. 2542. ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและสืบค้น. กรุงเทพมหานคร: ธีรต์เวฟเอ็ดดูเคชั่น.
- ศิริบูรณ์ เกกิงสุข. 2543. การวิเคราะห์นวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมพร มั่นตะสูตร. 2527. วิเคราะห์เรื่องสี่แผ่นดินและหลายชีวิต. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สวณิต ขมาภัย. 2543. การใช้ภาษาไทย หน่วยที่ 1-4. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สาคร บุญเลิศ. 2538. ภาษาไทยสำหรับครูประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์, สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษารัฐ.

- สายทิพย์ นุกุลกิจ. 2543. **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริวรรณ นันทจันทุล. 2549. **ภาษาไทยในสื่อมวลชน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุจริต เพียรชอบ. 2539. **ศิลปะการใช้ภาษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุนันท์ อัญชลินุกูล. 2546. **ระบบคำภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาสินี โพธิวิทย์. 2547. **กลวิธีการแสดงความเห็นโต้แย้งในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรพล วิรุฬักษ์. 2543. **นาฏยศัพท์ปริทรรศน์**. กรุงเทพมหานคร: ห้องภาพสุวรรณ.
- อวยพร พานิช, ถิรนันท์ อนวัชศิริวงศ์ และ เมตตา กฤตวิทย์. 2526. **อวัจนภาษาในนวนิยายรอบทศวรรษ 2516-2525**. กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Aksorn, C. T. 1994. **Aksorn's Thai Learners' Dictionary**. Bangkok: Aksorn Charoen Tat Publishing House.
- Brown, P. and S. Levinson. 1987. **Politeness: Some Universals in Language Usage**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Grice, P. 1975. "Logic and conversation". In Cole, P. and J. Morgan. 1975. **Syntax and Semantics 3: Speech acts**, pp.41-58. New York: Academic Press.

Lakoff, R. 1973. "Hedges: a study in meaning criteria and logic of fuzzy concepts".

Journal of philosophical Logic. 2, 4 (October 1973): 458-508.

Sacks, H., E.A. Schegloff and G. Jefferson. 1974. "A simplest system for the organization of turn-talking for conversation". **Language** 50: 696-735.

ภาคผนวก ก
เรื่องย่อบทละครโทรทัศน์

เรื่องย่อบทละครโทรทัศน์

เรื่องเมฆหลวง

บทประพันธ์โดย กฤษณา อโศกสิน

บทโทรทัศน์โดย ภาวิต

ดร. วิกันดา พันธุ์ภากร แต่งงานกับ ดร.อนิรุทธิ์ ศัลวิทย์ ทุกคนต่างชื่นชมว่าทั้งคู่เหมาะสมกัน เพราะมีพร้อมทั้งหน้าตา ทรัพย์สินและความรู้ วิกันดามีเพื่อนสนิทสองคน คือ อดิเรกและฉวีเพ็ญ ทั้งหมดต่างมีครอบครัวแล้ว แต่ทุกคนพบเจอปัญหาของคู่ครองที่แตกต่างกัน อดิเรกมีสามีชื่อพลเวทย์ พลเวทย์ชื่นชอบในธรรมชาติมาก ทำให้ออดิเรกรู้สึกเบื่อ ส่วนฉวีเพ็ญมีสามีชื่อสีหนาท สามีของฉวีเพ็ญนั้นชอบใช้ให้เธอทำงานบ้านหนักๆ สารพัด แต่ฉวีเพ็ญก็ยิ้มได้เมื่ออยู่ต่อหน้าเพื่อน เพราะมีความอดทนสูง

หลังแต่งงานใหม่ๆ วิกันดากับอนิรุทธิ์ใช้รถคันเดียวกัน คือ อนิรุทธิ์ไปส่งวิกันดาที่กระทรวงศึกษาธิการ ก่อนไปทำงานที่มหาวิทยาลัย แต่ช่วงหลัง วิกันดาจำเป็นต้องไปทำงานนอกกระทรวง ทั้งคู่จึงใช้รถคนละคันทำให้อนิรุทธิ์และวิกันดาห่างกัน วิกันดาอยู่กับอนิรุทธิ์ได้สามปี มีลูกด้วยกันสองคน คือ โหน่งลูกชายคนโต กับนุ่น ลูกสาวคนเล็ก

ฉวีเพ็ญเห็นอนิรุทธิ์อยู่กับผู้หญิงที่ภักตาคาร จึงมาบอกวิกันดา แต่อนิรุทธิ์โกหกวิกันดาว่าไปกินข้าวกับสัทธชัยซึ่งเป็นเพื่อนร่วมงาน เมื่อวิกันดาถามเรื่องนี้อีกครั้ง อนิรุทธิ์กลับไม่ปฏิเสธและฉลาดที่จะพูด ผู้หญิงคนนั้นเป็นสาวเสิร์ฟ ชื่อ นงคราญ วิกันดารับไม่ได้ แต่อนิรุทธิ์อยากให้อนิรุทธิ์เข้าไปหาผู้ชาย และผู้หญิงอื่นเป็นเพียงทางผ่านเท่านั้น อนิรุทธิ์รักวิกันดาคนเดียว แม้วิกันดาจะระวังตัวมากขึ้นแต่ก็ตาม อนิรุทธิ์ไม่ทันเพราะอนิรุทธิ์มักมีข้ออ้างในการกลับบ้านดึกเสมอ นงคราญ มาหาวิกันดาที่บ้าน พร้อมกับบอกว่าท้องกับอนิรุทธิ์ขอให้วิกันดาช่วยเหลือ วิกันดาบอกเพียงว่าจะลองพูดกับอนิรุทธิ์ก่อน เมื่ออนิรุทธิ์รู้เรื่องก็จะจัดการเองและเชื่อว่าเด็กในท้องไม่ใช่ลูกตนเองแน่นอน วิกันดาบอกอนิรุทธิ์ว่าตนเองเห็นเรื่องหยาบเป็นเรื่องธรรมดา แต่อนิรุทธิ์มั่นใจว่าวิกันดาไม่กล้าหย่า สุดท้ายนงคราญก็หายไป เพราะอนิรุทธิ์ให้เงินและเลิกยุ่งกับนงคราญทันที วันหนึ่งอ้อมคนดูแลลูกของวิกันดาขอลากลับบ้าน และพานวลรัตน์ หรือนวล มาดูแลแทน อ้อมสัญญาจะไปไม่นาน เมื่อนวลได้พบอนิรุทธิ์ อนิรุทธิ์ก็มีท่าทีสนใจทันที ตั้งแต่ นวลเข้ามาทำงาน

อนิรุทธิ์จะกลับบ้านเร็วกว่าเดิม นวลทำงานดี เมื่ออ้อมไม่กลับมา วิกันดาจึงจ้างนวลต่อ โดยมีเรื่องช่วยเหลืออีกคน ส่วนเรื่องอนิรุทธิ์ วิกันดาทำเป็นไม่ใส่ใจ แม้วิกันดาไม่อยากให้อนิรุทธิ์มีอะไรกับพี่เลี้ยงเด็กเพราะเกรงจะเสียการปกครอง แต่อนิรุทธิ์ก็ไม่สนใจแม้จะรู้สึกผิดบ้างก็ตาม จวิเพ็ญกับองค์นารถมาหาวิกันดาที่บ้านและเตือนให้วิกันดาระวังนวล เพราะไม่น่าไว้ใจ เมื่ออนิรุทธิ์กลับมาองค์นารถจึงชวนไปดูหนังด้วยกันทั้งหมด แต่อนิรุทธิ์ปฏิเสธอ้างว่าจะออกไปซื้อปืนเพื่อล่าสัตว์กับถาวรเพื่อนอนิรุทธิ์ หลังจากดูหนังจบวิกันดาถือว่าอนิรุทธิ์ไม่ได้ออกจากบ้าน โดยอนิรุทธิ์อ้างว่าเพื่อนเลื่อนนัดเมื่อวิกันดาเข้าไปในห้องลูกจึงพบว่ามีสร้อยของนวลตกอยู่ แต่วิกันดาไม่ได้แสดงออกอะไร องค์นารถสังเกตเห็นนวลดูดีขึ้น แต่วิกันดาทำเหมือนไม่ใส่ใจ จนเพื่อนเอ่ยปากชมวิกันดาที่อดทนมาก แต่วิกันดาขำ โขคิดกว่าเพื่อน เพราะเมื่ออนิรุทธิ์เข้าสู่แต่ไม่จริงจังกิจไม่น่ากลัว อนิรุทธิ์ให้ของขวัญราคาแพงกับวิกันดาเสมอ แรกๆ วิกันดาดีใจ แต่ตอนหลังเธอเริ่มชินกับวิธีการนี้ นวลได้เงินสองทาง คือ เงินเดือน และเงินพิเศษจากอนิรุทธิ์ ทำให้บางครั้งนวลกล้าขึ้นเสียงกับวิกันดา แต่อนิรุทธิ์ไม่สนใจนวลเพราะวิกันดาจะไล่นวลออกเมื่อไหร่ก็ได้ นวลจึงสงบเสงี่ยมลง

น้องสาวของถาวรที่ชื่อ อรอินทร์ กำลังกลับมาจากเมืองนอก อรอินทร์เพิ่งหย่ากับสามีชื่อ เจนจบ ถ้าวินัย ที่ทั้งสองต้องเลิกกัน เพราะอรอินทร์ทนไม่ได้กับครอบครัวของเจนจบที่อยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ตามประสาคนจีน ทั้งสองมีลูกหนึ่งคน ชื่อ นิม อนิรุทธิ์ไปรับอรอินทร์กับถาวร อรอินทร์ถูกใจอนิรุทธิ์เหมือนกับอนิรุทธิ์ที่ถูกใจเช่นกัน ทำให้วิกันดาเริ่มระแวง

เมื่อถึงวันเกิดอนิรุทธิ์ อรอินทร์มาร่วมงาน วิกันดาได้เห็นความสวยของอรอินทร์ อรอินทร์มักทำท่าสนิทสนมกับอนิรุทธิ์จนเพื่อนของวิกันดาไม่ชอบ วิกันดาเริ่มไหวหวั่นแต่ยังไม่เฉย ถาวรกับสิทธิชัยขออนุญาต วิกันดาชวนอนิรุทธิ์ไปทะเล อรอินทร์ขอไปด้วย วิกันดาระแวงมากขึ้น เพราะอรอินทร์ต่างจากผู้หญิงคนอื่นของอนิรุทธิ์ ยิ่งอนิรุทธิ์ให้ความสำคัญกับอรอินทร์พิเศษ วิกันดาจึงต้องอดทน วิกันดาขอร้องไม่ให้อนิรุทธิ์ยุ่งกับอรอินทร์ แต่อนิรุทธิ์ยืนยันว่าอรอินทร์เป็นเพียงของเล่นเท่านั้น หลังจากนั้น อรอินทร์มักพาตัวเองและนิมมาบ้านวิกันดาบ่อยจนเป็นเรื่องปกติ เวลาอยู่ต่อหน้าวิกันดา อรอินทร์มักขออนุญาตถ้าต้องยุ่งเกี่ยวกับอนิรุทธิ์ แต่กลับหลังวิกันดาไม่แน่ใจว่าความสัมพันธ์ของคนทั้งคู่อยู่ขั้นใด

ในวันหยุดครอบครัวของวิกันดาไปที่ทะเลกัน อรอินทร์และนิมไปด้วย อรอินทร์ไปเล่นน้ำกับอนิรุทธิ์สองคน ขณะที่วิกันดาผ่อนคลายอยู่หน้าบ้านพักจึงเห็นความสนิทสนมของทั้งคู่

ซึ่งสร้างความทรมานใจให้วิกันดามาก กลางคืนทุกคนพบกับเจนจบ อรอินทร์จึงไม่พอใจ แต่เจนจบ
 ดิใจที่ได้เจอนิมหลังจากไม่ได้เจอกันนาน วิกันดาคุยกับเจนจบอย่างถูกคอ แต่อนิรุทธิ์ไม่ชอบ
 เพราะรู้สึกหวงวิกันดาจน อนิรุทธิ์ลืมหิวใช้คำพูดรุนแรงกับวิกันดา ทำให้วิกันดาหนีไปนอกบ้าน
 จนเจอเจนจบ ทั้งคู่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน วิกันดาู้จักอรอินทร์มากขึ้น เจนจบไม่ยอมให้
 วิกันดายอมแพ้ และหาทางสู้กับอรอินทร์บ้าง อนิรุทธิ์เห็นวิกันดาเดินกลับมาด้วยเจนจบก็ไม่พอใจ
 มากขึ้น แต่วิกันดาไม่สนใจยังคุยกับเจนจบต่อ ขณะที่อรอินทร์ทำท่าทางเป็นเจ้าของอนิรุทธิ์
 อนิรุทธิ์ออกมาตามวิกันดา กลับ วิกันดาจึงเชื่อว่าต้องเล่นละครให้อนิรุทธิ์รู้สึกบ้าง

เจนจบไปมาหาสู่วิกันดาเช่นเดียวกับอรอินทร์ คืนหนึ่งทั้งหมดไปเดินรำกัน วิกันดาตีหม้อ
 และออกไปเดินรำกับเจนจบช่วยอนิรุทธิ์ อนิรุทธิ์ทำเป็นไม่สนใจสุดท้ายวิกันดาจับตัวเองไม่ได้จึงเลิก
 ทำคืนนั้น อนิรุทธิ์ไปส่งอรอินทร์และกลับมาตอนเช้า วิกันดาเสียใจแต่ไม่พูดออกมา

วิกันดาออกไปหาฉวีเพื่อปรับทุกข์ เมื่อสบายใจวิกันดาจึงกลับบ้านและพบว่าเจนจบมา
 หา วิกันดาชวนเจนจบอยู่ทานข้าว แต่เจนจบติดธุระจึงปฏิเสธ แต่ก็ยังเสียดสีอรอินทร์ด้วยคำพูดทำ
 ให้อรอินทร์เจ็บใจ ขณะที่วิกันดาขังทงทะเลาะกับอนิรุทธิ์เรื่อยๆ และรุนแรงขึ้นทุกวัน นวลไม่พอใจ
 แทนวิกันดา จนเกือบมีเรื่องกับอรอินทร์ ดีที่วิกันดาช่วยออกตัวแทน อรอินทร์ขออนุญาตจัดงานวัน
 เกิดที่บ้านวิกันดา วิกันดาไม่อนุญาต อรอินทร์จึงไปคุยกับอนิรุทธิ์ แต่อนิรุทธิ์ก็ไม่อนุญาตเช่นกัน
 อรอินทร์เจ็บใจมาก

วิกันดาเห็นอนิรุทธิ์กับอรอินทร์กอดจูบกัน วิกันดาโกรธมากจึงแกล้งไปเดินรำกับอนิรุทธิ์
 ช่วยอรอินทร์ อรอินทร์นั่งรอจนเมาก็กล้ำพุดให้อนิรุทธิ์ไปส่งห้องตามหน้าที่ วิกันดาโกรธจัดจน
 ห้ามทั้งสองคนขึ้นไปนอนบนบ้าน อรอินทร์กับอนิรุทธิ์จึงออกไปข้างนอก อรอินทร์โทรมาเยาะเย้ย
 วิกันดา วิกันดาเสียใจจนเป็นลม นวลรีบเข้ามาช่วย อนิรุทธิ์กลับมายืนยันกับวิกันดาว่าไม่ได้อยู่กับ
 อรอินทร์ แต่วิกันดาไม่เชื่อ

อนิรุทธิ์ชวนวิกันดาไปกินข้าวที่บ้าน แต่อรอินทร์โทรมาให้อนิรุทธิ์พานิมไปส่งบ้าน
 ตัวเอง เมื่ออนิรุทธิ์ไปถึงจึงได้พบกับนายวาทีน พ่อหม้ายเนื้อหอมเศรษฐีจากทางใต้ อรอินทร์
 พยายามทำตัวสนิทสนมกับวาทีน อนิรุทธิ์ไม่พอใจ

วิกัณดาต้องไปช่วยงานเป็นเลขานุการของท่านผู้หญิงวิภาวดี ท่านผู้หญิงชวนวิกัณดาไปเที่ยวญี่ปุ่น เพราะสังเกตว่าวิกัณดาไม่ค่อยมีความสุข วิกัณดาไม่บอกเรื่องนี้กับใครนอกจากฉวีเพ็ญ เพราะวิกัณดากวนใจฉวีเพ็ญดูแลลูกแทน เมื่อนิรุทธิ์รู้เข้าก็จะตามวิกัณดาไป ส่วนอรอินทร์ก็จะขอตามไปด้วย อรอินทร์พูดจาเยาะเย้ยวิกัณดาเรื่องตัวเองจะไปญี่ปุ่นพร้อมนิรุทธิ์ แต่วิกัณดาเงยบอ นิรุทธิ์เห็นวิกัณดาไม่สนใจจึงแสดงออกกับอรอินทร์อย่างเปิดเผยมากขึ้น ส่วนเจนจบไปญี่ปุ่นก่อนเพราะไปทำงาน

วันเดินทาง นิรุทธิ์ยืนยันจะไปส่งที่สนามบิน วิกัณดาตามใจ นิรุทธิ์แสดงบทบาทที่ดีต่อหน้าคนอื่น ๆ ทำให้ทุกคนชื่นชม ยิ่งรู้ว่าเดี๋ยวอนิรุทธิ์จะตามไปทุกคนต่างอิจฉาวิกัณดา การเดินทางครั้งนี้มีท่านผู้หญิง คุณหญิงพิมล คุณหญิงมยุรี คุณหญิงอร่าม

การมาท่องเที่ยวเที่ยวครั้งนี้ วิกัณดาได้พบกับเกิ้น และรู้ว่าเกิ้นเป็นเพื่อนร่วมงานเจนจบ วิกัณดาจึงได้พบเจนจบ เจนจบมีความรู้สึกกับวิกัณดาเปลี่ยนไป แต่วิกัณดาทำเป็นไม่ใส่ใจ เมื่อเจนจบรู้ว่าอนิรุทธิ์ จะมาจึงชวนวิกัณดาไปรับที่สนามบิน แต่วิกัณดาปฏิเสธแม้ในใจจะกระวนกระวายอยู่บ้างก็ตาม

วิกัณดาพบกับอนิรุทธิ์ในตอนเช้า ซึ่งอนิรุทธิ์พักที่เดียวกับวิกัณดา แต่อรอินทร์พักอยู่อีกที่หนึ่งกับวรรณรี อนิรุทธิ์ตามวิกัณดาไปเที่ยวทุกที่และเอาใจทุกอย่าง แต่วิกัณดาก็เจ็บเกินไป จึงนิ่งเฉย อนิรุทธิ์เริ่มอ่อนใจ แม้บางครั้งวิกัณดาอาจลืมหืมตาไปบ้างเพราะความสวยของยอดเขาฟูจิ แต่วิกัณดายังไม่ยอมใจอ่อน ตอนเย็นอรอินทร์มาทานอาหารด้วย ทำให้คณะของวิกัณดาสงสัยในตัวอรอินทร์ที่เกาะติดอนิรุทธิ์จนออกนอกหน้า ท่านผู้หญิงเป็นห่วงวิกัณดามาก แต่เมื่อเห็นวิกัณดาใจเย็นจึงไม่พูดอะไรต่อ อรอินทร์ตามวิกัณดามาที่ห้องและเอ่ยปากขออนิรุทธิ์ซึ่งหน้า วิกัณดาให้นิรุทธิ์เป็นคนตัดสินใจ อนิรุทธิ์ยืนยันกับวิกัณดาว่าไม่ได้จริงจังกับอรอินทร์และรักวิกัณดาคนเดียว แต่วิกัณดาไม่เชื่อ

อนิรุทธิ์ได้พบเจนจบและเกิ้นจึงทักทายตามมารยาท และได้รู้ว่าเจนจบกับเกิ้นจะไปเมืองไทย ในอีกหนึ่งเดือนข้างหน้า วิกัณดาโทรศัพท์หาฉวีเพ็ญด้วยความเป็นห่วงและคิดถึงลูกเล็กๆ ได้คุยกับแม่ระหว่างที่อยู่ญี่ปุ่น วิกัณดาไม่มีความสุขเลยเพราะอรอินทร์ตามอนิรุทธิ์ตลอดเวลา มีหน้าซ้ำวันต่อมายังให้วรรณรีโทรมาตามโดยบอกว่าอรอินทร์ไม่สบายมาก อนิรุทธิ์จึงไปหาอรอินทร์ด้วยความเป็นห่วง วรรณรีมาเยาะเย้ยวิกัณดา

วันไปโอซากา อนิรุทธิ์ เจนจบและเค็นมาส่งวิกันดา แต่วิกันดาไม่สนใจอนิรุทธิ์ ในโอซากา วิกันดาได้เลี้ยงเซมมซี ซึ่งเค็นแปลเป็นภาษาไทยให้ฟังว่า ช่วงนี้ยังมีทูกซ์ แต่หลังจากนี้จะผ่านไปได้อย่างดี และจะได้ของรักคืน หลังจากเที่ยวโอซากาแล้ว วิกันดาขอลากลับเมืองไทยก่อน ฉวีเพ็ญไปรับ วิกันดาที่สนามบิน วิกันดาหมดความอดทนจึงตัดสินใจจะหย่ากับอนิรุทธิ์เด็ดขาด

ข่าวระหว่างวิกันดา อรอินทร์ และอนิรุทธิ์เร็วมาก ท่านผู้หญิงบอกให้วิกันดาอดทน เพราะหากคนที่ดีกว่าอนิรุทธิ์ได้ยาก อนิรุทธิ์พาอรอินทร์กับบรรณารักษ์กลับจากญี่ปุ่นหลังจากวิกันดาหลับได้ 2-3 วัน

ท่านผู้หญิงฝากเด็กสาวคนหนึ่งให้มาเป็นผู้ช่วยของเธอ ชื่อ นุติ เป็นหลานสาวของคุณหญิง แวรวรรณ แต่มีปัญหาเพราะลุงอยากได้นุติเป็นเมียข้อย ตอนนี้นุติพักอยู่บ้านน้ำ แล้วมีเพื่อนชื่อ ยุทธการมาชอบนุติ แต่นุติไม่แน่ใจว่าชอบเขาหรือเปล่า นุติเป็นเด็กสาวที่น่ารักและรักวิกันดามาก เมื่ออนิรุทธิ์กลับมา วิกันดาก็นั่งจวน อนิรุทธิ์น้อยใจ เมื่ออนิรุทธิ์มอบดอกกุหลาบให้วิกันดา แต่วิกันดาก็ไม่สนใจ อนิรุทธิ์ พยายามทำให้ทุกอย่างเหมือนเดิม

ยุทธการกับนุติ มาหาวิกันดาที่บ้าน อนิรุทธิ์ออกมาต้อนรับแทน เมื่อทั้งคู่กลับไป อนิรุทธิ์ชมนุติว่าน่ารักต่อหน้าวิกันดา และยืนยันว่าไม่ได้คิดอะไรมากกว่านั้น แต่วิกันดาไม่สนใจ ยั่งยืนวัน นุติยังแน่ใจว่าตัวเองไม่ได้รักยุทธการแล้วก็เบื่อกับที่ต้องไปไหนมาไหนกับยุทธการ วิกันดาจึงแนะนำให้นุติลอยออกห่างยุทธการให้เร็วที่สุดก่อนจะสายเกินไป

เจนจบกับเค็นมาถึงเมืองไทยแล้ว วิกันดาให้การต้อนรับอย่างดี วิกันดาขอให้เค็นช่วยสอนภาษาญี่ปุ่นให้นุติ อนิรุทธิ์ไม่พอใจ แต่วิกันดาไม่สนใจ เค็นชอบนุติมาก แต่นุติไม่ได้สนใจเค็น วิกันดามักไปอยู่เป็นเพื่อนนุติทุก ครั้งที่ไปเรียนพิเศษกับเค็น วันหนึ่งอรอินทร์ไปหาเค็น เพื่อดูหน้า นุติ อรอินทร์จึงเตือนวิกันดาให้ระวังนุติ เพราะอนิรุทธิ์อาจชอบนุติ อรอินทร์หึงอนิรุทธิ์ จนออกนอกหน้า นุติหมั่นใส่แทนวิกันดาที่เอาแต่นั่งเฉย เมื่อวิกันดากลับมาเจออนิรุทธิ์ที่บ้าน อนิรุทธิ์ก็ระบายเรื่องอรอินทร์มาโววายใส่ และเป็นการกระทำของอรอินทร์ แม้จะคุยกับอรอินทร์แล้ว ก็ยังไม่รู้เรื่อง อรอินทร์ตามมาอาละวาดที่บ้าน

วิกัณคารู้จากนุติว่าอรอินทร์โทรมาต่อว่านุติ วิกัณคาบอกไม่ให้นุติสนใจ อนิรุทธิ์ก็คิดแกล้งอรอินทร์จึงอาสาไปรับวิกัณคาทุกวันทำให้ได้เจอนุติด้วย เค็นแปลกใจที่เห็นอนิรุทธิ์มาด้วย อนิรุทธิ์หว่าวิกัณคาสนับสนุนนุติให้กับเค็น อรอินทร์ตามไปประกบอนิรุทธิ์ อนิรุทธิ์แกล้งเอาใจนุติต่อหน้าอรอินทร์จนอรอินทร์หมดความอดทน วิกัณคารีบกันนุติออกมา และปลอบใจนุติ

วันต่อมานุติขอลากลับบ้าน เหมือนมีอะไรในใจ แต่วิกัณคาไม่รู้ เมื่อนุติไปแล้วเพื่อนของวิกัณคาเตือนวิกัณคาเรื่องนุติ ยุทธการเอาจดหมายของนุติมาให้วิกัณคา วิกัณคาจึงรู้ว่านุติถูกบังคับให้แต่งงาน เพราะคุณหญิงแหวววรรณรู้เรื่องของนุติกับอนิรุทธิ์ วิกัณคาเดาว่าวรรณีเป็นคนกระจายข่าวเมื่ออนิรุทธิ์รู้จึงเสียใจแทนนุติ วิกัณคาขอยุติกับลูกๆ ตามลำพัง อนิรุทธิ์จึงเป็นฝ่ายออกจากบ้านไปอาศัยคอน โดยของญาติเพื่อความสบายใจของวิกัณคา

เค็นมาหาวิกัณคาที่บ้านเพื่อถามข่าวนุติ และเค็นสารภาพว่ารักนุติจริง วิกัณคาขึ้นเหนือกับฉวีเพ็ญเพื่อไปคุยกับคุณหญิงแหวววรรณเรื่องนุติ โดยเอาจดหมายท่านผู้หญิงไปด้วย คุณหญิงแหวววรรณจึงขัดไม่ได้ นุติได้กลับมาทำงานกับวิกัณคาอีกครั้ง วิกัณคาได้รับโทรศัพท์จากญาติว่าอนิรุทธิ์ไม่สบายจึงพาลูกทั้งสองไปหาอนิรุทธิ์ตามหน้าที่ แต่อนิรุทธิ์ไม่เป็นอะไรเลยเพราะแค่อยากรู้ว่าวิกัณคายังห่วงเขาบ้างหรือ เปล่า อนิรุทธิ์ถามถึงนุติเมื่อรู้ว่านุติกลับมาแล้วก็สบายใจขึ้น

ท่านผู้หญิงชวนวิกัณคาไปเป็นกรรมการสมาคมการกุศลที่ท่านผู้หญิงเป็นประธานอยู่ วิกัณคายินดี ท่านผู้หญิงไม่อยากจะให้วิกัณคาหย่า แต่ตนเองก็อนุญาตให้หย่าเพื่อความสบายใจ วันหนึ่งอนิรุทธิ์ไปที่บ้านเพื่อต่อว่าเรื่องวิกัณคาไปกับผู้ชาย สุดท้ายทั้งคู่หย่ากันที่อำเภอ นุติอยากตัดทานแต่ก็ทำไม่ได้ วิกัณคาไม่เสียน้ำตากับการหย่าเลย จนนุติอดทิ้งไม่ได้ ข่าวกของวิกัณคาเร็วมาก ทุกคนมองดูวิกัณคาด้วยความรู้สึกที่ต่างกัน ท่านผู้หญิงเสียใจ แต่วิกัณคามั่นใจว่าทำดีที่สุดแล้ว อรอินทร์มาหาวิกัณคาที่บ้านเพราะหาอนิรุทธิ์ไม่เจอ วิกัณคาได้แต่ส่งสารอรอินทร์

เค็น เจนจบ และวิกัณคามาทานข้าวข้างนอก จึงเห็นนุติอยู่กับอนิรุทธิ์ แต่วิกัณคาทำเฉย อรอินทร์มาหาวิกัณคาและบอกว่านุติเป็นผู้หญิงที่ไปกับอนิรุทธิ์จึงอยากคุย กับนุติ นุติทำไปเพราะหมั่นไส้อรอินทร์ วิกัณคาจึงไปพบอรอินทร์แทน อรอินทร์อยากตัดอนิรุทธิ์ แต่ยังตัดไม่ขาด วิกัณคาุ่นวายกับการทำงานมากขึ้น นุติลาป่วยและหนีออกจากบ้าน วิกัณคาเป็นห่วงมาก คุณหญิงแหวววรรณตามหานุติกับวิกัณคา และโทรไปหาอนิรุทธิ์แต่ไม่ได้อะไรเพิ่มขึ้น

คืนหนึ่ง อนิรุทธิ์พานุฑิตีมาฝากกับวิกันดาที่บ้าน เพราะอรอินทร์กับคุณหญิงแหวววรรณ จะบังคับให้นุฑิตีไปแต่งงานที่เชียงใหม่ แต่วิกันดาอยากให้นุฑิตีกลับไปอยู่กับคุณหญิงแหวววรรณให้ รุ่งเรือง อรอินทร์มาบ้านวิกันดาพร้อมกับปิ่น วิกันดาพยายามป้องกันต่อสู้จนปิ่นลั่นทำให้ทุกคน ตกใจ โดยเฉพาะอรอินทร์ที่เริ่มรู้ตัว วิกันดาขับรถไปส่งอรอินทร์ที่บ้าน แต่อรอินทร์ไม่กลับ วิกันดา จึงพาไปพักที่ห้องคืนแทน อรอินทร์ใช้เหล้าสงบสติอารมณ์และขอให้วิกันดาโอหะสิกรรม วิกันดา ก็เต็มใจ อรอินทร์ตัดสินใจเลิกกับอนิรุทธิ์โดยเด็ดขาด เจนจบจึงช่วยวิกันดาพาอรอินทร์ไปส่งบ้าน และเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้ถาวรฟัง วิกันดาเชียร์ให้เจนจบกับอรอินทร์ดีกัน แต่เจนจบรู้ว่ามันเป็นไปได้ วิกันดากลับบ้านและพูดตัดขาดกับอนิรุทธิ์ทันที นุฑิตีกลับไปอยู่กับคุณหญิงแหวววรรณ วิกันดา ได้รู้ว่านุฑิตีรักและบูชาอนิรุทธิ์มาก

อนิรุทธิ์มาเล่นกับลูกเหมือนเดิม ส่วนอรอินทร์หันไปควงวาทีนอีกครั้ง และดีกับวิกันดา มากกว่าเก่า วันหนึ่งวิกันดาได้การ์ดเชิญไปงานแต่งของนุฑิตีกับร้อยเอกสุนทร พ่อหม้ายในกรมทหาร วิกันดาไปงานแต่งงานนุฑิตีกับจิวเพ็ญ จนกระทั่งไปถึงจึงรู้ว่านุฑิตีหนีไป หลังจากวันนั้นไม่มีใครได้ ข่าวนุฑิตีอีกเลย อนิรุทธิ์รู้สึกผิดที่ทำให้นุฑิตีเป็นอย่างนี้ และยืนยันกับวิกันดาว่าไม่เคยมีอะไรกับนุฑิตี วิกันดาไม่อยากจะเชื่อ ยุทธการ และเค้นเป็นอีกสองคนที่มารำพันถึงนุฑิตีให้วิกันดาฟัง

อนิรุทธิ์หายไป อรอินทร์เห็นอนิรุทธิ์อยู่ทะเลกับผู้หญิงคนใหม่ เจนจบคุยกับ วิกันดาเรื่อง ที่รู้สึกดีด้วย แต่วิกันดาปฏิเสธจนเจนจบไม่กล้าเป็นมากกว่าเพื่อน คืนหนึ่ง อนิรุทธิ์กลับบ้านและ ขอนอนกับลูกเพราะกลุ่มที่ผู้หญิงตามคือ อนิรุทธิ์ขอเริ่มต้นใหม่กับวิกันดาและยืนยันจะเลิกเรื่อง ผู้หญิงถาวร แต่วิกันดายังไม่เชื่อ วิกันดาขอมรับว่าอนิรุทธิ์ยังผูกพันกับวิกันดาด้วยลูก อนิรุทธิ์ ร้องไห้ต่อหน้าวิกันดาทั้งที่ไม่เคยทำ สุดท้าย วิกันดาขอมให้อนิรุทธิ์กลับมาอยู่ในบ้าน วันต่อมา เรื่องนี้จึงกลายเป็นข่าวดัง ว่าคู่ร้างจะหวนกลับมาคืนดีกัน

อนิรุทธิ์ เล่าให้วิกันดาฟังเรื่องยุทธการมาขอเงิน ซึ่งยุทธการไม่ได้กลับบ้านและไม่มาเรียน แต่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น อนิรุทธิ์และวิกันดาจึงสงสยยุทธการ เพียงไม่นานยุทธการมาหาเพราะนุฑิติน ยามาตัวตาย และเล่าให้ฟังว่านุฑิตีมาขออยู่ด้วย ยุทธการดีใจเพราะคิดว่านุฑิตีเลือกตนเองจึงพากันไปอยู่ กับเพื่อน แต่ยุทธการเพิ่งรู้ว่ายังไม่พร้อมจะดูแลนุฑิตีให้มีความสุขได้ วิกันดาและอนิรุทธิ์ต่างเห็นใจ วิกันดากับอนิรุทธิ์ได้รับจดหมายที่นุฑิตีเขียนก่อนฆ่าตัวตาย นุฑิตีสารภาพเรื่องที่หนีมาและบอกรัก อนิรุทธิ์อย่างจริงใจ ทำให้อนิรุทธิ์ยังรู้สึกผิด อนิรุทธิ์ยืนยันกับตัวเองอีกครั้งว่าจะไม่ยุ่งกับผู้หญิงอีก งานศพนุฑิตีจัดขึ้น โดยมีท่านผู้หญิงเป็นเจ้าภาพให้ทุกคืน

อรอินทร์พาพาทินมาที่บ้านวิกันดาเพื่อบอกเรื่องแต่งงาน วิกันดากับอนิรุทธิ์แสดงความยินดีกับทั้งคู่ วิกันดาไปหาเค็นเพราะสงสารเรื่องนุติ ทำให้อนิรุทธิ์ตัดพ้อว่าวิกันดาไม่เคยสงสารตัวเองเลย วิกันดาและอนิรุทธิ์ได้พบเจอกัน แต่เจอกันขอแลกกลับก่อน เมื่ออยู่กับเค็นสองคน เค็นพยายามพูดให้วิกันดาลดทิวใจเพื่อความสุกใสในอนาคต ก่อนกลับเค็นย้ำเรื่องเซียมซี ที่วิกันดาจะได้คนรักกลับคืน เค็นบอกอนิรุทธิ์ว่าอย่าปล่อยให้เพชรหลุดมือ

อนิรุทธิ์ขอวิกันดา เริ่มต้นใหม่ แต่วิกันดาขังตอบไม่ได้ อนิรุทธิ์จึงพยายามต่อไป แม้ตอนนี้ วิกันดาจะยังไม่ตกลงแต่อนิรุทธิ์ยังมีเวลาเพราะทั้งสองคน ได้อยู่บ้านหลังเดียวกันอีกครั้ง

เรื่องเสาร์ 5

บทประพันธ์โดย คารศรี

บทโทรทัศน์โดย นอร์แมน วิชรธรรม

ก่อนที่เด็กชายทั้ง 5 คน ซึ่งเกิดในวันเดียวกัน คือ วันเสาร์ที่ 5 ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 5 จะมาอยู่ในความอุปการะของ อธิบดินทร์เด็ก ทั้งหมดได้เข้าพิธีรับพระ และรับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นพระประจำตัวคนละองค์จากพระผู้ใหญ่ เพื่อเสริมบารมีให้อยู่ยงคงกระพันซ์ นอกจากนี้เด็กทั้ง 5 จะถูกส่งไปเรียนและฝึกวิชาป้องกันตัวเพื่อปกป้องบ้านเมืองแล้ว ทุกคนยังมีความสามารถพิเศษที่แตกต่างกันออกไป เดี่ยว สมเด็จ มีประสาทหูกที่ยอดเยี่ยม สามารถได้ยินเสียงต่างๆ ในระยะไกล เทอด ยอดตรง สามารถกลืนลมหายใจแล้วหายใจได้ คอน ทำกระดาน สามารถใช้สมาธิมองเห็นสิ่งต่างๆ ในรัศมีที่เกิดเหตุ ยอด นางพญา สามารถเดินผ่านสิ่งกีดขวาง และกำแพงได้ และกริ่ง คลองตะเคียน สามารถเคลื่อนไหวได้รวดเร็วจนสายตามองไม่เห็น และปลอมตัวเป็นคนอื่นได้

เมื่อประเทศไทยได้รับความเดือดร้อนจากผู้ก่อการร้าย อธิบดินทร์ จึงใช้ทีมเสาร์ 5 ช่วยติดตามหาคนร้ายกลุ่มจาร์กา ซึ่งปล้นระเบิดเชื้อโรคเคมีจากห้องทดลองในยุโรปมาซ่อนไว้ในประเทศไทย เพื่อขู่เรียกเงินจากประเทศแถบเอเชียอย่างมหาศาล ถ้าไม่ได้จะระเบิดเชื้อโรคเคมีภายใน 15 วัน และยังคงช่วยหาหน่วยพิเศษหน่วยแรกที่หายไปด้วย โดยมี พ.อ.เชษฐ ทยอยดูแลภารกิจนี้ นอกจากนี้ทีมเสาร์ 5 จะต้องไปปรับภารกิจที่หนักอึ้งแล้ว ยังมีแพทย์หญิงบุษกร หรือ นุ่น ลูกสาวของอธิบดินทร์ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญทางด้านเชื้อโรคเคมีไปปฏิบัติการนี้ด้วย เพื่อเข้าไปทำลายเชื้อโรคเคมีให้หมดสภาพในทันที

ทั้งหมดต้องปลอมตัวเป็นอาชญากรหนักกฎหมายด้วยการกระโดดร่มลงที่จุดนัดหมาย โดยมี แตน หรือดวงกมล หน่วยจู่โจมที่ปลอมตัวเป็นหลานสาวของสัปเหร่อเต๋ม หรือ พ.อ.เดิมพงษ์ เป็นคนนำทางพาทุกคนไปที่กระท่อม ซึ่งเป็นจุดนัดหมายของกลุ่ม รวมทั้งชลดา น้องสาว พ.อ.เชษฐ ซึ่งเป็นหน่วยพิเศษด้วย เสาร์ 5 กระจายค้นหาข้อมูลโดย เทอด กับ ชลดา และ ยอด กับ แตน ต้องปลอมเป็นสามีภรรยา กัน เพื่อไปอยู่ที่หมู่บ้านเสือหมอบ ซึ่งมีเจ้าพ่ออินทร์ดูแล

ส่วนเดียวกับบุษกร ปลอมเป็นสามีภรรยา กันไปสืบหาข้อมูลที่หมู่บ้านเขากระปือ ซึ่งมี เสือสนธิ์ดูแลอยู่ โดยได้คอนเดินทางไปด้วย ส่วนกริ่งคอยหลบซ่อนตัวอยู่ในป่าเพื่อประสานงานกับทุกคนในสองหมู่บ้าน โดยมีแคนหนุ่มชาวป่าที่ทุกคนในหมู่บ้านมองว่าเป็นคนบ้าคอยให้ความช่วยเหลือ และนำทาง นอกจากนี้เสือสนธิ์จะมีเสื่อวงศที่เป็นสมุนคู่ใจแล้วยังมี มาเรียสาวนักฆ่าลูกครึ่ง ซึ่งมาในฐานะหัวหน้าที่จาร์กาส่งให้มาสังเกตการณ์คอยช่วยเหลือเสือสนธิ์ด้วย และมาเรียขออาสา เสือสนธิ์คอยจับผิดเดี่ยว ดอน และบุษบา เพราะแท้จริงแล้ว มาเรีย คือ ตำรวจสากลเข้ามาสืบเรื่องราว ส่วนดอนก็คอยจับตาคูมาเรียเช่นกัน

ฟาง นักฆ่าสาวซึ่งมีความสนิทสนมกับนายใหญ่ของจาร์กา ได้ให้ เมฟู อดีตนินาจู๋ปุ่น และยาโต้ ลูกน้องคนสนิทฝีมือดีเข้าไปตรวจสอบความเรียบร้อยของสองหมู่บ้านพร้อมกับ ฟานโน้ ชาวยุโรป เพราะได้ข่าวว่าสายลับสากลบุกเข้ามาในทันที จึงทำให้พวกเสาร์ 5 ต้องแก่งทะเลาะกันเองเพื่อไม่ให้ใครจับได้ เดี่ยว ดอน และบุษกร โข่วฝีมือได้ฉฉินเสือสนธิ์ไว้มากขึ้น ในขณะที่กริ่งได้ไปช่วยเหลือยูกิ นินาจาสาวลูกครึ่งญี่ปุ่นรอดพ้นจากการถูก เมฟู ทำร้ายได้ทัน ยูกิจึงกลับใจมาช่วยเสาร์ 5 และพวกทำงานเพื่อปราบปรามเหล่าร้าย เพราะหักหลังองค์กรไปทำงานในสิ่งที่ไม่ดี และเธอไม่เห็นด้วย

ทางด้านทอด ชลดา ยอด และแดน ยังไม่ได้เบาะแสเพิ่มจนวันหนึ่งได้ไปช่วยเหลือต่อชายร่างเตี้ยจากกลุ่มนักเลง ต่อจึงอาสาจะช่วยเหลือหาข่าวให้เพราะได้ข้อมูลว่ารังของจาร์กา อยู่ในป่าลึก เทอดกับยอดพยายามแสดงฝีมือเพื่อดึงดูดความสนใจของจาร์กา เพื่อจะได้ไปถึงรังอย่างปลอดภัย ในขณะที่เดียวกับดอนก็หาทางไปเช่นกัน โดยมีกริ่งกับยูกิคอยประสานงานกับทุกคน เสือสนธิ์ โกรธมากเมื่อรู้ว่ามีคนในหมู่บ้านทรยศเพื่อไม่ให้แผนทั้งหมดเสีย ดอนจึงแก่งหนีไปเพื่อให้เดียวกับบุษกรฟันข้อสงสัย มาเรียจึงขออาสาตามล่าดอนด้วยตัวเอง แต่เสื่อวงศก็สั่งให้ลูกน้องตามล่า มาเรียกับดอนเช่นกัน

จาร์กาถูกผู้ก่อการร้ายจากหลายกลุ่มกดดัน เพราะอยากได้เชื้อโรคเคมี จาร์กาจึงให้เสื่อสนธิ และเจ้าพ่ออินทร์รวมกำลังกันกวาดล้าง เพราะทั้งสองคนต่างได้รับเงินสนับสนุนจากจาร์กา เพราะเหตุนี้จึงทำให้กลุ่มเสาร์ 5 ได้เจอกันยกเว้นดอน แต่ทุกคนก็เริ่มสบายใจเมื่อเด็ยบอกว่ามีมาเรีย เป็นตำรวจสากล จากการช่วยกันหาข้อมูลทุกคนจึงรู้ว่าหัวหน้าใหญ่ของจาร์กา คือ บันลือ ตระกูลชื่อ อดีต นักธุรกิจที่หนีการจับกุมด้วยข้อหาโกงสถาบันการเงิน บันลือจึงคิดการใหญ่เพื่อสร้าง ความร่ำรวยด้วยการใช้เชื้อโรคเคมีเป็นเครื่องมือ ยานาน หัวหน้าผู้ก่อการร้ายจากตะวันออกกลางส่งสมุน มาขโมยข้อมูล และเส้นทางไปรังจาร์กา แต่ถูกดอน กริ่ง มาเรีย และยูกิ จัดการเอาไว้ได้ กริ่ง จึงปลอมตัวเป็นสมุนของยาโคเพื่อยืมมือยาโคจัดการจาร์กา

เหลือเวลาอีก 2 วัน จะครบกำหนดเสาร์ 5 และทุกคนตกลงกันว่าส่งข่าวไปให้หน่วย พิเศษรู้เพื่อส่งกำลังมาช่วย ก่อนที่ทุกอย่างจะสายเกินไปทุกคนสามารถบุกเข้าไปถึงรังของจาร์กา โดยที่บุษกรทำลายเชื้อโรคเคมีได้สำเร็จ บันลือคิดหนีจึงถูกยาโคฆ่าตาย สุดท้ายกลุ่มคนร้ายถูกจับ ทั้งหมด ยกเว้นเจ้าพ่ออินทร์ และเสื่อสนธิ เพราะทั้งสองกลับใจมาช่วยเหลือทางการกำจัดศัตรูของ แผ่นดิน หลังจากเสร็จสิ้นภารกิจเพื่อชาติแล้วเสาร์ 5 ขอทำภารกิจของหัวใจให้สมหวังในเรื่อง ความรักกับผู้หญิงที่ร่วมเคียงบ่าเคียง ไหล่กับพวกเขาโดยตลอดอย่างมีความสุขบ้าง

เรื่องแฉใจร้ายกับคุณชายเทวดา

บทประพันธ์โดย สามสหาย

บทโทรทัศน์โดย ปณิธิ

เมื่อแฉ้ว ไกด์สาว และผู้จัดการ “เสื่อปารีสอร์ท” ที่พักแนวผจญภัย ถูกเรียกตัวเข้ากรุงเทพฯ ค่วน เพราะ ยายแจ่ม ที่เป็นญาติเพียงคนเดียวของเธอป่วยหนัก แฉ้วจึงต้องมาดูแลยายที่โรงพยาบาล ยายแจ่มฝากให้แฉ้วดูแล คุณหนู ลูกชายคนเดียวของตระกูล “ทัตเทพ” ยายแจ่มยื่นคำขาดหากแฉ้ว ไม่ทำตามที่ขอ ยายอาจจะเครียดจนตายได้

แฉ้วจำใจรับคำยายต่างๆ ที่รู้แล้วว่าเมื่อ 20 ปีก่อน หลังจากพ่อ-แม่เธอเสียชีวิต ยายแจ่มมา ทำงานที่บ้านทัตเทพเพื่อหาเงินเลี้ยงดูเธอ แฉ้วจึงถูกส่งไปอยู่กับเพื่อนสนิทของพ่อเธอที่เสื่อปารีสอร์ท ที่นั่นลุงสิงห์ กับ ป้าพิมรัก และเลี้ยงดูแฉ้วเหมือนลูกแท้ๆ นานๆ ที ยายแจ่มถึงจะมาเยี่ยม

แจ้วที่ริสอร์ท แต่ระหว่างที่ไม่เจอกัน ทั้งคู่ก็จะเขียนจดหมาย และโทรศัพท์คุยกัน ไม่เคยขาด ฉะนั้นแจ้วจึงตั้งใจตอบแทนบุญคุณยายด้วยการดูแลคุณหนูให้เธอหอบเสื้อผ้ากลางานมาที่บ้านตัดเทพทันที แต่พอแจ้วเข้ามาในบ้านตัดเทพแจ้วถึงกับตะลึงกับ “คุณชาย” ที่กำลังอาละวาดใส่คนรับใช้ เรือง และสงสัยกับพฤติกรรมร้ายกาจของคุณชาย ที่เคยคิดว่าเป็นคุณหนูตัวเล็กๆ แต่แท้จริงแล้วเป็นชายหนุ่มรุ่นเดียวกับเธอ หน้าซ้ำชายยังดำกราดพาดพิงมาถึงแจ้ว ที่ไม่รู้วิธีไหนจะหนีอะไรด้วย แจ้วจึงตอกกลับโดยไม่ไว้หน้าชายบ้าง ทำเอาคุณชายสวนกลับรุนแรงพอกัน ทั้งคู่ปะทะฝีปากกัน คู่เดือดจนใหญ่-เอกบุรุษ กับน้องเล็ก-นารี พี่ชาย และน้องสาวลูกติดของ คุณดาว แม่เลี้ยงของชาย ต้องรีบไปบอก ชัชวาล พ่อของเขาให้มายุติเหตุการณ์ที่กำลังบานปลาย

ชัชวาลเห็นสภาพบ้านที่ละอะจากกรณีที่ชายกับแจ้วทะเลาะกัน รีบห้ามทั้งคู่จนสงบศึกได้ คุณดาวจึงถามถึงต้นเหตุเลยโดนชายต่อว่า ว่าห้ามยุ่ง ชัชวาลต้องรีบแยกทุกคนแล้วหันมาเคลียร์เรื่องแจ้ว ถึงรู้ว่าเธอเป็นหลานของยายแจ่ม และมาที่นี่เพื่อดูคุณหนู คำตอบของแจ้วทำให้ทุกคนงุนงงโดยเฉพาะชาย เพราะบ้านหลังนี้มีคุณหนูเพียงคนเดียว คือ “เขา” นั่นเอง ชายทำให้แจ้วตกใจยิ่งกว่าที่ต้องมาดูแลคุณชายที่อารมณ์ร้ายเอาแต่ใจตัวเอง ชอบพูดถากถางดูถูกคนอื่น ที่สำคัญเป็นผู้ชายที่เธอเกลียดตั้งแต่แรกเห็น ทั้งคู่รีบไปถามยายแจ่มถึงรู้ว่าทั้งหมดเป็นความจริง ยายแจ่มเครียดหนัก หมอกำชับว่าห้ามขัดใจคนไข้เด็ดขาด ทั้งคู่เลยต้องยอม เพราะไม่อยากทำให้ยายแจ่มเสียใจ ชายแผลงฤทธิ์ใส่แจ้วสารพัด จนแจ้วต้องงดกลยุทธทุกเม็ดมารับมือความผิดด้านของเขา หากแจ้วไม่ทำตามที่ต้องการ ชายขู่จะไปฟ้องนมแจ่มทำเดี๋ยว เธอจึงจำใจยอมชายแต่สุดท้ายก็หมดความอดทน แจ้วประกาศลาออกทันที ชายสะใจสุดๆ ที่กำจัดแจ้วไปจากชีวิตได้ แต่ยายคือให้แจ้วดูแลชายต่อ เพราะคุณหนูกำลังจะถูกแม่เลี้ยงที่รวมหัวกับ เชิดศักดิ์ หนายประจำตระกูลทำร้าย และโง่งมบ่ดีของตัดเทพ ทำให้แจ้วใจอ่อน แต่ยังคงคิดว่าจะทำให้คนอื่นรักชายได้ยังไง แต่ด้วยความสงสารยาย เธอจึงรับปากกลับไปดูแลชายอีกครั้งด้วยวิธีของตัวเอง

แจ้วกลับไปตั้งหลักที่ริสอร์ทอีกครั้ง พร้อมเล่าเรื่องทั้งหมดให้ลุงสิงห์กับป้าพิมฟังทั้งสองคนเข้าใจ และให้เธอลางานต่อมีเพียงเสื้อลูกชายคนเดียวของลุงกับป้าที่หลงรักแจ้วไม่เห็นด้วย เพราะกลัวแจ้วจะชอบคุณชาย แจ้วเลยโกหกว่าชายเป็นคนน่ารังเกียจที่สุดในโลก เสื้อฟิงแล้วเบาใจยอมให้พี่สาวไปทำภารกิจต่อ ขณะอยู่ริสอร์ทแจ้วคิดกลยุทธคั่นนิสัยชายจนได้

ด้านชายชะล่าใจไม่รู้ว่าแม่เลี้ยงกับลูกชายใจเหี้ยม กำลังเริ่มแผนทำให้พ่อเกลียดเขา โดย อ่อนให้ชัชวาลมอบตำแหน่งสำคัญในบริษัทให้ชายดูแล แถมยังส่ง หึงนุ้ย หม่อมหลวงตกลก แฟนของใหญ่มาเป็นเลขาชาย ตอนแรกชายไม่ยอมแต่อยากป่วนบริษัทแกล้งพ่อตัวเองจึงตกลง หึงนุ้ยชวนชายเที่ยวสำมะเลเทเมาจนไปประชุมใหญ่ไม่ทัน โชคดีที่แจ้วกลับมาก่อนเลยรู้แผน กำจัดคุณหนูจากคุณน้องเล็ก ลูกสาวของคุณดาจที่แอบชอบชายอยู่ แจ้วตามหาชายจนเจอ ว่าแล้วก็บังคับให้ชายอาบน้ำแต่งตัวเข้าประชุมใหญ่สำเร็จ ท่ามกลางความงุนงงของ คุณดาจ ใหญ่ ที่เห็นแผนการพังไม่เป็นท่า

แจ้วบังคับให้ชายเซ็นข้อตกลงคือ “บัญญัติ 5 ประการ เพื่อชีวิตที่ดีกว่าเดิม” คือ

1. มีน้ำใจ
2. ไม่เห็นแก่ตัว
3. กล้าบাপ
4. ซาบซึ้งกับสิ่งดีๆ รอบข้าง
5. เปิดใจกว้างเพื่อ “รัก” คนอื่น

หากชายทำได้ครบ 5 ข้อ เธอจะไม่มายุ่งเกี่ยวกับชายอีก

ชายครุ่นคิดแล้วถึงเซ็นสัญญา เพราะมั่นใจว่าแจ้วไม่มีทางเปลี่ยนเขาได้ แจ้วตามประกบชายไปทุกที่ แต่ชายยังตื้อตึงคอยแหกกฎอยู่เสมอ ด้านใหญ่เห็นแจ้วไม่ชอบหน้าชายเลยตีสนิทกับแจ้วเพื่อจะดึงเธอมาเป็นพวก แต่แจ้วรู้ทันเลยตีตัวออกห่าง ทำให้หึงนุ้ยออกอาการหึงหวงใหญ่ ออกนอกหน้า จนใหญ่ต้องปรามให้หึงนุ้ยหวานแสนให้ชายรักให้ได้ หึงนุ้ยอึดอัดเลยระบายความแค้นกับน้องเล็กที่ไม่รู้เรื่องด้วย จนแจ้วต้องคอยปกป้องไว้ทุกครั้ง ยิ่งทำให้น้องเล็กกับแจ้วสนิทกันมากขึ้น

น้องเล็กเล่าเรื่องดีๆ ของชายให้แจ้วฟัง และเล่าความน่ารักของแจ้วให้ชายฟังเช่นกัน ทำให้ชายแปลกใจว่าหึงนุ้ยโหดอย่างแจ้วเอาชนะใจน้องเล็กที่ไม่สูงลิงกับใครได้ ยังไง ความแปลกใจของแจ้วกับชายที่มีต่อกัน คึงคุณทั้งคู่เปิดใจให้กันโดยไม่รู้ตัว ด้านเสื่อเห็นแจ้วหายไปนานเลยหนีจากเสื่อปารีสอร์ทมาหาที่กรุงเทพฯ ชายไม่คิดว่าแจ้วจะมีเด็กหนุ่มมาตามจีบ เขาจิกกัดว่า “แจ้วกินเด็ก” ทำให้เสื่อไม่ชอบจีบหน้าชาย ด้านคุณดาจเริ่มกลัวใจที่แจ้วทำให้ชายเป็นผู้เป็นคนได้ และชัชวาล

ก็รู้สึกดีกับชายขึ้นเรื่อยๆ แต่อยู่ดีๆ เสือก็มาตามแจ้วกลับรีสอร์ท ทำให้แจ้วจำใจต้องทำตามคำขอของเสือ ชายจึงขอมตามไปอยู่ที่เสือปารีสอร์ทด้วย

ที่รีสอร์ทแจ้วตัดสินใจด้วยการใช้งานชายทำงานสารพัด แต่ทำยังไงชายก็ไม่ยอมปรับตัวหลายวันต่อมาใหญ่กับหญิงนุ้ยสืบรู้ว่าชายมาอยู่กับแจ้วจึงรีบตามมา พร้อมสวมบทลูกค้าจอมโหด โขลกสับใช้งานชายในฐานะคนงานเยี่ยงทาส โดยมีแจ้วให้ท้ายเพราะเธอหวังให้เขารู้สึกถึงเวลาใช้งานคนอื่น แต่ยิ่งทำให้ชายแค้นใจหนักหน่วงไปพึ่งหญิงนุ้ยเป็นพวก แจ้วพยายามบอกให้ชายระวังหญิงนุ้ย แต่เขากลับคิดว่ากำลังถูกแจ้วคุกคามชีวิตจนต้องเอาคืน หลังจากชายปรับตัวได้เขาพยายามคิดแผนแกล้างแจ้วทุกทาง แต่แจ้วก็เอาคืนชายได้ทุกครั้ง ความใกล้ชิดของทั้งคู่ทำให้ทั้งคู่เริ่มผูกพันกันไม่รู้ตัว

ขณะที่ชายกำลังมีความสุขที่ได้อยู่กับแจ้วอยู่ๆ นายแจ้วก็หายดีตามมาหาทุกคนที่รีสอร์ท ชายรู้สึกว้าวกับแจ้วสนิทกันเกินคนดูแลแล้วไม่สบายใจ จึงหาทางกีดกันไม่ให้ทั้งคู่ใกล้ชิดกันและอธิบายให้แจ้วเข้าใจว่าไม่ควรรักกับคนสูงศักดิ์ เพราะกลัววันนึงหากชายเบื่อแล้วหลานสาวตัวเองจะเสียใจมากกว่านี้ แจ้วฟังยายเศร้าๆ และพยายามตีตัวออกห่างจากชาย ด้านชายที่ไม่รู้เหตุผลก็พยายามจะปรับความเข้าใจกับแจ้ว จนนมแจ้วต้องพาชายกลับกรุงเทพฯ โดยไม่ให้แจ้วตามมาด้วย แต่ชายไม่ยอมยื่นคำขาดให้แจ้วตามมาที่บ้านตัดเทพด้วยถึงจะยอมกลับ นมแจ้วเลยต้องยอมไม่นานนักชายป่วยนมแจ้วเลยพาไปหาหมอที่โรงพยาบาล ที่นี่ชายได้เจอกับ แพทย์เพื่อนสาวที่สนิทกันมาตั้งแต่เด็ก ทั้งคู่ดีใจมากกระโดดกอดกัน ทำเอาแจ้วเห็นแล้วเศร้า ผิดกับยายแจ้วที่รู้เรื่องของชายกับแพทย์แล้วเตรียมคิดแผนให้ทั้งคู่รักกัน ชาย-แพทย์ไปมาหาสู่กันทุกวัน แยมยังรู้ใจกันไปซะทุกอย่าง ขนาดแจ้วยังต้องซัดซ้าย

ซัซวาลป่วยหนักต้องพักฟื้นที่โรงพยาบาล ชายจึงต้องไปทำงานที่บริษัทแทนพ่อ แล้วให้แจ้วมาเป็นเลขานุการส่วนตัวแทนหญิงนุ้ย ส่วนแพทย์กับนมแจ้วก็ช่วยกันดูแลซัซวาล ตลอดเวลาที่ซัซวาลป่วยพูด และขยับตัวไม่ได้ คู่จตุรัสกับเซ็คศักดิ์ก็เริ่มเผยธาตุแท้ความร้ายกาจมาให้ซัซวาลโอนสมบัติให้ทำเดี๋ยว แยมจตุรัสยังเฉลยให้ซัซวาลเสียใจหนักกว่าตัวเองเป็นซู้กับเซ็คศักดิ์มานาน แล้ว ยิ่งทำให้อาการซัซวาลทรุดหนักเร็วขึ้น แม้ซัซวาลจะเอาความลับนี้ไปบอกใครไม่ได้ แต่แจ้วก็บังเอิญไปได้ยินเซ็คศักดิ์ปรึกษาร้ายกับจตุรัสที่บริษัท นอกจากพวกซีโงงจะสุขสมบัติตระกูลตัดเทพแล้วพวกมันยังคิดจะฆ่าซัซวาลกับชายด้วย แจ้วเล่าเรื่องนี้ให้ชายฟัง แต่เขาไม่เชื่อว่าเซ็คศักดิ์จะร่วมมือกับจตุรัส แจ้วเลยเอาเรื่องนี้ไปบอกกับแพทย์

รุ่งขึ้นแจ้วไม่ยอมให้ชายไปทำงานแต่เขาก็ต้องไปจนได้ โชคดีที่รถของชายเสียเขาเลยจับมอเตอร์ไซค์ไปทำงานกับแจ้ว พอเบิ้มซ่อมรถเสร็จใหญ่ก็ขับรถชายไปทำงาน เชิดศักดิ์สั่งให้ลูกน้องวางระเบิดที่รถชายทันที ขณะที่ทุกคนพร้อมประชุมแต่เชิดศักดิ์ยังไม่มา อยู่ดีๆ ก็มีตำรวจเข้ามาจับคุณดาวกับใหญ่ซื้อหาทุจริต และวางแผนฆ่าชัชวาลกับชาย คุณดาวรีบแอบโทรบอกเชิดศักดิ์ให้รู้ตัว ส่วนใหญ่รีบไม่ได้อาละวาดวิ่งหนีตำรวจไปที่รถชาย เมื่อคุณดาวเห็นลูกกำลังจะสตาท์รถชายเธอรีบตะโกนห้ามไว้ แต่ไม่ทันรถของชายที่ใหญ่นั่งอยู่ก็ระเบิดเป็นจุล คุณดาวร้องไห้เสียใจจนเป็นบ้า ด้านเชิดศักดิ์ที่ไหวตัวทันก็รีบไปจับชัชวาลเป็นตัวประกัน ชายกับแจ้วตามไปช่วยพ่อ ชายสู้กับเชิดศักดิ์จนพลาดถูกยิงกลางหลัง แจ้วรีบประคองร่างชายที่ชุ่มเลือดไว้ ขณะที่เชิดศักดิ์กำลังจะยิงซ้ำ ตำรวจก็ตามมาวิสามัญเชิดศักดิ์ตายคาที่

เหตุการณ์ต่างๆ ทำให้ชายกับพ่อเข้าใจถึงความรักที่มีให้กันมากขึ้น ด้านแจ้วเมื่อเรื่องราวต่างๆ คลี่คลาย เธอก็กลับเสื่อปารีสอร์ททันที ทุกคนเตรียมจัดงานวันเกิดไว้เซอร์ไพรส์แจ้ว แอ้มเสื่อยังโชว์ฝีมือทำเค้กให้แจ้วด้วยตัวเอง แต่พอถึงวันเกิดแจ้วดันต้องมากรุงเทพฯ เพราะมีคนโทรบอกเธอว่าชายอาการกำเริบ พอมาถึงโรงพยาบาลแจ้วถึงรู้ว่าถูกชายหลอก เพื่อต้องการจะจ้อขอเธอแต่งงาน โดยที่ทั้งคู่รู้ว่าชัชวาลกับนมแจ่มอยากให้ชายแต่งงานกับแพมมากกว่า แจ้วกับชายเลยได้แต่ปรับทุกข์ซึ่งกันและกัน ส่วนเสื่อทนรอแจ้วกลับไปปารีสอร์ทไม่ไหวเลยเอาเค้กตามมาให้ถึงกรุงเทพฯ แต่ยังไม่ทันถึงมือแจ้วเสื่อก็ถูกรถชนตายซะก่อน แจ้วเสียใจ และรู้สึกผิดมาก ได้แต่โทษตัวเองว่าเป็นต้นเหตุทำให้เสื่อต้องตาย แอ้มยังพาลโกรธชายที่หลอกให้เธอมาหาจนต้องเป็นแบบนี้ แจ้วทบทวนคิดว่า และไล่ชายออกไปจากชีวิต เขาเสียใจมากหนีหน้า ไม่ไปหาแจ้วอีกเลย ส่วนแพมที่กำลังจะแต่งงานกับคนรัก ไม่นานนักชายก็ไปหาแจ้วที่เสื่อปารีสอร์ท แจ้วหายโกรธชายแล้วชายขอแจ้วแต่งงานและครองคู่กันอย่างมีความสุข

เรื่องพระจันทร์สีรุ้ง

บทประพันธ์โดย วัดตรา

บทโทรทัศน์โดย ปัทมาพร เคนเฉาพงษ์

อาร์กษัณนางโชว์แฉวพิทยา วัย 35 กำลังจะผันตัวเองมาเป็นผู้ชาย ไม่ใช่ด้วยใจ แต่เพราะเขากำลังจะกลายเป็นพ่อคน นับตั้งแต่เขาไปรับ ตะวัน ลูกของ อร์ดี หมอนวดข้างบ้านที่กำลังจะย้ายตามสามีชาวเยอรมันไปต่างประเทศ เพราะสะเทือนใจ ที่ครั้งหนึ่งพ่อที่เคยไม่ยอมรับเขาจนต้องไล่ออกจากบ้าน ท่ามกลางเสียงคัดค้านของเหล่าเพื่อนๆ นางโชว์ และ ชัชชัย แฟนของอาร์กษัณที่กำลังตีตัวออกห่างและนำเรื่องเด็กมาเป็นข้ออ้าง

อาร์กซ์ตัดสินใจเปลี่ยนตัวเองและย้ายไปเปิดร้านทำผมอยู่เชียงใหม่ และวันหนึ่งอาร์กซ์ก็ได้มีโอกาสช่วยชีวิตแก้วตาจากแก๊งค์ผู้หญิง แก้วตาซึ่งใจมากและชอบอยู่ช่วยงานร้านและดูแล ตะวันอีกแรง เธอจึงได้เห็นว่าแม่อาร์กซ์จะพยายามทำตัวเป็นผู้ชาย โดยเฉพาะกับตะวัน เพราะกลัวลูกมีปมด้อย แต่กรีธาสุภาพนี่มันวลก็ทำให้ทุกๆ คนดูออก จนตะวันเข้าโรงเรียน เขามักมีเรื่องชกต่อยเป็นประจำ เพราะโดนเพื่อนๆ ล้อว่ามีพ่อเป็นกะเทย แต่อาร์กซ์ก็สอนให้ลูกเป็นคนใจ เย็น รักสงบ ตะวันมักมานอนหนุนตักให้พ่อเล่านิทานให้ฟังได้แสงจันทร์อยู่เสมอ

แต่เมื่อเขาอายุ 10 ขวบ ตะวันก็เริ่มรู้จักโลกกว้าง และได้รู้ความจริงว่าพ่อเขาไม่ใช่ผู้ชาย ตะวัน เสียใจมากและหนีไปอยู่บ้านครูชนะ ครูสอนวิชาพลศึกษาของเขา กระทั่งครูกล่อมเขากลับบ้านมาได้ อาร์กซ์จึงตัดสินใจเล่าความจริง ทั้งหมดให้ฟัง เว้นแต่เรื่องแม่เพราะต้องการให้ตะวันมีภาพแม่ที่แสนดีอยู่ในใจ

กระทั่งสอบเข้ามหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ได้ สองพ่อลูกต้องห่างกัน ตะวันคอยเล่าเรื่องราวต่างๆ แต่ละวันให้อาร์กซ์ฟังเสมอ ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยทำให้ตะวันได้รู้จักกับ ปลายฟ้า นักศึกษาต่างคณะ ลูกสาวคนสวยของสถาพร นายตำรวจใหญ่ หญิงสาวเป็นดาวของมหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับ ตะวันที่ถูกเลือกให้เป็นเดือนในงานกีฬาประเพณีของสถาบัน ทำให้ทั้งสองต้องทำกิจกรรมร่วมกัน ยิ่งทำให้ตะวันรู้สึกชื่นชมในความน่ารักและพยายามจะผูกมิตรด้วยแต่ปลายฟ้า กลับไม่สน แต่นั่นก็ยิ่งทำให้ตะวันตกหลุมรักเธอมากขึ้นไปอีก โดยมองข้ามเกียร เพื่อนสาวที่แอบชอบตนอยู่ตลอดเวลา สี่ปีในรั้วมหาวิทยาลัย ตะวันได้เพียรเฝ้าติดตามความเป็นไปของปลายฟ้าด้วยความรัก จนรู้ว่าเธอชอบทำอะไรที่ไหน รวมทั้งรู้ว่าเธอมีคนรักอยู่แล้ว แต่ด้วยความรักที่บริสุทธิ์และคำแนะนำของผู้เป็นพ่อซึ่งเป็นที่ปรึกษาตลอด เวลา ตะวันจึงแอบส่งดอกไม้และข้อความต่างๆ ให้เธอที่คณะทุกวัน จนหญิงสาวรู้สึกแปลกใจพยายามจะหาตัวเจ้าของดอกไม้ให้ได้ แต่ก็มีเหตุให้ต้องกลาดกันเสมอ

แล้วในที่สุดตะวันก็มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับปลายฟ้ายิ่งขึ้น เมื่อเขาตัดสินใจไปคัดเลือกตัวแสดงละครเวทีของมหาวิทยาลัย และผ่านการทดสอบได้รับบทนำคู่กับหญิงสาว ตลอดการซ้อม ตะวันพยายามเอาใจปลายฟ้าจนเธอรู้สึกอึดอัด หญิงสาวพาเพื่อนๆ ไปเที่ยวที่บ้านรวมทั้งตะวัน ทำให้ชายหนุ่มพบว่าช่องว่างระหว่างเขากับเธอนั้นมีมากกว่าที่คิด เมื่อหญิงสาวมีฐานะต่างกับเขา มาก แต่นั่นไม่ใช่สิ่งที่ทำให้เขาขอมแพ้ ตะวันตัดสินใจที่จะไปทำงานเป็นเด็กรับรถให้ฝับซื้อดั่งแห่งหนึ่ง เพียงเพื่อจะหาเงินพาหญิงสาวไปทานอาหารหรูๆ สักมื้อหนึ่งพร้อมกับบอกความในใจที่เก็บไว้ตลอดสี่ปี และที่นั่นทำให้เขาได้ช่วย ภักรินทร์ ฝ่ายดูแลศิลปินของ “เลฟลี่ เรคคอร์ด” จากโจรวังราว ภักรินทร์เห็นหน่วยก้านของตะวัน จึงชวนไปลองทดสอบเสียงดู แต่ชายหนุ่มปฏิเสธ

ตะวันมีโอกาสได้พบกับครอบครัวของปลายฟ้าในวันแสดงละครเวที ชายหนุ่มรู้สึกชื่นชมในบุคลิกของสถาพร และดารณี พ่อแม่ของหญิงสาว และในระหว่างการแสดงตะวันก็พลอยใจไปจูบปลายฟ้านอกบท สร้างความขัดเคืองให้หญิงสาว จนไม่ยอมพบหน้าด้วย ตะวันกลุ่มใจจึงได้แต่โทรไปปรับทุกข์กับผู้เป็นพ่อ อารักษ์จึงแนะนำให้ลูกชายไปขอโทษหญิงสาว

ในงานวันเกิดของปลายฟ้าที่ถูกจัดขึ้นที่บ้านของหญิงสาว ตะวันอาศัยเกยรให้พาเข้างาน เขาให้ของขวัญ และออกไปร้องเพลงขอโทษตามที่อารักษ์สอนไว้จนปลายฟ้าเริ่มจะอ่อนลง ยอมรับคำขอโทษจากชายหนุ่ม พร้อมทั้งแนะนำสกิน ชายคนรักที่เป็นลูกชายของศักดา นักการเมืองใหญ่ให้ตะวันได้รู้จัก ทำให้ชายหนุ่มเสียใจ และเลยออกไปจากงาน ภักรินทร์ที่มาร่วมงานเพราะเป็นญาติผู้พี่กับปลายฟ้า นำวีดีโอภาพและเสียงของตะวันมาให้พบโชค เจ้าของค่ายเพลงดังฟัง ตะวันจึงถูกเรียกให้เข้าไปพบ และกล่อมให้เป็นศิลปินใหม่ของเลิฟลีเรคคอร์ด

ตะวันดีใจโทรไปแจ้งข่าวดีกับพ่อ แต่อารักษ์กลับเป็นห่วง กลัวว่าเมื่อตะวันดังแล้วจะลืมพ่อกะเทยคนนี้ แต่ชายหนุ่มรับปากว่าไม่มีทางเป็นเช่นนั้น เขาตั้งใจจะหาเงินมากๆ เพื่อเก็บไว้ซื้อบ้านอิงคอยให้พ่ออยู่กับเขาตอนแก่ อารักษ์ได้แต่ย้าลูกชายให้ปิดเรื่องของคนเอาไว้ เพราะกลัวจะเสื่อมเสียชื่อเสียง

ชายหนุ่มถูกจับเปลี่ยนลูกใหม่ตั้งแต่หัวจรดเท้า และเปิดตัวด้วยการถ่ายแบบ เพื่อสร้างความนิยม ก่อนที่จะผันตัวเองมาเป็นนักร้อง ตะวันเริ่มกลายเป็นหนุ่มเนื้อหอมที่มีสาว ๆ มาให้ความสนใจ แต่ชายหนุ่มก็ยังคงไม่สามารถเข้าใกล้ปลายฟ้าได้มากกว่าความเป็นเพื่อน จนเมื่อเขาได้พบศศินดวงสิริกานดา ดาราดีงไปร่วมงานวันเกิดของนิตยสารบันเทิงฉบับหนึ่ง จึงพยายามที่จะหาทางเตือนปลายฟ้า แต่หญิงสาวกลับไม่เชื่อ เธอถึงขั้นไปสอบถามความจริงจากชายคนรัก แต่กลับพบว่าศศินกำลังอยู่กับสิริกานดาจริง ปลายฟ้าจึงประกาศตัดความสัมพันธ์กับศศิน ช่วงนี้เองที่ตะวันได้มีโอกาสเข้ามาแสดงความจริงใจที่มีต่อปลายฟ้า เขาเฝ้าปลอบ และเล่านิทานพระจันทร์ที่พ่อเคยเล่าให้เธอฟัง จนปลายฟ้ารู้สึกเข้มแข็ง และเปิดใจยอมรับชายหนุ่มมากขึ้น จนถึงขั้นเป็นความรักเมื่อชายหนุ่มสารภาพว่าเขาเป็นเจ้าของดอกไม้ที่ส่งให้ตลอดเวลาสี่ปี

ในที่สุดผลงานชิ้นแรกของการเป็นศิลปินของตะวันก็ออกสู่สาธารณชน เขากลายเป็นนักร้องหน้าใหม่ที่นำจับตามอง ในขณะที่งานเพลงกำลังไปด้วยดี ความสัมพันธ์ของเขากับปลายฟ้าก็เริ่มดีขึ้นเรื่อยๆ แม้จะเป็นช่วงเวลาที่คบหาเพียงไม่นาน แต่ทั้งสองก็ผูกพันและเข้าใจในกันและกันมาก แต่ก็ต้องพยายามปิดบัง คอยหลบหน้าข่าวตามคำแนะนำและขอร้องของภักรินทร์

แต่แล้วช่วงเวลาที่สวยงามของตะวันก็สะดุดลง เมื่อชายหนุ่ม ได้พบกับออร์ดี แม่ซึ่งทิ้งเขาไปหลังจากที่ตามสามีใหม่ไปใช้ชีวิตในเยอรมันได้ยี่สิบปี พอสามีตายออร์ดีก็มีเงินเก็บอยู่ก้อนใหญ่ จึงบินกลับมาเมืองไทย ตั้งใจลงทุนทำธุรกิจเอาเงินไปลงทุนกับวิมล เพื่อนเก่าร่วมอาชีพเปิดบริษัทผลิตเครื่องสำอาง แต่เกิดไปสะดุดใจกับชื่อและนามสกุลของนักร้องหน้าใหม่ที่ชื่อตะวัน จึงสืบจนรู้ว่าเป็นลูกชายคนที่ยกให้อารักษ์ไป เธอจึงมาแสดงตัวให้ตะวันได้รู้จัก เพื่อหวังว่าความดังของลูกชายจะช่วยทำให้ธุรกิจของเธอก้าวหน้า แต่ตะวันกลับปฏิเสธที่จะยอมรับ เมื่อแม่ที่ตนวางฝันไว้ไม่ได้เป็นอย่างที่คิด ออร์ดีทั้งปากร้าย แต่งตัวจัดจ้าน ไม่ใช่นางฟ้าอย่างที่พ่อเคยบอก อีกทั้งความรักที่เขามีต่อปลายฟ้าก็เริ่มมีปัญหา เมื่อศศินย้อนกลับมาขอคืนดีกับหญิงสาวอีกครั้ง

ศศินรู้ว่าปลายฟ้ามีใจให้กับตะวัน เขาจึงแสร้งทำดี ใช้ความเป็นสุภาพบุรุษทำให้ปลายฟ้าตายใจ ในการยอมรับเขาเป็นเพื่อน แต่ชายหนุ่มกลับสร้างสถานการณ์โดยหลอกใช้เกยูร หาโอกาสให้หล่อนได้ใกล้ชิดกับนักร้องหนุ่ม และเป่าหูจนปลายฟ้ารู้สึกแกล้งใจ ขณะเดียวกันศศินก็พยายามทำดีกับปลายฟ้าเพื่อให้ตะวันได้เห็น จนนักร้องหนุ่มซึ่งกำลังว่าวุ่น ขาดความยับยั้งชั่งใจต่อว่าปลายฟ้าว่ากำลังจะหวนกลับไปคบหาศศิน ทำให้หญิงสาวเสียใจ และต่อว่าชายหนุ่มไปอย่างแรง ก่อนจะหลบหน้าผู้คน หนีปัญหาไปพักผ่อนที่ภูเก็ต โดยตัดขาดการสื่อสารทุกชนิด

ตะวันเสียใจเรื่องปลายฟ้า และสับสนเรื่องออร์ดี จึงคิดหนีปัญหาวุ่นวายกลับไปหาพ่อ แต่ระหว่างทางเกิดประสบอุบัติเหตุรถตกเขา นักร้องหนุ่มถูกส่งมารักษาตัวที่กรุงเทพฯ แพทย์สามารถช่วยชีวิตเขาได้สำเร็จ แต่เพราะสมองได้รับความกระทบกระเทือน เมื่อชายหนุ่มรู้สึกตัวขึ้นมา ก็พบว่าเขาสูญเสียความทรงจำไปทั้งหมด จึงเป็นโอกาสของออร์ดีที่อ้างหลักฐานจากทางโรงพยาบาลที่ทำคลอด และพยานบุคคลยืนยันกับหนังสือพิมพ์ จนตะวันต้องยอมรับออร์ดีเป็นแม่ โดยที่จิตใจสำนึกเล็กๆ ของเขากลับไม่มันใจ

ข่าวร้ายของตะวันทำให้อารักษ์รีบลงมาดูอาการลูกชาย พร้อมกับแก้วตาและครูชนะ ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นคู่รักกัน แต่เขากลับพบออร์ดี และถูกกีดกันไม่ให้เห็นหน้าตะวัน โดยขู่ว่าความเป็นเพศที่สามของอารักษ์จะทำให้ลูกเสียชื่อเสียง อารักษ์ต้องคิดหนัก แอบเข้าไปพบลูกชาย แล้วก็พบว่าตะวันจำเขาไม่ได้ และยังแสดงท่าทางรังเกียจเมื่อเห็นหน้าเขา โดยไม่รู้เลยว่าลูกชายได้ถูกผู้เป็นแม่เป่าหูว่า อารักษ์เป็นพวกโรคจิตที่คลั่งคลั่งป็นหนุ่มๆ หนุ่มใหญ่รู้สึกเจ็บปวด และยอมหลีกเลี่ยงให้ออร์ดีดูแลตะวัน เขาเลือกเป็นความทรงจำที่หายไป เพื่อให้ลูกชายได้มีอนาคตที่สดใส อารักษ์จึงพาแก้วตาไปกับครูชนะกลับเชียงใหม่โดยไม่ยอมบอกความจริงให้ทั้งสอง เข้าใจ

ตลอดเวลาที่ตะวันอยู่โรงพยาบาล เกตุรมาคอยดูแลชายหนุ่มด้วยความรัก หญิงสาวจึงรู้เห็นสิ่งทีอร์ดิพยายามจะปิดบังตะวันเรื่องอาร์กัยเข้าโดย บังเอิญ ฟอร์ดึกแล้วว่าหญิงสาวจะเปิดเผยความจริง จึงยื่นข้อเสนอให้เธอเก็บความลับนี้ไว้ แลกกับการสนับสนุนให้เธอได้รักกับตะวัน และจัดการทำลายข่าวของที่เกี่ยวข้องกับปลายฟ้าของตะวันจนหมดสิ้น เพื่อให้เกตุรวางใจจนยอมรับปาก

ปลายฟ้าได้รู้ข่าวของตะวัน เธอก็รีบรุดขึ้นมาเยี่ยมชายคนรัก แต่กลับพบว่าตะวันคนใหม่นี้ไม่เหมือนคนเดิมที่รู้จัก เมื่อชายหนุ่มเปลี่ยนไปเป็นคนละคน จากคนสุภาพ ก็กลายเป็นคนก้าวร้าว เย่อหยิ่ง และเอาแต่ใจ นอกจากนั้นยังพบเกตุรแสดงตัวว่าเป็นคนรักของชายหนุ่มอีก ก็ยิ่งทำให้ปลายฟ้าเสียใจ ช่วงเวลานี้ศศินก็แทรกเข้ามาทำตัวเป็นที่ปรึกษาให้หญิงสาวในฐานะพี่ชายที่แสนดี

ด้วยความกลัวว่าปลายฟ้าจะหวนกลับไปหาตะวันอีก ศศินจึงคิดขัดขวางคนทั้งสอง ชายหนุ่มซึ่งกว้างขวางด้วยบารมีของผู้เป็นพ่อ รู้ว่าธุรกิจของฟอร์ดที่ร่วมหุ้นกับเพื่อนกำลังมีปัญหา เมื่อวิลเลียมเชิดเงินหนีไป และทิ้งหนี้สินไว้ให้ฟอร์ดรับผิดชอบ ศศินจึงทำเป็นยื่นมือเข้าช่วยเหลือ และเข้ามาเป็นหุ้นส่วนร่วมทุนทำธุรกิจด้วย โดยมีข้อเสนอให้สาวใหญ่ช่วยขัดขวางไม่ให้ตะวันได้หวนกลับมาคบหากับปลายฟ้า

ตะวันเริ่มสับสน และรู้สึกขัดตากับสิ่งรอบตัวไปหมด เขาไม่คุ้นเคยกับสิ่งทีอร์ดิพยายามจะขัดเสียดใส่หัวเขาเกี่ยวกับเรื่องในอดีต แต่ชายหนุ่มกลับไม่พบหลักฐานใดๆ ในบ้าน ที่ยืนยันว่าเขาเคยใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับฟอร์ดเลยสักชิ้น ฟอร์ดพยายามสร้างภาพแม่ลูกที่รักกันให้ใครๆ ได้เห็น ทำให้เธอเป็นที่รู้จัก และส่งผลให้กิจการเครื่องสำอางกระเตื้องขึ้น โดยความช่วยเหลือของศศินที่เข้าไปดูแลด้านการตลาดให้อีกแรง

ปลายฟ้าซึ่งยังรักตะวัน ตั้งใจจะทำให้เขาฟื้นคืนความทรงจำได้อีกครั้ง แต่ฟอร์ดกลับปฏิเสธความหวังดี หญิงสาวจึงได้แต่ไปปรับทุกข์กับศศิน เพราะคิดว่าชายหนุ่มเข้าใจ ศศินจึงถือโอกาสขอคืนดีอีกครั้ง แต่ปลายฟ้าปฏิเสธเพราะหัวใจของเธอมอบให้ตะวันไปจนหมดสิ้น ชายหนุ่มจึงแสวงยอมรับความจริง และเปิดทางให้หญิงสาวได้ช่วยเหลือตะวันเต็มที่ สร้างความรู้สึกที่ดีให้ปลายฟ้า แต่เขากลับไปกำชับให้ฟอร์ดทำทุกวิถีทาง เพื่อไม่ให้ปลายฟ้าได้มีโอกาสพบกับตะวันตามลำพัง

ปลายฟ้าตั้งใจจะเอารูปถ่ายของเขาและเธอมาพิสูจน์ความจริงกับตะวัน แต่กลับถูกเกอริซึ่งออร์ดีให้มาช่วยดูแลตะวันขัดขวาง ชายหนุ่มเริ่มสะกิดใจนึกสงสัยในท่าทีของปลายฟ้า ออร์ดีจึงตัดสินใจเปิดตัวเกอริกับสื่อต่างๆ ว่าเป็นคู่รักของตะวัน เพื่อให้ปลายฟ้าตัดใจ ซึ่งก็ได้ผล หญิงสาวเสียใจจนคิดว่าหมดหวัง จึงได้แต่ขอร้องศินินให้ช่วย ศินินจึงจำเป็นต้องให้ออร์ดีนำตะวันออกมาให้ปลายฟ้า ในขณะที่เขากลับเรียกนักข่าวให้มา ทำให้นักรื่องหนุ่มซึ่งกลัวเป็นข่าว เข้าใจว่าปลายฟ้าคิดจะใช้สื่อเพื่อจะจับเขา จึงพาลโกรธไม่ยอมฟังคำอธิบายใดๆ จากปลายฟ้า

หลังจากกลับมาเชียงใหม่ อารักษ์ก็ยังคงติดตามข่าวคราวของตะวัน โดยตลอด แก้วดาตัดสินใจแต่งงานกับครุชนะ ทั้งสองส่งการ์ดเชิญให้ตะวันมาร่วมงาน แต่กลับถูกออร์ดีเก็บไว้ ทำให้บรรดาคนรู้จักที่เชียงใหม่เข้าใจว่าชายหนุ่มลี้มตัว อารักษ์ต้องช่วยแก้ต่าง ทั้งที่ใจก็หวังจะได้พบหน้าลูกชายอีกสักครั้ง กิจการตะวันซาลอนเริ่มมีปัญหา เมื่อมีร้านเสริมสวยที่ใหญ่กว่าและทันสมัยกว่าเข้ามาในตลาด สุขภาพที่เริ่มจะทรุดโทรม ความเคร่งเครียด และความเป็นห่วงลูกชาย ทำให้อารักษ์หน้ามืดบ่อยขึ้น เมื่อไปตรวจก็พบว่าป็นเนื้องอกในสมอง อารักษ์จึงเลือกที่จะปิดทุกคนเพื่อความสบายใจ นอกจากปรีดาเพื่อนสนิท และประกาศขายร้าน เพื่อย้ายไปอยู่กรุงเทพ จะได้ดูความเป็นไปของลูกชาย

อารักษ์ไปสมัครเข้าทำงานเป็นผู้ช่วยฝ่ายดูแลเสื้อผ้าให้ศิลปินที่บริษัท เลิฟลี่เรคคอร์ด โดยอาศัยเพื่อนเก่า คือ ป้อ ที่เคยเป็นนางโชว์ด้วยกันมาก่อนแนะนำ ทำให้เขามีโอกาสได้พบกับลูกชายอีกครั้ง แต่ตะวันก็จำหน้าเขาได้ว่าเคยพบที่โรงพยาบาล จึงไม่ค่อยถูกชะตา เพราะคิดว่าอารักษ์เป็นกะเทยที่แอบปลื้มตนตามที่แม่เคยย้ำไว้ สร้างความน้อยใจให้กับอารักษ์เป็นอย่างมาก แต่เขาก็ต้องอดทน เพียงเพื่อจะได้อยู่ใกล้ชีวิตลูกชาย

ออร์ดีต้องการให้ตะวันถ่ายโฆษณาเครื่องสำอางสำหรับผู้ชายของบริษัทตน ศินินเห็นโอกาสที่จะทำให้ปลายฟ้าตัดใจจากตะวันได้เด็ดขาด จึงสนับสนุนให้ตะวันเลือกปลายฟ้ามาเป็นพรีเซนเตอร์ร่วม สร้างความไม่พอใจให้สิริกานดาที่ถูกคาดหวังว่าจะได้งานนี้ การถ่ายทำไม่ค่อยจะราบรื่นนัก เมื่อปลายฟ้ารู้สึกที่ตะวันเปลี่ยนไปไม่เหมือนก่อน เขาทั้งหึง และเรื่องมากจนเธอเสียความรู้สึก จึงพยายามเลี่ยงที่จะพูดคุยกับเขา แต่กลับยังเป็นการทำทนายตะวัน เขาเอ่ยชวนเธอไปเที่ยวทำราวกับปลายฟ้าใจง่าย เธอจึงปฏิเสธทั้งพูดจาถูก จนชายหนุ่มนึกโกรธต้องการเอาชนะ อารักษ์ซึ่งต้องมาช่วยดูแลเสื้อผ้าให้อยู่ในเหตุการณ์เห็นความบาดหมางของ ทั้งสอง ก็ได้แต่เตือนสติลูกชาย แต่ตะวันไม่ยอมฟัง และพาลต่อว่าจนอารักษ์ต้องเลี่ยงหลบไปร้องไห้ สร้างความสงสัยให้กับปลายฟ้าในท่าทีที่เขามีต่อตะวัน

ศศินพยายามจะให้ปลายฟ้าเห็นข้อเสียของตะวันยิ่งขึ้นจะได้ตัดใจเสียที เขากล่อมจน สิริกานดาขอมร่วมมือช่วยวันจนกลายเป็นข่าวหน้าหนึ่ง เพื่อให้ปลายฟ้าเข้าใจผิดตะวันมากขึ้น และก็ได้ผลเมื่อหญิงสาวซึ่งกำลังมีปัญหาครอบครัว เมื่อผู้เป็นพ่อพัวพันกับคดีทุจริตในราชการ เสียใจ และยอมเปิดใจที่จะให้ศศินพิสูจน์ตัวเองอีกครั้ง

ข่าวเสียหายของตะวันมีมากขึ้น จนถูกพบโชค ภาคโทษจะฉีกสัญญา ทำให้ตะวันยิ่งเครียดหนัก อีกทั้งปัญหานี้พัวพันก้อนใหญ่ของออร์ดี้ที่เกิดจากการถูกศศินหลอกให้ไปเที่ยวที่บ่อนแห่งหนึ่ง ทำให้ตะวันต้องหาเงินก้อนใหญ่เพื่อมาช่วยเหลือกิจการ ศศินจึงอาศัยโอกาสยื่นมือเข้าซื้อหุ้นของออร์ดี้ทั้งหมด และครอบครองธุรกิจแต่เพียงผู้เดียว โดยยังแสร้งทำเป็นดียินยอมให้ออร์ดี้ดูแลกิจการตามปกติ

ทั้งข่าวสิริกานดา และหนี้พัวพันของออร์ดี้ ทำให้ชื่อเสียงของตะวันเริ่มมีปัญหามากขึ้น ตะวันต้องสร้างภาพทำตัวเป็นคนใหม่ ด้วยการใกล้ชิดเกยูรให้มากขึ้น เพื่อกลับข่าวกับสิริกานดา นั่นจึงทำให้ปลายฟ้าตัดสินใจเด็ดขาดที่จะล้มเลิกความตั้งใจช่วยชายหนุ่มให้ คืนความทรงจำ เธอส่งดอกไม้ที่เขาเคยให้มาตลอดสี่ปีคืน จนชายหนุ่มรู้สึกสะกิดใจ เขาเริ่มที่จะทำอะไรได้บ้างต่างๆ แวะไปที่ร้านอาหารซึ่งเคยมากับปลายฟ้าเป็นประจำ ฟังเพลงที่หญิงสาวชอบ แต่ก็มักจะถูกระเบิดและออร์ดี้ขัดขวาง ดึงให้เขาเลิกคิดที่จะสนใจเรื่องในอดีตอีก ช่วงเวลานั้นเองปลายฟ้าก็ตัดสินใจรับปากแต่งงานกับศศิน เพื่อให้พ่อของเขาช่วยเหลือพ่อของตนให้หลุดพ้นข้อกล่าวหาพัวพันเรื่องทุจริต ทำให้เธอค่อยๆ หายไปจากชีวิตของตะวัน

อาร์กซ์ซึ่งทำงานฝ่ายเสื้อผ้าก็ได้รับรู้เรื่องราวของลูกชายมาตลอดทั้งจากเพื่อนร่วมงาน และข่าวต่างๆ เขายังคงพยายามที่จะหาโอกาสคอยเตือนตะวัน เกี่ยวกับการใช้ชีวิตด้วยความเป็นห่วง จนชายหนุ่มไม่พอใจ ก็มักจะพาลระเบิดอารมณ์ใส่ แต่อาร์กซ์ก็ยังทนนิ่ง และพยายามอดกลั้นความน้อยใจ อย่างน้อยก็เพื่อให้ลูกชายได้มีเขาเป็นที่ระบายนความอัดอั้นใจ ตะวันเองนั้นก็เริ่มรู้สึกคุ้นกับสิ่งที่อาร์กซ์พยายามสั่งสอน แต่ก็ยังคงคิดระแวงในความหวังดีของอาร์กซ์

อาการป่วยของอาร์กซ์เริ่มหนักขึ้นจนถึงกับเป็นลมในที่ทำงาน หมอที่ตรวจอาการอยากให้เขารับผ่าตัด แต่อาร์กซ์กลับประวิงเวลาไว้ด้วยความกลัวว่าจะไม่ได้พบหน้าลูกชายอีก แต่อาการที่กำเริบมากจนเขารู้สึกท้อแท้ อาร์กซ์รู้ว่าปลายฟ้าคือผู้หญิงที่ตะวันรัก จึงไปขอร้องให้หญิงสาวช่วยปลอบใจตะวัน จนปลายฟ้าซึ่งยังตัดใจจากชายหนุ่มไม่ขาดยินยอมที่จะไปพบตะวันอีกครั้ง

ชายหนุ่มคิดพิสูจน์ว่าเธอเป็นคนรักของเขาจริงหรือไม่ เขาขอให้เธอพาไปทุกๆ ที่ ซึ่งเธอและเขาเคยไปด้วยกัน ทำให้ชายหนุ่มรู้สึกคุ้นและพอที่จะทำอะไรได้บ้าง แต่สุดท้ายเขาก็กลับเลี้ยวรถพาเธอเข้าโรงแรม ปลายฟ้าผิดหวังในการกระทำของตะวัน ต่อว่าและตบหน้าเขาอย่างแรงก่อนจะหนีออกไปพบกับอาร์ักษ์ซึ่งคอยตามติดลูกชาย ทุกฝีก้าวช่วยพาเธอหลบไปได้

ปลายฟ้าสอบถามความจริงว่าอาร์ักษ์เป็นใคร แต่เขาก็กลับบ่ายเบี่ยง จนปลายฟ้ายิ่งสงสัย แต่ก็แน่ใจว่าอาร์ักษ์เป็นคนดี จึงไว้วางใจที่จะเล่าเรื่องราวที่บ้านให้หนุ่มใหญ่ฟังเพื่อเป็นการระบายความอัดอั้น อาร์ักษ์จึงแนะนำ และเล่านิทานปλοบใจจนหญิงสาวรู้สึกสบายใจขึ้น นั่นก็ยิ่งทำให้เธอมั่นใจว่าอาร์ักษ์ต้องมีความเกี่ยวข้องกับตะวันอย่างแน่นอน

ศศินไม่พอใจเมื่อรู้ว่าตะวันพยายามจะติดต่อกับปลายฟ้า เขาบังคับให้ออร์ดจัดการ สาวใหญ่จึงคิดจะให้ลูกชายหมั้นหมายกับเกยูร แต่ตะวันไม่ยอมเพราะชายหนุ่มเริ่มรู้ใจตัวเองว่าไม่ได้รักเกยูร จึงนัดหญิงสาวออกมาเพื่อบอกความจริง เกยูรรู้สึกอับอายและเสียใจจนถึงขั้นกรีดข้อมือฆ่าตัวตาย แต่โชคดีที่มีคนช่วยไว้ทันเวลา แต่ข่าวของเธอ ทำให้ชื่อเสียงความเป็นนักร้องของตะวันต้องมัวหมองอีกครั้ง

ตะวันกลุ่มใจกับเรื่องที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะความสัมพันธ์สามเส้าระหว่างเขา เกยูร และปลายฟ้า อาร์ักษ์ก็หาโอกาสให้คำแนะนำชายหนุ่มให้ทำตามหัวใจของตัวเอง ตะวันเริ่มมองอาร์ักษ์ในมุมที่ดีขึ้น และยิ่งคุ้นกับคำสอน ท่าทางของอาร์ักษ์ เหมือนว่าความทรงจำจะกลับคืนมา แต่เขาก็ไม่ได้ใส่ใจมากไปกว่าเรื่องราวความรักในตอนนี้ ชายหนุ่มตัดสินใจที่จะบอกรักปลายฟ้า ทั้งที่รู้ว่าเธอกำลังจะแต่งงานกับศศิน ทำให้ปลายฟ้าสับสนระหว่างหัวใจกับความถูกต้อง

ออร์ดกลุ่มใจที่กล่อมลูกชายไม่สำเร็จ ศศินชู่จะขายกิจการทิ้ง ทำให้ออร์ดยิ่งเครียดหนักตามติดลูกชาย จนพบว่าอาร์ักษ์นั้นอยู่ใกล้ชิดตะวันตลอดเวลา และคอยส่งเสริมให้ตะวันกลับไปรักปลายฟ้า เธอจึงกลัวว่าทุกอย่างจะเปิดเผย จึงชู่อาร์ักษ์และคิดให้เงินปิดปาก แต่อาร์ักษ์ไม่ยอมรับ เพราะรู้ว่าตนคงมีชีวิตรอยู่ได้อีกไม่นาน ออร์ดจึงเล่าความจริงให้ศศินฟัง และจ้างนักเลงไปเล่นงานจนอาร์ักษ์ต้องเข้าโรงพยาบาล

ปลายฟ้าไปเยี่ยมอาร์กซ์ที่โรงพยาบาล และพบว่าเขาเป็นเนื้องอกในสมอง อาร์กซ์ขอร้องให้ ปลายฟ้าช่วยทำให้ตะวันกลับเป็นคนอ่อนโยนเหมือนเดิม และยอมเปิดเผยความจริงทั้งหมดให้หญิงสาวฟัง แต่เขากลับขอร้องให้เธอเก็บความลับเรื่องเขาเป็นพ่อไว้ เพื่ออนาคตของลูกชาย ปลายฟ้า ตรงไปหาตะวัน และขอร้องให้ตะวันไปเยี่ยมอาร์กซ์บ้าง ตะวันพยายามจะขอความรักจากปลายฟ้า แต่เธอปฏิเสธเพราะไม่อยากจะทำให้ศินเสียใจ ตะวันจึงได้ดำเนินตัวเอง อาร์กซ์จึงพยายามจะหาทาง ปลอดภัย แต่ชายหนุ่มกลับพาลว่าเป็นความผิดของอาร์กซ์ และให้ภักกรินทร์ไล่อาร์กซ์ออกจากงาน โดยไม่ยอมฟังคำอ่อนวอนร้องขอของอาร์กซ์ หนุ่มใหญ่จึงต้องเก็บเสื้อฝักกลับเชียงใหม่ด้วยความเสียใจ แต่อาการของโรคกำเริบขึ้นระหว่างเดินทางเสียก่อน

ศินคิดหาวิธีกำจัดตะวันออกจากชีวิตปลายฟ้าได้เด็ดขาด เขาปล่อยข่าวเรื่องอาร์กซ์เป็นพ่อของตะวันให้หนังสือพิมพ์รู้ จนตะวันสับสนเมื่อเขากลายเป็นคนเนรคุณพ่อซึ่งเขาทำอะไรไม่ได้ ชายหนุ่มยิ่งเครียดจัดเมื่อแวะไปคู่อารการอาร์กซ์ที่โรงพยาบาล แล้วพบกับแก้วตากับครูชนะที่รีบลงมาจากเชียงใหม่หลังจากรู้เรื่องราวทั้งหมด จากปลายฟ้าที่ติดต่อไปเพื่อหวังให้อาร์กซ์ได้มีญาติ มาดูแล แก้วตาตรงเข้าไปตบหน้าตะวันและด่าว่าจนชายหนุ่มรู้สึกสับสนไปหมด

ตะวันจับได้ว่าเกอูร โททกว่าเป็นคนรักของตะวัน เกอูรเสียใจมากฆ่าตัวตาย นักข่าวพบเกอูรที่โรงพยาบาลจึงเขียนข่าวว่าเกอูรฆ่าตัวตายเพราะตะวันทิ้ง ตะวันจึงเสื่อมเสียชื่อเสียงมาก เกอูรออกจากโรงพยาบาลและเริ่มทำใจได้กับความรักที่ตัดสินใจที่จะกลับบ้านต่างจังหวัด เธอมาบอกลา ตะวัน แล้วเล่าความจริงทุกอย่างให้ฟังว่าอดีตร่วมมือกับตนเองหลอกตะวัน ตะวันไม่เชื่อและว่าว่า เกอูรใส่ร้ายแม่ของตนเอง เขารู้ดีว่ามีปลายฟ้าคนเดียวที่จะเป็นคนที่ให้ความจริงกับเขาได้ ตะวัน บุกไปทำงานแต่งงานของศินกับปลายฟ้าเพื่อไปชิงตัวเจ้าสาวในงานแต่งงาน ศิน โกรธจัดคิดจะตามเล่นงานตะวัน แต่กลับถูกสิริกานดาซึ่งเข้ามาในงานด้วยความโกรธแค้นที่ชายหนุ่มคิดจะเจียเธอทิ้ง เธอเปิดเผยสิ่งที่ศินทำทั้งหมดให้ทุกคนได้รู้ และยิงชายหนุ่มจนบาดเจ็บสาหัส กลายเป็นอัมพาตครึ่งล่าง ก่อนที่เธอจะยอมมอบตัว

ตะวันได้รู้ความจริงจากปลายฟ้าเรื่องทีอาร์กซ์เป็นพ่อของตน หญิงสาวพาชายหนุ่มไป พักขาเพื่อสอบถามจากบรรดาเพื่อนเก่าๆ ของอาร์กซ์ จนชายหนุ่มยอมเชื่อว่าอาร์กซ์เป็นพ่อที่เลี้ยงดูตนมา ภาพความทรงจำเก่าๆ ที่หายไปเริ่มชัดเจนอีกครั้ง ตะวันรีบเดินทางกลับกรุงเทพเพื่อไปเยี่ยม อาร์กซ์ แต่ระหว่างทางด้วยความประมาทรถที่ขับก็เกิดอุบัติเหตุพลิกคว่ำ

อาร์กษัรู้ข่าวลูกชายบาดเจ็บ ก็หนีออกจากโรงพยาบาลเพื่อไปดูอาการลูกชาย จนรู้ว่าตะวันปลอดภัย เขาจึงคิดหนีทุกคนกลับเชียงใหม่ ตะวันรู้สึกตัว คนแรกที่เขาถามถึงนั่นก็คืออาร์กษั อร์ดี รู้สึกสำนึกผิดที่ตกเป็นเครื่องมือของความโลภและเห็นแก่ตัว และถูกศศินหลอกใช้ จึงสารภาพทุกอย่างให้ลูกชายฟังตามจริง ตะวันขอร้องให้ทุกคนช่วยกันตามหาพ่อของเขา แต่ก็ไม่มีใครรู้ว่าอาร์กษั อร์ดีไปไหน มีเพียงตะวันที่ย้ำสัญญาของตนกับพ่อได้ว่าจะไปใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านอิงคอด้วยกัน เขาจึงเดินทางไปที่บ้านอิงคอด้วยตามคำบอกเล่าของแก้วตา และพบอาร์กษักำลังทำงานเป็นคนงานอยู่ที่นั่นและอาร์กษักำลังป่วย

ตะวันพาอาร์กษัไปส่งโรงพยาบาล อาการของเขาเข้าขั้นวิกฤตจึงต้องผ่าตัดด่วน โอกาสรอดชีวิตมีเพียงห้าสิบเปอร์เซ็นต์ ตะวันได้แต่สวดมนต์ขอให้พ่อของตนหายดี แล้วในที่สุดการผ่าตัดก็เสร็จสิ้น เพียงแต่รอให้อาร์กษัฟื้นขึ้น หรือจะหลับชั่วนิรันดร์

ระหว่างนั้นชายหนุ่มต้องปลื้มตัวเพื่อไปขึ้นคอนเสิร์ตสำคัญที่เตรียมการไว้ ชายหนุ่มจึงถือโอกาสนี้สารภาพความจริงทุกอย่างกับแฟนเพลงด้วยน้ำตา และประกาศก้องว่าเขาภูมิใจที่ได้เกิดมามีพ่อกะเทยอย่างอาร์กษั บทเพลงพระจันทร์สีรุ้งที่เขาแต่งให้ผู้เป็นพ่อระหว่างที่เดินทาง ถูกขับขานขึ้นสดๆ ท่ามกลางกำลังใจของทุกคนในที่นั่นที่ส่งไปช่วยอาร์กษัให้ได้ฟื้นคืนกลับมาอีกครั้ง

แล้วก็เหมือนมีปาฏิหาริย์ อาร์กษัซึ่งหมอลงความเห็นว่าหมดหวังนั้น กลับเริ่มมีอาการตอบสนอง และลืมตาขึ้น เมื่อลูกชายสุดที่รักเดินทางกลับมาหา แต่โชคร้ายที่เขาไม่สามารถจะจำเรื่องราวต่างๆ ได้อีกเลย แต่ถึงแม้ว่าอาร์กษัจะเป็นอย่างไร วินาทีนี้ตะวันก็ไม่ยอมที่จะทิ้งพ่อไปอีก เขาเฝ้าคอดูดูแล และอยู่กับพ่อที่บ้านอิงคอด้วยแห่งนั้น โดยมีปลายฟ้าซึ่งได้หมั้นหมายกันไว้ แวะเวียนมาเยี่ยมเยียนและช่วยดูแลอาร์กษัอย่างมีความสุข

เรื่องสาปภูษา

บทประพันธ์โดย พงศกร

บทโทรทัศน์โดย ฐา-นวลดี สถิตยุทธการ

“...ทุกฝี่้เข็ม ทุกเส้นไหม ทุกกลมหายใจ...ข้าขอพยาบาทจงเวรมันไปจนชั่วลูกชั่วหลาน...ขอสาปขอแช่งพวกมันไปจนชั่วนิรันดร์...” เสียงสาปแช่งของ เจ้าสีเกด คังก้องกังวานควบคู่ไปกับ

เสียงปึกใหม่ในสะดึงขึ้นลงอย่างรวดเร็ว เพื่อแข่งกับแสงอาทิตย์ที่กำลังทอแสงขึ้นและยามนั้นชีวิตของเธอจะต้องลาจากไป แต่ความแค้นความพยายามยังคงฝังอยู่ในผืนผ้าที่สวยงาม พร้อมกับคำสาปแช่งที่ส่งไปชั่วลูกชั่วหลานของผู้ที่ทำให้เธอต้องเจ็บปวด

ในอดีตกาล...เกิดเรื่องน่าสะพรึงขึ้นภายในวัง เมื่อเจ้าสาวถึงสามคนต้องสิ้นใจตายในวันแต่งงานของพวกเธออย่างปริศนา เสด็จในกรมฯ เชื่อว่าสาเหตุของการตายต้องเกิดจาก “ผ้าคาดทอง” ที่เจ้าสาวทุกคนใส่ในวันงานเสด็จในกรมฯจึงมีรับสั่งให้นำผ้าเจ้าปัญหาผืนนี้ ไปเก็บไว้ในหีบให้มิดชิด เพื่อมิให้ผู้ใดต้องสังเวทชีวิตให้กับมันอีก

ปัจจุบัน...ไหมพม หึงสาวกำพร้าผู้รักรักและชื่นชอบเรื่องผ้าโบราณเป็นชีวิตจิตใจได้รับความเมตตาจาก ปรีชญา เจ้าของร้านคาดทองให้เธอเข้าทำงานที่ร้านได้ทันที หลังจากที่ไหมพมเรียนจบจากคณะพัฒนารัตน

วันหนึ่งในขณะที่ไหมพมกำลังง่วนกับการทำงานอยู่ในร้านตามลำพัง เพราะนุช พนักงานอีกคนของร้านขอกลับบ้านเร็วเพื่อไปทำธุระส่วนตัว ชายลึกลับ ท่าทางมาคนหนึ่งก็ก้าวเข้ามาในร้านพร้อมห่อผ้าสีขาว แล้วอาละวาดอยู่ในร้าน แต่โชคดีที่ พชร สถาปนิกหนุ่มเข้ามาช่วยไว้ได้ทัน ชายลึกลับจึงหนีไปแต่ก็ทำห่อผ้าสีขาวตกเอาไว้ และเมื่อไหมพมเปิดดูห่อผ้า เธอก็พบผ้าคาดทองโบราณที่สวยงามมากผืนหนึ่ง

เมื่อมณีกัญญา หุ่นส่วนร้านคาดทองอีกคนกับปรีชญารู้เรื่องชายลึกลับก็รีบมาที่ร้านทันที ไหมพมจึงได้รู้ว่าพชรเป็นพี่ชายของมณีกัญญา มณีกัญญาไว้วางใจว่าไหม พมก่อนเรื่องให้ร้าน เพราะเธอไม่ค่อยชอบไหมพมสักเท่าไร แต่พอเธอเห็นผ้า คาดทองของชายลึกลับก็ชอบมาก อยากจะเก็บเอาไว้เองโดยไม่ฟังเสียงคัดค้านของใคร เลย ไหมพมจึงต้องนำผ้าคาดทองไปเก็บไว้ในเซฟหลังร้านตามคำสั่งของมณีกัญญา และทันทีที่ตู้เซฟปิดลง วิญญาณของ “เจ้าสี่เกด” ก็ปรากฏร่างขึ้น และยื่นมองคนทั้งสี่ด้วยสายตาเคียดแค้น

คืนนั้นไหมพมนำห่อผ้าสีขาวของชายลึกลับใส่ผ้าของร้านกลับไปซ่อมต่ที่บ้านแล้ว ไหมพมก็ฝันเห็นหญิงสาวในชุดไทยโบราณกำลังนั่งปักผ้า คาดทองอยู่ พร้อมกับสวดภาวนาอย่างโกรธเกรี้ยว แล้วพอหญิงผู้นั้นหันหน้ามา ไหมพมก็เห็นหน้าของเธอนั้นน่าและเหมือนซากศพ ไหมพมสะดุ้งตื่นจากความฝันแล้วเธอก็พบชายลึกลับคนเดิมกำลังงัดหน้าต่างบ้านของเธออยู่

ไหมพมตกใจจนเป็นลมไป แต่โชคดีที่พชรตามไปที่บ้านของไหมพมตามที่อยู่ปริชญาให้ เพราะเขาผัดสังเกดที่ไหมพมไม่รับโทรศัพท์ พชรจึงพบไหมพมนอนสลบอยู่ เขาเลยพาเธอส่งโรงพยาบาลทาวริช นายตำรวจหนุ่มอนาคตไกล คู่หมั้นของปริชญา รีบส่ง ภาติยะ ลูกน้องของเขามา รับแจ้งความทันทีเพราะทาวริชต้องการเอาใจไหมพมเนื่องจากแอบชอบไหมพมอยู่ แต่ทันทีที่ภาติยะพบไหมพม เขาก็เกิดหลงรักหญิงสาวขึ้นมาอีกคน

หลังจากนั้นเขาจึงหมั้นมาหาไหมพมโดยเอาเรื่องคดีของชายลึกลับมาอ้างอยู่บ่อยๆ มณีก็ถูกยกเลิกชายลึกลับจะกลับมาอีก เธอเลยเอาผ้าคาดทองออกจากตู้เซฟของร้านแล้วนำกลับไปที่บ้าน แต่เมื่อคุณยายรดา ยายของมณีก็ถูกฆ่าและพชรเห็นเข้า ก็เกิดมีอาการตกใจกลัวอย่างมาก มณีก็ถูกจับไปฝากไว้ที่บ้านของปริชญาแทน โดยให้คุณยายรณี ยายของปริชญาช่วยดูแลให้ แต่หลังจากนั้นตรงกับมะลิคนรับใช้เก่าแก่จอมจู้ก็ เริ่มเห็นสิ่งประหลาดเกิดขึ้นในบ้านอยู่บ่อยๆ

เมื่อไหมพมรักษาตัวจนหายดี พชรก็พาเธอไปอยู่ที่บ้านของปริชญา เพราะปริชญา กับคุณยายรณีเป็นห่วงความปลอดภัยของไหมพม ไหมพมจึงยอมอยู่ด้วยความซาบซึ้งใจ แต่เมื่อทาวริชกลับมาจากต่างจังหวัด เขาก็รีบรุดมาเยี่ยมไหมพมที่บ้านปริชญาทันทีแต่หญิงสาวไม่ได้คิดอะไรกับทาวริชเลย เธอคิดแต่ว่าทาวริชเป็นคู่หมั้นของผู้มีพระคุณเท่านั้น

ฝ่ายวิญญาณเจ้าสี่เกดที่มากับผ้าคาดทองผืนเจ้าปัญหา และวนเวียนอยู่บ้านของปริชญา พอได้เห็นหน้าคู่หมั้นของปริชญาที่มีสีหน้าโกรธเกรี้ยวจนทำให้เกิดลม กรร โขกแรงอย่างหาสาเหตุไม่ได้ เพราะชาติที่แล้วทาวริช คือ “หม่อมทัด” ขุนนางตำรวจที่หลงรักเจ้าสี่เกดหลานปู่ของ “เจ้าติสสะ” เจ้าเมืองเหนือและมี “นางผิว” เป็นคนรับใช้ ตั้งแต่ครั้งแรกที่เห็นและหลังจากนั้น เขาก็ตามจับทำให้เจ้าสี่เกดหลงรักเขา อย่างหัวปักหัวปำ

วันหนึ่ง...ทาวริชถูกยิงในขณะปฏิบัติหน้าที่ ทำให้เขาไม่สามารถเดินได้เป็น ปกติอีกต่อไป ปริชญาจึงขอให้ทาวริชไปอยู่ที่บ้านเธอเพื่อเธอจะได้ดูแลได้ สะดวก โดยปริชญาไม่รู้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ทาวริชได้ใกล้ชิดกับไหมพมมาก ยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันเจ้าสี่เกดก็สะกดให้ไหมพมช่วยวนทาวริชเพื่อหวังจะให้ความรักของ ทาวริชกับปริชญาไร้จวน มณีก็ถูกสังเกดเห็นท่าทีของไหมพม ที่มีต่อทาวริชก็รู้สึกหึงขึ้นมา เพราะมณี ก็ถูกฆ่าเองก็แอบรักทาวริชมานานแล้ว เธอจึงพุดจาตุกและหาทางกลั่นแกล้งไหมพมอยู่เสมอฝ่ายวิญญาณเจ้าสี่เกดที่ แอบคูอยู่นั้น ก็คิดว่ามณีก็ถูกฆ่ายังมีจิตใจสกปรกเหมือนสมัยอดีตที่มณีก็ถูกฆ่า หรือ “หญิงโงม” ในชาติที่แล้วกับ “นางจวง” คนรับใช้ของ

หญิงโหม คอยหาเรื่องแกล้ง เจ้าสีเกิดกับนางผิวอยู่เสมอ เพราะหญิงโหมหมั่นไส้ที่เสด็จฯ โปรดปรานการปักผ้าของเจ้าสีเกิดมากกว่าตน

“หญิงฉวย” หรือปรีชญาในชาติที่แล้วซึ่งเป็นน้องสาวผู้อ่อนโยนของหญิงโหมก็มากอยห้ามไม่ให้หญิงโหมแกล้งเจ้าสีเกิด พชรได้ไปพบกับแทนไทและภุมรี สองสามีภรรยาเจ้าของสายการบินชื่อดังซึ่งเป็นลูกค้านใหม่ของบริษัท เพราะแทนไทต้องการจ้างพชรให้ตกแต่งพิพิธภัณฑ์ผ้าโบราณให้กับภรรยาของเขาซึ่งชื่นชอบเรื่องผ้าโบราณมาก พชรจึงไปขอความช่วยเหลือเรื่องข้อมูลผ้าโบราณจากปรีชญา แต่ปรีชญากำลังยุ่งกับการดูแลทาวิช จึงให้พชรไปขอความช่วยเหลือจากไหมพิม พชรเลยได้ใกล้ชิดกับไหมพิมและเริ่มแอบรักไหมพิมอย่างเงียบๆ ทาวิชไม่พอใจที่พชรกับไหมพิมใกล้ชิดกันในขณะที่ปรีชญาคิดว่าทาวิชหงุดหงิดเพราะเดินไม่ได้เหมือนเก่า เธอเลยจะพาเขาไปพักผ่อนที่เชียงใหม่ในช่วงปีใหม่ มณีกัญญา ขอบไปด้วยโดยอ้างว่าจะไปดูผ้าโบราณเข้าร้าน แต่ความจริงแล้วเธอต้องการใกล้ชิด ทาวิชต่างหาก คืนก่อนวันเดินทาง ปรีชญาจัดงานเลี้ยงปีใหม่ขึ้นที่บ้าน แล้วคุณยายรณก็เกิดเป็นลมกะทันหันหลังจากเห็นสิ่งผิดปกติที่เกิดจาก ผ้าตาดทอง ปรีชญาเลยขอให้พชรมาอยู่ที่บ้านเป็นเพื่อนคุณยายรณและไหมพิมใน ช่วงที่เธอไม่อยู่ พชรเต็มใจเป็นอย่างยิ่ง

แต่คืนนั้นเองไหมพิมก็ได้ยินเสียงดังมาจากชั้นล่าง จึงรีบลงไปดูด้วยความลึม ตัวว่าอยู่ในชุดนอน แล้วเธอก็พบทาวิชยืนรออยู่ ทาวิชจึงนำผ้าตาดทองที่ตกอยู่มาห่มให้หญิงสาว ทำให้เจ้าสีเกิดสามารถเข้าสิงร่างไหมพิมได้และสะกดให้ไหมพิมจูบทาวิชอย่างเร่าร้อน พชรเดินเข้ามาเห็นพอดีพชรเสียใจกับภาพที่เห็นเป็นอย่างมาก เขาไม่อยากจะเชื่อเลยว่าไหมพิมจะกล้าหักหลังปรีชญาได้ลงคอแต่พชรก็ไม่อยากจะให้ปรีชญาเสียใจจึงคิดจะเก็บเรื่องที่เห็นไว้เป็นความลับ โดยไม่รู้เลยว่าหลังจากที่เขาเดินกลับเข้าห้องไปอย่างเงียบๆ นั้น วิญญาณของเจ้าสีเกิดก็ออกจากร่างของไหมพิม ทำให้ไหมพิมเป็นลมไปทันทีโดย ที่ไม่รู้เลยว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง ในขณะที่ทาวิชก็ขำใจว่าไหมพิมก็แอบมีใจให้กับเขาเหมือนกัน

หลังจากเหตุการณ์ในคืนนั้น พชรก็มีท่าทีเห็นห่างและคอยหลบหน้าไหมพิมอยู่ตลอดเวลาไหมพิมไม่เข้าใจว่าพชรเป็นอะไรไปจึงหาโอกาสटकพบเพื่อปรับความเข้าใจกับเขา พชรจึงถือโอกาสนี้เตือนไหมพิมว่าไม่ให้หักหลังปรีชญา ไหมพิมเสียใจที่พชร เข้าใจตนผิด แล้วคืนนั้นไหมพิมก็ร้องไห้ด้วยความเสียใจจนหลับไปบนผ้าตาดทอง เธอจึงฝันเห็นภาพปรีชญากับทาวิชในอดีตชาติ ในขณะที่กำลังทำพิธีแต่งงานกัน เมื่อตื่นขึ้นมาไหมพิมก็คิดว่าที่ตนฝันเห็น ไปนั้น

เป็นเพราะหมกมุ่นคิด อยู่แต่กับเรื่องของปริชญาและทาวิชจนเก็บเอาไปฝัน จึงไม่คิดใจอะไร ส่วนพชร ก็ผิดหวังในตัวโหมพิมมากจนเกือบจะเก็บเสื้อผ้ากลับบ้านเพราะเขาเห็นว่าคุณยายรณี หายดีแล้ว แต่เจ้าสี่เกดต้องการจะปั่นหัวให้ทาวิชหึงพชร เธอเลยสิงให้โหมพิมนำมิดไปปักหน้าบ้าน พอตอนเช้าพชรพบมิดปักอยู่ที่หน้า บ้านเขาก็ตกใจมากจึงรีบเรียกภาคิยะให้มาตรวจ ภาคิยะ สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นฝีมือของชายลึกลับที่ตามมาบุโหมพิมเรื่องผ้าโบราณ พชรจึงอดเป็นห่วง โหมพิมไม่ได้ เลยตัดสินใจอยู่ที่บ้านปริชญาต่อไป ปริชญาโทรไปบอกโหมพิมว่าต้องเลื่อน การกลับกรุงเทพฯ ออกไปอีก เพราะมณีกัญญาอ้างว่าจะต้องไปคุยเรื่องผ้าโบราณกับเจ้านางท่าน หนึ่ง

ขณะเดียวกันที่กรุงเทพฯ ก็มีฝนตกหนัก พชรที่เพิ่งกลับจากไปทานข้าววันปีใหม่ บ้านแทนไท จึงต้องย้ายไปนอนในห้องของปริชญาแทน เนื่องจากห้องนอนของเขามีน้ำรั่วซึมแล้ว สิ่งที่ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้นเมื่อคอมไฟในห้องของปริชญาเกิดตกลง มาใส่พชรอย่างจัง จนกระตุก ซีโครงหัก 2 ซี ทำให้โหมพิมต้องคอยช่วยเหลือพชรอย่างใกล้ชิด ถึงแม้ว่าเขากับเธอจะมีเรื่อง บาดหมางใจกันอยู่ก็ตาม

ทาวิช มณีกัญญา และปริชญาริบริดกลับมายเยี่ยมพชรที่โรงพยาบาลทันทีที่กลับจากเชียงใหม่ โหมพิมพยายามเหินห่างจากทาวิช เพราะไม่ยอมให้ใครเข้าใจเธอผิดอีก แต่ถึงยัง ไงเจ้าสี่เกดก็ยัง คอยสิงร่างให้โหมพิมคอยช่วยวนทาวิชอยู่เสมอ โหมพิมแสดง อาการโกรธเกรี้ยวอย่างรุนแรงเมื่อ รู้ว่าจะต้องคืนผ้าดาวทองให้กับ แก้วใจ ทายาทของคุณยายตลับ เจ้าของผ้าที่แท้จริงไป แต่เมื่อภาคิยะ บอกว่าบางทีผ้าดาวทองผืนนี้อาจจะไม่ ไซ่ของคุณยายตลับก็ได้ โหมพิมก็อารมณ์ดีขึ้นอย่างเห็น ได้ชัดทันที ทำให้พชรแปลกใจเป็นอย่างมาก

โหมพิมถ่ายรูปผ้าดาวทองโบราณเป็นที่ระลึก ก่อนที่มณีกัญญาจะนำผ้าโบราณหลายผืน มาวางรวมกันเพื่อให้แก้วใจสับสน แต่แก้วใจก็สามารถชี้ผ้าได้ถูกผืน ทำให้ ทั้งมณีกัญญาและ โหมพิมไม่พอใจอย่างมากที่ต้องคืนผ้าดาวทองให้แก้วใจไป ฝ่าย แก้วใจก็ขอให้ภาคิยะเก็บ ผ้าดาวทองไว้ให้ก่อน เพราะเธอกลัวมณีกัญญาจะขโมยไป ภาคิยะจึงนำผ้าดาวทองไปฝากไว้กับ โหมพิมเพื่อหวังจะเอาใจ เจ้าสี่เกดเลยจួយ จังหวะนี้เจ้าสี่เกดสิงร่างโหมพิมแล้วให้โหมพิมจบบาคิยะ เป็นการขอบคุณ แล้วโหมพิมก็เอาผ้าดาวทองกลับไปที่บ้านปริชญาโดยไม่ให้ใครรู้

คืนนั้นวิญญาณเจ้าสีเกดในร่างไหมพิม ก็นั่งดูปลั้วลวดลายบน ผ้าคาดทองที่ตัวเองปักอย่างหลงใหล แล้วเจ้าสีเกดก็นึกถึงเรื่องในอดีตที่ฝีมือการปักผ้าของเธอโด่งดังไปทั่ววัง หม่อมทัตเลยขออนุญาตเจ้าติสสะให้เจ้า สีเกดไปสอนปักผ้าให้หญิงทึบยี่น้องสาวของหม่อมทัตบ้าง ซึ่งเจ้าติสสะก็อนุญาตหม่อมทัตเลยทำหน้าที่สารภีรับส่งเจ้าสีเกด จนกระทั่งทั้งสองลักลอบมี อะไรกันที่กระท่อมท้ายสวนในที่สุด

เช้าวันใหม่ไหมพิมตื่นขึ้น โดยจำเรื่องราวที่เกิดขึ้นเมื่อวานที่ถูกเจ้าสี เกดสะกดให้ทำไปไม่ได้เลย ขณะเดียวกันพระก็ตัดสินใจพาไหมพิมไปพบแทนไทกับภุมรี เพราะภุมรีอยากพบเด็กหนุ่มใหม่ที่สนใจเรื่องผ้าโบราณ และเมื่อไหมพิมได้พบหน้าแทนไท วิญญาณเจ้าสีเกดที่สิงร่างไหมพิมอยู่ก็ตกใจสุดขีด แล้วแสดงอาการเกรี้ยวกราดกับแทนไท เพราะในชาติที่แล้วแทนไท คือพระมหาโมฬี พระที่เคยมีเรื่องรุนแรงกับเจ้าสีเกดมาเมื่อชาติที่แล้วนั่นเอง พระรีบขอโทษใหญ่ แต่แทนไทไม่ถือกลับสั่งให้พระดูแลไหมพิมอย่างใกล้ชิด ขณะเดียวกันหลังจากที่เจ้าสีเกดได้พบแทนไทก็ทำให้เธอมีพลังอ่อนลง จนไม่สามารถเข้าร่างไหม พิมได้อีกก็โมโหมาก ชงกับมะลิเลยได้ยินเสียงร้องอย่าง โหยหวนและกราดกริ้วของผู้หญิงหลายคนติดต่อกันจนทำให้เป็นไข้ ฝ่ายภาคิยะก็คิดว่าไหมพิมรัก เขา เลยคิดจะพาไหมพิมเข้าโรงแรม แต่ไหมพิมขัดขึ้น พระที่เฝ้าติดตามไหมพิมก็มาช่วยไว้ได้ เขาเลยขู่ว่าจะไม่ให้มายุ่งกับไหมพิมอีก ทำให้ภาคิยะไม่พอใจ เขาจึงขอผ้าคาดทองคืนจากไหมพิม แต่เจ้าสีเกดก็สะกดให้ไหมพิมนำผ้าคาดทองคืนปลอมไปคืนให้ภาคิยะแทนโดยที่ชายหนุ่มไม่รู้

ไหมพิมยังเสียใจและเครียดเรื่องที่ภาคิยะพาเธอเข้าโรงแรมจนร่างกายอ่อนแอ วิญญาณเจ้าสีเกดเลยกลับเข้าไปสิงร่างของไหมพิมได้อีกครั้ง แทนไทที่นั่น สมารู้ก็เห็นว่าเจ้าสีเกดเข้าสิงร่างไหมพิมอีก จึงรีบเดินทางมาที่บ้านปริชญาเพื่อจะช่วยเหลือไหมพิม แต่เมื่อก้าวเข้ามาในบ้านก็ต้องผงะเมื่อเห็นเมฆหมอกสีดำของอำนาจลึกลับลอยอยู่ทั่วบ้าน แทนไทจึงแน่ใจว่าต้องมีสิ่งไม่ดีบางอย่างอยู่ในบ้านหลังนี้

มณีกัญญาแวมหาปรีชญาที่บ้านพอดี ทั้งหมดจึงนั่งคุยกัน สักพักมณีกัญญาก็ลุกขึ้นไปเพื่อหาน้ำดื่ม ในเวลาเดียวกันแทนไทได้รู้จากคุณยายรณีว่าเมื่อคืนไหมพิมลงมาทำอะไรบางอย่างที่ตู้เย็น แทนไทนึกสังหรณ์ใจจึงรีบวิ่งไปห้ามมณีกัญญาไม่ให้เปิดตู้เย็นแต่ไม่ทันแล้ว เพราะพอมณีกัญญาเปิดขวดน้ำอัดลม เธอก็ถูกขวดน้ำอัดลมระเบิดใส่มือจนเลือดสาด เวลาเดียวกันภาคิยะก็มาบอกว่ามิดที่ปักอยู่หน้าบ้านนั้นเต็มไปด้วยรอยนิ้วมือของไหมพิม แต่ไหมพิมยืนยันว่าเธอไม่รู้เรื่อง

อะไรเลย คุณชายตรีจึงคิดว่าไหมพมเป็นคนสองบุคลิก จึงขอร้องให้ไหมพม ไปพบจิตแพทย์
ไหมพมจึงจำใจไปเพื่อความสบายใจของทุกคน

ต่อมาท้าววิธาไหมพมไปดูศพของชายลึกลับที่ถูกงูกัดตายที่บ้านร้างแห่งหนึ่ง และเมื่อภาคิยะ
พญาตีผู้ตายเข้ามา ไหมพมจึงรู้ว่าชายลึกลับคนนั้นคือสามีของแก้วใจ หลานสาวของคุณชายตลับ
เจ้าของผ้าคาดทองนั่นเอง แก้วใจไม่อยากจะเชื่อว่าสามีจะฆ่ายายของเธอเพื่อจะขโมยผ้าคาดทองไป

แล้วคืนนั้นเจ้าสีเกดก็สะกดให้ไหมพมลงมาหาท้าววิธาอีกและทำให้ไหมพมช่วยวนทา
วิธจนทั้งสองเกือบจะมีอะไรกัน แต่ปริชญาเข้ามาเห็นเสียก่อน เจ้าสีเกดรีบออก จากร่างไหมพม
ทำให้ไหมพมรู้สึกตัวขึ้นและรู้เรื่องเข้า ไหมพมรีบปฏิเสธว่าเธอไม่รู้เรื่อง แต่ปริชญาไม่เชื่อและ
ต่อว่าไหมพมว่าเป็นคนอกตัญญู ไหมพม เสียใจมากจึงวิ่งหนีออกจากบ้านไป ฝ่ายปริชญา ก็ขอเลิก
กับท้าววิธา ท้าววิธาจึงต้อง ย้ายกลับไปอยู่บ้านตัวเอง และได้รู้ใจตัวเองว่าแท้จริงแล้วเขารักปริชญา
มากแค่ไหน ซึ่งทำให้เจ้าสีเกดสะใจเป็นที่สุดที่เห็นท้าววิธา กับปริชญาต้องร้าวฉานกัน แทนไทบอก
พชรว่าไหมพมถูกบางอย่างครอบงำอยู่ และคิดว่าสิ่งนั้นมาจากผ้าคาดทอง พชรจึงออกตามหา
ไหมพมจนพบ พชรบอกไหมพมในสิ่งที่แทนไทบอกเขา และพชร ก็ขอให้เธอสวมสร้อยพระเอาไว้
เพื่อป้องกันไม่ให้สิ่งลึกลับครอบงำเธอได้อีก แล้วพชรก็ชวนไหมพมเดินทางไปหาแก้วใจ เพื่อรับหา
ที่มาของผ้าคาดทองก่อนที่ทุกอย่างจะสายเกินไป

ที่บ้านของคุณชายตลับ...พชรกับไหมพมพบรูปถ่ายแต่งงานของหญิงโบราณคนหนึ่ง
ที่หน้าเหมือนปริชญามาก แล้วหลังรูปก็เขียนไว้ว่า “หม่อมเจ้าหญิงจันทร์จรัสเรขาหม่อมผ้าคาดทอง
ของเจ้าสีเกด”และผ้าที่หม่อมเจ้าหญิงท่านั้นห่ม ก็คือผ้าคาดทองเจ้าปัญหาผืนนั้นนั่นเอง ไหมพม
บอกพชรเรื่องความฝันที่เธอเคยเห็นหญิงโบราณนั่งปักผ้าคาดทองด้วยความโกรธไหมพมเลยแน่ใจ
ว่าหญิงคนนั้นต้องเป็นเจ้าสีเกดแน่นอน และยังเล่าที่เธอฝันเห็นภาพปริชญาและท้าววิธาแต่งงานกัน
แต่ทั้งสองไม่เข้าใจว่าทำไมเจ้าสีเกดถึงต้องปักผ้าคาดทอง ด้วยความโกรธ และท้าววิธา กับปริชญา
มีความสัมพันธ์กับเจ้าสีเกดอย่างไร แล้วทำไมเจ้าสีเกดถึงต้องพยายามทำให้ท้าววิธา กับปริชญาเข้าใจ
กันผิดด้วย พชรกับไหมพม จึงตัดสินใจพากันไปหาแทนไท เพราะเชื่อว่าแทนไทน่าจะช่วยให้
ความกระจ่างในเรื่องนี้ได้บ้าง

ที่บ้านแทนไท หนุ่มใหญ่ได้แนะนำให้ไหมพมนั่งสมาธิเพื่อจะสื่อสารกับเจ้าสีเกิดว่า ต้องการอะไร ไหมพมจึงลองนั่งสมาธิตามที่แทนไทบอกอย่างยากลำบาก จนได้เห็นภาพเรื่องราว ในอดีตว่าเจ้าสีเกิดลักลอบมีอะไรกับหม่อมทัด หรือทาวริชในชาติที่แล้วจนเจ้าสีเกิดตั้งท้องแล้ว หม่อมทัดก็ทิ้งเจ้าสีเกิดไปเพื่อจะไปแต่งงานกับหญิงฉวย

แต่หญิงโฉมก็เกิดมารู้ความลับเรื่องที่เจ้าสีเกิดต้องเข้าเสี้ยก่อน เธอเลยประจานเจ้าสีเกิด ไปทั่ว ทำให้เจ้าสีเกิดอับอายมาก ประกอบกับเจ้าสีศสสมาทรอมใจ ตายเพราะผัดหวังในตัวหลานสาว ซ้ำเข้าไปอีก นางผิวสงสารเจ้าสีเกิดที่ต้องทุกข์ใจมาก เธอเลยพาเจ้าสีเกิดไปทำเสน่ห์กับหม่อมผี เพื่อหวังให้หม่อมทัดกลับมา หลงไหลเจ้าสีเกิดอีกครั้ง

หญิงฉวยกับหญิงโฉม สงสัยว่าหม่อมทัดถูกเจ้าสีเกิดทำเสน่ห์ยาแฝดทั้งสองเลยไปขอ ความช่วยเหลือจากพระมหาโมฬีหรือแทนไทในชาติที่แล้ว แล้วพระมหาโมฬีก็ช่วยแก้เสน่ห์ให้ หม่อมทัดจนสำเร็จ ทำให้นางผิวกับหม่อมผีถูกตัดสินประหารชีวิต ส่วนเจ้าสีเกิดยังต้องรอให้คลอด ลูกแล้วค่อยถูกประหาร ทำให้เจ้าสีเกิดอยู่อย่างเดียวดายและทุกข์ใจ เป็นที่สุด แล้วไหมพมก็ออกจาก สมาธิอย่างอ่อนแรง แล้วก็พบแต่ภุมรี เพราะแทนไทกับพชรไปสถานีตำรวจเพื่อไปขอคู่ผ้าคาดทอง ซึ่งแทนไทมั่นใจว่าอาถรรพ์ ต้องอยู่ในผ้าผืนนั้นอย่างแน่นอน ภาคิยะขอมนำผ้ามาให้พชรและ แทนไทดู แต่กลับพบว่าผ้าที่เก็บไว้ไม่ใช่ผ้าคาดทองผืนจริง พชรกับแทนไทจึงกลับไปหาไหมพม เพื่อจะถามว่าผ้าคาดทองผืนจริงอยู่ที่ไหนกันแน่ แต่พอรพชรกับแทนไทไปถึง บ้าน ภุมรีก็บอกว่า ไหมพมออกไปเก็บของที่บ้านของปรีชญา พชรเลยรีบตามไหมพม ไป

ขณะที่ไหมพมกำลังอยู่บนรถแท็กซี่เพื่อไปบ้านปรีชญานั้น เธอก็ได้ยินเสียงเจ้าสีเกิด กระซิบบอกให้รีบกลับไปที่บ้านซ้ำไปซ้ำ มาจนไหมพมปวดหัวอย่างรุนแรงในขณะเดียวกัน มณีก็รู้ว่าทาวริชกับปรีชญา เลิกกันแล้ว เธอก็เลยไปเอาใจทาวริชเพื่อหวังจะชนะใจเขา แต่กลับ ถูกทาวริชปฏิเสธกลับมา มณีก็คิดว่าทาวริชยังรักไหมพมอยู่ มณีก็เลยมาที่บ้าน ปรีชญา แล้วรื้อข้าวของไหมพมโยนออกไปนอกบ้านด้วยความโมโห ทำให้พบผ้าคาดทอง ที่ไหมพมซ่อนเอาไว้

พอไหมพมมาถึงเธอก็ปฏิเสธว่าไม่รู้เรื่องผ้าคาดทองที่ถูกซ่อนเอาไว้อย่างมิดชิดเลย แต่มณีก็ยังไม่เชื่อ กลับโวยวายค่าและตบไหมพมจนสร้อยพระขาดกระเด็น ทันใดนั้นเจ้าสีเกิด ก็เข้าสิงร่างไหมพมได้อีกครั้ง จึงหันกลับมา ตบตีแย่งผ้าคาดทองกับมณีก็เลยจมน้ำบาดเป็นสองท่อน

ไหมพิมโกรธมาก เข้าไปบีบ คอมณีก็สัญญาจนมิสัญญาเกือบขาดใจตาย แต่พอดีพชรเข้ามาช่วยไว้ทันและรู้ว่าวิญญูณของเจ้าสีเทคเข้าสิงร่างของไหมพิมได้อีกแล้ว เจ้าสีเทคในร่างไหมพิม วิ่งหนีไปพร้อมกับผ้าคาดทองส่วนที่ขาดครึ่งหนึ่งด้วย เจ้าสีเทคพาร่างไหมพิม มายังป่าช้าแห่งหนึ่ง และนำผ้าคาดทองส่วนที่ขาดอีกครึ่งหนึ่งฝังไว้ในดิน เพื่อไม่ให้ใครมาทำลายได้

พชรเป็นห่วงไหมพิมมาก และเมื่อแทนไทได้เห็นผ้าคาดทองที่ขาดก็ถึงกับผงะด้วย กลิ่นเหม็นอับอวลที่เขาได้กลิ่นเพียงคนเดียว แทนไทจึงนึกอะใจเลยขอให้มณี ักัญญาและเส้นไหมที่ปักลายบนผ้าคาดทองออก แล้วทุกคนก็ต้องตะลึงเมื่อพบเศษ ดินที่เหม็นเน่าและเส้นผมของคนอยู่ข้างใน เพราะหลังจากที่หม่อมทัตหายจาก ฤทธิ์เสน่ห์มนต์ดำดีแล้วก็ได้มาหาเจ้าสีเทค และขอร้องให้เจ้าสีเทคทอผ้าคาดทองให้หญิงฉายใส่วันแต่งงานเพื่อเป็นการแสดงความมีน้ำใจ เพราะวันหนึ่งที่ เจ้าสีเทคคลอคลุก ลูกของเจ้าสีเทคก็จะต้องอยู่ในความดูแลของหญิงฉาย ส่วนเจ้าสีเทคก็ต้องรับโทษถูกประหารชีวิตไป

เจ้าสีเทคไม่คิดจะยกลูกให้ใครและโกรธแค้นในความรักจอมปลอมของหม่อมทัตเป็นอันมาก จึงนั่งปักผ้าและนำดินจากหลุมฝังศพและเส้นผมของตัวเองใส่ลงไปในผ้า แล้วหยดเลือดตัวเองลงไปทีละหยดพร้อมกับสาปแช่งว่าขอให้ทั้งหญิงฉายและลูกหลานของหม่อมทัตกับหญิงฉายที่ได้ห่มผ้าผืนนี้แล้วต้องมีอันเป็นไปทุกคน และเมื่อเจ้าสีเทคทอผ้าคาดทองเสร็จก็ผูกคอตายไปพร้อมกับลูกในท้อง พชรเลยยิ่งอยากรู้ว่าต่อมาเกิดอะไรขึ้นกับผ้า เพื่อที่เขาจะได้หาทางช่วยไหมพิมได้ พอมณีก็สัญญาบอกเรื่องที่แฉใจเคยบอกว่าคุณยายตลับเจ้าของผ้าคาดทองเคยรับใช้ เสด็จในกรมฯ พชรจึงตัดสินใจไปหาคุณยายรดา เพราะคุณยายรดาที่เคยรับใช้เสด็จในกรมฯ เหมือนกัน คุณยายรดาจำคุณยายตลับได้ เนื่องจากเป็นผู้ที่ขโมยผ้าคาดทองออกไปจากหีบ หลังจากที่คุณยายรดา นำผ้าไปเก็บไว้ตามคำสั่งของเสด็จในกรมฯ เพราะผ้าผืนนั้นทำให้คู่บ่าวสาวต้นตระกูลของเธอทุกคนที่ห่มผ้าคาดทองผืนนี้ในวันแต่งงานต้อง ตายอย่างมีปริศนา พชรจึงเข้าใจว่าเจ้าสีเทคต้องการจะฆ่าปริชยานั่นเอง

ขณะเดียวกันนั้นเจ้าสีเทคก็กำลังใช้ร่างของไหมพิมตามไปฆ่าปริชญาถึงที่บ้าน แต่โชคดีที่พชรมาช่วยไว้ได้ทัน เขาจึงนำสร้อยพระใส่ให้ไหมพิมไว้ เจ้าสีเทคเลยต้องออกจากร่างของไหมพิมไป แล้วพชรก็พาไหมพิมไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล และพอไหมพิมฟื้นขึ้นมา แทนไทก็รีบให้ไหมพิมบอกว่าผ้าคาดทองส่วนที่เหลืออีกครึ่งอยู่ที่ไหน เพราะเขาต้องการทำลายมันก่อนที่จะ

เกิดเรื่องร้ายแรงอะไรไปมากกว่านี้ แต่ไหมพิมก็จำได้แค่ตัวเองไปในป่าช้าแห่งหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะบางอย่าง ซึ่งพหรรคิว่าน่าจะเป็นป่าช้าในวัดบริเวณวังเก่าที่เจ้าสีเกิดเคยอยู่แล้ว แทนไทกับพหรรคิรีบไปที่วัดเพื่อขุดหาผ้าพันที่

ระหว่างที่พหรรคิพยายามจะขุดหาผ้าเข้าปัญหาอยู่นั้น ไหมพิมก็ต้องถอดสร้อยพระออกเพื่อเอ็กซ์เรย์ปอด เจ้าสีเกิดจึงกลับเข้ามาสิงร่างของไหมพิมได้อีก แล้วเจ้าสีเกิดในร่างของไหมพิมก็สั่งให้พยาบาลช่วยโทรบอกให้ทาวีธมาหาไหมพิม ที่โรงพยาบาลหน่อย ระหว่างที่พยาบาลออกไปโทรหาทาวีธ เจ้าสีเกิดในร่างไหมพิม ก็ลากตัวปริชญาที่แหวะมาเยี่ยมไหมพิมขึ้นไปบนคานฟ้าเพื่อจะฆ่าทิ้ง เพราะเจ้า สีเกิดอยากให้ทาวีธหรือหม่อมทัดในชาติที่แล้ว ได้รู้รสความเจ็บปวดที่ต้องสูญเสียคนรักไป

เจ้าสีเกิดในร่างไหมพิมพยายามจะผลักปริชญาให้ตกตึก แต่โชคดีที่ปริชญาหลบทัน ทาวีธรีบโผล่เข้าไปกอดปริชญาด้วยความรักและเป็นห่วง ทำให้เจ้าสีเกิดยิ่ง โกรธแค้นใหญ่ เลยจะผลักทั้งปริชญาและทาวีธให้ตกตึกตายพร้อมกันไปเสียเลย แล้วจู่ๆ เจ้าสีเกิดในร่างไหมพิมก็สะดุ้งสุดตัวพร้อมร้องตะโกนอย่างเจ็บปวดว่าร้อน เพราะในขณะนั้นแทนไทที่กำลังสวดมนต์พร้อมกับทำพิธีเผาผ้าอยู่ที่บ้านของคุณยายรดา ทำให้วิญญาณของเจ้าสีเกิดหลุดออกจากร่างของไหมพิมไปอย่างกะทันหัน ทำให้ไหมพิมหมดสติไปแล้วเขาจะตกตึก แต่พหรรคิมาคว้าตัวไหมพิมเอาไว้ได้อย่างหวุดหวิด

เวลาผ่านไป...ทุกคนเดินทางไปที่วัดเพื่อทำพิธีหล่อพระประธาน โดยแทนไทนำทองออกมาจากผ้าคาดทองส่งให้ไหมพิมหล่อรวมเข้าไปกับพระประธานด้วย เพื่อให้บุญกุศลส่งไปถึงเจ้าสีเกิดและขอให้วิญญาณของเจ้าสีเกิดอโหสิกรรมให้ กับทุกคนและไปสู่สุคติ ส่วนทาวีธก็ตัดสินใจบวชให้เจ้าสีเกิดเพื่อชดใช้ในสิ่งที่เขาทำไม่ดีกับเธอในชาติที่แล้ว และเมื่อสีกแล้วเขาก็จะกลับมาแต่งงานกับ ปริชญาตามที่ตั้งใจไว้แต่เดิม ส่วนมณีก็ขี้ใจเกินกับปริชญาเพราะเธอได้รู้แล้วว่าทาวีธรักปริชญาคนเดียว และมณีก็ขี้ใจเกินกับไหมพิมมากขึ้นว่า ความจริงแล้วไหมพิมเป็นคนดี เธอก็เลยเปิดโอกาสให้ไหมพิมรักกับพหรรคิ

ในงานเปิดพิพิธภัณฑ์ผ้าโบราณของแทนไทและภุมรี เหล่าแขกหรือต่างชนมในฝีมือการตกแต่งสถานที่ของพชรกันอย่างมาก แต่พชรกลับยกย่องความดีทั้งหมดให้ไหมพิมคู่หมั้นของเขา ไหมพิมได้บอกกับแขก ที่มาในงานว่า...ผ้าโบราณแต่ละผืนนั้น นอกจากจะบอกเล่าเรื่องราวทางวัฒนธรรม แล้ว ยังมีเรื่องราวและชีวิตจิตใจของผู้ทอแฝงอยู่ในผืนผ้าอีกด้วย

ภาคผนวก ข
ลักษณะนิสัยตัวละคร

ลักษณะนิสัยตัวละคร

เรื่องเมียบหลวง

1. ดร. อนิรุทธิ์ เป็นผู้ชายหน้าตาดี มีฐานะทางการเงินที่ดี ผู้คนในสังคมต่างนับหน้าถือตา เพราะเป็นอาจารย์ อนิรุทธิ์แต่งงานกับ ดร.วิกันดา และมีลูกสองคน ชีวิตครอบครัวของอนิรุทธิ์ไม่ราบรื่นนักเพราะ อนิรุทธิ์มีนิสัยเจ้าชู้ และเห็นแก่ตัว อีกทั้งเป็นคนดื้อรั้น ทำทุกสิ่งให้ได้ตามที่ตนเองต้องการ แม้อนิรุทธิ์จะเจ้าชู้แต่เขาก็รักวิกันดาเพียงคนเดียว

2. ดร. วิกันดา เป็นหญิงสาวที่เพียบพร้อมไปด้วยรูปสมบัติและคุณสมบัติ และเป็นที่ยอมรับในวงสังคม เช่นเดียวกันกับอนิรุทธิ์ วิกันดาแต่งงานกับ ดร.อนิรุทธิ์ โดยไม่สนคำทัดทานของเพื่อนๆ ว่าอนิรุทธิ์เจ้าชู้ วิกันดาเป็นคนมีเมตตาจิตใจดี มั่นใจในตนเองสูง มีเหตุผล สุขุม และใจเย็น แต่เธอก็มีขีดจำกัดเมื่อทนความเจ้าชู้ของอนิรุทธิ์ไม่ไหวจึงขอหย่า แต่วิกันดาก็ยังคงมีจิตใจรักที่มั่นคงเพียงอนิรุทธิ์ผู้เดียว

3. อรอินทร์ หญิงสาวสวยเป็นน้องสาวเพื่อนสนิทของอนิรุทธิ์ อรอินทร์เป็นผู้หญิงสมัยใหม่ ฉลาด กล้าได้กล้าเสีย มีจริตแพรวพราว อรอินทร์เคยแต่งงานกับเจนจบและหย่าร้างกันไป เพราะเข้ากันไม่ได้ อรอินทร์มีลูกติดหนึ่งคน อรอินทร์รักอนิรุทธิ์มาก และยอมทำทุกอย่างเพื่อให้ตนได้ครอบครองอนิรุทธิ์ แม้อรอินทร์จะรู้ว่าอนิรุทธิ์มีครอบครัวแล้วก็ไม่สนใจ อรอินทร์มักควบคุมตนเองเวลาโกรธไม่ได้ และจะแสดงกิริยาและคำพูดที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้อรอินทร์ยังเป็นคนตลบตะแลง และคอยมีเพื่อสนิทคือวรรณาริคอยยุยงให้กระทำเรื่องต่างๆ

4. นุติ นุติเป็นคนสดใส เรียบร้อย ใจอ่อน หัวน้ําหวานง่าย ชีวิตของนุติน่าสงสารเพราะพ่อแม่เสียชีวิตต้องมาอยู่กับป้า แต่ลุงที่เป็นสามีของป้าก็ชอบพอนุติถึงขนาดพอนุติเป็นภรรยาบ่อย ป้าของนุติจึงต้องให้นุติออกไปอยู่ที่อื่น นุติมีคนรักอยู่แล้วชื่อยุทธการ แต่ความจริงแล้วนุติไม่ได้รับยุทธการ แต่ นุติก็ไม่กล้าบอกยุทธการไป ปกติแล้วนุติเป็นคนซื่อ แต่เมื่อถูกกลั่นแกล้งหรือกล่าวหา นุติจะโต้ตอบกลับโดยเฉพาะบุคคลนั้นคือ อรอินทร์ เพราะนุติไม่ชอบอรอินทร์ เนื่องจากอรอินทร์ทำให้เจ้านายของตัวเองคือ วิกันดาต้องเสียใจเรื่องทีอรอินทร์มาเป็นภรรยาบ่อยของอนิรุทธิ์ นุติรักอนิรุทธิ์ แต่นุติรู้สึกชอบชั่วดีจึงไม่ทำเรื่องเกินเลย แต่ป้าของนุติก็พานุติกลับบ้านไปเพื่อบังคับให้แต่งงานกับผู้ชายคนหนึ่ง แต่นุติไม่ยอมและหนีมาอยู่กับยุทธการ คนที่นุติไม่ได้รับรัก นุติรู้สึกผิดหวังในชีวิตจนต้องกินยาฆ่าตัวตายในที่สุด

5. วรรณรี หญิงสาวเพื่อนสนิทของอรอินทร์ วรรณรีเป็นนางแบบ จึงเป็นผู้หญิงแต่งตัวเก่ง และมั่นใจในตัวเอง วรรณรีคอยสนับสนุนให้อรอินทร์กระทำเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องทีอรอินทร์ ต้องการแข่งอนิรุทธิ์จากวิกันดา วรรณรีชอบนิทา และสอดรู้สอดเห็นเรื่องของคนอื่น นอกจากนี้ วรรณรียังแอบชอบเก็นเพื่อนสนิทของเจนจบด้วย

6. เจนจบ เจนจบเป็นอดีตสามีของอรอินทร์ มีลูกกับอรอินทร์หนึ่งคน แต่อรอินทร์มัก กีดกันไม่ให้เจนจบมาพบลูก ทั้งๆ ที่อรอินทร์ไม่ใส่ใจเลี้ยงดูลูก เพราะมัวแต่ไปอยู่กับอนิรุทธิ์ ทำให้เจนจบไม่พอใจพฤติกรรมของอรอินทร์ เจนจบเป็นคนนิสัยดี แต่ปากร้าย ตัดสินใจเร็ว เจนจบหลงรักวิกันดาเพราะสงสารทีอรอินทร์ทำให้ครอบครัวของ วิกันดาแตกแยก

7. นवलรัตน์ นवलเป็นเด็กต่างจังหวัดมาสมัครเป็นที่เลี้ยงลูกของวิกันดา และอนิรุทธิ์ แต่พอนवलพบกับอนิรุทธิ์ที่รูปร่างหน้าตา ฐานะดี นवलที่ทะเล่ชื่อยาน อยากมีความเป็นอยู่สบาย จึงแอบได้เสียกัน โดยวิกันดาไม่รู้แต่ไม่ไล่ออก เพราะนवलเลี้ยงดูลูกๆ ของวิกันดาอย่างดี นवलรักและ เคารพวิกันดา เพราะวิกันดาเป็นคนดี เมื่ออนิรุทธิ์เริ่มคบหาอรอินทร์ นवलก็จะคอยกีดกัน ด่าทอ บางครั้งอาจถึงขั้นทำร้ายร่างกายกัน

8. เก็น ชาวญี่ปุ่นเป็นเพื่อนสนิทของเจนจบและเป็นครูสอนภาษาญี่ปุ่นให้กับอรอินทร์ เก็นเป็นคนดี และสุภาพเรียบร้อย เก็นหลงรักนุดี แต่เมื่อนุดีไม่ได้รัก เก็นก็ยอมรับได้

9. ยุทธการ ชายหนุ่มคนรักของนุดี ยุทธการรักนุดีมาก แม้จะรู้ว่านุดีไม่ได้รักตนเองก็ตาม แต่ยุทธการก็ยอมทำทุกอย่างเพื่อให้นุดีมีความสุข ยุทธการเป็นคนขยัน มีความพยายาม และมุ่งมั่น นอกจากนี้ยุทธการยังรักและเคารพอนิรุทธิ์มาก

10. บัว พี่เลี้ยงลูกสาวของอรอินทร์กับเจนจบ พี่บัวเป็นญาติของวรรณรีเพื่อนสนิทของ อรอินทร์ บัวเป็นคนรู้คิดชอบชั่วดี สุภาพ และมีเหตุผล บัวรักและปรารถนาดีต่อครอบครัวของ อรอินทร์ เมื่ออรอินทร์กระทำผิดหรือทำตัวไม่เหมาะสมจึงดักเตือนเพราะตนเองเป็นผู้ใหญ่กว่า และปรารถนาดีต่ออรอินทร์จนบางครั้งอรอินทร์ไม่พอใจ

11. จวีเพ็ญ เพื่อนรักของวิกันดาและอนงค์นารถ ชีวิตการแต่งงานของจวีเพ็ญไม่ราบรื่นนักเพราะสามีของเธอชอบใช้งานเธอสารพัดเช่นเดียวกับคนใช้ แต่อย่างไรก็ตามจวีเพ็ญยังเป็นเพื่อนที่ดีของวิกันดา และช่วยเหลือวิกันดาเสมอ

12. อนงค์นารถ เพื่อนรักของวิกันดากับจวีเพ็ญ สามีของอนงค์นารถเป็นคนธรรมดาธรรมดาไม่ปฏิบัติธรรมจนไม่สนใจภรรยาตนเอง แต่อนงค์นารถก็ปลง และยอมรับชีวิตคู่เช่นนี้ได้ อนงค์นารถเป็นคนปากร้าย กล่าวได้กล้าเสีย เป็นที่ปรึกษาของวิกันดาในเรื่องชีวิตส่วนตัว อนงค์นารถไม่ยอมให้ใครมาทำร้ายจิตใจของเพื่อนรักอย่างวิกันดาได้

13. พรพรรณ ลูกน้องของวิกันดาและเพื่อนร่วมงานของนุติ เมื่อนุติเข้ามาทำงานด้วย และวิกันดาให้ความเอ็นดูนุติมากกว่า พรพรรณจึงอิจฉาและคอยกลั่นแกล้งนุติเมื่อมีโอกาส

เรื่องเสาร์ 5

1. เทอด ยอดคง เทอดเป็นหนึ่งในเสาร์ 5 ที่มีความสามารถพิเศษด้านการพรางตัว ภายนอกเทอดเป็นคนสบายๆ ใจดี ใจเล่น ไม่ค่อยจริงจังกับอะไร แต่ภายในนั้นเข้าเป็นคนที่มีความมุ่งมั่น รักษาดี ต้องการปราบปรามพวกเหล่าร้ายจาร์ก้าเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ

2. ชลดา หญิงสาวที่ เป็นผู้ช่วยในภารกิจของเสาร์ 5 เก่งด้านต่อสู้ เป็นคนมุ่งมั่น และรักษาดีเช่นเดียวกับเทอด ชลดาต้องมาปฏิบัติภารกิจปลอมตัวเป็นภรรยาของเทอด ทั้งสองจึงสนิทสนมกัน และก่อเกิดเป็นความรักในที่สุด

3. ฟาง เป็นนักฆ่าสาวซึ่งมีความสนิทสนมกับนายใหญ่ของจาร์ก้า ฟางเป็นผู้หญิงเด็ดเดี่ยวและเก่งกาจด้านต่อสู้มาก

4. เมฟู อดีตนิจาญี่ปุ่นคอยทำงานให้พวกจาร์ก้า และคอยรับคำสั่งของฟาง เมฟูชอบพูดจาประชดประชันฟางเพราะตนเองรักฟางนั่นเอง

เรื่องเจ้าใจร้ายกับคุณชายเทวดา

1. เจ้า สาวสมัยใหม่ ฉลาด หัว คล่องแคล่วว่องไว มั่นใจในตัวเองสูง เจ้ามีสโลแกนประจำใจ คือ ไม่มีอะไรที่เจ้าทำไม่ได้ ด้วยความสามารถของเจ้าที่มีรอบด้านและความรักธรรมชาติ เจ้าจึงทำงานเป็นไกด์สาวและผู้จัดการรีสอร์ทได้สบาย เธอทำงานทุกอย่างด้วยใจรัก แม้จะดูเจ้าระเบียบไปบ้าง แต่มีใจรักงานบริการ เจ้าเป็นผู้หญิงธรรมดาที่ฝึนอยากมีครอบครัวเล็กๆ และเชื่อมั่นในรักแท้ ถึงเธอจะกำพร้าพ่อแม่ไปตั้งแต่เด็กๆ แต่ ยายแจ่ม ก็อบรมเลี้ยงดูเธอมาอย่างดี ความรักจากทุกคนหล่อหลอมให้เจ้าเป็นคนดี มีเมตตา รู้จักกตัญญู และมีน้ำใจกับผู้อื่นเสมอ

2. คุณชายตัดเทพ ลูกชายคนเดียวของชัชวาลเศรษฐีใหญ่ คุณชายตัดเทพเป็นเป็นคุณหนู อารมณ์ร้ายและเอาแต่ใจ นอกจากนี้ ยังเห็นแก่ตัวชอบออกคำสั่งโดยไม่เห็นใจคนอื่น เวลาถูกขัดใจชายจะอาละวาดปาข้าวของ ที่เขาเป็นแบบนี้ก็เพราะสิ่งแวดล้อมรอบตัวบีบบังคับ พ่อมีครอบครัวใหม่และไม่เคยเอาใจใส่ดูแลคุณชายอย่างครอบครัวอื่น แต่ร้ายสุดก็คือภรรยาใหม่ของชัชวาลกับลูกติดคือ ใหญ่คอยยุยงให้พ่อเกลียดชาย จนเขาต้องทำเรื่องไม่ดีเพื่อประชดพ่อ และเพื่อเรียกร้องความสนใจจากทุกคน แต่ไม่เคยมีใครห้ามปราบคุณชายได้นอกจากยายแจ่มที่เป็นแม่นม และเลี้ยงดูชายมาตั้งแต่เด็กเพียงคนเดียว

3. ใหญ่-เอกบุรุษ ลูกชายคนโตของลุงดาวกับสามีเก่า ภายนอกใหญ่ดูเป็นสุภาพบุรุษแสนดี แต่นิสัยแท้จริงของใหญ่เต็มไปด้วยความอิจฉาริษยา เจ้าเล่ห์ ร้ายกาจ ชอบชิงดีชิงเด่นเอาชนะคนอื่นด้วยวิธีผิดๆ นอกจากนี้ ยังเป็นจอมวางแผน ใหญ่มักเอาดีใส่ตัวเอาชั่วให้คนอื่น เขาช่วยแม่โขงธุรกิจของครอบครัวตัดเทพ ทั้งๆ ที่พ่อเลี้ยงก็รัก และเอ็นดูเขาเหมือนลูกแท้ๆ ส่วนคนที่ใหญ่อยากกำจัดออกจากชีวิตมากที่สุด คือ ชาย เพราะชายเป็นทายาทคนเดียวของตระกูลตัดเทพ

4. ลุงดาว แม่เลี้ยงของคุณชาย ลุงดาวเป็นผู้หญิงฉลาด แสนสูง ชอบสร้างภาพให้ตัวเองดูดีในสายตาคนรอบข้าง โดยเฉพาะชัชวาล ความที่ชอบประจบประแจง และเอาใจสามี ทำให้ชัชวาลรัก และเกรงใจลุงดาวมาก แต่ไม่รู้เลยว่าลับหลังลุงดาวแอบมีสัมพันธ์ลึกซึ้งกับทนายประจำตระกูลตัวเอง ลุงดาวจึงหาเรื่องใส่ร้ายคุณชายและต้องการจะไล่คุณชายให้พ้นบ้านตัดเทพ เพื่อให้ลูกชายตัวเองขึ้นมาบริหารบริษัทของชัชวาลแทน เพื่อจะได้ครอบครองสมบัติทั้งหมดของชัชวาลได้ง่ายๆ

5. ชัชวาล ชัชวาลเป็นนักธุรกิจชื่อดังที่มีทรัพย์สินมรดกมากมายมหาศาล ชัชวาลเป็นคนเก็บความรู้สึก และแสดงความรักกับลูกไม่เป็น ทำให้เขากับคุณชายลูกเพียงคนเดียวเข้ากันไม่ได้ อีกทั้ง ชัชวาลหัวอ่อน หูเบา ทำให้ลูกดาวเป่าหูเขา จนชัชวาลเข้าใจผิดชายได้ทุกอย่าง ชัชวาลผิดหวังกับความประพฤติของชายมาก เขาจึงชอบนำใหญ่มาเปรียบเทียบกับชายเป็นประจำ จนชายรู้สึกว่าคุณไม่รักตัวเอง แต่กลับรักใหญ่มากกว่า

6. ยายแจ่ม หรือนมแจ่ม ยายที่เลี้ยงดูแจ่มมาตั้งแต่พ่อแม่เธอตายไป ถือเป็นญาติเพียงคนเดียวที่แจ่มมีอยู่ ตั้งแต่พ่อแม่แจ่มจากไปยายแจ่มก็ไปทำงานที่บ้านตัดเทพ เพื่อหาเงินส่งเสียแจ่มเรียนหนังสือ ด้วยความที่ยายแจ่มอยู่บ้านตัดเทพมานานทุกคนจึงนับถือเหมือนเป็นญาติผู้ใหญ่คนหนึ่ง ชัชวาลเลยให้ยายเป็นแม่มาให้ชายตั้งแต่เกิด นมแจ่มทุ่มเทความรัก ความจริงใจ และการดูแลเอาใจใส่คุณหนูเต็มที่ เพราะรู้ว่าชายเป็นเด็กน่าสงสาร มาคั้ง ฉลาด ทันคน แถมยังเป็นผู้ใหญ่ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลของนมแจ่ม ทำให้คุณชายติดเธอมาก ที่สำคัญนมแจ่มรู้วิธีรับมือกับทุกปัญหาไม่เคยพลาด

7. ลุงสิงห์ นักธุรกิจเจ้าของรีสอร์ทที่แจ่มทำงานอยู่ และเป็นเพื่อนสนิทของพ่อแจ่ม เมื่อพ่อแจ่มตาย แจ่มจึงมาอยู่กับลุงสิงห์ ลุงสิงห์เป็นคนใจดีมีเหตุผล แถมยังขุขสนุก ที่สำคัญลุงสิงห์เป็นผู้ชายที่รักครอบครัว

8. เสือ ลูกชายคนเดียวของลุงสิงห์กับป้าพิม เขาจึงมีศักดิ์เป็นน้องชายของแจ่มเช่นกัน แต่เสือกลับแอบรักแจ่ม และพร้อมจะทำทุกอย่างเพื่อให้ได้ครองหัวใจแจ่ม เขาชอบตามต่อแถมยังหยอดคำหวานใส่พี่สาวตลอดเวลา จนดูเหมือนเป็นลูกแมวเชื่องๆ ที่คอยเดินตามแจ่มไปทุกที่ ทั้งๆ ที่พ่อสุดซ่าตั้งชื่อว่า “เสือก” เพราะอยากให้เขา ดุดัน เข้มแข็ง และเป็นผู้นำ

เรื่องพระจันทร์สีรุ้ง

1. ตะวัน ชายหนุ่มช่างฝัน ละเอียดย่อน สุภาพอ่อนโยน ต้องการการยอมรับจากคนในสังคมและคนแวดล้อม ตะวันเป็นคนเอาจริงเอาจังมุ่งมั่นทั้งเรื่องการศึกษาและการทำงาน ที่สำคัญ ตะวันเป็นคนกตัญญู ตะวันรักอาร์กซ์พ่อที่เก็บเขามาเลี้ยงตั้งแต่เด็กมาก แต่ตะวัน โชคร้ายประสบอุบัติเหตุจนความจำเสื่อม อดีแสดงตนเองว่าเป็นแม่ของเขาตะวันจึงไม่เป็นตัวของตัวเองหูเบา เชื่อทุกเรื่องที่อดีแม่แท้ๆ ของเขาบอก แต่เมื่อจำความได้เขาก็กลับมาเป็นตะวันที่มีนิสัยอ่อนโยนเหมือนเดิม

2. ปลายฟ้า หญิงสาวสุภาพอ่อนโยน เป็นตัวของตัวเอง กตัญญู มองโลกในแง่ดี รักความถูกต้อง เข้าใจโลกและชีวิต ปลายฟ้าเป็นผู้หญิงที่เพียบพร้อม ทั้งรูปร่างหน้าตา นิสัยใจคอ และเงินทอง ปลายฟ้ามีคนรักอยู่แล้วคือ ศศิน แต่ศศินกลับไปมีผู้หญิงคนอื่น เมื่อปลายฟ้ารู้จึงขอเลิกกับศศิน และตระวันก็เข้ามาคอยดูแลปลายฟ้า จนปลายฟ้าหันมารักตระวัน ปลายฟ้าเป็นผู้คลั่งคลาญ ปัญหาต่างๆ ทั้งของครอบครัวและของคนรักอย่างตระวัน

3. อารักษ์ เป็นกะเทยที่สุภาพเรียบร้อย เกรงขريم จริงจังกับชีวิต เมื่ออายุ 35 อารักษ์เคยเป็นนางโชว์ที่โด่งดัง แต่เมื่ออายุมากขึ้นมีรุ่นน้องเข้ามา อารักษ์จึงไม่มีงานแสดง อารักษ์เคยมีคนรัก แต่ต้องเลิกกันไปเพราะคนรักไม่จริงใจ ด้วยความที่อารักษ์เป็นคนจิตใจดีมีเมตตา เมื่ออารักษ์เห็นอรรถดีที่ลูกแท้ๆ อารักษ์จึงเก็บมาเลี้ยงเป็นลูก อารักษ์จึงมีความฝันสูงสุดคือการเป็นพ่อที่ดี เพื่อลดล้างภาพกะเทยของตนเอง เพราะไม่อยากให้ลูกเป็นเด็กมีปัญหา อารักษ์ขยันอดทน แต่อ้างว่าง ชีวิตของเขามีแต่ตระวัน ลูกของอรรถดีที่เขาเก็บมาเลี้ยง อารักษ์เป็นคนมองโลกในแง่ดีและเสียสละ แต่ไม่สู้คน มักจะยอมให้คนอื่นเอาเปรียบอยู่เสมอ

4. อรรถดี เป็นอดีตหมอนวดที่ทิ้งลูกของตนเอง คือ ตะวัน เพื่อไปอยู่กินกับฝรั่งที่เมืองนอก อรรถดีเป็นคนเห็นแก่ตัว และไม่มีคุณสมบัติความเป็นแม่ เพราะต้องการกำจัดลูกตนเองตั้งแต่ลูกเกิด และเมื่อพบกันในตอนโตก็ยังหลอกหาผลประโยชน์จากลูกของตนเองอีก อรรถดีรักสบาย เจ้าเล่ห์ เพทุบาย ขี้ไว้วาย ปากร้าย บ้ายอ และชอบประจบประแจงเพื่อให้ตนเองได้ประโยชน์ อรรถดีเป็นคนใช้จ่ายเกินตัว และติดการพนันจนเป็นหนี้สินมากมาย แต่ในที่สุดอรรถดีก็กลับตัวกลับใจเมื่อตระวันไปช่วยชีวิตตนเองจนตระวันเกือบตาย

5. ศศิน เป็นนักธุรกิจและเป็นลูกชายนักการเมืองชื่อดัง ศศินจึงเป็นที่รู้จักในวงสังคม ศศินเป็นคนเจ้าเล่ห์ เห็นแก่ตัว เอาแต่ใจตนเอง และใจคอโหดเหี้ยม ศศินมีนิสัยเจ้าชู้จนปลายฟ้าคนรักต้องเลิก และความเจ้าชู้ของศศินก็ทำให้เขาได้รับบทเรียนในที่สุด เพราะสิริกานดาผู้หญิงที่เขาหลอกให้รักแต่ไม่ยอมแต่งงานด้วย แค้นศศินมาก เธอคลั่งและยิงศศินจนพิการในงานวันแต่งงานของศศินและปลายฟ้า

6. ภักรินทร์ สาวโศกญาติผู้พี่ของปลายฟ้า ภักรินทร์เป็นผู้หญิงที่ทำงานเก่ง และคล่องแคล่ว อีกทั้งเป็นคนมองโลกในแง่ดี มีเหตุผล มองคนเก่ง ใจดี แต่เข้มงวด มีระเบียบวินัย มองการณ์ไกล มีวาทีดี ไม่ชอบให้ใครมาเอาเปรียบ

7. เกยูร เพื่อนสนิทที่แอบหลงรักตะวันตั้งแต่เรียนด้วยกัน เกยูรปรารถนาดีต่อตะวัน แต่เพราะความรักที่มากเกินไป ทำให้เกิดความเห็นแก่ตัว อยากเอาชนะใจตะวัน ขอมหลอกวาง ตะวันว่าเป็นคนรัก และทำทุกอย่างทั้งที่รู้ว่าไม่ถูกต้อง จนในที่สุดเมื่อตะวันจับได้ เกยูรจึงสำนึกได้ และกลับตัวเล่าความจริงทุกอย่างให้ตะวันฟัง

8. แก้วตา หนีจากขบวนการค้ามนุษย์มาหลบอยู่ในบ้านของอาร์กซ์ อาร์กซ์จึงช่วยเหลือ และรับเลี้ยงดูเพราะสงสาร แก้วตาจึงรักและเคารพอาร์กซ์มาก เมื่อรู้ว่าอาร์กซ์เป็นกะเทยแก้วตา ก็ไม่ได้รังเกียจและยังคงอยู่ตอบแทนพระคุณที่อาร์กซ์ช่วยเหลือตนเองไว้ แก้วตาเป็นเหมือนแม่ของ ตะวันเพราะช่วยเหลือตะวันตั้งแต่เด็ก แก้วตาเป็นคนสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน จริงจัง จริงใจ รักและ ปรารถนาดีต่อทุกคนที่ เกี่ยวข้องกับอาร์กซ์และตะวัน แต่แก้วตาเป็นคนสู้คนไม่ชอบให้ใครมาว่าร้าย

9. สิริกานดา ดาราสาวชื่อดัง สิริกานดามีความมั่นใจในตัวเองสูง จอมมารยา ใช้ชีวิต หวีอหวา ชอบทำตัวเป็นข่าวกับเหล่าไฮโซ เพื่อยกระดับตัวเอง แต่สิริกานดาเป็นคนที่รักเดียว ใจเดียว และยอมทำทุกวิถีทางเพื่อให้ศินซึ่งเป็นคนรักของตนเอง กลับมาอยู่กับตนเอง ทั้งๆ ที่สิริกานดารู้ว่าศินหลอกใช้ก็ยอมทำทุกอย่างเพื่อให้ศินพึงพอใจ

เรื่องสถาปญา

1. ไหมพิม หญิงสาวจิตใจดี จบการศึกษาจากคณะพัฒนารักษ์ หลงใหลชื่นชอบในเรื่อง ฟ้าโบราณ ไหมพิมเป็นเด็กกำพร้าพ่อแม่ ทำให้ภายนอกเป็นคนเข้มแข็งเพราะต้องหาเงินเลี้ยงตนเอง ตั้งแต่เด็ก แต่ในส่วนลึกแล้ว ไหมพิมเป็นคนอ่อนแอ เพราะขาดความอบอุ่นและต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว อยากรู้ตามไหมพิมเป็นคนมองโลกในแง่ดี เจียมเนื้อเจียมตน มีน้ำใจ และกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

2. พชร (พัด) สถาปนิก เป็นคนมีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น และมักทำให้คนรอบข้าง มีความสุข และจริงจังในเรื่องการทำงาน แต่พชรเป็นคนหวาดระแวงโดยเฉพาะเรื่องของไหมพิม คนรักที่พชรมักไม่เชื่อใจว่าไหมพิมซื่อสัตย์ต่อเขาคนเดียวหรือไม่ อยากรู้ตามพชรเป็นคนช่วย แก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ทุกคนทำให้เรื่องราวคลี่คลายไปด้วยดี

3. หม่อมทัด และทาวิช นายตำรวจหนุ่มอนาคตไกล หน้าตาดี และเจ้าชู้ อ่อนไหวง่าย และโลเลในเรื่องความรัก เช่นเดียวกับในอดีตชาติที่เกิดเป็น "หม่อมเจ้าทัด" ที่เจ้าชู้เช่นกัน หม่อมเจ้า ทัดเจ้าชู้ และได้เสียดกับเจ้าสีเกด เจ้าหญิงต่างเมืองที่ต้องมาเป็นตัวประกันที่สยาม จนเจ้าสีเกดต้อง

แต่หม่อมเจ้าทัดไม่ยอมรับผิดชอบ ทั้งเจ้าสีเกิดไปแต่งงานกับหญิงฉาย จนเจ้าสีเกิดฆ่าตัวตาย ในชาติปัจจุบัน ทาวิชมีคู่หมั้นที่แสนดีชื่อ ปรีชญา เมื่อทาวิชถูกคนร้ายยิงบาดเจ็บที่ขาทำให้เดินไม่คล่องเหมือนก่อน ปรีชญา也给ทาวิชมาอยู่ที่บ้านและดูแลทาวิชตลอด แต่ด้วยความเจ้าชู้ทำให้ทาวิชชอบไปหมกมุ่น ทำให้เกิดเรื่องราววุ่นวายขึ้น

4. ปรีชญา และ หญิงฉาย ปรีชญาสาวอ่อนหวานจริงใจกับทุกคน เป็นหุ้นส่วนร้านคาดทอง ในอดีตชาติเป็น “หม่อมหญิงฉาย” ที่ผู้ใหญ่จับคู่ให้แต่งงานกับหม่อมเจ้าทัด แต่หญิงฉายก็รักหม่อมเจ้าทัดเช่นกัน โดยไม่รู้ว่ามีเจ้าสีเกิดท้องกับหม่อมเจ้าทัด หญิงฉายเป็นคนอ่อนโยน มีเมตตา และปรารถนาดีต่อเจ้าสีเกิด ในชาติปัจจุบันปรีชญาก็ยังคงเป็นหญิงสาวที่มีนิสัยดีเช่นเดียวกับในอดีต ปรีชญามั่นคงในความรัก และเชื่อมั่นในตัวทาวิชคู่หมั้นของเธอมาก

5. มณีกัญญา และหญิงโฉม มณีกัญญาหุ้นส่วนคาดทองร่วมกับปรีชญา และเป็นน้องสาวของพชร มณีกัญญามีความรู้เรื่องผ้าโบราณมาก และเคยคบหาทาวิชคู่หมั้นของปรีชญา ในอดีตชาติ มณีกัญญาเป็น “หม่อมหญิงโฉม” ซึ่งมีนิสัยปากร้ายไม่ค่อยรักษาน้ำใจใคร เห็นแก่ได้ หญิงโฉมรังเกียจเจ้าสีเกิดเพราะเจ้าสีเกิดมีรูปโฉมที่งดงามกว่า จึงตามรังแกเจ้าสีเกิดอยู่เสมอ แต่หญิงฉายก็ช่วยเหลือได้แทบทุกครั้ง ชายทัดเคยเจ้าเกี่ยวหญิงโฉม จนหญิงโฉมหลงรัก แต่ชายทัดกลับต้องการแต่งงานกับหญิงฉายน้องสาวของตนเอง ในปัจจุบันมณีกัญญาก็ยังคงมีนิสัยเหมือนกับในอดีตชาติ มณีกัญญาเป็นคนรักพี่น้องและครอบครัว แต่มณีกัญญาชอบแบ่งชนชั้นจึงรังเกียจไปหมกมุ่นและคนที่มีความฐานะทางการเงินที่ด้อยกว่า

6. เจ้าสีเกิด หญิงสาวที่มีความอ่อนหวาน และมองโลกในแง่ดี แต่อกหักต้องมาเป็นเฉลยในเมืองสยาม ผู้เป็นบิดาก็ถูกประหารในข้อหาว่าเป็นกบฏ เหลือเพียงแต่ดา คือ เจ้าสีสสะ และบ่าวคนสนิทชื่อ ผิว เจ้าสีเกิดจึงมีปมด้อยที่ตนเองเป็นถึงเจ้าหญิงแต่ต้องถูกดูถูกดูแคลนว่าเป็นลูกกบฏ เจ้าสีเกิดยังอ่อนต่อโลก เมื่อชายทัดหลอกเข้ามาชอบตนเอง เจ้าสีเกิดจึงคิดว่าชายทัดจะกอบกู้ศักดิ์ศรีของตนเองได้ จึงยอมเป็นของชายทัดจนตั้งท้อง แต่ชายทัดไม่ได้รักเจ้าสีเกิด จึงไม่ยอมรับ เจ้าสีเกิดจึงต้องทำเสน่ห์ให้ชายทัดหลงไหล ในที่สุดเมื่อถูกจับได้จึงต้องโทษประหาร เจ้าสีเกิดเสียใจจนไร้สติ เธอทอผ้าคาดทองเพื่อให้หญิงฉายห่มในวันแต่งงาน แต่เจ้าสีเกิดถักทอด้วยความแค้น เมื่อทอเสร็จเธอจึงฆ่าตัวตายไปพร้อมกับลูกในท้อง ชีวิตของเจ้าสีเกิดต้องพบเจอกับมรสุมชีวิตมากมาย ทำให้กลายเป็นคนหัวใจเต็มไปด้วยความอาฆาตพยาบาท

7. แก้วใจ เป็นหญิงสาวชาวบ้านเจ้าของผ้าคาดทอง แก้วใจมีฐานะทางการเงินไม่คึกคัก แต่แก้วใจก็ยังรักในศักดิ์ศรีของตัวเอง ไม่ชอบให้คนอื่นมาดูถูก

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวนันทญา ประจงจัด
วัน เดือน ปี ที่เกิด	วันที่ 25 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2526
สถานที่เกิด	จังหวัดนนทบุรี
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) เกียรตินิยมอันดับ 2 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ตำแหน่งปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อไม่มีหลักประกัน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ธนาคารกสิกรไทย